

שמות הזוכים בגורל
בעמוד 12,
המובצע ממושיך.
חידון נושא פרסים
בתורת ההתם סופר!

אסיפת גליונות

במדבר שבועות תשפ"ה

אסור לעיין בשעת התפילה וקריה"ת

החוברות מיועדות לבתי כנסת
על דעת התורמים

אין להוציא מבית הכנסת עד לאחר שבת

תוכן העניינים

3	הבריא - הברית החדשה אתגש
7	אבני אפ - מדרש רבי אליעזר דוד פרידמן זצ"ל
11	הכלל החדש סופר - במשנתו וזמנו של מרש דבסא דהת"ס סופר זצ"א
15	יסודי העולם - מרש דודק דודק מוסדי ההסדרות אחר המלמד
20	פאר מקדשים - פנינים נדירים מספרים עתיקי זמן - הרה"ג רבי נחמה העין שליט"א
21	סאמנתי יורה - המשפט הנאון הנדק רבי משה וואלפסאן זצ"ע זצ"א
25	האז"ר דור - פנינים מתודתו של המהר"ל גינן זצ"ע זצ"א
27	לדמור - להפנת מושגו של הרה"ק רבי שלמה מקארלין זצ"ע
30	דני דודר במדאבדק - הנאון רבי משה אורי ברוי שליט"א
31	באר אברהם
33	משיב נפש - הרה"ג רבי יעקב מאיר שמשון שליט"א
37	מענינות הדריס - ס"ח אדמו"ר מטעמטוואר שליט"א
41	מבי מדרשא - משהדמו של מרש הנאון הרה"ל רבי משה שאול קליין שליט"א
43	עמק הפרישה - הנאון הרה"ל רבי משה פרידמן שליט"א
45	מקדתי חיים - הנאון הרה"ל רבי חיים אלעזר ווייס שליט"א נאב"ד בודר
47	פני דרמנ"ץ - הנאון רבי ישראל מאיר קעניג אב"ד יאקא שליט"א
49	המודא דאדרייתא - הנאון רבי יעקב פרידמן שליט"א
51	הכלל החדש - הנאון הרה"ל נאב"ד הכלל החדש שליט"א
53	לב הולכה - מפעל שומה הלכות
55	שיעורי הלכה - הרה"ג ר' משה מועדיל גינר שליט"א
57	במשעולי ההסדרות - להבין ולהשכל בדב"ק של תלמודי בעשמה"ק
61	דורשי דודק - הרה"ה רבי חיים ליברמן שליט"א
63	יפה שיהק - עבודת קודש מגדולי ישראל שמשון ע"י נאמאדום
65	אימה הליכות - הרה"ג ר' אלמר אליהו מרמורשטיין שליט"א
67	שפת ליבי - במשנת מרש השפת אמת זצ"ע. הרה"ה משה גינן שליט"א
69	משמור לב - עניני הלכה
70	ישרון דעת - בענין אכילת המון שנמכר לגוי אחר שבועות
71	פניי הלכה ומנהג - הרה"ג רבי פנחס אהרנסון שליט"א
73	מוחק גילון דשיו - סטיטשון

ע"פ ההלכה אסור לעיין בגליון בעת אמירת קדיש

שו"ע (סימן נ"ו ס"א): יש לכון בעניית הקדיש

משנה ברורה (סק"א):

ובספר משה משה סימן ת"א הביא בשם מדרש שחכם אחד נתראה לתלמידו בחלום וראה התלמיד שהיה לו כתם במצחו וא"ל מפני מה אירע לך כך א"ל מפני שלא הייתי נוהר מלדבר כשהחזן היה אומר קדיש. ואפ"י להרהר בד"ת אסור בשעה שהחזן אומר קדיש מפני שצריך לכון הרבה בעניית הקדיש [פרי חדש]. ואין חילוק בין קדיש על תנ"ך או אגדה או משניות [פמ"ג]:
(מוקדש לרפואתו השלימה של מרש אדמו"ר רבי ישראל בן לאה אסתר שליט"א לרפואה שלימה)

לזכות דודק חבר מנחה

הבה"ח המופלג יוסף בן ר' אברהם דו"ו
שיגדל במנהג וכו"א"ש כשאישת ליבו המהוד

החבורות מיועדות לבתי כנסת

על דעת התורמים - אין להוציא מהבית כנסת עד לאחר שבת
למעוניינים - ניתן לשלם במחיר סימלי דרך נדרים פלוס קופה חסידים הראשונים

מערכת אסיפת גליונות 0733-45-44-99
לפרסום בחוברת 0733-45-45-17

עימוד: מאורות - בית"ע 0548463972
הדפסה: קונטרול פי חירם 6 ירושלים 02-9971070

אתבנשו!

עדכוני וחידישי היכל אתבנשו

בשעה ששורות אלו רואות אור, ימי ההכנה ל"ג בעומר, רוחשת פעילות ענפה ורבת מימדים על ידי מוסדות 'אור הרשב"י' בהר הקודש מירון, אהלי תפילה ותורה מוקמים, סעודות הילולא כיד המלך מוכנים, ועוד ועוד.

בגולת הכותרת מצויה פעילות חסרת תקדים לכבודם של חברי 'אתבנשו', כאשר מתחם יחודי ומפואר מוקם על אדמת הקודש, שם יסבו ה'שושביני', המה קרואי בעל הילולא, הדבקים באור תורתו כל השנה.

סעודות הילולא מושקעות ויחודיות ייערכו באהל בליל ההילולא קדישא, כאשר בעיצומן ייערכו סימני 'זה"ק' בעזר ותעצומות, ובריקודין קדישין לקול צלילי התזמורת בשיר ורגן.

דוכני הצטרפות ל'אתבנשו' עם שילוט מקיף בכל סביבות ההר, מוקמים בכמה חזיתות, ומהם יבקע קול רם לכל אשר נשמה בקרב, לבוא ולהצטרף אל חבורת הקודש.

כולנו תקוה כי כוחנו יוכל השנה, שבעתיים כאור הבוקר. ואם אשתקד היה זה כ'הנץ החמה' בקרב לבבות אלפי ישראל, שזכו ואור הזוה"ק הפציע בנפשותיהם, הרי שעתה יהא אורה כעיצומו של יום, בהצטרפותם של אלפי אלפים רבים.

'תורתנו מגן לנו, היא מאירת עינינו, הוא ימליץ טוב בעדנו, אדוננו בר יוחאי'!

בגליון הבא נשתף א"ה את החברים בכל הפעילות העצומה בה השתתפו אלפי החברים בל"ג בעומר באתרא קדישא מירון ובקמפיין ההדלקה.

ישראל ערבים זה לזה!

והחלק הפנימי שבתורה, חלק הסוד שבה, הוא חלק הראיה בעיניים ממש. כבר דרשו קדמונים, שבתורה הנגלה, נוקטים חז"ל בביטוי "תא שמע", בא וטהה אוון להלכותינו, ואילו בתורת הנסתר, מורים חז"ל "תא חז"י" - בא וראה.

תורת הנסתר, היא זו שמגלה את הכמוס וחתום, לא רק לאזניים ששומעות, אלא בבחינת ראייה ממש, לעיניים הראויות.

ועל כן, שעה שעמדו ישראל על הר סיני וקבלו את התורה, לצד השמיעה מפי הגבורה והמעמד הנשגב, היתה שם בחינה נוספת, בחינה של "רואים את הקולות", רואים את הנשמע ממש. בעיניים.

שוב מגיע זמן קבלת התורה, ושוב נשוב ונעמוד שם, למרגלות ההר. לקבל את התורה, שכן למדנו רבותינו. קבלת התורה איננה רק זיכרון היסטורי, היא התרחשות נצחית. בכל יום ויום יהיו בעיניך חדשים. חדשים ממש.

שעה שהתוודענו לחלק שמחיה את התורה הקדושה. החלק שנותן את הנשמה שבתוך התורה. אותו חלק התורה שגילה לנו התנא האלוקי רשב"י, שגילה לנו רז זה, שהתורה איננה רק גוף של מצוות ודינים, אלא נשמה חיה ופועמת, המחיה את כל ההווה. הרי שזכינו אף אנו, כביכול, לבחינה מסוימת של 'רואים את הקולות'. זו הראיה הנדרשת לאיש יהודי בבואו לקבל את התורה הקדושה. לצד שמיעת עצם התורה הקדושה.

דווקא בדורנו אנו, דור של הסתרה, של בלבול, של אתגרים ומהמורות שניצבים בפנינו ובפני שארית ישראל בכל עת וזמן. דווקא בדור שכזה, העצה האחת והיחידה היא, גילוי הנסתר והמנוסה, קבלת התורה בכללותה, על כל חלקיה. להאיר עולם ומלואו באור תורתנו הקדושה.

ידידיכם
בערל פריעד

כולנו ניצבנו שם, כולנו עמדנו שם למרגלות ההר. שעה שהבורא יתברך שמו יורד אלינו בעב הענן. ראינו את הקולות ואת הלפידים ואת ההר עשן. וקיבלנו את התורה הקדושה מפי הגבורה.

וההמיה רבה. התורה הקדושה, הדבר הפנימי ביותר ששייך עלי אדמות. האמיתי והקיים והנצחי שאין עוד אמת מלבדה. זקוקה לכל אותה 'תפאורה' כביכול, כדי להעצים את המעמד הנשגב והגדול, של 'רואים את הקולות ואת הלפידים ואת ההר עשן'?

השאלה נשאלת אף בימינו אנו, כאשר כל מקום תורה וכל מים תורני וקדוש שמוקם ומבקש לכבוש את לב ההמון, ואף אנו, כשעסוקים ב'אתבנשו' ובהרחבת והפצת אורה ובשורותיה בקרב העם, מטבע הדברים, מפורסמים הדברים במודעות ענק ובמיזמים חדשניים

ובשלב צבעים מושכי עין ולב. ובאמת לאמיתיה מתחבטים אנו בתמיהה זו, מה לנו ולפרסומי ענק? והלא תורה מונחת בקרן זוית, כל הרוצה יבוא ויטול. וכי גירויים גשמיים של אורות וצבעים יביאו את הנשמה אל תכליתה!?

אז תשובה ראשונה ומוניחה את הדעת, גם במעמד הר סיני היה כן, כי מה לעשות, הנשמה נמצאת בשבי הגוף הגשמי, כך ביקש וטבע השי"ת,

ברצותו לעצמו דירה בתחתונים. ואותם עולמות תחתונים, כך גזרה חכמתו יתברך, עולמות של צמצום והסתרה, זקוקים לגירויים משלהם, כדי שגם הגוף יסחף, שגם הוא ינהג, ואכן, 'עליונים שישו ותחתונים עלזו בקבלת תורה מסיני'.

אבל הסבר האמיתי והפנימי, הוא הרבה יותר עמוק מכך.

קבלת התורה, היא, כידוע לכל אחד מאיתנו, כללות התורה, הפרד"ס כולו של פשט, רמז, דרוש וסוד. כל חלק הוא חלק מן התורה הקדושה. וכל חלק, צריך להתקבל בלב האדם בעת קבלת התורה.

קבלת התורה איננה רק זיכרון היסטורי, היא התרחשות נצחית. בכל יום ויום יהיו בעיניך חדשים. חדשים ממש

לסדר הלימוד האישי שלך <
לתזמורת, פריטים ועדכוני:

קו אתבנשו

03.30.6666

חדש! מענה אנשי לכל עניין!
שלושה 0 בין השעות 10:00-7:00 בערב

עדידות
לומדים

**הארה
שמימית**

3

הגה"ח רבי יחיאל יהושע שיינפלד שליט"א

**רואים את
הקולות!**

2

רואים את הקולות!

במעמד הר סיני התגלה לראשונה הגילוי האדיר של 'פנים בפנים דיבר ה' עמכם', ובכל שנה עלינו להעצים את הגילוי הזה בתוספת חיזוק.

במתן תורה התרחש בבריאה גילוי עצום שלא היה מעולם, קול ה' נתגלה בעולם, הקב"ה פתח ואמר "אנכי ה' אלקיך", קול ה' חוצב להבות אש, וכל העם רואים את הקולות, הקב"ה נישק אותנו כביכול בנשיקות פיהו היינו בהתגלות אהבה וקירבה על ידי הפה והקול האלוקי שהתגלה בעולם, וכל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה, כביכול הדיבור נושקו לישראל על פיו (שיה"ש"ר א, ב, ור"ש שם).

"פנים בפנים דיבר ה' עמכם" - ההתגלות האלוקית היתה באופן של 'פנים', בהתגלות פנימית, עד שמרוב הגילוי האלוקי השיגו כולם את כל הסודות ואת כל הגנוזות, כל הרקיעים נפתחו בפניהם, והגיעו למצב של 'אני אמרתי אלקים אתם'.

ועל כן, בכל שנה, כשמיני חג השבועות, אנו צריכים לחזור ולהרגיש את הקול האלוקי, 'לשמוע' אותו, כאשר הקב"ה מתגלה כל שנה באופן עמוק יותר, כי חג השבועות הוא 'יום חתונת' - זה מתן תורה, אנו כביכול עורכים שוב את שמחת הנישואין עם הקב"ה באופן פנימי יותר בכל שנה ושנה, עד שכל אחד זוכה 'לראות' את הקולות - להרגיש את החביבות העצומה שהקב"ה רוחש לעמו ישראל באמצעות מסירת התורה.

מעמד זה של התגלות אלוקית באופן מוחש לבנו של האדם, חוזר ומתגלה בכל שנה ושנה בחג השבועות. זהו ה'קול' שמתגלה לכל אחד במעמקי לבו בחג השבועות, באם מכין לבו כראוי, וגדולי הצדיקים היו זוכים לשמוע קול זה במוחש.

גם אנו, אנשים פשוטים שאינם זוכים לשמוע את הקולות, אבל אנו יכולים להתחבר אל המשמעות הפנימית של הקולות, היינו ההתגלות האלוקית שמואגשים הם, יש בורא לעולם, ללא ראיות וללא חקירות, ללא שכליות וללא הוכחות, אלא ההרגש הפשוט שיהודי מרגיש את בוראו כדבר ודאי שאין בו שום ספק, אשר גילוי זה נתגלה לראשונה במעמד הר סיני וחוזר על עצמו בכל שנה ושנה בחג מתן תורתנו.

כתב בהיכל הברכה (פר' בשלח) וזל"ק: ומי שזוהה גם בזמן הזה לזכך עצמו שיהיה כולו טוב בלתי אחיזת הרע כלל, כמו שזכו אליה רבים וכן שלמים, מרן האר"י, והרח"ו, והר"ד אלעזר אזורי, ואחרים בעל אור החיים מר' חיים בן עטר, ואחריו קדושת מרן הרי"ש טוב עם תלמידיו, וזכו לשמוע מעמד הר סיני 'קול גדול ולא יסף' מתרגמין 'ולא פסק' קולות וברקים וקול שופר משימיע 'אנכי ה' אלחיק' מפי עוטה אורה, קול בואו עץ החיים אישיתרש בחיים ומשימיע תורת חיים עד היום. והעידו תלמידיו אור עינינו רבינו מרן הקדוש ישראל בן אליעזר הר"ב צ"ל שזיכנו אותם כל כך עד ששמעו מעמד הר סיני בקולות וברקים וקול שופר חזק מאד, ושמעו 'אנכי ה' אלחיק' כל הדברות מפי הקב"ה.

ואכן לאחר שבועות וחודשים של המתנה מגיע היום המיוחל והדוד מופיע ונגלה לעיני קרובי משפחתו ברוב התרגשות. כולם רואים אותו, כולם רואים את מראהו, אך עדיין אין מכירים אותו כי לא התחיל לדבר מאומה.

כל זמן שהאדם לא דיבר, לא מכירים את פנימיותו, כי רק הקול יכול לגלות את פנימיות האדם. אמנם אפשר להכיר על ידי תנועות הגוף החיצוניות האם האדם רוצה בקירבתי והאם אוהב אותי, אבל כל זה עדיין רק סימנים חיצוניים.

הדוד אינו שותק לגמרי, אלא מדבר כל מה שצריך, אבל רק מה שצריך, הכל בדיבור הכרחי בלבד, ללא ביטוי של רגש. הוא מגלה כלפי חוץ רק דיבור חיצוני ולא דיבור פנימי.

לאחר כמה ימים פותח אותו דוד את פיו ופונה אל אחד מקרוביו ואומר לו: ידידי יקירי, גדולה אהבתי וחיבתי אליך! הערכה גדולה הנני רוחש לך!

באותה שעה נעשה כאן התגלות מחודשת. כי עד עכשיו התגלה הדוד בחיצוניות, גופו התגלה ולא נשמתו, אך כאן על ידי הדיבור נתגלתה פנימיותו ונשמתו.

ולכן אין שני אנשים יכולים לדור בכפיפה אחת אלא כשיש דיבור ביניהם, כי הדיבור הוא המאחד את שני אנשים, שהרי אינם מחפשים קשר גופני וחיצוני, אלא מחפשים קירבה פנימית מצד הנשמה, וגילוי זה הוא על ידי הדיבור בלבד.

ועדיין הדיבור כשלעצמו אינו נחשב אלא כחיצוניות לגבי הקול. כי אפשר לומר כמה פעמים 'אנכי אוהב אותך' אך הקול מעיד שאין זה בא מתוכיות הלב. ומאידך, יש לפעמים שאומרים דיבורים אחרים שאינם מבטאים בחיצוניות גילוי אהבה, אבל הקול הפנימי שבתוך הדיבור מביע רחשי אהבה. אפשר למדוד לפי הקול את חמימות הלב הפנימי.

הקול הפנימי אינו דיבור שתמא שאפשר לשמוע באזנים, אלא הוא דיבור חי שמגלה את הנשמה הפנימית, בדיבור זה 'רואים את הקולות', רואים כאן התגלות מחודשת של פנימיות האדם מובעד לדיבורים הנשמעים באוזן.

על דרך זה ניתן לומר לגבי ההתגלות האלוקית במעמד הר סיני.

עד מתן תורה נגלה הקב"ה אל הנבראים על ידי הבריאה, כולם הכירו בגודל חכמתו של בורא העולם ובגודל תקופו וחסדו על ידי מעשיו הניכרים לכל. אבל הכל היה חיצוני בלבד, מעולם לא נתגלה הקב"ה עצמו בתוך הבריאה. ולכן כדי להשיג את הקב"ה היה צריך לחקור אחר גדולותו מתוך הבריאה, לראות את השגחתו הפרטית על כל דבר. לא היה שייך להגיע יותר מזה.

הזוהר הקדוש מאיר לנו את מעמד מתן תורה, באנפין נהירין, לא רק מסירת חוקים והלכות, אלא מעמד נורא הוד, בו התגלה אלינו עצם עצמותו יתברך לראשונה מאז בריאת העולם, באמצעות התורה הקדושה, בבחינת 'אנא נפשי כתבית יחבית', שהקב"ה מסר את עצמו לישראל על ידי התורה הקדושה.

כאן אנו מגלים בדברי הזוהר הקדוש (יתרו פא:): גילוי חדש בענין 'רואים את הקולות' שהכוונה על ראייה ממש, דהיינו גילוי אלוקי, לאחר שנפתחו כל הרקיעים ונגלה עליהם הקב"ה בעצמו כביכול בבחירות עצומה כמו ראייה חושית ממש, ובכך השיגו את כל הסודות הגנוזים.

והוא לך את לשון הזוהר הקדוש:

וְכִלְהוּ, הוּוּ חֲמָאן אִפִּין בְּאִפִּין,
הָדָא הוּא דְכְּתִיב 'פְּנִים בְּפְנִים
דִּבֶּר יי עִמָּכֶם'. וּמֵאֵן הוּוּ חֲמָאן.
תֵּאֵי רַבִּי יוֹסִי, מְהִירוּ דְאִיפִין
קִלּוֹ, דְּלֵא הָוֵה קוֹל, דְּלֵא הָוֵה
נְהִיר בְּנִהְיָרוֹ, דְּמִסְתַּבְּלִי בִּיה
כָּל גְּזִיזוֹ, וְכָל טְמִירָיו, וְכָל דְּרִין
דִּיִּיתוֹן עַד מְלָא מְשִׁיחָא. וּבְגִינִי
פֶּה פְּתִיב 'וְכָל הָעָם רְאִים אֶת
הַקּוֹלֹת', 'רְאִים' רְאִיָּה מְמֶשׁ.

תרגום: כולם היו רואים זיו השכינה פנים בפנים, והו שכתוב 'פנים בפנים דיבר ה' עמכם'. ועל ידי מה היו רואים את כל אלו המראות, מתרץ רבי יוסי, מהארות הקולות שנתעבו, שהיה הקול מאיר בהארה גדולה, עד שהיו מסתכלים ומשיגים בו כל הגנוזים וכל הנסתרות של גזי מרומים, ואת הנשמות של כל הדורות שיבואו עד שיבא מלך המשיח, לכן כתוב 'וכל העם רואים את הקולות' פירושו 'ראים' ראייה ממש, שראו והשיגו מהארות הקולות שנתעבו, מראות נפלאות.

להבנת הענין יש להמשיל הדבר למשפחה אחת שיש להם דוד נכבד החביב על כל משפחתו ומתגורר במדינה חרוקה מעבר לים. והנה לאחר זמן רב שלא ראו את פניו, מודיע הדוד לבני משפחתו שהולך להגיע אליהם, וכולם מצפים ומתרגשים לבואו, וסופרים את הימים שנשארו עד לבואו.

ולוקח מיד את הגמרא ליד שלי ומתחיל ללמוד, אולם לבי בל עמי, והריכוז ממני והלאה. לבי נשבר בקרבי מעצם ההרגשה שאני שרוי בתוך סביבה של חולין, וטס למקום זר, מיותר לומר שזה השרה עלי אוירה נכחה.

היכן שאני נוסע נמצא בגנזי ספרי מו"ר בעל הישועות משה מויזניץ ז"ל, סגרת את הגמ' ופתחת את הספר הלז, ובדיוק היכן שאני פותח, הובא מאמרו של זקנו בעל האהבת ישראל ז"ל, היה עליו חוזר רבות: 'משולם גיב מיר דעם זוהר!' - חשבתי לעצמי, הנה הרבי צ"ל אומר לי עכשיו מה עלי לעשות בכדי לחזק את עצמי.

בנרתיק התפילין שלי שוכן אחר כבוד חוברת הזוהר של 'אתכנשו', אך מה אעשה וכבר סיימתי בחודש זה ללמוד את כל הקונטרס... אך אמרתי לעצמי, אם זו כוונת הרבי, זה מה שאעשה! אני פותח את הקונטרס ומתחיל ללמוד בו.

לפתע פתאום שכחתי מכל סביבתי, אין כאן מטוס, אין גוים, אין אוירת נכהים, אבל יש כאן הרגשה עילאית ומרומת! הרגשתי כל כך 'דערהויבען', חשתי שאני צמוד לתנא האלוקי רשב"י, הרגשתי בעולם נעלה לחלוטין כאשר כל סביבתי נחשבת בעיני כאין וכאפס - איך מיטן זוהר, און מער גארנישט...

כך למדתי שוב את כל הקונטרס כולו מהחל ועד כלל בשקיקה עצומה, עד... שירדתי מהטיסה, אז הלכתי למחוז חפצי כשהשפעת הזוהר עודנה עלי. לא אוכל לתאר איזו רוממות הרגשתי אז. מה שאני כן יכול לומר הוא, שאותה ה'דערהויבענקייט' שהרגשתי היה בזכותם!!!

אחרי מאורע זה כבר טסתי פעמים נוספות ליעדים שונים, אבל עודני מתגעגע לטיסה למנצ'סטר...

ישר כח לכם!

ש.ש. ירושלים עיה"ק

הארה שמימית

הנני זוכה ב"ה ללמוד בקביעות בזוה"ק בסדר 'אתכנשו', ובחודש זה חודש ניסן ארע לי דבר פלא, שכל כך ריגש אותי. הזדמן לי ללמוד מעניני כל חג וחג במועדו - ביו"ט ראשון של פסח יצא לי ללמוד על ליל הסדר, ובשביעי של פסח על עניני קריעת ים סוף. כך גם בהילולת רחל אמנו ע"ה, יצא לי ללמוד קטע בזוה"ק המדבר בענין רחל אמנו. הרגשתי בכך ממש הארה מן השמים כי ניחא להו בלימוד זה!

י. רפאלי - ירושלים עיה"ק

•

לכבוד ארגון 'אתכנשו' הנכבד!

ראשית כל, הנני חש חובה להביע ברכת ישר כח על הזכות להיות נמנה על חבורה קדושה זו. אמנם למדתי זוה"ק כבר כמה השנים, אבל העקביות מאיר לי את היום, וזה רק בזכותכם, על כן ברצוני להודות לכם במאד - וכל מילה שאכתוב לא יספיק בכדי להביע כראוי רגשי לבבי אליכם!

לגודל הכרת הטוב אליכם, הקדשתי דקות מספר, למרות זמני העמוס, לשתף אתכם בהארה מיוחדת מן השמים לה זכיתי בזכות הלימוד הקדוש הזה.

לפני כחודשיים הייתי אמור לטוס למנצ'סטר בעניין משפחתי, היה לי טיסה לשם דרך פולין. הגעתי לשדה התעופה בפולין, שם הייתי אמור לעבור למטוס לעבר היעד שלי - קיוויטי לבטח שיהא על המטוס איזה 'יהימישער יוד' שיוכל לכוון אותי ותלווה אליו. אני עומד בתור ומחפש אחר צורה יהודית, ואיננו - היה זה באמצע שעות הלילה, כולם מסביב גוים גמורים... אני עולה למטוס בלב די כבד, אין שום יהודי על המטוס. בחיזוק של אמונה ובטחון בקב"ה, כאשר סבוני גם סבבני גוי הארצות, אני מתיישב

חברי אתכנשו היקרים! לשיתוף עובדות ליזכיר הרבים:

קו איתכנשו 03.30.666666, שלוחה 0, אדווא"ל: 0330666666@miron.org.il

גחלי אש מכבשונם של צדיקי הדורות בעניין חשיבות לימוד הזוהר הקדוש

שכטר זצ"ל: לפני כששים שנה, כאשר מרן הגאון רבי חיים קניבסקי זצ"ל למד אתי ב'חברותא', אמר לי פעם: 'אריה, אתה יודע שאני ידיד שלך. אני יודע שאתה מבין ארמית, אני מתחנן אליך שתעבור על הזוהר לפחות פעם אחת. תקרא את המילים! מה שתבין - תבין, ומה שלא תבין - לפחות תקרא. משום שבאלף השביעי ילמדו גם זוהר, ויש סודות רבים מאד בזוהר שאיש אינו מבין את פשרם, אבל אז יסיבירו את כל הסודות, ועיני האנשים תהיינה בורקות מאושר, מחמת התענוג העצום שיהיה להם. ואם לא תעשה מה שאני אומר לך, אזי תשב מולם ותאכל את הלב מדוע לא עברת על הזוהר לפחות פעם אחת...'.

ספר הזוהר באקראי, וימצא בו דרך אמיתית כיצד ינהג.

דבקונו בספר הזוהר היתה כה עצומה, שלעתים קרובות היו מוצאים אותו ויושב ליד ספר הזוהר כשעיניו הק' דומעות, והיה אומר שבעת לימוד הזוהר הוא מרגיש כעומד לפני כסא הכבוד, והרשות בידו לבקש עבור כלל ישראל ותפילותיו מתקבלות בשמי שמים!

גם הבטיח, כי מי שילמד בע"פ עמוד אחד מספר הזוהר, לא תוכל הסט"א לשלוט בו, ויהיה כאיש מלחמה המחזיק מגן חזק מפני האויב! ("נפלאות רבי פנחס מקאריץ" עמו לו - "אמרי פנחס" השלם ח"ב, שער התורה אות ה)

עדות נאמנה ונפלאה סח הגאון רבי אריה

הרה"ק רבי פינחס מקאריץ זי"ע אמר: 'יש לי שיעור בכל יום, להודות להשי"ת על שבראני בזמן שהזוהר כבר בעולם. כי הזוהר מביא בלב האדם כסיפה ותשוקה עד כלות הנפש להשי"ת'. (אמרי חיים ל"ג בעומר, ד"ה נכספה)

שוו בנפשכם את הקדוש מקאריץ, מפזז ומכרכר בכל עוז, מהלל מודה ומהלל, מדי יום ביומו, מדי שעה בשעה, על הזכות שניתנה לו, להיות בעולם שיש בו זוהר. ומה נענה אנו, שאנו זכינו לחיות בעולם שיש בו חבורות ללימוד ספר הזוהר?!

הוא, הרה"ק מקאריץ היה מוסיף ואומר: כשיש לאדם ספק כיצד לנהוג, יפתח את

הרב נתן ישראל רונין הי"ו
ביתר עילית

ראיון

ואני אומר לו, בוא תנסה חודש אחד, ואם תראה שקשה לך, תבקש לעבור למסלול של 'עמוד ליום' בלבד, ובפרט שאפשר גם לקרוא את התיבות מבלי להתעמק בהבנה, שזה לוקח דקות בודדות ממש! ואם יקשה עליך ממש, תוכל גם לפרוש. וכך ב"ה השפעתו כבר על עשרות רבות של יהודים, כן ירבו, ש'הציצו ונפגעו', דבקו אל האור ואינם מסוגלים להתנתק ממנו.

רבים מהחברים שצירפתי לחבורה, מכירים לי טובה כל אימת שאני פוגש אותם. ישנם אנשים בגיל שיבה, שכשפוגשים אותי אומרים לי בהתרגשות בלתי מוסתרת, איך הלימוד משפיע עליהם לטובה.

אני קורא אפוא לכל חברי 'אתכנשו', אל תהססו להשפיע על אחרים להצטרף לחבורה. אפילו אם תזכו לצרף חבר אחד נוסף, אין לשער את גודל הזכייה! זוהי השקעה כדאית ורווחית, המניית שלכם יצמחו ברבות הזמן, כאשר חבר יביא חבר, ושרשרת הלומדים תגדל ותתרחב.

ש. מה עוד יש לך למסור בענין הזוה"ק?

כתוב מרבי נחמן מברסלב זי"ע, שלימוד הזוהר הקדוש מחדיד חשק ללימוד כל חלקי התורה. גם את הגמרא וההלכה לומדים עם יותר גישמאק, בזכות לימוד הזוה"ק. גם כל מהלך החיים וכל קיום מצוה, זוכה על ידי כן לאור נפלא.

אציין דבר פלא מיוחד שנוכחתי במו עיני, שהרבה פעמים כשהייתי צריך חיזוק בנושא מסוים, למרבה הפלא, פתחתי את הזוה"ק ובלומידי מצאתי תשובה ופתרון לכל מבוכה. חזק חזק ונתחזק!

ש. שלום וברכה הרב נתן ישראל, הלא הנך זוכה לפעול גדולות ונצורות למען חבורת 'אתכנשו', ראשית כל, שתף אותנו מה גרם לך לדבוק בלימוד הזוה"ק?

ת. הקשר הראשוני מלווה אותי מגיל ינקות ב"ה. ל"ג בעומר במירון, הוא מ'גירסא דינקותא' שלי. רבי שמעון - הוא הרי הרבי שלנו, הרבי של כלל ישראל. וכמו שלרבי נוסעים לא רק לראות פניו, אלא גם לשמוע ממנו דברי תורה והליכות חיים, כך כביכול אין לנו די רק בנסיעה לרבי שמעון, אלא עלינו גם לשמוע את דברי תורתו, הנגלים לנו בספר הזוה"ק.

ש. כמי שזכה לצרף עשרות רבות של לומדים לחבורות הזוהר 'אתכנשו', ספר לנו איך הנך עושה זאת? ובמה אתה מצליח להשפיע גם על אחרים?

ת. אקדים ואומר: בדרך כלל כשפונים לבן אדם להחתים אותו על הוראת קבע, הוא נמנע מכך. אך כשאומרים לו שאין לו מה לחשוש, כי אם יהיה לו קשה וירצה לבטל, אנחנו כאן זמינים לבקשתו, אזי הרבה יותר קל לו להתחייב.

כך כשאני ניגש לאדם להציע לו להצטרף לחבורת 'אתכנשו', אם אני מבחין כי הוא אינו יודע במה המדובר, אני מסביר לו את הרעיון של סדר הלימוד היחודי, ואת הנגישות של הלימוד באמצעות החבורות החודשיות הנשלחת בדואר הביתה. וגם על גודל הזכות להיות בחבורה אחת עם רבבות אלפי ישראל, בלימוד תורתו של התנא האלוקי רשב"י, שבדאי יש לו נייחא מכך.

לרגל 'ימי ההדלקה' מתפרסמים מודעות הסברה ייחודיות, הממחישות באופן יצירתי ומקורי את השינוי המהותי והפנימי הגדול שיש לכל אחד ואחד כאשר זוכה להיכנס אל שערי היכלא דרשב"י - חבורת הזוהר 'אתכנשו', וכפי שכולנו זוכים להרגיש, איך חיינו ופעולותינו משתנות למעלותא.

מסע הסברה זה ימשיך אי"ה בשנה הקרובה, וימחיש בתמונות שונות, את השינוי המחולל הזה.

אתכנשו חב"א לבי רבי שמעון!

לקבצ'ת חיי ר'זיממורן ודבקות אלוקית
לפריטים ולהצטרפות

קו אתכנשו: 03.30.66666

מסקוד ישראל יהלכון דבניו ישראל בעל שם
ותלמידיו ז"ע ועב"א כפי ששואב מבראם והשקה
את בני ישראל רבות בשנים מורינו הרב
דבי אליעזר דוד פרידמאן זללה"ה זע"א
רב ביהמ"ד דהסידי בעלזא בלאגרא

שבועות תשפ"ה

שיחת קודש הכנה לחג מתן תורה

עת דודים ועדיין לא עלתה כלה לחופתה אשר לא כן בעת כלה בחופתה
לא יעצור כח לעכב ביאור אליה, עד כאן דברי האור החיים הק' ז"ע.

חשקת והתמדת התורה בדור האחרון

מענין אהבת וחשקת התורה, אין ברוצני לספר גדולות ונצורות על בני
דורות עברו, וזאת כדי להוכיח כי אף בדור האחרון עדיין התהלכו בינינו
מתמידים עצומים אשר לא פסק פיהם מגירסא בכל עת ושעה. אחד
מהם היה אצלנו בעיירה ושמו ר' עקיבא בנימין פאראקאש זצ"ל, והוא
היה תלמידו של בעל ה"בית היוצר" ז"ע, והוא היה יהודי גבור חיל, אשר
כולו היה קודש לה', את נכדיו היה הוא עצמו מחנך ולא היה סומך בזה
על שום מלמד שבועלם, וזכורני שבעת התפילה בבית הכנסת שבעיר,
היו נכדיו כולם עומדים סביב לו, ואם ח"ו היה קורה שאחד מהם לא ענה
אמן יאה שמייה רבה" כדבעי, הרי שכשהיה מרים את ידו היה נופל פחד
ורעדה על כולו.

בעת אשר למד בישיבתו של בעל ה"בית היוצר" לא היה לו לחם לאכול
כלל בימי השבוע אלא ליום השבת, אבל בימי החול היה לו רק חתיכת
מאכל העשוי מקמח תירס], וסיפר ר' עקיבא בנימין בעצמו שבאותו
זמן חשב לעצמו האין יעשה באכילת ה"מלא" אם יאכלנו בבוקר הרי
יהיה רעב במשך כל היום כולו ולא יהיה לו במה להשקט רעבונו בערב,
ואם יאכלנו בלילה הרי יצטרך להתענות במשך כל היום עד הערב, ולכן
החליט לאוכלו בשעה שנים בצהרים, ובכח חתיכה זו למד כל היום
כולו. וגם בזמן שכבר עלינו לארץ ישראל היה שם עניות ודחקות נוראה,
ועדיין לא היה אז מושג כזה שההורים יעזרו את הילדים בנשואיהם אלא
הם עצמם היו צריכים לדאוג לכל צרכי החתונה וכו'.

באותו מקום התגורר בחור אחד בשם דוד'ל בראנדעס, והוא גר כיום
בשיכון וויז'ניץ שבבני ברק, והוא עצמו היה צריך לדאוג לדמי קניית
דירה שיוכל להנשא, ולכן הוכרח לצאת לעבודה, והתחיל לעסוק בעבודת
הבנין שהיא כידוע עבודת כפים קשה ומפרכת מאוד, ובפרט בימי הקיץ
שאז הוא רובו של עבודה זו, ואז העבודה מפרכת שבעתיים באופן נורא
ואיום, וכך היה עובד מהבוקר עד שעה ארבע בצהריים, ואז נכנס לבית
המדרש והתיישב ללמוד בהתמדה עצומה עד השעות הקטנות של
הלילה דבר יום ביומו, והלואי שאנחנו נלמוד כפי אשר הוא היה לומד
בזמן היותו פועל בנין.

זאת עוד אספר, באמריקא הכרתי יהודי אחד בשם ר' יענקל ברוין
שבהיותו בחור לפני מלחמת העולם היה לומד בישיבה אשר היתה בהעיר
לאפוש, ואז עדיין לא היה שם אור העלעקטער", ולכן היו לומדים לאור
נר של נפט בעששית, וגם הוא היה לומד לאור זה במשך חצי מהלילה,
אלא שהוצאות הנפט היה קשה לו, ולכן עלה בדעתו שכיון שהאור הוא
בעששית ממילא האור גדול, ולכן הנפט מתכלה במהרה, ובכן החליט
ללמוד לאור הנר בלי העששית שכך יהיה לו אור חלוש ולא יעלה לו כל
קץ הוצאות הנפט. וכך היה לומד בכל לילה לאור קלוש זה משום שלא

בעמדנו בפתח חג מתן תורתנו, אשר עליו אמר רב יוסף בגמרא (פסחים
ה:) "אי לא האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא", ודאי מרגיש כל אחד
בנפשו אשר אי לאו האי יומא לא היה בנו שום דבר מיוחד על פני שאר
העמים, ועל זה מברכים אנו בכל יום יום "אשר נתן לנו תורת אמת וחי
עולם נטע בתוכנו", וכן מודים אנו ומשבחים לו יתברך "ברוך אלהינו
שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים".

כידוע מתורת מרן אור שבעת הימים הבעש"ט הק' אשר בחג
השבועות חל יומא דהלולא קדישא דיליה, אשר התורה אינה רגעית
אלא נצחית היא לנצח נצחים, ולפיכך בכל שנה ושנה מתעוררים אותם
ההשפעות הגדולות והנצורות אשר התעוררו בעת קבלת התורה על הר
סיני במדבר, ולפיכך עלינו להתכונן כראוי כדי שנוכל לקבל את אותם
ההשפעות הנשגבות, כי אם חלילה לא נכין לעצמנו מקודם את הכלים
הראויים, במה נוכל לקבל את אותם ההשפעות.

הטעם שנתעכב הקב"ה בנתינת התורה עד חודש השלישי

ידועים דברי האור החיים הק' ז"ע בפרשת יתרו (שמות יט, א) אשר
המה אור המאיר לנו את דרך החיים להכין נפשנו בראוי וכיאות לקראת
חג מתן תורתנו, וזה לשונו הק': בחדש השלישי וגו'. הנה למה שקדם
מעוצם חיבתו יתברך בישראל וגודל חשקו לתת להם ארוסתם זאת
התורה תקשה למה נתעכב ה' מתת התורה עד חודש השלישי כי
מן סימני האהבה היא שלא יתעכב חושק מבא לחשוקתו. ואם לצד
הדרך הלא מצינו שאפילו לאליעזר עבד אברהם קפצה לו הארץ
(סנהדרין ז"ה א) בלכתו לקחת אשה ליצחק ומכל שכן וקל וחומר לחתונת
נשיאת ראש כי תקפוץ הארץ וגם השמים אם יצטרכו לה, אשר על
כן בא הקדוש ברוך הוא ונתן אמתלא לדבר כי לא מיעוט החשק הוא
הסובב אלא לצד הכשרת החתן כי לא היו ישראל ראויים לצד שהיו
בארץ הטמאה והיו לנדה ביניהם והוצרכו לספור ספירת טהרתם שבע
שבתות כדרך ז' נקיים אשר צוה ה' לזהב (זהר ח"ג ז"ב ב) והוא אומרו
לצאת בני ישראל פירוש לסיבת יציאתם מארץ מצרים הוא הסובב
עכבת הדבר עד החודש הג', והראיה כי כשקרב ימי הכשרתם בו ביום
נסעו בו ביום באו, והוא אומרו ביום הזה פירוש שנסעו בו ביום באו,
וכן הובא בדבריהם ז"ל (שבת פ"ז ב) שביום שנסעו בו באו. והצצתי בענין
ואראה עוצם חשקו יתברך בישראל שניכרת מתוך מעשיו בהעיר למה
הטריחם ה' בדרך עד החדש הג'. ואם לסיבה שכתבנו עדיין תקשה
שהיה לו לקפוץ הארץ ולהגיע למדבר סיני בו ביום ושם יתעכבו עד
ספור ז' שבועות ויהיה זמן הכושר נזכר.

אכן זה יגיד עוצם חשק נתינת התורה לישראל, כי לגודל חשקו ברוך
הוא בהם לא רצה להביאם ולהתעכב זמן ארוך בלא חתונה בבית חתנות,
ולזה היה ממעיט הימים בריחוק מקום, ותקח לך שיעורן של דברים
מחשוק וחשוקותו כי לא יצטרע בעכבתו מבוא אליה כל זמן שלא הגיעו

התורה ולהגות בתורה ולעזוב כל עסקי עוה"ז "אויף ברויט און בארשט איז ער גאר אנטירט" [-על פת ומי סלק הוא מובטח], ואם זוכה יהא לו אף יותר, אך לכה"פ על הנ"ל מובטח לו.

הגה"ק בעל ה"חזון איש" זצ"ל כותב באגרותיו שמי שברצונו לישב ללמוד וצריך ג"כ להביא טרף לביתו, אם חצי פרנסת הבית יש לו כבר [כגון שאשתו עובדת ומכניסה מחצה מכדי צורך פרנסתו], אין לו לדאוג על השאר וישב לו ללמוד, אך "לשליש ולרביע לא שמענו", שאם בכה"ג אין מובטח לו כ"א שלישי או רביעית פרנסתו, כותב החזו"א שאינו יודע אם גם בזה צריך לסמוך על הנ"ל ולעזוב את עול הפרנסה. ובדאי רוח ה' דיבר בו באותו צדיק.

ומובא מהרה"ק ה"דברי חיים" מצאנז זי"ע, שכשבא אליו פעם אברך צעיר ודיברו מעניני הפרנסה והעסק בלימוד התורה, והאברך אמר להצאנזער רב שכעת עדיין אינו מסוגל ללמוד כראוי, וברצונו בתחילה להעמיד לו פרנסה קבועה על תילה, ואז כשיהא מסודר לגמרי בענין הפרנסה ישב ללמוד. נענה לעומתו הרה"ק מצאנז: "הנני מבין בדיוק מה בדעתך, אתה חושב לסדר לך פרנסה שתהיה מובטח בו, ותעבוד ע"ז שנה שנתיים עד שתעמיד לך פרנסה מכובדת, ואח"כ כשתראה שאתה מצליח תמשיך להרחיב את העסק ולהגדילו יותר ויותר, עד שתעלה מעלה מעלה על במתי ההצלחה והעשירות, וההכנסות יבואו לך למעלה מן המשוער, עד שלבסוף תשתגע מרוב שעמום, 'וועסט משוגע ווערן פון די צייט פון ליידיגקייט', ואז תשב לך ללמוד..." "אך אין זה הדרך הישר והנכון", המשיך הרה"ק, "אלא צריך מקודם להתחיל בלימוד התורה" בהתמדה כראוי וכנכון, ומן הצד לעסוק ג"כ לצורך הפרנסה, והשי"ת יעזור שלא יחסר לך כל טוב".

הלומד תורה לשם שמים זוכה לשפע גדול מן השמים

דברים נוקבים כתב מרנא החתם סופר זי"ע בפרשת בחקותי, וזה לשונו הק': אם בחקתי תלכו וגו' (ויקרא כ. א). או יאמר על דרך מוסר לאפוקי ממה שכתב חובות הלבבות ז"ל, והזהיר מהיות כל עסקנו בידיעת הדינים הנכרים ושאלות הזרות, כגון דיני גטין וכדומה, אלא יהיה כל עסקנו בעיוניות, ולכשיבוא שאלה כזו לידנו נעייץ בה. והנה במחילת כבוד החסיד ההוא, לא זה הדרך סלולה אשר חפץ ה' ואשר כבשוהו ורבותינו ז"ל וקבעו בש"ס אביעאי להו רגלו אחת בתוך נ' אמה ורגלו א' חוץ לנ' אמה מהו (ב"ב כג.), וגופו תיש ופניו אדם מהו (נ"י נדה כג.), וכחאי גוונא רוב שקלא וטריא שבש"ס, כי ידעו חז"ל שידיעת דברים אלו זהו האושר האמתי, וזה הוא המביא לאדם להבת לבו ביראת ה' כל היום ודביקות בשמו הגדול, ובתנאי שתהיה תחלת כוונתו לשם ה' ותו לא מיד, כי אם יעסוק בתורה בענינים כאלו וממילא ידובק בהשי"ת, כי הדבק בתורתו דבק ביה, ויהיו הדינים חביבים עליו באופן שירצה להכין לו, אם אולי יזמן כזה מה יעשה, ולא שיהיה צריך לעייץ עליו בשעת מעשה.

וידוע כי ההשפעה מחכמת האלקי עלי גבר נקרא מטר, כדכתיב (ישעיה ה. ו) ועל העבים אצוה מהמטיר עליו מטר, על כן צויה כאן אם בחקתי תלכו שתהיו עמלים בתורה, ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם, שתהיו שומרים ומכינים לכם מתי יבוא דין כזה או הוראה כזו ונעשה כן או כן, ונתתי אני גשמיכם בעתם, השפעת חכמה הצפונה, אתן לכם בעתם של חקתי ומצותי הנ"ל, בעוד שאתם מעיינים בדינים הנ"ל אתן לכם שפע אלקי והשפעה לחכמה צפונה המכונה גשם ומטר כנ"ל.

ואמר ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פרי, כלומר הגוף המכונה ארץ יתן את שלו מה ששייך לחכמה הנגלית, כי את אשר יבקש ימצא יגיעתי ומצאתי תאמין, ועץ השדה היינו עץ החיים שבחלק תפוחין, הוא אור העליון שממנו כל צפוני סודי עליונות מה שאין בכח הגוף לידע מכח העיון, מכל מקום, יתן פרי מעצמו לו, כמו

יהי לו לשלם לנפט הרבה, וכיום שבעזרת ה' זכינו שאפשר ללמוד מתוך הרחבת הדעת, ממילא צריכים לנצל דבר זה שיהיה לנו לתועלת גדול לעצמינו, ולכל הקהילה ולכל המדינה, ולכל העולם כולו.

זכיתי להכיר יהודי אחד באמריקא בשם ר' שלום קיעווער זצ"ל, והיה חתנו בזיווג ראשון של יהודי אחד שכינוהו "זער ווענגראווער בעל בטחון", והטעם שהיו קוראים אותו בשם זה, שלא עסק כלום בעניני העולם, אלא היה כל ימיו יושב ולומד את התורה הק', ואנשים טובים היו מביאים לו אוכל לבית המדרש. ומסופר שכשכבר היה זקן, אמר שהוא כבר סיים את כל הש"ס תשעים וחמש פעמים, ומבקש מהשם יתברך שיזכה לחיות עוד שיוכל לגמור את הש"ס כולו מאה פעמים ואחד. ואמר על זה אחד מגדולי הדור שהעולם טועים בו שחושבים שהוא בעל בטחון ולכן אינו עוסק בעניני העולם אלא יושב על התורה ועל העבודה, אבל האמת הוא שסיבת התנהגותו זה הוא משום שפעם אחת נסע על הרכבת ושם שמע שיחת מוסר מאת הגאון ר' ישראל סאלאנטער בענין "אהבת התורה" וזה נכנס לו לתוך איבריו כל כך עד שאינו מסוגל שלא ללמוד, מגודל אהבתו להתורה"ק ולא משום בטחונו. אבל האמת הוא שגם אנשים אחרים שמעו שיחת מוסר זה מהגאון ר' ישראל סאלאנטער, ואם דוקא אצלו נכנסו הדברים לתוך הלב הרי שאכן אדם גדול וחשוב היה, ויהודי זה חי ממש בדורינו, כמעט עד למלחמת העולם השנייה.

הלומד תורה הקדוש ברוך הוא מפרנסו מידו הרחבה

כה כתב הרה"ק בעל האהבת שלום זי"ע בפרשת במדבר: לבאר מאמרם ז"ל במשנה דאבות אם אין קמח אין תורה, דהנה ידוע מהשם אכדט"ם, אותיות הקודמות משם אלקים, והוא שם הבטחון, כי הוא גימטריא ע"ד, גימטריא בטחון" עם הכולל. והנה יש שני מיני בטחונות, האחד הוא, שבטוח כל כך בהשי"ת עד שהוא אצלו כמזומן, וכאלו כבר הזמין לו השי"ת כל הצטרכותיו, והבטחון הלזה הוא נרמז בהפסוק (ישעיה יב. ב) הנה א-ל ישועתי אבטח ולא אפחד, כי "הנה" מורה על דבר המזומן, ורומז להבטחון הנ"ל שהוא כמזומן, וזה "אבטח ולא אפחד" דייקא, וזהו הבטחון המובהק. והבטחון הב' הוא כפשוטו, שבטוח שיזמין לו השי"ת, אבל אין אצלו כמזומן. וזהו מאמר הכתוב "בטחו בה' עד"י עד", רומז להשני הבטחונות הללו.

והנה השני הבטחונות הללו הם ב' פעמים ע"ד גימטריא קמ"ח, כי ע"י הבטחונות הוא זוכה לקמ"ח, היינו פרנסה, כי מי שיש לו בטחון חזק בהשי"ת אזי נמתק שם אלקים לאותיות הקודמות, ואזי נתעורר השם אכדט"ם שהוא שם הבטחון, ומצד השם הלזה נתעורר רחמים ובא פרנסה ושפע רב. וגם בטחון הוא סוד התורה, ומי שיש לו בטחון חזק בהשי"ת אזי התורה מתקיימת אצלו, וזהו על דרך הש"ס (עירובין כב. א) ינוקי ידיך מאי אעביד להו, אמר לה מי שלימו קורמי באגמא. רק שהוא לכל חד לפום דרגא דיליה, על דרך הכתוב (משלי לא. כג) נודע בשערים בעלה, ואיתא בזוה"ק (ח"א קג. ב) כל חד לפום מה דמשער בליביה. ומי שאוחז בהבטחון הא' שהוא המובהק כנ"ל, אזי התורה באמת יותר מתקיימת אצלו, ועכ"פ הבטחון הפחות צריך להיות אצלו, וזולתו אין התורה מתקיימת אצלו כלל, וזה אם אין קמ"ח אין תורה.

וגם לאידך גיסא אם אין תורה אין קמח, כי הבטחון נצמח מכח התורה, על דרך הידוע שיעקב הוא סוד התורה: יו"ד הוא יוד דיברות, עק"ב הוא קע"ב תיבות שביוד דיברות. וגם יעקב הוא סוד הבטחון, על דרך המדרש (ב"ר סח. ב) בפסוק (תהלים קא. ב) עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ, שקאי על יעקב כמובא אצלנו במקום אחר, וד", עד כאן לשונו הק' של בעל האהבת שלום זי"ע.

הרה"ק ר' שלמה לייב מטיטשין זי"ע מביא באחד מספריו [כמדומני בשם הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע], כי האיש שבאמת מוכן לקבל ע"ע עול

ומצלי, ואז בשעת החורבן לא עסקו על זה האופן, והמחשבה הלז ג' להם הקב"ה היודע מחשבות ולא חכמים ונביאים. אך במה יודע איהם זאת, אמר רב יהודה אמר רב שלא ברכו בתורה תחלה, ומסקינן בפרק התכלת (מנחות מב:) כל מצוה שעשייתה גמר מצותה מברכים עליה ושאיין עשייתה גמר מצותה אין מברכים עליה, והשתא אי כל כוונת עסק התורה אינה אלא לעשות המצוות, אם כן אין למודה ועסקה גמר מצותה, אין מברכים עליה, אבל המבקר עליה מודה שכוונתו שמלבד קיום המצוות עוד העסק בעצמו מצוה, עכ"ד החת"ס בחידושי, והם יסוד גדול בעבודת ה' ובלימוד התורה הק'.

כה הייתה אמרתו של השרף הק' מקאצק זי"ע, מלפנים היו המוחות זכים וטהורים והיו יכולים לעסוק בעניני חובות הלבבות להיות מתעמק בדביקות השם ובידאתו ואהבתו יתברך שמו, לא כן כהיום שנחלשו המוחות ונתגשמו ונטמטמו, אי אפשר לאדם לקבל עליו עול מלכות שמים באמירת "שמע ישראל" באמת, אם לא שיקדים לייגע מוחו בעיון בסוגיות הגמרא הקדושה, לזכך ולטהר את מוחו שיהא כלי מוכן לקבל עליו עול מלכותו יתברך באמת ובלבב שלם.

חשקת לימוד התורה הק' וקיום המצוות

שמעתי מהגה"צ רבי יוסף גרינוואלד זי"ע אבד"ק פפא בעל "ויחי יוסף" בשם הגה"ק רבי אליעזר דוד גרינוואלד בעל "קן לדוד" מסאטמר זי"ע לפרש מה שאמרו ז"ל על הכתוב "אם בחקתי תלכו", יכול זה קיום המצוות, כשהוא אומר "ואת מצותי תשמרו", הרי קיום המצוות אומר, הא מה אני מקיים "אם בחקתי תלכו", שתהיו עמלים בתורה. וביאר בקדשו כוונתם בזה הדרך [באופן אחר מה"ח חתם סופר] הנזכר לעיל, "אם בחקתי תלכו" יכול זה קיום המצוות, שילך לו בקיום המצוות בהנחת תפילין וכדומה לקיימם בפועל ואף שהוא ביבשות, ללא חיות ושמחה ואהבה ויראה, על זה ממשיך מדרש חכמינו ז"ל - כשהוא אומר "ואת מצותי תשמרו", הרי משמע מזה שאין מספיק להיות רק הולך בקיום המצוות, רק גם זאת צריך להיות משתוקק ולייחל ולצפות בצמאון נפש מתי תבוא לידי ואקיימנה, שהרי "תשמרו", הוא מלשון המתנה וציפייה, וכדכתיב "ואבי שמר את הדבר", שצריך להיות יושב ומצפה בהשתוקקות לקיום המצוות - הא מה אני מקיים "אם בחקתי תלכו" שתהיו עמלים בתורה, שאף מי שאינו בדרגה זו ולא זכה להיות מקיים המצוות בהשתוקקות ובכליון עינים, יראה על כל פנים להיות עמלים בתורה היינו לקיים המצוה אף כשיגיע לו בעמל וללא טעם, אמנם ודאי למעלה מזה הוא מדרגת אנשי מעלה שמשותקים אל המצוה בכל לב ונפש, ולאלה אינם צריכים להיות עמלים בה, שהרי כל חשקם ותאוותם הוא מתי תבוא לידי המצוה.

וזאת שמעתי מפי אאמו"ר ז"ל שהיה תלמידו של רבו הק' בעל ה"ק"ק לדוד", שאפשר לומר על דברי קדשו של רבו ש"הוא היה אומר", שראו בחוש שכן התנהג הגה"ק בעל "קן לדוד". וזה היה דרכם של צדיקים להיות יושב ומצפה בכליון עינים אל המצוה, ואנשים כאלו אינם צריכים להתייגע ולעמול לעשיית המצוה.

ידוע העובד אודות הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע בעל "קדושת לוי" שלא היה יכול להירדם משך כל הלילה ראשונה של סוכות מרוב התרגשות והשתוקקות לבא אל קיום המצוה של ארבעה מינים, וגם בזמנינו אנו זכינו להכיר צדיק אחד, הלא הוא רבינו הק' בעל "אמרי חיים" זי"ע, שבבואו לאכול הכזית מצה בליל פסח מרוב התרגשות התייפח בבכי רב, בכיה של אהבה וצמאון נפש וגעגועים עזים שנפרצו מלבו הקדוש והטהור מרוב השתוקקות למצוה, והיה מחזה נורא הוד, ממש כבן יחיד שהתראה לראשונה אל אביו האהוב לו אהבת נפש אחרי עבור חמישים שנה שלא ראהו.

שאמרו חז"ל (ע"ז לה:) ולא עוד אלא שמגלין לו רזי תורה, נמצא כי זה וזה עלתה בידו.

והשיג לכם דיש את בציר ובציר ישיג את זרע, כי העיון והעמל בתורה להקשות ולתרגץ ולעיין הוא הדיש לפרק הבר מן התבן והאוכל מן הפסולת להסיר סברות הנפסדות ולהעמיד הכל על הברור, ובזכות זה הדיש ישיג לכם בציר, הוא הלימוד הנבחר המכונה הביאני אל בית היין חידושי תורה, ולא אמר אתם תשיגו הבציר אלא הדיש הזה זכות הפלפול הוא המשיגו להבציר האמור, והוא על דרך אמרם (מגילה ו:) יגעתי ומצאתי תאמין יגעתי ולא מצאתי אל תאמין, כי ברית כרותה שכל המיגע בתורה מוצא מבוקשו ולא ישוב ריקם, ואמנם לא יגעתי ומצאתי אל תאמין כי לא ימצא בלא יגיעה כי דוקא זכות הדישה מביאו לבציר, ובציר ישיג את זרע היינו חלק סודות עליונים נקרא זרע כדכתיב אור זרוע לצדיק, הוא אור עליון הגנוז אור גמטרי"ז.

ואכלתם לחמכם לשובע אחר שכבר תשבועו ותחזרו ותאכלו ותשתו בצמא דברי אלקים חיים, כי זה מתת אלקים בשומרי תורה ועוסקיה כי אחרי היגיעה הגדולה אינם קצים בה כי אם רעבים עליה תמיד כדד היונק, וכמו שכתבנו במק"א על וישבעו ויתענו משובך, בשם מורי הגאון בהפלאה נ"י, ועל זה כתיב (בראשית כ) זבדני אלקים אותי זבד טוב הפעם יזבלני אישי, לכאורה מה שאמר זבד טוב אין לו ענין לכאן, לא היה לומר אלא יזבלני אישי על כן קראה שמו זבולן, אבל כי ג' אלו, זרע בציר דיש, הם חלקו של ישישכר לפי המובן הנ"ל, וגם הם על דרך פשוטו זרע בציר דיש ממש חלקו של זבולון, ושניהם כאחד טובים, אבל הא בלא הא לא סגי כמובן, ועל כן אחר ישישכר נולד זבולון הבינה כי עתה נולדו שניהם כי לא היה קיום לישישכר בלא זבולון, על כן זבד טוב זב"ד ר"ת זרע בציר דיש, הפעם יזבלני אישי, הקב"ה קראה אישי הוא ישרה שכינתו עליהם ולא זולת שניהם, ועל דרך זה יפורש (משלי כב) עשיר ורש נפגשו עושה שניהם ה', כי התלמיד חכם הוא עשיר בדעת ורש בממון וזבולון וזבולון בהיפוך הנ"ל, וע"י שניהם יזבלני אישי, על כן עשיר ורש נפגשו אז עושה שניהם ה', פי' שניהם משלימים השם הוי"ה ב"ה, עד כאן מתקן לשונו של מרנא החת"ס זי"ע.

לימוד תורה "לשמה" הוא בעצם לימוד התורה להבין את דרכיה

כאן המקום להעתיק דברי קדשו של רבינו ה"ח חתם סופר" בחידושי על הש"ס (נדרים פא.) על מה דאמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב "מי האיש החכם ויבן את זאת", דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו עד שפירשו הקב"ה בעצמו, דכתיב "ויאמר ה' על עזבם את תורת" וגו', היינו "לא שמעו בקולי" היינו "לא הלכו בה", אמר רב יהודה אמר רב שאין מברכין בתורה תחילה, ע"כ.

וכותב על זה רבינו ה"ח חתם סופר", וזה לשון קדשו: שלא ברכו בתורה תחלה. עיין מהרש"א חידושי אגדות. והן הנה דברי הרמב"ם בתשובה בסוף אגרת הרמב"ם ובספר פאר הדור. ועל פי דברי רבינו יונה שבר"ן כאן יש לפרש כפשוטו, כשנדרש תחילה לשון תורה לשמה מהו לשון 'לשמה' ולא אמר 'לשם שמים'. אלא יש תורה לשם שמים ממש אך אין כוונתו אלא כדי לקיים המצוות ולידע ההלכה איך יעשה המעשה, וכיון שכל עצמו של אותו העסק איננו אלא לקיים המצוה איננו עדיף מקיום המצוה גופיה דבעינא דלא עסיק בה לא מגינא ולא מצלי. אך עיקר מצוות עסק התורה הוא מצוה בפני עצמה, להגות בה יומם ולילה ולהעמיק ולעיין בכל תוצאותיה ומובאיה כי עמק מחשבותיה, ואם בחקתי תלכו שתהיו עמלים בתורה, לא לבד לידע המצוה בשעה שצריך לה אלא דרוש וקבל שכר, היינו הדרשה עצמה היא השכר ונחת רוח לפני הקב"ה, וזהו עוסק לשמה של תורה לא על כונה אחרת והיא המגניה

יו"ד י"א סיון תשמ"ט

אכן עדתו הייתה, כי מעשה שאין מה ללמוד ממנו ארחות חיים, הרי הוא באבע מעשה, וכמו ששמעתי מהרה"צ רבי מנחם מענדיל מאנדערער זצ"ל, על ספר אחד על אחד מגדולי הדור, שמפני הכבוד אינו רוצה להזכיר את שמו, והרה"ק רבי יהודה'ל ז"ע אחז ממנו מאד, ועם כל זה היה כתוב שם בספר רבינו של מופתים, מעשים אשר אכן היו באמת, אך הרה"ק רבי יהודה'ל ז"ע לא היה יכול לסבול את הדבר, כי היה מיצר דוואג, שמא יחשבו שזה היה עיקר העבודה שלו, לעשות עוד מופת ועוד מופת, זה היה נחשב אצלו באבע מעשה, כי העיקר היה עניינים שיכולים ללמוד מזה ארחות חיים.

עוד שמעתי ממנו, כי בעצירתו הלך להיבחן להוראה אצל הגה"צ רבי אברהם מנחם שטיינבערג זצ"ל רבה של בראד בעל תשובות 'מזחא אברהם', ובחן אותו שבוע שלם, כשלאחר מכן העניק לו הורמנא יוצאת דופן, לנוכח גודל התפעלותו ממנו.

כך גם ראיתי אצלו בנוגע לחוות דעת, אשר כמדומה שלמדו את החוות דעת יותר טוב מהחוות דעת עצמו, בריבוי ההשוואות והציגים ממקום למקום, כאן כתוב כך, וכאן כתוב אחרת, וכך היה אצלו לימוד ספרי החסידות, ועל כך כל לימודו חדור היה בעצמותו, עד כי זכר בבהירות גדולה את כל לימודו.

בזה אקריא מכתב אשר כתב אל החסיד רבי יצחק הלוי גראהמאן ז"ל מירושלים בתקופה בה שהה בלאנדאן [נדפס בסוף ספר משנת יהודה על מוסמכת אבות], בדבריו הוא כותב לו, שנהנה לשמוע ממנו כי הוא מרצה ממוצב פרנסתו, ואכן כידוע גדול שמחתו שהיה שמו עם כל איש יהודי בלשאר הוא. ממש לא יאומן כי יסופר, ועד כמה היה משתתף בצערו של כל יהודי.

עוד כותב לו הרה"ק רבי יהודה'לי זי"ע, כי הוא ראה בהמשך מכתבו אליו, שהוא כותב לו שאין הוא שבע רצון מענייני הרוחניות, וכותב לו על זה, כי תכף נזכר בזה מדברי איש האלקים בספר תולדות יעקב יוסף (פרשת

קדושים ב'ה' עוד י"ל על דרך שזכרתי) בשם מזורי הבעל שם טוב הקדוש
ע"י: "הוא, ששמעתי בשם מזורי אתה הוא אלקינו (אין כאלקינו). דתחלה
אמרו לנוכח, ואחר כך נסתר כ"י. שאם סובר האדם שהוא דבוק בו יתברך
והוא נוכח פני יתברך, אז הוא רחוק ממנו, ואם סובר שהוא רחוק אז הוא
קרוב. ואם כן זהו שאמר מי שסובר את"ה, אינו אלא הוא, ומי שסובר הו"א,
אז אלקינו", ודפ"ח. והוא כמו שזכרנו לעיל כי שיחת חולין של תלמיד"י
שחכמים צריכין לימוד, כי מעלת החכמים שיועדין ערך וכו', וכו"ל. ובזה
יובן ובו תדבק, קשה וכו' האיך אפשר לידבק בו יתברך, שאם סובר שהוא
קרוב אז הוא רחוק. לזה אמר הדבק בתואר תלמיד"י חכמים, שהוא לשון
צירוף ל"ימוד, שאינו על צד השלימות, אז אפשר שיהיה קרוב ודבק בו
יתברך, וק"ל".

וממשיך וכותב לו, כי בודאי זכורים לו דברי הכתנות פסים (פרשת נשא) בשם הר"ן ז"ע, כי הנה כל זה פשוט וברור היה לו שכל אחד ואחד זוכר את דברי רועי החסידות, עד כי היה מתפלל ומתמהיל על אנשים, כשהוא טועם לעומתם, איך זה אינם זוכרים דברי התולדות יעקב עקיב און דברי הדגל מחנה אפרים, וכן גם כתב לו במכתבו, כי בודאי זכורים לו אדרים אל של הכתנות פסים בשם הר"ן ז"ע: "בתבנית מבוקש אחר, על פי מה שאמר בדרשת הר"ן (דרוש ט') 'כרפא לישראל וגגלה עון אפרים' (הושע ז, א), והקשה, אדרבה יכו'. וביאר, כי הנביא המושיל סליחת העוון כרפא שאינו יכול לרפאות הנוכה אם לא שיתפתהו וירחיב ויגלה רעתה. והכי נמי, אם יחזיקו את עצמם כאמינים וחוטאים שנגלה להם עונם, אי כי יבקש רפואה ויאמרו 'לכו ונשובה אל ה' וגו' (הושע, י) ע"ש". והכי נמי שיש מטהר מן שמחזיק עצמו לטמא. ומטמא מן שמחזיק עצמו לטמור וכו', ע"ש".

מכל אלו הדברים כותב לו הרה"ק רבי יהודה'לי זי"ע, כי מרוצה הוא לשמוע ממנו שאינו מרוצה ממצבו ברוחניות, כי זה הוא סימן טוב.

כאשר היה הרה"ק רבי מנחם מענדיל מווישווא השאירת מנחם זי"ע בבית החולים בקלויזנבורג לפני הסתלקותו, התגורר אז הרה"ק רבי יהודה'לי זי"ע גם כן בקלויזנבורג, וסיפר לי אחד שהתלווה אליו לבקר את הרה"ק רבי מנחם מענדיל מווישווא זי"ע, כי בית החולים היהודי היה מרוחק ממקום מגורי היהודים, על כן ביקש הלה להזמין עגלה ליסע עמה לבית החולים, אמנם הרה"ק רבי יהודה'לי זי"ע מנעו מן הדבר, כשהוא תמה ואומר לו, הולכים לבקר תלמיד חכם גדול כל כך, וכי הדבר אמוז להגיע בקלות על ידי שניסע עגלה, לא כן הוא, אלא יש להתייגע בהליכת הרגל. אגב הדברים, נפלא הוא עיני, שלא הזכיר את חובת ביקורו אצלו לצד היותו דודו אח אמו זי"ע ואח חותנו הרה"ק רבי חיים מאיר האמרי חיים מוויזניץ זי"ע, אלא לצד היותו תלמיד חכם גדול.

ואכן כך הלכו יחד שעה ארוכה, עד כי הגיעו לרחובות הסמוכים אל בית החולים, אז הורה לו הרה"ק רבי יהודה לייז'ע להזמין עבורם עגלה, כשהוא מנמק את דבריו, שהולכים לבקר תלמיד כבן גדול כל כך, וכי איז אה מן הראוי שחברך אליו לא תעלה פרוטה, על כי הזמינו עגלה ונסע עמה לבית הבעד, כשהבד השכיל לצאת ידי שיהם, כי יגיעת הגוף, וכן תשלום ממון החלמיש, אצל תלמידי צדקה, וזה הוא עובדא על הדרגתא בהכנה למצוה.

על כל פנים, שמעתי מהרה"ק רבי יהודה'ל ז"ע שכאמור מורה היה לבקר בצל דודו הרה"ק רבי מנחם מענדיל מווישואו ז"ע, כי כידוע הסתלקותו הייתה במבוצאי שבת פרשת ויחי ואור ל"ג טבת תש"א, ובשבת שלפני, כן שהה שי"ט שבת הרה"ק רבי יהודה'ל ז"ע כל היום כולו, והנה במשך כל היום היה המצב קשה עד מאוד, ונכנס לשם פרופסור מנחם מאטיאש רופא גדול עד מאוד, ושאל את הרה"ק רבי מנחם מענדיל מווישואו ז"ע, איך הוא מרגיש, השיב הרה"ק רבי מנחם מענדיל מווישואו ז"ע ואמר, געלויבט די אייבישטער. וסיפר הרה"ק רבי יהודה'ל ז"ע שתקן ראה איך החוויר פוין לשם הפרופסור, שביאר אחר כך את סיבת חווירו, כי בכך ידע שכבר איך הרה"ק רבי מנחם מענדיל מווישואו ז"ע נלחם על בריאותו, ובהו אא אומר הוא כבר שהמצב הוא טוב, אותו הוא שפוטן כבר נוצח במלחמה, ואכן במבוצאי מנוחה הסתלק לבית עולמו. בזה היה הרה"ק רבי יהודה'ל ז"ע רגיל לומר, שכל עוד ומרגשים שאין המצב טוב, אז הוא אכן טוב הדבר, כאמור כאשר מרגשים שהכל טוב, שהמצב הוא בתכלית השלימות, זה נכנס אינו טוב, ואולי היו הדברים שנחקקו בעצמותיו לאור דברי התולדות יעקב ויסף הנזכרים.

היכל החתם סופר

מלין שביעי בעשונת ותרנת
של מרנא ורבנא החתם סופר זיע"א

גלין ט' • פרשת במדבר - חג השבועות • ד' סיון תשפ"ה

מפתח ההיכל

זמן מתן תורתנו

דברים איננים במהותה של יום, מצאנו לרבינו בדרשוטיו (פרים קצח). והוא על דברי הגמ' (מילה יב.) במה שנאמר לפני המלך על בני ישראל 'ודתיהם שונות מכל עם ואת דתי המלך אינם עושים', ופירשה הגמרא שהם עוסקים ב'בשה' פה"י ועל כן אינם יכולים לעשות את עבודת המלך. וברש"י פירש ד'שה"י היינו שבת היום, ו'פה"י היינו פסח היום.

רבינו מבאר שם **שולל דברי רש"י** היה הוא מפרש 'שה"י היינו שבועות היום'!

ועל יסוד דברי רבינו שם היינו, דלכא"י ש לתמוה מה היתה תלונת המן בזה שיש לבני חגים מיוחדים, הא לכל אומה ולשון חגים ומועדים משלהם המפריעים להם במצוות המלך. וכתב רש"י בלאר דודאי לכל עם ולשון ישנם ימים מסויימים אשר בדו מליבם, אמנם אומות הללו כשהמלך מוציא גזירה מלפניו הסותרת את דתם, הרי מכיוון שדתם כבר נתיישנה אצלם ודת המלך מחודשת זה מקרוב, הרי הם נמשכים אחר החדשות, וכמו שפירש רש"י בפרשה ראשונה של קריאת שמע (דברים יו.): "אשר אנכי מצוך היום - לא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה שאין אדם סופנה, אלא כחדשה שהכל רצין לקראתה. דיוטגמא מצות המלך הבאה במכתב".

וכל זה הוא בשאר אומות, אבל עם ישראל בני קל ח'י, דתיהם הם תמיד חדשים אצלם, ולכן גם קודמים לדתי המלך. וכלשוננו של רבינו "לכן אמר המן באומה ישראל אינו מועיל כלום, על ככל יום הוא בעיניהם כאילו היום יצאו ממצרים", וכאילו היום עמד על הר סיני, ומצוות הבורא הן בעיניהם חדשים, ומוסרים נפשם עליהם באבה עזה, על דרך עזין שבאומות ישראל (ביצה כה). וזה שה"י - שבועות היום, שהוא יום מתן תורה, פה"י - פסח היום, יום יציאת מצרים, כאילו היום שבועות ופסח ...

ומעתה, מה נרגשים אנו בגשתינו להאי יומא רבה זמן מתן תורתנו, באופן שהיא לנו כחדשים ממש. כאילו עומדים אנו עכשיו ממש למרגלות ההר, לקבל תורה ומצוה, ולזכות למעמד הנורא של 'אתה' הראת לדעת כי ה' הוא האלוקים'. והזמן גרמא לשוש ולשמוח במתן תחליא.

ונסיים בדברי רבינו (חתם סופר שליה פרשת ויחי) אודות שמחת יום מתן תורה: "שלא תתפרש בתורה לשמוח ביום מתן תורתנו הקדושה, אלא תלה ה"ט והשמחה ביום הביכורים וקציר חטים, כי לא יתכן שיצוה אותנו במ"ע שנתייבב לשמוח בקבלת עול על צווארנו, א"כ שמחה זו גופי" עול היא על צווארנו. אלא הקב"ה לא ואנחנו שמחים מעצמינו שזכינו לקבל עול תורתנו לעינו, ומטרתה שמחה זו נשכח שמחת בכורי קציר חטים שהיא שמחת עה"ז וכל חפצים לא ישוו לנו..."

א' מרץ תשפ"ה
פאריז

פנינים מהדור רבינו

ערובים בשיפה בורה לשולחן השבת

קיבוץ עבדי השם היא ברירות הנבונה

וצבאו ופקדיהם (ב. ד.)

בכל השבטים כתוב לשון רבים "ופקדיהם", חוץ משלושה, יששכר, זבולון, וראובן, שבהם כתוב לשון יחיד "ופקדיו", והטעם לזה כי אף שחברת בני אדם מזיקה היא להתעלות ברוחניות, והברירות טובה לאדם, מכל מקום אם הוא בחברת עבדי השם, אדרבה הקיבוץ באחדות עמהם זו היא הברירות הרצויה, כמו דכתב כן בחובות הלבבות (שער חשבון הנפש פ"ג סוד"ה והשבעה עשר).

על כן יששכר שהוא בעל תורה, וזבולון שהוא מחזיקו, וראובן שהוא בעל תשובה (כמש"כ הרמב"ן לעיל ב. ב.), על כן בשלש אלה שהם עבדי השם, כתיב בלשון יחיד "ופקדיו", כי כל הצבא אינו אלא אחד באחדות. (עה"ד דף ח' משנת תקצ"ב)

אין התורה נקנית אלא לענותן

ואלה תולדות אהרן ומושה ביום דיבר ה' את משה בהר סיני (א. א.) פירש"י, ביום שדבר עמו בהר סיני נעשו בני אהרן תולדותיו של משה, שכל המלמד בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו.

ויש להבין למה דוקא הם נקראו תולדות משה, הלא מרע"ה לימד את כל בני ישראל תורה, ועוד, למה דוקא ביום דיבר עמו ה' נעשו כתולדותיו.

ויל' דאכן כל בני ישראל נקראו תולדותיו, אלא שרצה הכתוב להשמיענו דאף שנדב וצאניהוא בני אהרן היו גדולים יותר ממושה ואהרן (ת"כ שמיני א' כ"ג), אעפ"כ נקראו תולדותיו, כלומר פחותים ממנו, מפני שלהם היה קצת מידת הגאווה כידוע (שמיני כ' כן נשאו נשים, ויק"ד כ' י.), משא"כ משה ורבינו שהיה נעיו מכל אדם.

וזה נתברר ביום נתינת התורה בהר סיני, כי התורה ניתנה בסניי אף שהיו שני הרים גדולים שרצו שיתנו עליהם את התורה, הר תבור והר הכרמל, והקב"ה אמר להם אתם בעלי מומין אצל הר סיני, ושני ההרים הגדולים מרמזים על נדב ואביהוא, שאמר להם הקב"ה אתם כבעלי מומין אצל משה רבינו שהוא ענוותן, כי אין התורה ניתנה אלא לענוותן.

(ליקוטם מס"י העתקת הגמ' ר' אליעזר ב"ר ד"ל)

אף שישאל נדלו ממדרגת בהמה למדרגת אדם, בעבודת השם יקבל עליו עול כבהמה

כי לא כל כבוד ביום המות כל כבוד בארץ מצרים הקדשתי לי כל כבוד בישראל מאדם עד בהמה לא יהיו אני ה' (ג. יג.) הנה ישראל היו מתחילה כבהמה לירמוס טיט ולבנים, והקב"ה ברחמינו עשה לנו נס והוציאנו ממצרים וישראל הלכו הלך וגדל ממדרגה למדרגה עד שבאו לכלל אדם לקבל התורה בהר סיני, ורמז לזה שבפסח הוא זמן קציר שעורים.

שהוא מאכל בהמה, ובעצרת הוא זמן קציר חטים שהוא מאכל אדם, ונרמז בזה שהקב"ה הביא אותנו ממדרגת בהמה לדרגת אדם בקבלת התורה.

ומכל מקום לענין עבודת השם צריך אדם להשים עצמו כבהמה לסבול עול על שכמו ולהכניע עצמו לפניו כאילו היה הפחות שבפחותים כבהמה.

וזה כוונת הכתוב "ביום הכותי כל בכור הקדשתי אותם לי", שבעת שהכתי את המצריים לירד לדרגת בהמה, הגבהתי את ישראל וקידשתי ממדרגת בהמה למדרגת אדם, אך זה על תנאי "שמאדם עד בהמה יהיו לי", דלא יטעו לחשוב שגם בעבודת השם יהיו רק כאדם, אלא בעבודת השם יהיו לפני תמיד ממדרגת אדם למדרגת בהמה. (שה"ח דף קס"ה)

אל יתורה לעלות יותר ממדרגתו

וזאת עשו להם וחיו ולא ימותו בגשנת וגו', ושמו אותם איש איש על עבודתו וגו' ולא יבואו לראות ככלע את הקודש ומתו (ה. ט.).

הנה חג השבועות נקרא חג הבכורים על שם עמא פזיזא דקדמו פומא לאזניכו שהקדמו נעשה לנשמע (שבת פ"ח ע"א), וביכורים הוא לשון מהירות (בבב"ב ישי" כ"ח ד' כביכורה בטום קיץ וכו'), וקיבלו שכר על מהירותם. אולם אעפ"כ יש לאדם לידע כי אל לא לראות חוץ למדרגתו מחמת המהירות, כדכתיב רד העד בעם פן ירסו אל ה' לראות (שמות ט"ז כ"א).

וזהו כונת הכתוב "זאת עשו וחיו" שיקבלו שכר על הפרישה אם יבואו איש על עבודתו ומשאו ולא יכנס שום אדם לפניו ממחיצתו, כי ע"י הבהילות לבלוע הקדושה, ירסו חלילה.

המענה את עצמו יותר מידי הרי הוא מועל בהקדש

וזאת עשו להם וחיו ולא ימותו בגשנת וגו', ושמו אותם איש איש על עבודתו וגו' ולא יבואו לראות ככלע את הקודש ומתו (ה. ט.).

בגמרא (תמיד לב) איתא "מה יעשה אדם ויחיה, ימית את עצמו, מה יעשה אדם וימות, יחיה את עצמו", ונראה בלאר דאדם מהירצה לחיות בעולם הבא, ממות עצמו בעולם הזה בעבודת השם, וכך יזכה לחיות נצחית בעוה"ב, אבל בהיפוך ח"ו אם ממת את עצמו בעולם הזה, הרי ממת עצמו לעולם הבא ח"ו. אמנם, לאו שמיית עצמו בעולם הזה, בעולם הזה, שהרי מחויב לעשות כל מצוה ומצוה בשעתה, אדרבה אם מענה את עצמו יותר מדאי מועל בהקדש הוא.

וזה כונת הכתוב, וזאת עשו וחיו ולא ימותו, שאין אתם מחויבים להמית עצמכם בעולם הזה, אלא בגשנת את קודש הקדשים וכו', אבל מחויבים לעשות כל מה שראוי לעשות, ולא יבואו לראות ככלע את הקודש ומתו, היינו שלא יכלו גוף הקדש שלו וימות מעבודת השם, זה אינם מחויבים לעשות, אלא "וחיו". (תר"ח דף ט)

חייגנו:
0733.454.678
04/01 תתי (ב'סכמ)
ארה"ב:
1-605.615.70.10

טעמו ודאו כי טוב
מאות שיעורים חדשים, שיחות, וסיפורי קודש
מתורת מורנא החתם סופר זיע"א
לשה"ק אדיש צרפתי
כמו"כ תוכלו בקו זה להירשם לקבלת הגיליון, ואפשרות מענה על מדור 'לחידושי'

קו היכל החתם סופר

ואתפלל כדת

עבדיו אנוי הדורות והעלפים בתורת רבינו

יום טוב שני של חג השבועות, על שום מה?

למה כלל עושים בשבועות יו"ט שני, הלא כלל אינו תלוי בתאריך בחודש?.. חידושו של רבינו שו"ט שני של עצרת חמור יותר משאר יו"ט, ומחמת כך אסר את הגט מבראד * ישנו יו"ט שני של גלויות אך יש גם יו"ט שני של גאולה

למה יש יום טוב שני בשבועות, הרי אין ספיאק דיומא?

בזמן שהיו מקדשים החודש עפ"י הראיה הוצרכו בני הגלויות לעשות יו"ט שני, מפני ששלושי בית דין לא היו מספיקים להגיע אל מקומות ישוביהם עד החג להודיע להם אם נתקדש החודש, כך שלא היו יודעים אם החג הראשון הוא קודש או השני.

עוד תקנו חכמים (ר"ה כא), שגם המקומות שמגיעים לשם שלוחי החג (שבתשירי ישנם שני יו"ט של ר"ה ויה"כ שאסור לשלוחם לילך), עושים שם גם פסח שני יו"ט, גזירה ניסן אטו תשרי. וכן פסק הרמב"ם (קידושין פ"ג הל"ב).

והנה גם בשבועות נוהג שני ימים טובים של גלויות כמבאר בגמ' (פסחים נב). והקשה בזה רבינו בתשובתו (יו"ד סי' ר): "אלא שהדבר צ"ל וחקירת חכם, מאין בא לנו ב' יו"ט ב' של עצרת, הלא לא היה בו ספק מעולם, דכיון שידעין יום ב' של פסח חמשים יום ועושי שבעה וכו' ואי נמי נימא שאפשר שלא נודע ממילא להרחוקים אימת ה' ניסן וכו' א"כ ה' שלוחי ניסן מחויבים לילך עד יו"ט של עצרת להודיע קביעת ניסן שידעו ממנו יו"ט של שבעה ובראד הגיעו עד יום מקום שה' ישראל שם בזמן ההוא וא"כ מאין בא לנו ב' יו"ט בשבועות". והיינו דכיון דשבועות אינו תלוי בקביעות ר"ה סיון אלא בני ימים מפסח, א"כ לאחר למעלה מס' יום מניסן נודע ודאי נודע בכל מקום מתי היה פסח, ושוב ליכא ספק.

ותירץ רבינו דעל כרחיך צ"ל דבאמת לא הוקבעה יו"ט שני של שבועות בשביל ספק ביום זה עצמו, אלא התקינוהו ברבנן כי היכי דלא ליזילזל בשאר יו"ט שני של שאר חגים. כשהוא מסיים "והוא דבר חידוש לא ראיתי שם שנתעורר בזה".

כיום בהיגלות ספרי רבינו הריטב"א, נמצא שהוא עמד בזה להדיא (ריטב"א ר"ה יח), וסיים באמת כדברי רבינו "ואפ"י עבדינו עצרת ב' ימים גזירה [אטו] שאר כל המועדות". גם בדברי האחרונים עמד בזה בתשובותיו החכם צבי (תשובות חדשות סי').

ובאמת דכבר ברמב"ם יש בנמצא טעם זה על שני יו"ט של עצרת. שעל ההלכה הנ"ל דהיא דמטו שלוחי ניסן ולא שלוחי תשרי, גזירנן ניסן אטו תשרי, סיים על זה הרמב"ם (שם) "וכדי שלא לחלוק במועדות התקינו חכמים שכל מקום שאין שלוחי תשרי מגיעין שם, עושין שני ימים. אפילו יום טוב של עצרת".

חידושו הגדול של רבינו: יום טוב שני של עצרת חמור יותר משאר יו"ט שני

והנה מעשה היה בבראד בשנת קצ"א, שנטה אדם למות בלא ולד ביו"ט שני של עצרת, והיה לו אח ברומי הרחוקה ולאשתו לא היה די להוצאת הדרך, ולכן רצה לפרטרה בגט שלא תודק ליבום ותתענן כל ימיה. ושאל לבית דינה של בראד כדת מה לעשות, והורה אב"ד בראד הגר' אלעזר גנדא מח"ס יד המלך [נבדול מההור"ה] שיכול לכתוב הגט ביום טוב שני.

טעמו ונימוקו היה, שהרי התירו בשבת איסור דרבנן לשכיב מרע כדי שלא תטרף דעתו, וה"נ אם לא יכתבו גט תטרף דעתו כהחלטה כיון שידע שהיה עגונה כל ימיה, וכיון שאינו אלא יו"ט שני של גלויות שהיה ספק יו"ט, ועוד דא"צ לכתוב גט בכתב אשורית דוקא וכיון שיש דעות אלו"ז דכתב משיט"א אינו אסור אלא מדרבנן לכך יש להתירו בכה"ג.

אמנם הגאון רבי שלמה קלוגר שהיה אז מגיד משרים בבראד, צווח ככרוכיא נגד היתר זה, ושלא לא רבינו החתם סופר לבקש שיתסיים לדבריו, כשהוא כותב לו: "ולמען לא תהיה קול דמי האשה צועקת עלי לאמרי כי אני חייבתי בדמה, אמרתי להציע דברי לפני כבוד הדר"ג להודיע אם יפה הוריתי או ח"ו שגיתי...". ואכן רבינו הסכים בכל תוקף עם הגר"ש קלוגר ובתשובה ערוכה (יו"ד סי' קמה) שלל מכל וכל את פסקו של הרב.

תוך הדברים, דוחה רבינו מה שסמכו המהמרים משום שאינו רק יו"ט שני של גלויות, ומחדש חידוש גדול לדניא, דאף שאר יו"ט שני של יום טוב משום שאינו אלא מספק, מ"מ יו"ט שני של עצרת חמור טפי. זאת, שהרי כאמור ליכא כלל ספק בקביעת דירחא

בעצרת, ועכ"ז קבעו בו חז"ל יו"ט שני, ונמצא שהוא נקבע בתורת ודאי. ודימהו לשני יו"ט של ר"ה שנקבעו בתורת ודאי אף כשלא היה ספק וחמירי טפי משאר יו"ט.

ועפ"י חידוש זה פירש רבינו את דברי הרמ"ע מפאנו הידועים (הובא במג"א ריש תצד) על מה שאנו אומרים בתפילת שבועות 'זמן מתן תורתנו' אף שעפ"י סוגיא דשבת נמצא דניתנה תורה בב"א לעומר [דהיום ה' יצאו מצרים ומתן תורה היה בשבת], וכתב הרמ"ע דהוא רמז ליו"ט שני של גלויות, שכיון שקיבלו את התורה ביום ג'א שהוא יו"ט שני של גלויות, לכן אנו אומרים שחג השבועות הוא חג קבלת התורה. וסיים דאפשר שזהו אכן הטעם שהוסיף משה יום אחד מדעתו, בכדי שיהא קבלת התורה ביו"ט שני.

ובאר רבינו עפ"י הדברים לדעיל, דבאמת דוקא בחג השבועות הוצרך משה לרמז וליתן חיזוק ליו"ט שני דלילה, שהרי ליכא בה טעם ליו"ט שני, אלא מתקנת חז"ל שלא לחלק.

סתירת התשובות אם יו"ט שני של עצרת חמור טפי או קיל טפי

אמנם הרב מחברים מדברי חת"ם הגדולים, דרבינו עצמו סתר משנתו בזה, ובתשובה אחרת (יו"ד סי' רג שהובא לעיל) מארבע שנים לפני תשובה זו, כתב להדיא דאדרבא יו"ט שני של עצרת כיון דהוא רק משום לא פלוג הוא קיל יותר משאר יו"ט שני. ע"י ליקוטי הערות שם שנתקנה בזה.

עוד הקשו כמה מחברים מדברי אברהם (סי' תמ"ז סק"ה) והפרי מגדים (א"א סי' קכח סק"ל ד"ה שאלה) דלא פלוג קיל להלכה מעיקר התקנה. וכן הוא במג"מ (פ"ב מגידושי ס"ז) דאפשר דבעונה לא חיישנן ללא פלוג ע"ש.

ובשו"ת קול לדוד (סימן קמ) הקשה מאד על דימוי רבינו שדימהו לשני יו"ט של ר"ה, שהלא שם נקבעו בתורת ודאי בכ"מ, ולא משום ספיאק כלל, ומשו"ה הוי כיומא אריכתא, אבל כאן נהי דקבעוהו אטו שאר יו"ט, מ"מ לא היה לנו לקבעו אלא כמו שהוא בשאר יו"ט, מספק. והא ראיא, דאל"ה ה"ל למיפק דביצה שנולדה בזה אסורה בזה כמו בר"ה, ע"ש.

ביאור תירושו של הרמ"ע מפאנו - רמז על יו"ט שני של גאולה ולא של גלויות

בסיום תשובתו הנזכרת, מבאר רבינו ביאור מחודש בדברי רמ"ע מפאנו הנ"ל (והראה מקורו בחידושי לביצה ד). והוא דלכא"י יש לתמוה על דברי הרמ"ע מפאנו דלעיל שהוסיף משום יום אחד מדעתו בכדי לרמז על יו"ט שני של גלויות, ולכא"י תמוה למה עירב את צערה של הגלות בשמחתה של קבלת התורה.

ומתרץ רבינו, דאף שבזמן הגלות היתה עיקר תקנת יו"ט שני בשביל מקומות שגלו שם ב"י שהיו רחוקים מתחום הגעת השלוחים, מ"מ גם לעתיד לבא כשיתקצבו כל בני הגולה לארצינו, עדיין יצטרכו שני ימים טובים, זאת עפ"י המבואר בגמ' (גיטין ת) דדעת רבי יהודה דכל איי הים שכנגד תחום אר"י למערבה, שם ביה דין אר"י, ולעתיד לבא שירחיב א"ת גבולו בטרהרי הרי יתיישבו גם שם בתורת אר"י, ושם הרי לא יגיעו השלוחים מחמת המרתק [אף ע"י משואות לא יוכלו להיוודע שם מחמת המרתק].

ומעתה, מסיים רבינו, דאכן מה שרימז משה כשהוסיף יום אחד מדעתו, הוא ליום טוב שני זה שיהנה לעת"ל, שהרי יו"ט שני זה מסמל דוקא את הגאולה והרחבת גבולי הקדושה ושפיר עירבו בשמחת מתן תורה.

ובספר מנחת יהודה (סימן כא) הקשה על טעם זה, דהא אנו לא ק"ל רכבי יהודה טוב שני זה שיהנה לעת"ל, וכמו שכתב ר"ת בתוס' גיטין שם, ובהו תירץ לרבינו פטר את מה שאין מחויבים להפריש תרומ' בצרפת שהוא במערבה של אר"י [ואחמ"ל בפולמוס על דברי תוס' אלו]. אמנם בחידושו רבינו לביצה שם נחית לזה להדיא, וכתב, לחדש, דאכל המחלוקת הוא בעת, אבל לעתיד לבא כ"ע מודי דיהיה דיום כאר"י, שהם עכ"פ מעשרה עממין. והוא חידוש גדול.

מדור נושא פרסים: הגרלות מיוחדות בין המשיבים

להודיע

חידושים עיתוני רבינו

בילקוט ראובני מוזבא דישאל הוא ר"ת יש ש"שים ריבוא אותיות לתורה וכל אות ממונת כנגד נשמת ישראל ולזה אם חסר אות אחת בס"ת הוא פסול וכו' ברמ"ע מפאנו (מאמר הנפש ח"ג ע' פה): ובמגלה עמוקות (אופק קפ"ז), ותמוה הרי אין לפנינו בתנ"ך יש הרבה פחות מזה.

שו"ת חתם סופר קובץ תשובות סימן נב

לך תשובה (על כל שאלה בנפרד) מוכה את המשיב בדברים הגולה

רשימת הזוכים לחודש אדר:

פרס ראשון:
כרטיס טיסה לציון רבינו החתם סופר ביזנא דוד יעקב

הבה"ח החתם משה שטיינבערג הי"ו
ישיבת סאסקווער קומיטת - עירי"ה ירושלים

פרס שני:
4 זוכים כל אחד בסך 500 ש"ח:

הרה"צ נתן סאלער שליט"א
עירי"ה ירושלים

הבה"ח יצחק רוזנברג הי"ו
ישיבת מנכנבאק אלעד

הרה"צ דוד קניאל שליט"א
מודיעין ילית

הרה"צ אלכסנדר זיסקינד כהן שליט"א
כולל בעל תורה מודיעין ילית

גם בין המשיבים בחודש סיון תתקיים הגרלה על כרטיס טיסה לציון רבינו החתם סופר 4-1 זוכים כל אחד בסך 500 ש"ח

תשובות ניתן להחזיר באופנים הבאים:
1. בנדרים פלוס בקטגוריית "היכל החתם סופר"
2. במילי 0733.454.678 שלוחה 3
3. במילי 0733.454.678 שלוחה 3
4. במילי 0733.454.678 שלוחה 3
יש לצייין, שש, כתובות, טלפון, ומקום לימודים.
יש לשלוח כל תשובה בהודעה נפרדת.

בקרוב קרוישים

שבחי שרן ז"ע נפ"י עדיקו ונאדיר הדורות

חותן מרן ז"ע רבינו עקיבא אייגר ז"ע (ב)

כי כבודו גדול מכבודי
גם לכבוד חתני הגאון נ"י תה"ל אנכי מתכבד עמו... כי כבודו גדול מכבודי בתורה ובראיה באלף מדרגות...

רעק"א אגרות סופרים יא

רוח ה' דיבר בו

... והנה כאשר נשאל חתני חביבי הגאון המפורסם רבי משה נ"י אב"ד דק"ק פרעשבורג על זה. נתן דעתו לרוב באם העידים הם קרובים ודן להתיר. ואם כי ראייתו אין מחוור כ"כ. ראיתי כמה גדול כחן של עדיקים. כי חידוש היה שדן ללא נשאל. ואולם אחר שעמד הרב פילא על התקירה. נודע שבאמת העידים הם קרובים זה לזה. ורוח ה' דיבר בו.

שו"ת יבי עקיבא איגר מהר"ק סימן קכח

וגופא דעובדא, שרעק"א נועץ עם חתנו החת"ס בשאלה מסוימת, ושלא שאלוהו אמר החת"ס מדיליה שיבדקו את העידים אם הם קרובים, ולאחר שעמדו על הבדיקה ראו שבאמת שני העידים קרובים ול"ז וע"י באה מכתב זה.

תולדותיו

פרקי חיייו של רבינו זצ"ל

בצל רבו הג'מ רבי זלמן חסיד צ"ל

הרבה עם הגאון ר"ז חסיד הנזכר בחידושי תורתו, ואוהב דבק מאח היה לו.

הג"ר אהרן וואלקן, שם הגדולים החדש אות ז

לאה כל פה לספר אף מקצת שבחו ורוב פרישתו

יזכור אלקים את נשמת הרב הגאון החסיד המפורסם כמוהר"ר משולם זלמן בן מוהר"ר שמרי" צ"ל, אשר שכן פה קהלתנו יע"א קרוב לארבעים שנה, וישב באהלו אהל קבע לתורה ותעודה, למד ולימד לאחר' והעמיד תלמידים הרבה, וקיים בקימה שיש בו הידור מצוה, כי הדר הוא לכל חסידיו, וילאה כל פי לספר אף מקצת שבחו ורוב פרישתו, פרוש מאהבת המקום, וכל ימיו סיגף את עצמו בסינופי רבים, הן בתעניתו הפסקי, גם שנים רבי' כל ימות החול רצופים, אף הוא הכה את הארי ב' השל, וצדיק זה לדורו אבד, כי נצחו האראלי את המצוקי' קודם מלא' לו שנות השיבה... נפטר אור ליום ה' ונקבר למחרתו בהספד גדול ובכב' גדולה ביום ה' וא"ו מרחשון תקנ"א לפ"ק. ונקרא בפי כל מוהר"ר זלמן חסיד.

ספר זיכור [ממורבוך] של ק"ק פרוקפורט

תלמיד הבעש"ט

לאחר המלחמה בעת שהותו של כ"ק מרן אדמו"ר [מערלין] זי"ע בכודפסט הסתופף אז לראשונה בצל כ"ק אדמו"ר בעל האמרי חיים זי"ע שביקר שם, ונפשו הגדולה נמשכה ונשקבה באורו הגדול, כעבור מספר שנים כאשר שבת האמרי חיים בירושלים, שוב הגיע רבינו זי"ע להסתופף בצל הקודש. לימים סיפר רבינו שבאותה הזדמנות אמר לו האמרי חיים תחת אחד השיחים, כי אחד מרבותיו של החתם סופר היה רבי זלמן חסיד, והרי קבלה היא בידינו שרבי זלמן היה תלמיד הבעש"ט זי"ע, נמצא שאף מרן החת"ס נחשב לא' מתלמידי הבעש"ט הק'...

גיליון קודש ערלי חלק מא עמ' 16

קירבתו לדרך החסידות

בנוסף לזה היה [רבינו החתם סופר] כידוע תלמידו של הגאון רבי זלמן חסיד זי"ע. ע"ר איז נישט אזוי באוואוסט דער רבי זלמן.

הגה"צ רבי משה נייסלאס זצ"ל אב"ד סערדאעלי ושיכון סקווירא אמר לי פעם, שראה חידושי תורה מרבי זלמן חסיד, והם כולם בדרך החסידות, ס"איז אלס חסידישע ווערטער, ונראה מזה שהיה חסיד.

מסופר שהגאון רבי זלמן זי"ע אמר פעם לאנשי ביתו שהוא הולך לערוך גלות, ונסע לרוסיה, שם היה תקופה מסוימת אצל אחד מתלמידי הבעש"ט הקדוש זי"ע, ואח"כ חזר לביתו, אולם לא רצה לגלות הדבר.

כ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל. אמרות טהורות סיפורי קודש ח"א עמ' קלה

רבינו מונה אותו בתשובותיו בין רבותיו, ולכא' תקופת לימודו אצלו היה טרם שהלך ללמוד אצל רבו המובהק הגר"א בהיותו כבר תשע שנים.

זו"ל רבינו בתשובתו לישמח משה (א"ח סי' קצז) "ולכן ראיתי רבותי הגאון הפלאה ז"ל ומורי החסיד שבכונה מה' נתן אדליר צ"ל והגאון מה' זלמן חסיד ז"ל שלא המשיכו עדה, מעיד אני עלי שמימי לא שמעתי מפי קדושי ישראל הנ"ל ס' זוהר יוצא מפי קדשם בשום דרוש, ותל"ת לא זה ידי מתוך ידם ולא חסרתי מהם וכו', ותל"ת תלמידיהם אין פרץ וכו'..." וכן מזכירו בתשובה אחרת (ש"ת א"ח סי' י"ח וי"ד סי' ר"ו) "ועובדא יענא שהחסידי המפורסם מו"ה זלמן חסיד ז"ל בפפ"מ היה לו מקוה במין בתוך חצירו שבגן שלו והיה מכוסה והוא למד שם בימי הקיץ ולא סרף אדם מאום."

תולדותיו: רבי [משולם] זלמן הכהן ב"ד שמריהו [שמעלק] המכונה רבי זלמן חסיד' נולד בארץ מרחק. בצעירותו נמנה על יושיב הקלוי' במאהיים, ומשם עבר לפפ"מ בה הרביץ תורה קרוב לארבעים שנה. עד לפטירתו בו' מרחשון תקנ"א בטרם מלא לו שבעים שנה (זכרונות ומסורות המכוננת עמ' 90).

היה תלמידו של הג'מ רבי אביש מפראנקפורט. וכמו שכתב לו היעב"ץ בספר ההתאבקות "לפי שנודע לי שמעלתך האהוב וחביב אצל הרב שלך [רבי אברהם אביש א"ח פפ"מ]... להיות דו"ק ונשכר לטול חלקו במצוה לגדע אשרה..."

היה גאון צדיק, התנהג בקדושה ובטהרה, תורה וגדולה התאחדו על שולחנו. עשיר גדול היה. החזיקי ישיבה רבתי בבית מדרש מיוחד שהקים בארמונו שבפרנקפורט, ומאות תלמידים למדו בישיבתו (חכמי ישראל, הלחמי ח"א עמ' קט).

לא נודעו בדברים הרבה על דמותו ועל חייו, וישנם שמות וקבלות על היות מסתופף בצל תלמידי בעש"ט או אף אצל הבעש"ט עצמו כמו שיוספר להלן. כך גם לא נודעו ולא נדפסו כיום חידושי תורתו, כ"א מעט מזער בקבצים וכת' ז' תורניים.

היה לו גילוי אליהו

הרב מו"ה זלמן חסיד רבו של הגאון מאור הגולה מהר"ם סופר וכו', והרב הגאון מו"ה שמעון סופר אב"ד ק"ק קראקא בן רבינו הגאון מהר"ם סופר ז"ל אמר לי, שהרבה פעמים שמע מפי קדשו של מר אביו הגאון זצ"ל, אשר הפליג מאוד בשבח הגאון הנזכר, מגדולת קדושתו ופרישותו אשר אי אפשר להעלות על הכתב. ואמר עלי, כי ידע בבירור שהיה לו גילוי אליהו זכור לטוב.

ומקום משכן קדשו היה בק"ק פ"פ דמין, בעת אשר אוהביו הני קדושי עליון מלאכי אלוקים הגאונים ה"ר נתן אדליר וכו' פנחס הורוויץ היו שוכנים בה, ומהבאר אשר חפרה שרים שלשה אבות העולם האלו, שתה אביו הגאון ז"ל ימים רבים. עוד סיפר לי הגאון הנ"ל, אשר הגאון האמיתי אביר הרועים מו"ה ישעי' בערלין ז"ל, השתעשע

ויהי בימי שפוט השופטים
(מדברי החתם סופר על מגילת רות)

לשון קדשו

יציצו אור על פרישתה שביע
בלשון קדשו של רבינו זי"ע

השופט הצדיק כל מעשיו הם ע"פ השם, וא"כ אינו שופט בעצם • הטעם שאלימלך הצדיק לא רצה לתת מפיתו לעם הארץ, ובעוז נתן פתו לעם הארץ, והלכה כמותו • טעם נוסף להעמיד אילנות סרק בבית המדרש בשבעות • רעב הוא פורענות עבור הצדיק

ויהי בימי שפוט השופטים. י"ל על דרך השיבה שופטינו כבראשונה ויועצינו כבתחלה ומלך עלינו אתה ה' לבדך (תפילת שמו"ע). כי השופט הצדיק אין הוא השופט בעצם, אם רוח המושל תעלה עליו מקומן הראשון אל תנן (קהלת ט, ד), והרי הוא כמו שהיה, כי ה' שופטנו (ישעיה נב, כב), ואינו עושה דבר כי אם אשר ינחהו ה"ה יורנו בדרך יבחר, על כן דוד ושלמה לא היו מלכים בעצמם, כי ישבו על כסא ה', אך המלכים שמלוכו על דעתם הם מלכים, ואין אנו מבקשים זה. על כן 'השיבה שופטנו' שהיה 'כבראשונה' כמו שהיה קודם שנתמנו שופטים, ויועצינו כבתחלה' קודם שנתמנה יועץ, 'ומלך עלינו אתה ה' לבדך' ולא השופטים.

אך הכא 'ויהי בימי שפוט השופטים' ולא ה' שופטנו, על כן ויהי רעב בארץ, ואותו רעב לא ה' אלא בארץ, פ"י במנין ארצות ללחם ומים ולא רעב שמימי לשמוע דבר ה', כי אותו הדור לא חפץ באלה, על כן אלימלך הצדיק לא רצה לתת מפתו לעם הארץ, על

כך יצא משם, כמו שאמר רבינו הקדוש אוי לי שנתתי פתי לעם הארץ (ב"ב ח). אך בועז לא יצא חוצה לארץ דס"ל כיונתן בן עמרם פרנסני כעורב וככלב (ב"ב שם), והלכה כמותו, דכל ישראל יש להם חלק בתורה. ועל כן מעמידין אלינו סרק בבית הכנסת ביו"ט של שבועות, לומר גם אלינו סרק יש להם חלק בתורה. ומשום הכי קורין רות בשבועות לפע"ז, והורות נתן להלכתא כבועז וכיונתן בן עמרם.

והנה בפסוק ראשון לא הזכיר שם האיש, ובפסוק שני מזכיר 'וְשֵׁם הָאִישׁ אֵלִימֶלֶךְ', כי אתחיל פורענות לא מתחילין (ע"י ב"ב יד:), ואמנם הרעב איננו פורעניות בהחלט, כי יאה עניינתא לישראל (תהיג טו) כשאינם צדיקים ממונים, אך לצדיקים כאלימלך וחביריו הוה פורענות, ועל כן בפסוק הראשון אינו מזכיר שם אלימלך, כדי שלא להתחיל ספר בפורעניות, אך בפסוק שלאחריו מזכיר.

(דרשות רצו ע"א)

עניינתא דינמא

שיעור אור חזיו רבינו בקיפוסה זו

מלחמת נפוליאון (א)

רבינו החתם סופר חיבר "ספר הזכרון" בו זכרון דברים מהמאורעות והמלחמות, על הניסים ועל הנפלאות שאירעו ונתרחשו בקהילה קדושה פרעשבורג, בשנת תקס"ט (ספר זה נדפס כמה פעמים החל משנת תרל"ט, עד שבשנת תשי"ז י"ל מחדש מעצם כתב יד קדשו של רבינו).

ספר זה מעיד בו רבינו בפתח דבריו כי רבים מהמאורעות כבר נודעו לו משמים טרם התרחשותם, כי בחלום אדבר בו ולפעמים אף בהקץ, כי לא יעשה אלוקים דבר בלתי גילה לא עבדיו הנביאים. עד כי העיד בנה"ק רבי שמעון זי"ע, כי הדברים הכתובים כפשוטם, הוא כספר חתום, והיה בדעתו לכתוב עליו ביאור ואז היה העולם משתאה כי היו מכירים שרוע השם דייב' בו

(באר מרים בהקדמה לש"ת מכתב סופר, עמ' י"ב).

פרק נכבד מקדיש רבינו למאורעות שהתרחשו בימים האלו בזמן הזה - בתחלת חודש סיון של שנת תקס"ט (ראה שם עמ' ט"ו).

אך לא ארכו הימים ושוב התדדר המצב, והתחלמה פרצה בעוז, כפי שבניא בגיליון הבא בעז"ה.

הליכות והנהגות

עדרי ניצח רבני ז"ל

זמן תפילת מעריב

התפלל בבית הכנסת הגדול, ולא בבית מדרשו (חוט המשולש עמ' כ"ח), והקפיד שלא יתחילו להתפלל ערבית בליל יו"ט קודם צאת הכוכבים (תוספת למנהגי חת"ס פ"א אות ב', וכת"ס ר"ש י"ט תצ"ד, ודלא כהמ"א שם. וע"ע דרשות ח"ב דף רע"ט ע"ב).

אמירת תיקון ליל שבועות וסדר תרי"ג מצות

בליל שבועות אמר עם תלמידיו את סדר התיקון הנדפס, אבל סדר תרי"ג מצות לא אמר, כי הסתמך על מה שאמרו בומוס' בפיוט "אתה הנחלת", גם התפילה לתיקון כרת לא אמר (לחב"ח עמ' תט'), מנהגי חת"ס פ"א סעי' א' וב'.

לימוד תורה בלילה

אמר רבינו ז"ל, שכל הלומד חלק שבועות ברציפות ללא היסח הדעת כל הלילה, זוכה לגילוי אליהו זכור לטוב (קובץ אורחות הסופר ט' עמ' ע"ח בשם הדיין מפאפא ששמע כן מהח"ס שאמר כן בשם אביו רבינו ז"ע).

ברכות התורה לניעור בלילה

המנהג אצל רבינו, שבוחר אחד שהיה יושן בלילה, אמר לפניו בוקר את כל ברכות השחר וברכות התורה (וכמנהגו לומר קודם ברכת השחר ואח"כ ברכות התורה, ראה מנהגי חת"ס להגרע"מ סופר, פ"א אות ג'), ובחור זה הוציא את כולם ידי חובה, אך ציוה אותם רבינו לכוין בברכת התורה לצאת ידי חובה בברכה זו רק עד אחר שינה של שחרית (שהיה במקום שינת הלילה), ואז יברך כל אחד לעצמו (לקח"ח עמ' תט'), מנהגי חת"ס פ"א אות ג'. וע"ע משכ"ז בשו"ת משנת יוסף ח"י"ג א' אמונה, רבינו הסכים שמי שישן שינת קבע ביום ערב שבועות, יכול לברך בעצמו ברכת התורה בבוקר יום השבועות אף שהיה ניעור בלילה (שו"ת נטע שורק י"ד סי' ס"ג בשם רבינו).

פסוקי דזמרה

פסוקי דזמרה ביו"ט שבועות היה בהתלהבות גדולה, וכפי שהעיד הרה"ק מהר"ש מבעלזא ז"ל, שההתלהבות שהיתה אצל רבינו הקדוש ז"ע באמירת פסוקי דזמרה בחג השבועות, בלתי נצויה אצלנו אפילו בשעת נעילה של יו"ט (ואוצרות הסופר ח"ה עמ' כ"ט. וע"ע זכרון למשה מכתב ב' דף מ"ה ע"ב).

תפילת אהבה רבה

בישיבת רבינו החת"ס זיע"א כשאמרו תפילת אהבה רבה בחג השבועות היו נכבדים כל הנרות מרוב ההתלהבות שהיה בהם, וקול התפילה היה נשמע למרחוק עד השוק השלישי (הליכות הסופר פ"ג), ומרוב דביקות והתלהבות אמרו תפילה זו במשך כשלה שעות (רבי שמשון פנקס זצ"ל בספר גלות ונחמה עמ' ס"א).

שחרית ומוסף

הפיוטים של שחרית אמרו רק אחר תפילת שחרית (מנהגי חת"ס להגרע"מ סופר פ"ב אות ט', וע"ש שכן הנהיג רבו הגר"ג אדלר ז"ל. וראה לקח"ח עמ' ת"ח, שכל השנה לא עזב שום פיוט מלאמרו עם הציבור, ואמר כי בפיוט הקליר יש סודות עמוקות, ע"ש), אחר הפיוט של מוסף, היו אומרים בתוך התפילה (לקח"ח עמ' תט'), ומנהגי חת"ס פ"א אות ד'. ואחר מוסף אמרו מזמור ס"ח שבתיאלים (לקח"ח שם, מנהגי חת"ס שם אות ו').

אקדמות

לכתחילה נכון לומר האקדמות קודם ברכה של העולה לתורה, ולא לאמרו אחר קריאת פסוק קריאתו של כהן, ומכל מקום היכא נדחה נהיג (הגהות אור"ח סי' תצ"ד), וכן נהג רבינו לאמרו קודם קריאת התורה (לקח"ח שם).

חג השבועות (ב)

מגילת רות

קורין מגילת רות, והטעם לזה להורות שהלכה כבועז שכל ישראל יש להם חלק בתורה (דרשות דף רצו. ראה לשון של רבינו במדור 'לשון קדשו').

שמחת החג

שמחת חג מתן תורה לא נצטוונו בה, כי אי אפשר לחייב לשמח בקבלת עול, אבל אנו מעצמינו שמחים בזה, ומטרת שמחה זו נשכח מעתה עוה"ז, וכל חפצים לא ישוו לנו (נה"ת פרשת וחי דף רמו. עוד אמר חוב שמחה בשבועות הוא מה"ת או מדרבנן, ראה בדרשות חת"ס ח"ג ס"ז ע"ב, וס"ח ע"א), והוא מסיג לבטל חלום רע (דרשות ח"ג ס"ח ע"ב). שמחת החג ביום מתן תורתנו שזה הוא לכל ישראל, כי לא ניתנה תורה ליחידים אלא לכללות ישראל, באופן שהיה לכל אדם מישראל חלק בתורה, ואם הוא אינו בא, באנו או בן בנו וירש את הניצוח שבתוכו שעתידי להבעיר אחר כמה דורות את התלהבות התורה, נמצא שאי אפשר יהיה כתר תורה ניטל לגמרי ממשפחה בישראל, לכן שמחת החג שזה לכולם (דרשות לשבועות שנת תקס"ב).

אכילת מאכלי חלב

בשבועות נוהגין לאכול מאכלי חלב, ורבינו נתן כמה טעמים למנהג זה (תו"מ במדבר עמ' יב-יג, ובדרשות חת"ס לשבועות שנת תקס"ב), דרשות דף רפ"ח טור ג', ודף רצ"ד טור ד', וח"ג ע"א ע"ב).

תענית חלום

אין להתענות תענית חלום בחג השבועות (ראה פסחים סו: ומג"א סי' תר"ד סק"א, וחק יעקב סי' תצ"ד סק"ח), והטעם לזה, דבחינת נבואה מבטל חלום (ולכן ברכת כהנים מבטל חלום שהוא אחד מששים בנבואה), ואם כן כל שכן חג שבועות שהוא הרבה יותר ממעלת הנבואה, בחינת בעלה דמטרונות משה איש אלקים בכיול, לכן אין צריך לבטל החלום בתענית (דרשות דף רפ"ח ע"א. וע"ע עוד ח"ג ח"ג סח ע"ב, אם תענית חלום דוחה שמחת יו"ט דשבועות).

יו"ט שני של גלויות

השבועות אף שמעולם לא היה בו ספיקא דיומא, משום שמתמיד הוא י' יום מיד"ט שני של פסח, ועד אז כבר נתפרסם קביעות חודש ניסן, מכל מקום בחו"ל קבעו חז"ל שני ימים גם בשבועות כמו שאר ימים טובים, וצריך לומר שהיו מגזירה אטו פסח וסוכות. ולפי"ז נמצא שדין יו"ט שני של שבועות חמור טפי משאר יו"ט שני, שהרי לא נחמת ספק תיקונוהו (שו"ת אור"ח סי' קמ"ה, ומש"כ המג"א ריש סי' תצ"ד שהתורה רמזה ליו"ט שני של שבועות, כתב רבינו בחיזיוני לשבת פ"ז, ד"ה שלשה, שהנהגה שבאו להזמין לנו כוח ב"ד יפה של חמיוני זצ"ל, וע"ע יו"ט סי' ר"ג וסי' רכ"ב, וחיזיוני לביצה ד: עוד בענין יו"ט שני של שבועות ראה מש"כ בדרשות דף רפ"ח טור ד').

עליה לתורה ביו"ט שני

בשבועות ביו"ט שני של גלויות, הידר לעלות לתורה לעליית חמישי, כדי לקרות בו הפסוק "היית אף שמח" (מנהגים סי' אות י"ד, הביאו גם במנהגים להגרע"מ סופר פ"ב אות י"ב).

מוצאי החג

גם במוצאי שבועות הנקרא איסורו חג יש חיוב שמחה (ולכן אין מתעניין בו י' יום טובו (ראה מג"א סי' תצ"ד סק"ג), וזכר למקדש שהיה טעון לינה, דכתיב וזאת בבוקר (דברים טז ז), ואז היו הולכים מירושלים ששים ושמיים (חיזיוני להלכות פסח סי' תכ"ט ט"ו), ונוהגין בו קצת יום טוב, וקראו לו חז"ל יום טובו (מגילה). יום טובו (ראה מג"א סי' תצ"ד סק"ג), ומשום שבים מתן תורה נתהפך ס"מ לטובה, ומהאי זיקא דטובו נעשה טובה ברכה וחיים (חיזיוני סוגיות סוף סימן כ"ד).

היכל המועצה

עבודת ישראל הוד עקדישתרבינו ז"ל

המודה במקצת חייב בשבועות...

מנהג ישראל לעטר את בתי הכנסת בפרחים ואילנות לא דיכל על הייני פרעשבורג, אדרבה, רבינו דרש רבות על מנהג זה, והוסיף בו טעמים ציצים ופרחים (ראה בגיליון הקודם במדור 'הליכות והנהגות'), ובבית מדרשו של רבינו נהוג היה לכוון מעין חופה מעל מקום ישיבתו, אפריון קלוע מענפי אילן רעננים ופרחים ססגוניים, אשר הפיצו ריח מבושם, ובו היה יושב רבינו בצל השכינה ביום שניתנה בו תורה בעת שעסק בתורה ובתפילה.

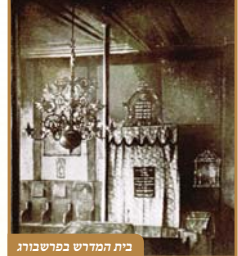
זקני פרעשבורג נהגו לספר (מוזב בספר עצרת עמ' 231), כי בשנה אחת, באחד מהימים שקודם חג השבועות, נזדמן רבנו הקדוש זיע"ל לביתו של אחד מתושבי העיר פרעשבורג שהיה נודע כמשכיל. רבינו נהנה לראות כי אותו בעל בית, למרות שפרק עולו והתורעו עם חבריו המשכילים, עדיין הקפיד לעטר את חדריו ציצים ובפרחים לרוב, כמנהג ישראל תורה.

אך הנה לשנה הבאה, באותו עת ממש, שוב הודמן רבינו לפקוד את ביתו של אותו משכיל בערב חג השבועות. והנה, הפעם לא מצא כל סימן וזכר לידק פרח או ענף לכבוד היום הקדוש.

ידידתו הרוחנית של אותו יהודי כאבה לרבנו. אך כאשר רבינו פנה אליו בשאלה, מדוע השנה לא קישט את ביתו כמנהג השנים שעברו, החל הלה לדבר בפה מלא על מנהג משכניו, בסכלות ובפה מלא דברי הבל ורעות רעות הוסיף בחיזיונות מנוכחת לבטל במחי יד את מנהגי ישראל הנעלים.

רבינו ששמע את תשפוכת דברי הבלע, רק חיך ואמר לו: "אמנת הפעם הצדק עמך".

המשכיל של אלה היקר לתשובה שכזו, נעמד ותהה, הייחזק? וכי רבינו הגאון הקדוש מסכים עמי בביטול מנהגי ישראל קדושי?

בית המדרש במרשבורג

ענה לו החת"ס במתק לשונו: "עד לך ששנה שעברה, עדיין היית 'מודה' במקצת' במחנה ובמנהגי ישראל האמנים. על כן, משום שהיית 'מודה' במקצת' היית 'חייב' בשבועות' (כלשון מושאל מדרבי חז"ל 'המודה במקצת חייב שבועה'). לא כן השתא, שהנך בכל 'כופר' הכלל - כופר בכל התורה כולה, בכל יסודותיה ובכל מנהגיה. והרי ידוע הכלל הכללי, שיכופר הכל פטור משבועות, ולכן ביתך פטור היום מקישוט הירק והפרחים המיוחדים לחג השבועות..."

על החשיבות שהחשיב רבינו מנהג ישראל תורה של עיטור בית המדרש בענפי אילנות, נשתמר עדות נאמנה מהגאון רבי אברהם פאלאח זצ"ל, רבה של באניאדא (עובדא זו מוזב בחוט המשולש עמ' כ"ח, ולפי הגירסא שבהקדמה לספר זכרונות ומסורות על החת"ס).

באות השנים, סיפר רבי אברהם, מנע אחד מנגבי בית המדרש בפרעשבורג את תלמידיו רבינו מלקיח את החופה הנאה והפוארט שנהגו לבנות לרבינו מירק וענפים משה מושב. בטענות שונות ומשונות, ביטל הלה את מנהג הנשגב. לא נתקדרה דעתו, עד ששמנו ידינו מנע בכח הדורע מלקיח את האפריון המסורתי.

עם בוא ערב החג, כשעלה רבינו לבית הכנסת ועיינו הנהו קלטו שמושב לא קושט כמיימים 'ימימה', דאב ליבו של אותו צדיק, וכאב על עקירת מנהג ישראל קדוש ונאמן ממקומו המכובד.

ואף שרבינו שתק באותו מעמד ולא הביע בפיו ובלשונו מילה, תבע הקב"ה את עלבונו, ובאמצעו של חג השבועות עלה ביתו של אותו גבאי באש בפתע פתאום, עד שהבית נשרף כליל על כל תכולתו.

כאשר דבר עונשו של הגבאי הגיע לאוזני רבינו, נעצב רבינו ונקרע ליבו על הנזק שגרם לאדם משרא, ליבו הרחום מיצה היה בצרותו, ומתוך צערו הפטיר רבינו במילים קצרות ורוויות עומק: "הוא לקח את ביתי, לקח הקדוש ברוך הוא את ביתו שלו, וברוך השם ששפר חמתו על עצים ואבנים".

יו"ל ע"י:

היכל החתם סופר

המפעל העולמי להפצת והנחלת מורשת החתם סופר

אימייל: chasamsofer3@gmail.com

המועצונים לקבל את הגיליון מיד שבו במייל, נא לשלוח בקשת הצטרפות לכתובת האימייל שלנו

מרכז ספרים ומסמכים מיוחדים
לחברות לקבלת הגיליון מיד שבו במייל
(תפוס קופה 'היכל החתם סופר')

יסודי העולם

מדשן ביתם של הני צדיקים יסודי העולם זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל
ששתלם הקב"ה בדורינו אחר המבול
להקים את עולם התורה והחסידות אחר המלחמה

מרן הרה"ק מסאטמאר זי"ע א

עובדין קדישין - עניני שבועות (ב)

בדירת רבינו, והראה לנו חיבה יתירה עד להפליא,
וזה הכניס בלבנו אהבת התורה וחשיבות התמדת
הלימוד הלהבא.

סיפר הרה"ח ר' מאיר שטיין זי"ע:

כי בשנת תש"ו בהיות רבינו בארה"ק, בשנה ההוא
היה גם הרה"ק מהר"א מבעל זצ"ל בחג השבועות
בירושלים עי"ה"ק כמנהגו לבוא
ירושלמה לחדשי הקיץ, והוא
התארח באכסניו לא רחוק
מביתו של רבינו, ואחר שגמר
רבינו את עריכת שולחנו הטוהר
הלכו כמה מאנ"ש לראות את הרב
מבעל זצ"ל בעריכת שולחנו,
וכשכנסו להרב מבעל זצ"ל
לו שהם באים משולחנו של רבינו
ז"ל שאל אותם הרב: "זויה האלט
דער סאטמארער רב", וכאשר
חזרו לביתו של רבינו שאל אותם
רבינו: "זויה האלט דער בעלזער
רב".

**סיפר הרה"ח ר' שלמה יעקב
געלבמאן זי"ע:**

במכתב משנת תשכ"ד שכתב
הרה"צ ר' יואל אשכנזי זי"ע
לרבינו זי"ע בו מתאר את החג
שזכה להיות נוכח בצל הקדוש
בשנת תש"ו הזכיר בתוך דבריו מה
שמעו מרבינו זי"ע, לפרש דברי
הכתוב "עולת תמיד העשויה בהר
סיני" על פי מה שאמרו זי"ע שענה
גדולה מכולן, ומי שיש לו לב נשבר

כאלו הקריב כל הקרבנות כולן, וכמ"ש ובחי אלקים
רוח נשברה לב נשבר ונדא אלקים לא תבזה, ואף
בזמן שאין בית המקדש קיים מי שהוא עניי כאלו
הקריב קרבן, וזה פ"י הכתוב עולת "תמיד" מי שרוצה
להקריב קרבן עולה בתמידות אף כשאין בית המקדש
קיים, העצה לזה היא "העשויה בהר סיני" שהיה בעונה
דוגמת הר סיני, שהיתה נמוכה מכל ההרים, שמה
למדין דת עונה כמ"ש חז"ל בסוטה (דף ה) שחבר
ד' שבטים ועי"י יקריב קרבן בו החורבן שאין
בית המקדש קיים, עכ"ל הק', ודפח"ה.

סיפר הרה"ג ר' יואל אשכנזי זי"ע האבד"ק יאסי:
כי בשנת תש"ז כששהה רבינו בעיר סאטמאר
בחג השבועות, גם הוא הסתופף אז בצל הקדוש
והתאכסן בבית רבינו, וראה מקורב את עבודת
הקדוש בחג השבועות, ששתי הימים של יו"ט היו
כינאם חזא אריכתא. יום וליל לא ישיבות מעבודת
הקדוש, כי רבינו ערך התפללות ועריכת השולחנות
עם הדברי תורה המתוקים מדבש והגדת הפלפול,
שעבודה אחת נמשכה עד זמן העבודה האחרת. והעיד
שבשתי הימים של יו"ט כמעט שלא ראה רבינו שינה
בעיניו, כי מיד בוגמרו עבודת אחת התכוון לעבודה
האחרת, ורבינו ישן במשך ימי החג רק לעונן כחצי
שעה במעת לעת.

בדרך נאה ונפלא, וכך נפרקו כל הקושיות, והדברים
היו שמחין כנתינתן מסיני.

**ממכתב הגאון רבי יצחק צבי בערנפעלד זי"ע
אב"ד חוג חתם סופר ב"ב:**

"אלה דברים אשר אמר לי הצדיק האמיתי ר'
איציקל [מפשווארסק] זי"ע לפני חמש שנים

דברי אלוקים חיים

[בשעת מתן תורה] איז געווען אזא שמחה עליונה ברום המעלה, וזאס ס'איז נאכנישט
געווען מיזש שנברא העולם.

מי שזוכה ללמוד התורה הקדושה באמת ולהשיג עריבות נעימות מתקנות התורה
הקדושה, הרי זה עצמו שחר הגדול ביותר, ושבו אין צריך לשכר אחר כיון שזוכה להרגיש
תענוג רוחני אשר אין ערוך אליה כלל, אלא כיון שיש לב האדם רע מנעוריו, ומתגבר
על האדם למנעו מלהתדבק בתורתו הקדושה, וצריכים להתגבר ולהתחזק כנגדו וללמוד
בעמל ויגיעה, על כן על העמל והיגיעה הלזו ראוי לקבל שכר טוב אף על פי שיש לו
תענוג מן הלימוד.

דער אמת ווער עס איז א נפש מטהרה, איז דאך נישט פארהאנדן קיין זיסערס און
קיין באטעמטערס קיין גרעסערער עונג, ווי אז מען איז פארטיפט אין די הייליגע תורה.

(ס"ג שמות תשכ"ה)
התורה הקדושה נותן כח וסיוע שיוכלו להחזיק מעמד בגלות החל הזה, ואף לאדם
השפל ביותר כשהוא מתדבק בה, כח תורתו מסייעת להתעלות ולהתדבק בכבוד שמו
יבורך, ויבדקו עומדת לעד.

הצדיקים שבדורות הקדומים זכו לשמוע הקולות וברקים כבממד הר סיני, אבל
אנחנו אין לנו אזנים לשמוע, אך אם נעשה, היינו שנתייגע, איז ונשמע, נזכה גם כן
לשמוע. (שיח קנים ח"ו עמוד ד"ט)

דאס התקשרות פון ישראל לאביהם שבשמים איז נאר דורך די תורה הקדושה.
(ס"ג שמות תשכ"ד)

במחזור דברי יואל שבועות:

בברכת אהבה רבה היתה התעוררות גדולה בכל
הביהמ"ד, כולם כאחד התחננו לנותן התורה, כי
ביום נשגב זה זכו ללמוד וללמד וכו', ואחר סיימו
כל הקהל זתולכנו במהרה קוממיות לארצנו,
התחיל רבינו "אהבה רבה" בניגון הידוע (המקובל
מהרה"ק רבי ר' הערש מרימינוב
זי"ע, ובאותה שעה זלגו דמעות
מעיני הטהורות בבכיות נוראות
ובהתרגשות עצומה וכו'.

**סיפר הרה"ח ר' שלמה אהרן
לידער שליט"א:**

פעם בחג השבועות אמר
הרה"ק ר' מאטיל סלאנים זי"ע:
שמעתי את הרב מסאטמאר
אומר "אהבת שלום", והי' יפה
מאד, [איך האב געהערט דעם
סאטמארער רב זאגן אהבת שלום,
סאיז געווען זייער שיין].

**סיפר הרה"צ ר' אלימלך
אשכנזי זי"ע אב"ד מעלבראן:**

בפעם הראשונה שזכיתי לקבל
פני מרן זי"ע היה בשנת תרצ"ה
שמאוד נכספה נפשי להסתופף
בצל קדשו לכבוד חג השבועות,
ואכן נסעתי משיבת חכמי לובלין
להעיר סאטמאר, וכשנכנסתי אל
הקדוש לקבל שלום, קיבל אותי
במאור פנים וסיפרתי לו שהנני
לומד לובלין.

גויילן אילו ריקיעי לא אפשר
למפרט בשפופות את גודל ההתרגשות שאפפוני
בראותי מקורב את גדול עבודת הקדוש של
מרן זי"ע בשעת התפילות, הבכיות העצומות
בשעת אמירת "אהבה רבה", ועריכות השולחנות
הטהורות ואמירת האקדמות והקריאות, ואחר
התפילה כשמרן זי"ע התכוון לומר "הקרעפל
פשעטל" הבחין בן מרן זי"ע מרחוק וקרא אותי
ואמר: "דו קענסט דאך לערנען שטיי נעבן מיר
ביים פשעטל" [הרי אתה יכול ללמוד, תעמוד
סמוך אצלי בשעת הפשעטל]. - כי אז היה ידוע
שבשיבת חכמי לובלין יש לומדישע בחורים -
ואני מאוד התיבשתי, אך בלית ברירה נגשתי
סמוך ונראה אל הקדוש.

ומרן התחיל לומר הפלפול וגליא לדרעיה ונפל
נהורא, ומקודם הציע תבילה של קושיות ודיוקים על
הסוגיא הנלמדת, והתלמידי חכמים התחילו לפלפל
עמו במשא ומתן זה בונה זה מפרק כדרכה של תורה,
ומרן פנה לעברי ושאל אותי ואם יש לי מה להציע
כדי ליישב את הסוגיא, ואני בעיני אמרתי איזה
מהלך בהסוגיא, מיד אורו עיניו הטהורות ובצלחת
פנים אמר: "אויף דעם מהלך האב איך געטראכט צו
פארענטפערן די קשיות", [על מהלך הזה חשבתי
ליישב כל הקשיות], והתחיל לומר ישוב על הסוגיא

מרן הרה"ק החלקת יהושע מביאלא זיע"א

עובדות קודש - עניני בעל שם טוב הקדוש לרגל יו"ד

מש מהשומעים עד עצם היום הזה. והיה אומר שזה גם סגולה לטהר את המוח.

מהו חסיד

פעם כ"ק אאמ"ר שליט"א שאל אותו מהו חסיד? וענה לו ווארט מהגריוסער מגיד על הגמ' בדה"י ע"ג דברים נאמרו בצפרנים: הקובין - צדיק, שורפן - חסיד, זורקן - רשע, ובוטס' שם מבואר ששריפת חלק מגוף האדם מזיק לאדם, ואפילו הכי החסיד שורפן בכדי לנודאות שאינו גורם חיוק לאדם, וזה הדין מרשע שלא אכפת לו זורקן. דהיינו שחסיד זה מי שנותן מעצמו בשביל השני.

הדרכה לבחורים

סיפר כ"ק אאמ"ר שליט"א שבתור בחור היה שואל את מרן זיע"א שאלות בחסידות, ומרן זיע"א לא היה נוח להיזהר, כי הוא סבר שהעיקר לבחור על לשבת וללמוד, פגע, למה גם שאל אותו בחבורתו שאלה על מ"ש בספר התניא ומרן הקפיד עליו שהוא מתעמק בזה מדי הרבה.

מנהגי הבעש"ט

יש מנהג מהבעש"ט לאכול שום במלוח מלכה, ולבנו האדמ"ר בעל הברכת צבי זצ"ל היה חוזק להביא כל שבוע, פעם אחת לא הבאי, ומרן זיע"א שאלו על פה, למה לא הבאי, ואמר שלא היה לו בבית, ומרן זיע"א אמר מנהג של הבעש"ט צריך להיזהר בזה.

אמונה בכוח תלמידי הבעש"ט

פעם מישור רצה להוציא לאור ספר תולדות מהרה"ק הקדושת לוי מבערדיטשוב, והיה כתוב שם סיפור שהרה"ק מבערדיטשוב עשה סעודה מחמת השתתפות לומדי תורה, שהתפילות שלו לא התקבלו למעלה, ומרן זיע"א התרעם מאוד ודרש בתוך להשמיט את הסיפור הנ"ל באומרו שלעולם לא היה קיום אם היה תקופה שהתפילות של הרה"ק מבערדיטשוב לא היו מתקבלים בשמים!!

ראיתי בספר הנפלא משרת אש לוחם, שכאשר באו היה מספיק זמן בשלש סעודות להאריך בדברי תורה, כמו בשבת ערב יו"ט ודבורה, אז היה מזכיר רק את שנות ילדותו, ומרן זיע"א הבעל שם טוב הנועם אלימלך והקדושת לוי ומבין ברכת המזון.

שמעתי מהרב מנחם דוד זיכרמן שליט"א שבראש השנה שחל בשבת לא היה זמן אז חרף על שנות המאמרים יש ווארט מהבעש"ט יש ווארט מהנועם אלימלך נפשי בכפי תמיד יש ווארט מהקדושת לוי מבלי להגיד את תוכן המאמר, ואז בירך ברכת המזון.

עוד שמעתי מהרב הג"ל שפעם בראש השנה שחל בשבת מרן זיע"א חזר על הסיפור מהבעש"ט שאל לומר, ומצא כפרי שמתפלל שיהיו עשרה אנשים בס"ס, והוא הסביר לבעש"ט שהוא זמן יציאת הנשמה יתירה, וכמו שביציאת הנשמה צריך מנין כך גם בס"ס, והבעש"ט נהנה מהאמר, ואמר מרן זיע"א יתיר עתה אינו נוהג ענין זה, כי מבואר בתוס' שלא מרחיבים בשמים מוצאי שבת שחל ביו"ט כי עדיין יש נשמה יתירה, וא"כ לא שייך עתה טעמו של הבעש"ט, אז כל האספיקים הורו על לקיים סעודת יעקב באינו בצוואתו, וביעקב באינו נאמר מה זרעו בחיים אף הוא בחיים, ויבכות זה יכתוב עתה בספר החיים.

יפוצו מעיינותיך הוציג

שמעתי מר' ישראל רייכמן שליט"א שפעם בא אחד למכור ספר למרן זיע"א, ומרן זיע"א אמר שזאת היא ספר חסידים אז היה מחוייב לקנות אותו כי זה קריוב הגאולה, אבל לספר גייל אין לו את האמצעים לזה, וכן מוזיק בחלק"י מאמר שיש ד"ה וכן נכון מאוד, וכתב שם שהלשון מעיינותיך הוא משום מעין מטהר בכל שהוא.

[בינו הגה"צ רבי מאיר יוסף דוד רבינובין שליט"א רב ביהמ"ד 'אציצואל בית שמש].

חזר עשרות בשנים עם אותה התלהבות ממש מדי שבת בשבתו, וכבר הפליא זאת בנו בעל ה'מבשר טוב' וצ"ל אך שאביו הקדוש היה יכול לחזור מדי שבת בשבתו עם כל התלהבות אותם מאמרים מהבעש"ט.

ישנם מאמרים מהבעש"ט שהיה אומר בקביעות רק בליל שב"ק, כגון מאמר הבעש"ט עה"פ "אל נקמות ה'", שנקמת ה' הוא על ידי מדת הרחמים, וכן עה"פ "תפלה לעני כי יעטוף לפני ה' יושפך יתור", שמשל לעני שלא ביקש מהמלך דבר רק לדבר עם המלך בעצמו, ואז ממילא נתמלאו כל כוחותיו. והיו מאמרים שהיו מיוחדים לסי"ט כגון הסיפור על הבעש"ט שנכנס לבית המדרש ולא רצה להיכנס כי הוא מלא בתפלות ישראל דלא פרחו לעילא, ולפעמים הסיפור שראה צפרע גלגול של תלמיד חכם,

דברי אלוקים חיים

ובא כולם בבית יחד נעשה ונשמע אמרו כאחד. כ"ק אאמ"ר זיע"א בשה"ט ליל שבעות אמר בדב"ק: ע"פ המשל הידוע מהבעש"ט הק' באנשים שראו ציפור נאה ועומדת בראש אילן גבוה, ורצו לקחתה אך מפני גובה האילן לא הצליחו, וטכסו עצמם בנייהם כדת מה לעשות, ועלה בליבם שיעמדו כולם איש על כתפי חבריו, וכך יגיע העילון אל הציפור ויצליח לתופסה. והנה האיש הזה העומד למעלה וודאי אין יכול להתנאות שהוא לקח הציפור, כיין ומבלי סיוע חבריו ועומדים שיוכל להגיע לכל אל היה מצליח להגיע אל הציפור. וכן הוא ברוחניות נמי, שכלי להיות באחדות ובאחוזת א"ל להשיג ולקבל כראוי, וזה מרומם בכת' 'עמוד ואשמעה מה דבר ה' (המדרש טו) ש"ע עמידה ידויה, שכלל ישראל היו באהבה ואחדות, במילא הצדיק יכול לשמוע מה דבר ה', לקבל אצרות חיים להשיג על כנסת ישראל בגור' ופנ"ז אפשר לומר גם במאמר בני ישראל 'עשה ונשמע', כולם יחד, אלעזר ואשמע, ש"ע כח הרבים של הנעשה, ש בני ישראל המה באחדות וליבם לב אחד לעשות רצון אבינו שבשמים, ומילא חזקים כראוי לנשמה, לקבל דברי אלוקים חיים מדבר מתוך האש. ע"כ תוכן דבריו כ"ק אאמ"ר זיע"א. ונראה להוסיף בעניין זה, בפיוס אומרים יצאו כולם בבית יחד נעשה ונשמע אמרו כאחד, דאם באים בני ישראל בבית יחד, שהם באחדות באהבה אחוה ורעות, בבית יחד, בבית יחד, יכולים לעבוד הממכת ישועה ורחמים ושפע קודש. וע"פ דברות אבהו"ק אפשר"ל נמי בפיוס **נעשה ונשמע אמרו כאחד**, הדנה 'עשה ונשמע' מרמז על תורה, דבניש קבל ע"ע על תורה ומצוות, ואחדות הוא קבלת עול מלכות שמים, מרמז על תפילה, דביקות וחיבור ברבש"ע. וזה נעשה ונשמע - לימוד התורה"ק אמרו כאחד" בריך להיות בתפילה, באימה ביראה ובדיקות בנותן התורה, ויעזור השית' שיומשך ע"י שפע קודש שהפעת טובות בגוף ונפש, אכ"ר.

[בנו כ"ק אדמ"ר בעל 'ברכת צבי' זצוק"ל נעילת החג שבעות תשנ"א]

ובא כולם בבית יחד נעשה ונשמע אמרו כאחד. הנה כ"ק אאמ"ר זיע"א מבאי בהקדמתו לספר תפילת הצדיקים (חלקת יהושע מאמר רביעי) בשם זקה"ק בעל הדברי בינה מביאלא זיע"א על מאמר חז"ל (ירושלמי ברכות פ"א ה"א) 'לעמוד בתפילה מתוך דברי תורה' דכמו שבתפילה יכולים להמשיך שפע ברכה ורחמים, כך יתי' לימוד התורה כמו תפילה, שיהיה כראוי וכנכון, שיוכל בלימוד לפעול הממכת ישועה ורחמים ושפע קודש. וע"פ דברות אבהו"ק אפשר"ל נמי בפיוס **נעשה ונשמע אמרו כאחד**, הדנה 'עשה ונשמע' מרמז על תורה, דבניש קבל ע"ע על תורה ומצוות, ואחדות הוא קבלת עול מלכות שמים, מרמז על תפילה, דביקות וחיבור ברבש"ע. וזה נעשה ונשמע - לימוד התורה"ק אמרו כאחד" בריך להיות בתפילה, באימה ביראה ובדיקות בנותן התורה, ויעזור השית' שיומשך ע"י שפע קודש שהפעת טובות בגוף ונפש, אכ"ר.

[בנו כ"ק אדמ"ר בעל 'ברכת צבי' זצוק"ל נעילת החג שבעות תשנ"א]

שנתגלגל כעונש על זלזול בנטילת ידיים, והבעש"ט תיקן אותו, ומי יעמוד בסוד קודשים.

בשבעות כאשר היה חזר על מימרא של הבעש"ט המובא בספד"ק תולדות יעקב יוסף כאשר היה מגיע לשמעי ממורי היה נעמד מולד קומתו בדביקות וברעדה כאילו היה השמעה עומד כנגדו. וכן כאשר היה אומר את שמו הק' ר' ישראל בן אליעזר.

בסוף ימיו היה עוסק הרבה מאוד בספרי חסידות עד שהיו ספרים שידע אותם להקריאה ממש, והיה עוסק בהם מדי יום ביזמו ולא דווקא בשבת קודש. ושמעתי מכ"ק אאמ"ר שליט"א בשם ש"ב האדמ"ר ממונקאטש שליט"א שהדריך אותו שבשעה שמתיישב ללמוד ספרי חסידות יכוון כאלו היה השמעה עומד כנגדו ומדבר את הדברי תורה האלו במיוחד אליו.

חשיבות סיפורי צדיקים

וכן היה לומד בכל יום סיפורי צדיקים לפני השינה, והוא היה כסוגלם בהקדמה להפארת אבות (חלק"י מאמר א') שזה הספר מהספרים הראשונים שמרן זיע"א הוציא לאור, וכן היה מספר כל יום סיפורי צדיקים בלחיים טיש שערך לרגל יומ"ד בהן מיוחד אשר לא

דוגמא לתלמיד הבעש"ט

הדביקות של אא"ר מרן זיע"א בבעש"ט ותלמידיו היה נעלה אצל ערך מהשתנות, שמעתי בשם הגאון ר' חיים הורוויץ שליט"א מלפנים ראש כולל באנטווערפן ששמע מאת הרה"ק ר' אציקל מפשעווארסק שהמוסטער - הדוגמא לתלמידי הבעש"ט בדוריו הוא הרבי מביאלא.

דביקות בכל תלמידי הבעש"ט

מנהגו של אא"ר מרן זיע"א היה שבכל יא"צ היה עורך לחיים לצדיקים שחל יומ"ד שלהם באותו יום, ושמעתי מאת כ"ק אאמ"ר שליט"א שישנם כאלו שדביקים בעיקר בשולשלת שלהם או בצדיקים של אותו אזור, אבל אצל מרן זיע"א ראו שהוא פאראקט בכל תלמידי הבעש"ט מכל סוג שהם, מבלי שום יוצא מן הכלל.

מרן זיע"א לא אהב כאשר מחסטים בעובדות היסטוריות של מחלוקות שונות בין צדיקים, והוא כשלעצמו פעם התבטא שאדבריה יש לו עניין מיוחד להשתדך דווקא עם נכדי הרה"ק מראפשיץ למרות או בגלל המחלוקת הגדולה שהיה לו בשעתו עם זקניו מרן הרה"ק מלעטשענא זיע"א.

הרה"ק השר שלום מבעלזא אמר להרה"ק ר' שלום קאמניקא כאשר נסע זקניו מרן בעל התולדות אדם לבעלזא, והרה"ק מראפשיץ היה תלמיד של הרה"ק מראפשיץ ג"כ, והרה"ק מבעלזא אמר לו שלא יקפיד עליו, כי כבר עבדו רבנן שלמא בהדי הדדי. ובשידור של קצ' מרן ה'מבשר טוב', אז אא"ר גאב"ד סונדערלאנד שלח לשאול את הרה"ק ר' אהרן מבעלזא אודות שידור עם נכדי הרה"ק מלעטשענא ולא השיב לו כלום, והגאב"ד ר' שלום פוגל אמר להרבינו, כבר עבדו רבנן שלמא בהדי הדדי, והיה בדיחה דעתיה מכן. וכאשר סיפר מרן זיע"א מענין הנ"ל התבטא שהמחלוקת ההוא אין לו שום שיכיות לנו.

שמעתי מכ"ק אאמ"ר שליט"א היה ספר אחד מוסמך שהמחבר שם מתח בדיקות על חדרים מתלמידי הבעש"ט בדורו, ואפילו שעל חדרים אחרים הפליג והרבה בשבחם. ומרן זיע"א לא הסכים להחזיק בשבחם אופן בביתו, וכן נשום שהוא מדבר בשפה מחקרית על תלמידי הבעש"ט.

וכן סיפר לי כ"ק אאמ"ר שליט"א שהיה לו מורה ללימודי חול, יהודי ששט מדרום גרמניה ששם החזיקו יותר ביהדות, שהקשר לו את הספר הנ"ל בשפה השואלית, ואחר כמה חוזיר אותו לכ"ק אאמ"ר שליט"א באומרו שזה מבלבל אותו בתפלה.

בכלל במוצאי שבת בכל פעם שהיה הלילא של א' מתלמידי הבעש"ט היה מרן זיע"א מבקש להדליק בתפלת מעריב על ידי אחר עשרה נרות.

דביקות בתורת הבעש"ט

מרב דביקות בבעש"ט היה מנהגו ברוב השנים בשבועות היה חזר על ה"ק עיקרים בנוסח המקובל, ומפרש בעיקר של כל התורה המצויה עתה בידיו ותורת רשב"י ותורת אריז"ל ותורת הבעש"ט ותלמידיו. וכן במסירת מוצעט שאמר בערב הראש השנה שננספ בסידור ישועות ישראל הוסיף גם על דעת הבעש"ט.

וכן בכל יום בברכת התורה כתב בחלק"י מאמר שיש שראוי לכוון בברכת התורה בכל יום ליתן שבת והודאה על תורת החסידות שנתגלתה על ידי הבעש"ט וצלה"ה ותלמידיו.

בכל סעודת שבת היה מקפיד ללמוד ברבים גם מאמר אחד של המובא בתולדות שכתוב שם שמעתי ממרן, וכאשר היה מגיע לתיבות אלו היה מתלהב באופן מיוחד. וכן היה נע מסאס הידור ענין קימה. וכן בתורה היה בקביעות חזר על מאמר מהבעש"ט, ומאמרים אלו היה

מרן הרה"ק ר' משה מרדכי מלעלוב זיע"א

טובות זכרונות שנשמעו מפ"ק של כ"ק אדמו"ר מפנינסק קארלין שליט"א (חלק ו')

כמבואר בספה"ק שהחלק הרע שבו מתהוה ע"י האכילה שאינה כראוי.

הרה"צ רבי זלמן בריאל ז"ל היה נוסע לשבות אצל רבינו בתדירות גדולה, ועד שבא חתנו לגור בב"ב היה אוכל כל הסעודות יחד עם הבחורים. פעם אחת בשעת הסעודות דיבר רבי זלמן הרבה לפני הבחורים בענין תאות האכילה. אח"כ כשנכנס רבינו זיע"א לעריכת שוה"ט פנה לרבי זלמן ואמר לו, מה דיברתם לפני הבחורים, ובעצמו השיב, בענין תאות האכילה [איני יודע אם אמרו לו כן או שאמר כן ברוח קדוש], אדמו"ר הרה"ק מנ"כ פרנקפורט זיע"א היה פראקטישער רבי, והוא אמר, עסן נישט פרעסן, טרינקען נישט זויפן, שלאפן נישט פאפן; ופירש רבינו זיע"א ואמר, מ'קען עסן וויפל מזויל אבער נישט פרעסן, מ'קען טרינקען וויפל מזויל אבער נישט זויפן, מ'קען שלאפן וויפל מזויל אבער נישט פאפן.

טו] כשהיה רבינו זיע"א בתל אביב, הביא הר"ר יוסף פרנקל ז"ל איינס קרייז לשוה"ט, שאל אותו רבינו אם אפשר לחמם זאת מעט...

ע] כשנפגש רבינו עם הרה"ק רבי אברהם יצחק זיע"א מתולדות אהרן, בברית של אחד מנכדיו שהיתה בבית מדרשו ברחוב צפניה, אמר לו רבינו, אתם מתפללים תמיד עם הציבור שלכם, אבל אנחנו אין יוצא לנו להתפלל עם הציבור שלנו, לכן אנחנו משתדלים לישב בסעודה עמהם בכלל הדוממות.

בכלל היה נזהר שלא לאכול לבד אף פעם, גם בהיותו בביתו היה תמיד קורא לאחד מן המשמשים או לאחד מבני הבית שיאכל עמו.

עא] רבינו זיע"א היה דרכו למלוח הרבה את מאכליו, עד שבקושי יכלו לטעום מן השירים. פעם בעריכת שוה"ט סיפר לפני הרה"ח ר' חיים אשר לדרמן ז"ל, שאדמו"ר הרה"ק הבית אהרן זיע"א והרה"ק מקאצק זיע"א היו בידידות גדולה והיו שואלים תמיד זה בשלום זה, ובאחת הפעמים שלח הרה"ק מקאצק ביד אחד החסידים לומר לאדמו"ר אודות מנהגו למלוח הרבה את מאכליו, שאם רוצה שלא להרגיש טעם במאכל הרי יכול שלא למלוח כלל, וזה עדיף יותר כי אז גם לא ירגיש טעם וגם לא יזיק לבריאותו. וכונתו היה לרמוז בזה לרבינו שלא ימלח כ"כ ולא יסכן את בריאותו, ונזעק רבינו ואמר בהתלהבות, וכי איני רוצה להרגיש טעם במאכל, אני רוצה כן להרגיש טעם במאכל. וכך חזר ואמר כו"כ פעמים.

[אנו חוזרים בדריהם הק', ומי יעמוד בסוד קדושים. אולי הכוונה עפ"י המבואר בספרים שהטעם שטועמים במאכל הוא רוחני, שהוא החיות המלוכשט במאכל.]

בגימטריא הו"ה אדנ"י. ואח"כ לימד בפשיטות גמרא רש"י ותוספות.

סו] בימי מגורי רבינו זיע"א ברחוב צפניה, פתח שם כולל לאברכים, ומתחילה לא ידעו טעמו, אחר כך הודיע כוונתו בזה שרצה שהיו אצלו יושבים כמו בבבלזא, שישבו כל היום בבית המדרש ויעסקו בתורה בלא שום עול של פרנסה, ויהיו אוכלים ושותים בבית המדרש.

ומתחילה קבע שבכל יום לפנות ערב יעלו שני אברכים לסעוד על שולחנו, אך לסוף לא יצא הדבר אל הפועל, כי אם פעמים אחדות.

טז] שמעתי שאיש אחד נכנס לשאול בעצת רבינו זיע"א, עוד בזמן מגוריו בתל אביב, והיתה השאלה כרוכה בפיקוח נפש ממש מכל צד, ודחה אותו רבינו לבוא אחר השבת, [כן היה דרכו בקודש בכל פעם שהובא לפניו דבר קשה

דברי אלוקים חיים

ידבר ה' אל משה במדבר סיני וגו', שאז את ראש כל עדת בני ישראל וגו' כל זכר לגלגלתם.

פירש"י ז"ל מתוך חיבתו לפניו מונה אותן כל שעה, כשיצאו ממצרים מנאן, וכשנפלו וכו', וכשבא להשרות שכנתו עליהם מנאם וכו'.

יתבאר בזה, דהנה כתיב ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום, ואמרו ז"ל בגמרא (כתובות קיא) וכי אפשר לאדם לידבק בשכינה והלא אש אוכלת הוא, אלא כל המשיא בתו לתלמיד חכם והעושה פרקמטיא לתלמידי חכמים והמנהג תלמידי חכמים מנכסיו מעלה עליו הכתוב כאילו מדבק בשכינה.

והנה קודם בריאת העולם היה הוא, ושמו שהוא אורו אחד, וכשעלה ברצונו הפשוט לברוא את העולם צמצם עצמו ונשאר רשימו, ומהו הרשימו נתהוה העולם (עץ חיים שער א'), ועל ידי הרשימו יש לכל העולם שייכות אליו, והשייכות לכל אחד הוא כפי מדתו ורצונו של הקדוש ברוך הוא, והעיקר לעם ישראל אשר בהם בחר.

וזהו הפירוש כשבא להשרות שכנתו עליהם מנאם, והענין בזה הוא דכל דבר שמוגן אותו סימן שיש בו שייכות, כי אם אין להם שייכות לא היה צריך וחשיבותו שמוגן, והשייכות של ישראל לה' יתברך הוא על ידי משה רבינו התלמיד חכם, לפיכך צויה הקדוש ברוך הוא למשה למנות את ישראל, כמו שאמרו ז"ל דעל ידי התלמיד חכם הוא כאילו מדבק בשכינה.

דחה את ההכרעה לאחר השבת, שאז באים אורות חדשים, אחר שבת בא השואל שנית, וחכך רבינו בדבר הרבה, ולבסוף אמר לו, אין אני יכול להכריע בשאלתך אבל יכול אני לברך אותך שיאיר ה' עיניך בעצה נכונה.

כשראה כן, גמר השואל בדעתו לשאול בעצת מרן החזון איש זיע"א. וכשהציע השאלה לפניו, התבונן החזון איש בזה הרבה, לסוף אמר לו אני איני יכול להשיב על שאלתך אבל יכול אני לברך אותך שיאיר ה' עיניך בעצה נכונה, והלה עמד משתאה ששני הצדיקים נתבארו בסגנון אחד.

כעבור כמה רגעים עלה חיזק על שפתיו, ושאל אותו החזון איש למה הוא מחיך, השיב השואל, שהש"ת האיר עיניו בעצה נכונה שלא יצא מן הבית עד אשר ישיב לו החזון איש תשובה ברורה על שאלתו כדת מה לעשות, כששמע החזון איש כן, נגיש לארון הספרים והוציא ספר ועיין בו זמן מה, ואח"כ הורה לו מה לעשות.

טח] כ"ק אדמו"ר זיע"א אמר בשם רבינו זיע"א, היות וחטא אדה"ר היה ע"י האכילה ועי"ז נתהוה מה שנתהוה, כן הוא ג"כ אצל כל אדם;

סא] פ"א בחג השבועות לפנות ערב כשנכנס רבינו לעריכת שוה"ט, ראה שעל העוגות של חלב הניחו את המפה שהיו מניחים כל השנה על החלות, תיכף האדימו פניו, וחטף המפה ונטלה משם. [למעשה היו שנים בהם לא אכל בשר כלל, וגם בזמנים בהם אכל בשר לא היה הבשר גוגע במפה זו, כי תמיד אחרי ברכת המוציא היו מסירים מפה זו מהשולחן, מ"מ כיון שמפה זו לא היתה מיוחדת למאכלי חלב, חטפה מיד בבהלה].

תיכף אחר כך, עוד בטרם קידש על היין, רץ לטבול במקוה, ורק אחר כך קידש על היין.

אח"כ אמר, שאינו זוכר שהיה פעם בכעס, וכעבור רגעים אחדים תיקן לשונו ואמר שאינו זוכר שהיה פעם כ"כ בכעס.

[עובדא זו מגלה על יראתו הגדולה, כי על מה יצא צפוף, על זאת שלקחו מפה שבאמת לא

הייתה ברית, אלא שהייתה נקראת מיוחדת לבשר, והניחוה על מאכלי חלב. ועל זאת גבר כעסו כפי שלא היה בימיו. כי ציויו התורה לא תבשל גדי בחלב אמו הרתיהה את דמו, עד כדי כך שאח"כ לא היה יכול למצוא מנוח לנפשו על כעסו הגדול, והיה נחשב בעיניו לעבירה שצריך לעשות תשובה עליה].

סב] רבינו אמר, אפילו היהודי הפחות שבפחותים בזמן הזה, הוא גדול מהחשוב שבחשובים בזמן יציאת מצרים, כי אז עדיין לא הייתה להם התורה.

סג] רבינו היה מזהיר תמיד ללמוד גמרא עם יראת שמים.

בימי בחורתי שאלתיו הרבה פעמים באיזה ספר לקבוע לימוד, ותמיד הייתה תשובתי: גמרא עם יראת שמים, גמרא עם יראת שמים.

רק פע"א בער"ח אלוו נכנסתי אליו בשם חבורת הבחורים, היות ובחודש אלול כולם מתעוררים לעשות תשובה, וירינו רבינו באיזה ספר לקבוע לימוד. רבינו תמה על שאלה זו, אך אח"כ חשב מעט ואמר ללמוד בספר מסילת ישרים עשר רגעים קודם האכילה.

סד] פעם כשנדחקו הבחורים לשמוע את דברות קדשו, אמר: אין לכם מה לדחוף, ההידחקות לא מעלה ולא מוריד, כאשר תלמדו היטיב כל השבוע, אזי כשתבואו בשבת תשמעו.

סה] היתה תקופה שרבינו זיע"א ייסד ישיבה לבחורים בבית מדרשו בבני ברק, והיו שם מעט בחורים, ולמדו מסכת סוכה, ורבינו בעצמו היה אומר השיעור לפניהם בכל יום; וכידוע שהיה מתאחר הרבה, ממילא היה זמן אמירת השיעור לפנות ערב.

וכשהתחיל בלימוד המסכת פו"א: סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה, סוכה היא

מרן הרה"ק האמרי היים מויז'ניץ זיע"א

עובדות קודש - עניני תורה - מספר לפני ולפנים מאת הרב החסיד רבי מנחם אליעזר מוזס שליט"א מושב"ק

שקיבל את משרת הרבנות בקוממיות: "ו, ווי אזוי איז אין די 'נוה היפה'..."

'עולם הבא מסכתא'

במשך תקופה ארוכה למדו בישיבה שיעור בימנות חינוך ובמוצאי שבת היה רבנו בחון את התלמידים בלימוד זה. מרוב לימודו בספר זה, היה רבנו בקי עצום בכל דבריו, ובשנת תשכ"ב כשריבנו חלה בשטף דם במזה, לאחר שהתאושש קצת, על אף שמצבו היה מסוכן עדיין, אמרו לפניו פריי משניות וקטעי 'מנחת חינוך'. לעתים שינו בכונה מלשון 'המנחת חינוך', ומזה מאד הופתעו לראות כי על אף מצבו העיז רבנו ותיקן את השגיאות שאמרו.

כמו-כן היה רבנו עוסק רבות במסכת יומא שהייתה קרויה אצלו 'המסכתא של העולם הבא', בה היה רבנו בקי על בוריה. בנוסף לכך היה הוגה הרבה במסכת פסחים. כשאברך שאל פעם את רבנו באיזו מסכת יבחר בתור 'עולם-הבא מסכתא', יעצו רבנו לבחור במסכת יומא. [יש מעשה נפלא עם הגה"ח רבי יחזקאל רובנצוויג זצ"ל, ששח לו רבנו בהאי לישנא: "עד גיל ששים היתה לי מסכת פסחים ל'עולם-הבא-מסכתא, אבל מאז גיל ששים הוספתי לעצמי גם את מסכת יומא"].

רבנו היה עוסק גם רבות בשר"ע יורה-דעה הל' מקוואות, הלכות אלו ידע בבהירות עצומה. ספר השור שלו על מקוואות היה משמוש מאד, מרוב שהקץ בו והקץ בו. היתה תקופה מסוימת שלמדו בישיבת רבנו-ברק הלכות מקוואות, וגם רבנו למד לעצמו את שיעור הישיבה עם הראשונים והאחרונים. רבנו הרבה להגות בפרוש הר"ן על הש"ס, וגם בשיעורי הישיבה שם דגש רב ללימוד זה. בעת המבחן בסוף הזמן, מיד לאחר שאלותיו בגמרא ותוס', היה שואל שאלות מתוך הר"ן.

כי הם חיינו

לחיבת הקודש, נביא את אשר שח נכדו-חביבו מרן אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א בימא להילולא ט' ניסן תש"ע, על התמדתו המופלאה של רבנו וזכיותם הגדולה של בחורי הישיבה שנהגו מזיו הכמת תורתו במלוא תופניו: "עידו התלמידים על התענוג הרוחני והעילאי שהיה מנת חלקם עת זכו לשמוע את שחות קדש בישיבת הק' בפתחת הזמן ובנעילתו; מחד גיסא שררה אימתא דרביה מהבחינות שהיו לעת כדא, אולם מאידך גיסא - מה גדול היה התענוג לשמוע מדבר בתהלות ובמתיקות בדברי התוס' והצ"ח, בחיות רוחנית שהעידה על אהבתו את הש"ת".

עוד הוסיף מרן אדמו"ר שליט"א לספר ולהפליג בהשתפכות הנפש על זכרונות נעוריו: "וכינת ב"ה לחסות בצילו אף בחוריי חרירם, כשישב יחידי בקדוש פנימיה; במעד לחור המנעול חזיתי בעבודתו הקדושה וראיתי את גדול התענוג הרוחני שלו ודביקותו בהש"ת בעסקו בתורה הקדושה. בכל הזמנים והמצבים זכיתי ב"ה לראותו, אם כשישב על-יד שולחנו הקטן ממיל לחלוץ או ביושבו על-יד השולחן הגדול שבחור, עידי. היה זה כעין שפירש הוא עצמו את מאמרו ד"ל (אבות פ"ז מ"א) "אין טוב אלא תורה", שאין טוב הדבר ללמוד תורה לבד, ללא תוספת יראת שמים ודביקות בד' צריך ללמוד את התורה ביראה ובאהבה, בהתרוממות הנפש להש"ת".

(תשר"ח לדידינו ספרא רבא הרב החסיד רבי יוסף מאיר האס שליט"א על עזרתו בלונדון)

היה מספר תמיד בהתפעלות את כוחו הגדול בגולה של רבנו, כשעל כל קטע וקטע בגפ"ת שלמדו, היה רבנו מצטט בעל-פה את הצ"ח, ממש על כל דף ודף במסכתות אלו, מילה במילה.

זכרתי בלילה שמך ואשמרה תורתך

אספר בזאת מה ששמעתי דברים כהווייתם מפי הגאון הצדיק המפורסם רבי בנימין מנדלזון זצוק"ל, אב"ד קוממיות וידיד נאמן לבית אבי מורי החסיד המופלא ר' שלמה זלמן מוזס ז"ל, שבשנת תשי"ב הוציעה לו משרת הרבנות במושב קוממיות, אבל היה מסתפק בעצמו האם כדאי לו לעזוב את הרבנות בכפר-אטא. באחד הימים הגיע לבקר בבני-ברק, כדי לשחרר את פני קדשו של הגה"ק 'חזון איש' זצ"ע, להתיעץ אתו כדת וכדין מה עליו לעשות. ואכן, החז"א שמע את דבריו והביע דעתו שיש כאן שאלה הלכתית הקשורה לנידון המובא במסכת כתובות (פ"א מ"י) שאין לעבור מגוה היפה לגוה הרעה, ואמר שהוא צריך לעיין בזה יותר בעמקות ואינו יכול לתת עכשיו את התשובה לכך.

היות ובינתיים התאחרה השעה והלילה ירד זה מכבר על רחובות המושבה בני-ברק, הלך הגר"ב מנדלזון יחד עם בנו הגה"צ רבי מנחם מענדל מנדלזון זצ"ל לכיוון שיכון ויז'ניץ. הם עברו את הפרדים שהיו לאורך רחוב חזון איש (באותם ימים כל אותו רחוב היה שטח ענק מלא פרדים), כשהם שומעים את קולות התנים המייללים, עד שהגיעו לשיכון החדש שהחל להתאכלס באותם ימים. כמו בכל הסיפורים של פעם, כל האזור היה שומם וכמוכן עלטה כבדה שררה במקום, עד שהם הבחינו באור קלוש הבוקע מאחד הבתים והם שירכו את רגליהם היגיעות לאותו בית.

באותם ימים עוד לא היו מותקנים בביתו של רבנו חלונות ובוודאי שלא ילילות. וכשהם התקברו לבית המואר בקצה המתחם, הופתעו שניהם לגלות את רבנו יושב בחורו ולפניו שולחן מלא ספרים, והוא לומד בהתמדה שולחן-עירך בקול נעים המתנגן לו מפי השטור. משמעה רבנו קול רחש מאחוריו, הסובב והבחין בהם והזמין אותם להיכנס פנימה לתוך ביתו, אשר רק לאחרונה נכנס להתגורר בו.

רבנו שמח מאד לקראתו התעניין אצלו על החסידים הוותיקים לבית ויז'ניץ שהתגוררו במים ההם בכפר-אטא, כר' אלימלך טעשער ז"ל, ר' יעקב דוד (דודק) ויז'ניצר ז"ל, ר' מנשה האס ז"ל, ועוד. לאחר-מכן סיפר הגר"ב מנדלזון לרבנו, שהיה מקודם אצל הגאון 'חזון איש' והציע לפניו את שאלתו האם כדאי לו לעזוב את כפר-אטא ולעבור לקוממיות, והזכיר גם את חששו של החז"א שמה יש כאן שאלה של עזיבת נוה היפה לטובת נוה הרעה, אולם רבנו נענה ואמר תיכף ומיד בפשטות ובהתלהבות: "יכי קוממיות היא נוה הרעה? מקום בו יחידים ישרים ומימימים שומרים מצוות שמעו ומקיימים באהבה מצוות התלויות בארץ באופן נפלא ביותר, אין לך נוה היפה יותר מזה..."

כשחזר הגר"ב מנדלזון לביתו של החז"א כדי לשמוע את הכרעתו בשאלה זו, שח לו מה שמעו מפי קדשו של רבנו שקוממיות היא בוודאי בחינת 'נוה היפה' כי מקיימים בה מצוות התלויות בארץ בהידור רב, ואכן החז"א קיבל את דברי רבנו ושמח מאד לשמועם. בהגיבו: ס"איז גוט! ס"איז גוט! וסיפר לי הגר"ב מנדלזון, שמאותו מעשה היה החז"א שואל אותו בכל פעם שהגיע אליו לבקר, אחרי

בקרב קדושים יתהלל

כבר בגיל צעיר הוסמך רבנו והתעטר בכתר הוראה על ידי הגאון האדיר מהרש"ם מבערדאן זצ"ע, אשר בהבחנתו בכוחו הגדול של רבנו בתורה, הציע לו מיד את כסא הרבנות באחת מערי גליציה, אך רבנו מאן לקבל על שכמו עולה של הרבנות והעדיף לישב באהלה של תורה סמוך ונראה לאביו הק' האהבת ישראל זצ"ע. כמ"כ נסמך רבנו להוראה על ידי הגאון המפורסם רבי מאיר אריק זצ"ע בעל 'של תורה', שבספרו 'אמרי יוסף' (ח"א סי' קט) מודפסת תשובתו הרמה אל רבנו ששלח לו שאלה מפורטת בשנים הראשונות לכהונתו בוילחוביץ. כמ"כ קיבל רבנו היתר הוראה מהגאון המובהק מהר"ש ענגלי זצ"ע מראדומישלא.

רבנו עצמו פלט פעם כי בעת יושבו על כס הרבנות בוילחוביץ, היה נזקק לפסוק שאלות תמידין כסדרן והיה חחר ומשגן שוב ושוב את פסקי השר"ע ונושאי כליו, עד שהיה מסיים את ארבעת חלקי השר"ע ונושאי כליו בכל שנה ושנה. ואכן נודע רבנו באותה תקופה בפסקיו ובהבנתו העמוקה. שאלה בעניינים שונים שהופיעו אל רבנו, מצויות בספרי השר"ת של גדולי הדור והם הפליאו את כוח ההוראה של רבנו, וכפי שהעיד דומ"ץ ויז'ניצא הגה"צ רבי דוד צבי שנייבאל זצ"ל, כי מספר השאלות שהגיעו לביתו של רבנו בוילחוביץ הסתכמו במאות רבות.

הגה"צ רבי יצחק יעקב וייס זצ"ל בעל 'מנחת יצחק' [לימים חתנו של רבנו] היה מהמסתופפים בצילו השטור של הס"ק האהבת ישראל זצ"ע, ואחרי פטירתו המשיך לפקד את חצר הקודש בגרויסווארדיין בהנהגת בנו רבנו הק' האמרי היים זצ"ע. הוא היה מפליא תמיד את מדידת 'הצנע לכת' שנוכח בה באותן הזדמנויות בהן ישב עם רבנו בצוותא חדא וליבן יחד עמו עניינים הלכתיים, והתבטא לאמור: "על ידיעה בה גדולה בתורה איני מתפלא, שהרי מתאים לו להיות גברא רבא, אך איני מבין איך הוא מצליח להסתייג את ידיעותיו מהרביות".

אף הגאון המופלא בעל 'חזון איש' זצ"ע העריך מאד את רבנו והתבטא גדולות ונצורות בשבחו. מסופר שפעם שאלו אבשי ביתו של החז"א את חוות דעתו על גדלותו בתורה של הרבי מויז'ניץ, והשיב כי בנו [כ"ק מרן אדמו"ר] הישועות משה זצ"ע בא אליו לעתים קרובות לשוחח אתו בנושאים שונים בהלכה, ואבך כך הוא שואל אותו מיד דעתו של אביו בנידון, והרב מויז'ניץ מוסר לו חוות דעתו של אביו הרבי, וממשימות בדברי אני מבין שהרבי מויז'ניץ הוא גאון תורה.

צל"ח על הלשון

על גדלותו התורנית של רבנו באופן נפלא, היה מספר שולחא דרבנן הנה"ח מוה"ר אברהם יוסף שפירא ז"ל, כי זכר להיות בין מקבלי פניו של רבנו בהגיעו לבורקשט בדרך הימלטו מהגרמנים ימ"ש בימי מלחמת העולם השנייה. כידוע, נאלצו היהודים הנמלטים להסיר את זקניהם מהגרמנים האוורים, וכשהגיעו לבורקשט נטל רבנו את ידו של ר' אברהם יוסף, העבירה על פניו ושאל אותו: "נו, עס שטענט שוין? מיר שטענט דאס פיהל מערר" (זה דוקר לך? לי זה דוקר הרבה יותר)...

כבחר עילוי שיצא שמו למרחוק כמתמיד ובגאון מופלא כבר בנעוריו, קבע עמו רבנו שיעור בגמרא בעת שדחתו הממושכת בעיר ובתקופה הזו הספיקו להשלים שתי מסכתות: ביצה ופסחים. ר' אברהם יוסף

מרן הרה"ק בעל השפע חיים מצאנו זי"ע

עבודות קודש - חג השבועות במחנה פעלדאפינג

לקראת חג השבועות

כחמש עשרה ימים כבר עברו מאז השתכנו השרידים המעונים במחנה פעלדאפינג, ובחדרו של כ"ק מרן זי"ע החלה מתלקחת אש חדשה: חג השבועות קרב ובא! בהתלהבות דקדושה החל לנער אבק הייאוש והרפיון ידיים שנדבקו אל כל זווית ופינה, והזכיר לכל מי שבא עמו בדברים כי עלינו להתכונן לקראת החג ומועד הבא עלינו לטובה.

כעבד ישאף צל---

בחלל כמו עמדו תלויים באותיות של אש אותם מילים מעוררים שכתב בספר החינוך [מצוה ש] בטעם מצות ספירת העומר, שאחרי גלות מצרים, הנפש צמאה אל קבלת התורה כעבד נרצע המצפה למנוחה, וכלשוננו הבהיר: "נצטוונו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה, להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, **כעבד ישאף צל**, וימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחירות, כי המנין מראה לאדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא", עכ"ל. מילים אלו קיבלו משמעות חיה ומוחשית, כמה מתבקשת הייתה ההשוואה בין ימי צאתנו מארץ מצרים, לימים אלו, אכן כן: **"כעבד ישאף צל וימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחירות"**---

אלו שעמדו במחיצתו של כ"ק מרן זי"ע ראו לפניהם דוגמא חיה של "כעבד ישאף צל" שכל ישעו וחפצו להגיע אל זמן מתן תורתנו --- הלך בדיק לפני שנה, בעצם חג שבועות שנת תש"ד, הובל מרן זי"ע ברכבת אטומה אל מחנה התופת "אשוויץ", כעבד נרצע תחת אלותיהם של הצוררים ימ"ש, שהוצלפו בגופו הקדוש במשך שנה תמימה. וכיום בהפרש של שנה ממש, לאחר שרשרת ניסים למעלה מדרך הטבע, זוכה שוב לעמוד בערב חג השבועות, ולהתכונן אל קבלת התורה שניתנה 'חרות על הלחות' אל תקרי חרות אלא חירות, חרות מהשעבוד, חירות ממלאך המוות---

זכרונות כואבים

נקל לשער אפס מה מסערת הרגשות שהשתוללה בנפשם של העקורים כששמעו את הקול מבשר ואומר להתכונן לחג השבועות, החג הראשון לאחר השחרור --- אט אט החלו לצוף הזכרונות הצוררים כל כך --- איש איש נזכר מביטו וקהילתו שחרבו. הרי אך לפני מספר שנים יסבו שאננים כל אחד בעיירתו, בחברת בני משפחתו ובמחיצת ידידיו ורעיו, ועכשיו כולם כלו בעשן מיתות משונות---

ההכנות לקראת חג הראשון לאחר השחרור הולידו מטבע הדברים רגשות כאב בלתי נתפשות. כאן הילכו שלדי אנוש, רובם

הנשברים אשר הצטרפו אליו ויחדיו געו כולם בבכיות ויללות עצומות מאין הפוגה, בהעלותם על זכרונם את העולם המפואר שהיה ונכחד ---

לא לזאת ציפינו---

"עם סיום התפילה קידש מרן זי"ע את קידוש החג בקול רם ובהתלהבות בוערת עד לב השמים שלא מעלמא הדין, כל "סעודת החג" הסתכמה בשתי חתיכות לחם דלוחות, לצד תפוח אדמה אותה בישל הרבני החסיד ר' דוד גרינצוויג ז"ל בקופסת פח אותה הגעיל על האש קודם חג השבועות בהוראותיו הפרטניות של כ"ק מרן זי"ע."

"רגע מצמרר ומצמית היה בעיצומו של סעודת החג כשפרץ מרן זי"ע בבכי מטלטל כשהוא זועק ומיילל: "אבי שבשמים, לא לזאת ציפינו ויחלנו, שהאמריקאים יגאלו אותנו --- חיכינו לאליהו הנביא ומשיח צדקנו שיגאלו אותנו גאולת עולם ---" כה שנה ושילש בבכי מר שלא השאיר עין ולב יבש בקרב הנוכחים שגעו אף הם בבכי תמרוורים, עד כאן מתיאורו המרגש של ר' אברהם איידליס ז"ל."

ידי חלקי מבוני עולם התורה

עדות נוספת על דברות הקודש הנוראים שנשמעו באותו ליל חג השבועות, סיפר לימים הרה"ג ר' יודל רוזנברג זצ"ל [שלאחר מכן שימש כאחד מרמ"י הישיבה בפערנוואלד], כי באמצע השלחן הטהור לאחר שזימרו 'אתה בחרתנו מכל העמים', נשמעו שוב דברים יוקדים ולוהטים מפה קדשו של מרן זי"ע על כך שעל היהודים להתחזק בעסק התורה כי רק זהו הערובה לקיומנו. כן הדגיש את מה שהיה רגיל לאמר פעמים רבות בשנים האחרונות כי דווקא עכשיו אחרי שראו את התנהגותם השפלה של הגויים ניכר ביותר כי אנו העם הנבחר, ואדרבה כעת רואים יותר מתמיד כי 'אתה בחרתנו מכל העמים'.

"בתוך דברות הקודש אף התייחס מרן זי"ע לחרבן הנורא שחוהו עמנו הקדוש, והרעף טללי חיזוק על המסובים שתולעת הייאוש כרסמה בתוכם, באומרו כי סמוך לבו ובטוח שעולם התורה יקים מחדש על תילו ומאשפות ירים אביון, וכאן נענה ואמר בקריאת התלהבות ויוקדת: "דער רבינו של עולם וועט האבן זיין מנין, איך בין גישט באזארגט, איך וויל נאר האבן די זוכה צו נעמען א חלק אין עס אויפבויען" [בתרגום חופשי: לרבונו של עולם לא יחסר מנין - כלומר עולם התורה יפרח מחדש - ועל כך אינני מודאג, אלא על זה אני מייחל שתהיה לי הזכיה ליטול חלק בבנין עולם היהדות ---]. כמובן שתאוות לבו נתנו לו משמים, ומשאלת לב זו, ליטול חלק בתקומת עולם התורה, התגשמה בממדים אדירים.

מרוטי-זקן וצנומי רעב, בודדים וגלמודים. אין בידם לא שטריימלך ולא שום מלבוש שבתי ראוי, אף מחזורים לחג השבועות אין בידם, בוודאי שלא ספרי 'תיקון ליל שבועות'. אשד הזכרונות שטף את המוח ביגון ודאבון: האחד נזכר בתפילות הנלהבות בעיירתו בליל יום טוב, חברו נזכר בנעימת האקדמות שנאמרה בקול מעורר במקום מושבו, הילדים היתומים שבמחנה נזכרו באילנות שהיו מעמידים בבית המדרש שבעיירתם שנכחדה, והצעירים יותר חוו געגוע צרוב לריחות תבשילי החג שהיו עולים בבית אמם שאף היא הושמדה יחד עם שם מליון הנשמות---

התחושות היו קשות מנשוא. לא היה בהם שמץ של כוח ותקווה לחוג את חג השבועות במצב שפל וירוד כל כך. אולם כ"ק מרן זי"ע לא הרפה, למרות שגם הוא איבד בחדשים האחרונים את הרבנית ואחר עשר ילדיו, וחרף העובדה שהוא עדיין היה לבוש בימים ההם - כמו שאר תושבי המחנה - במדי חייל אס-אס, בהעדר פריטי לבוש יהודיים במחנה, כל אלו לא מנעו בעדו לעמוד בשער ולזעוק: מי לה! אלי! יהודים תכריבים! חג השבועות זמן מתן תורתנו קרב ובא! התנערי מעפר קומי, לבשי בגדי תפארת עמי, רב לך שבת בעמק הבכא, והוא יחמול עליך חמלה!!!!

חג השבועות

רשפי אש שלהבת יה

בשיחה רווית זכרונות מרטיטים לבטאון צאנו סיפר הרה"ח ר' אברהם איידליס ז"ל על עבודת הקודש בחג השבועות, נצטט כאן את תיאורו החי והמעורר השתאות: "עד עצם היום חקוק בזכרוננו ההתלהבות הנוראה שאחזה בכ"ק מרן זי"ע עם כניסת חג השבועות. מחוסר בגדים היה מרן זי"ע לבוש בחג בבגדי קצין אס-אס, סביבו התלקטו מנין יהודים ואני ביניהם, הרגשות היו כבועים וקאים, אך כ"ק מרן זי"ע כמו לא היה בעולם הזה, הוא בער בלבת אש קודש בהתלהבות נוראה בתפילת ערבית של יו"ט שבועות, מך נמצא הוא בבית מדרש מלא וגדוש בחסידים ואנשי מעשה בימים כתיקונם. אט אט סחף אותנו יחד עמו בלהב התפילה, לטעום שוב את טעמו של התפילה בהתלהבות כאשר היה באמנה אתנו בשנים קדמוניות"

נהי בכי תמרוורים

"בליל יו"ט ראשון של שבועות התפלל מרן זי"ע לפני התיבה בין בתפלת מנחה ובין בתפילת ערבית של ליל שבועות. רבינו הקדוש הרעיש בתפילותיו הקדושות את אמות הסיפים בשאגות ארי שבקעו מלבו הטהור וכבן המתחטא לפני אביו, התפילות חדרו לחדרי בטן ופילחו כליות ולבבות, קולות התפילה הורטיטו את לבבות הניצולים

פאר מקדושים

פנינים נדירים מספרים עתיקי יומין

חג השבועות תשפ"ה

מגילת רות

כי שמעה בשדה מואב כי פקד ה' את עמו לתת להם לחם. (א ו)

איטא במדרש, שמעה מהרוכלין המחזירין בעיירות. והוא תמוה. וביאר דודי הגאון המפורסם בעל חכם צבי זצ"ל עפ"י דאיתא במסכת ב"ק (פב). עשר תקנות תיקן עזרא, ואחד מן תקנות שיהא רוכלין מחזירין בעיירות כדי שיתקשטו בנות ישראל לחבבות אותן על בעליהן. וידוע דאיתא בגמ' (תענית יא.) אסור לשמש בשני רעבון. וזהו דקאמר ששמעה שהרוכלין מחזירין בעיירות, דאם עדיין לא פסק הרעב לא היו רוכלין מחזירין.

(תקנתא דמשה - שביל הישר (אלקסנדר' תקכ"ח) לרבי שמריה אב"ד הלאומין)

ותלך ותבוא ותלקט. (ב ג)

איטא במדרש וכי עדיין לא הלכה ואת אמרת ותבא, אלא שהיתה מציינת את הדרכים. ושמעתי ביאר נכון על זה מאחי המנוח מוה"ר שמואל זאנוויל ז"ל תנונו נפשו בג"ע, משום שדרך בני אדם והחולכים ללקוט שבילים, מה שמוצאים בדרך בהליכתו מביתו לוקט אחת אחת, וכאשר יש לו די סיפוק או חוזר לביתו. נמצא אותו אדם טרח וטרח וטרח, שנשא משוי שבילים בדרך הליכה וגם בשבובי ביתו. אמנם רות דבר חכמה עשתה שלא לקטת תכף מה שמצאה, עד שהלכה מהלך רב מיתה, ושערה בעצמה שספיק לה לקט השבילים כדי שבתה הבית אשר כבר ראתה בדרך, ואז חזרה פניה ללכת לביתה ולקחה אותן השבילים, והרויחה בזה שלא נשאה המשאוי רק בדרך חזרה לביתה.

והש"א הכתוב במה שאמר ותלך ותבוא ותלקט, ר"ל ותלך העיר מרחק רב, וכאשר שיערה בנפשה שיהיה מספיק לה, אז ותבא העיר שחזרה לשוב ללכת אל העיר ואז ותלקט.

(נפתלי שבע רצון (המבורג תס"ח) לרב נפתלי הירץ גינזבורג)

ויאמר בעז לנערו למי הנערה הזאת. (ב ה)

וכי דרכי של בועז לשאול בנשים, אלא דבר חכמה ודבר צניעות ראה בה. (רש"י)

שמעתי אומרים בשם הישיש המקובל איש אלקי מתי"ל ישראל בעש"ט שהשקה ממ"ב, אם נאמר וכי דרכו של בועז וכן והאין אינו מתיירא מיצה"ר, א"כ מאי משני דבר צניעות ראה בה, מ"מ אמאי לא היה מתיירא מיצה"ר, דגם כשהאשה יפת תואר מ"מ יש לאדם להתיירא שלא להסתכל בה. שנית אמאי לא נימא דלא היה מתיירא כלל דהיה דומה באפיה כי קאקי חיוורא - כאוויים לבנים מי גרע בועז מר"י (ברכות כ.).

ופירש הוא ז"ל דאם האדם צדיק גדול ומסתכל בנשים ואם אשה אחת פריצה נותנות עיניו בו, לא ימלט שמשחבתה הלא טובה גוררת אותו שיחשוב ג"כ ח"ו בה ויבא לידי הרחוק. והנה באמת שבועז לא היה מתיירא מצד עצמו כי דומה בעיניו כקאקי חיוורא, אלא שרש"י ז"ל מקשה וכי דרכו כו', הגם שאין לו לפחד מצד עצמו, מ"מ היה לו לפחד מצדה שמא אינה כשרה ונותנות עיניה בו ותגרום שיבא הוא לידי הרחוק, לז"א דבר צניעות ראה בה, לכך לא היה מפחד מצדה, ומצד עצמו ג"כ לא היה מפחד כי היה דומה בעיניו כי קאקי חיוורא ומותר לשאול עליה. (תורי זהב, פר' פנחס (מהלכות תע"ז) לרבי בנימין המגיד מזאליץ)

ותלכי אל עם אשר לא ידעת תמול שלשום. (ב ו)

אפשר לרמוז עפ"י מש"כ החיד"א ז"ל עה"פ כי יודע כל שער עמי כי אשת חיל את זו וז"ל, אפשר לרמוז דרמז לסנהדרין זקני שער שהם הבנינו מעלתך, דעד עתה היינו סבורים דמואביות אסורה, ועתה נראין הדברים דבשבילך האיר' עינינו וידענו דמואב' ולא מואבית, דהרי לא נתחדשה הלכה זו אלא ב' ימים קודם שבאת, ודברי אמת ניכרין ועיניהם שיתנו מאי דקמו וידעו כי אשת חיל את, ומרוב חשיבותך נתגלית הלכה זו ולכבודך דוקא ע"כ. נמצא ששני ימים קודם בואה נתגלית הלכה זו, וזה מרומז במש"כ ותלכי אל עם אשר לא ידעת תמול שלשום, שהוא שני ימים קודם בואך, אבל קודם לזה לא היה נקרא ותלכי אל עם.

(בבעת שאול (טאנכיר תרס"ה) לרבי שאול נאחמיש ממאראש)

ויצבט לה קלי ותאכל ותשבוע ותותר. (ב ז)

אמר רבי יצחק רבי מריון אילו היה יודע בועז שהכתוב מכתבו ויצבט קלי ותאכל ותשבוע ותותר, עגלים פטומות היה מאכילה. (רות רבה ה.)

שמעתי מפי צדיק אדמו"ר הגאון רבי משה ב"ץ ז"ל מטיקסין שביאר מדרש זה עפ"י הגמרא ביבמות דף מז, א"ר חלבו קשים גרים לישורא כספחת לפי שאין קלאים בדקדוקי מצוות. ולכן קאמר התם גר שבא להתגיר מדיעין לו מקצת מצוות וכו', וכן הוא בשו"ע יורה דעה. וזה בעצמו היה הכוונה של בועז שנתן לה לרות הגיורת דבר מועט לאכול כמ"ש ויצבט לה קלי כו', כדי לראות אם היא מקדקת במצות ברכת המזון עד כזית ועד כביצה אחר אכילה מועט כזו, אבל לא היה ח"ו צר עין לתת לה דבר מועט כזה.

ואילו היה יודע בועז שהכתוב מכתביה ותאכל ותשבוע ותותר ששרתה ברכה במעיה של צדקת הזאת, והיתה מחוייבת בברכת המזון מדין תורה, ודאי היה מאכילה עגלים פטומות כי לא היה ח"ו צר עין ודפח"ח.

(פני אריה (נאווי דוואהר תקמ"ז) לרבי אריה לייב כ"ץ)

ליני הלילה וגו', ותקם בטרם יכיר איש. (ג יג)

רבינו אלעזר מנארמייא ז"ל פירש הפסוקים על הגלויות והגאולה ז"ל, ליני הלילה, זו לינת לילי גלויות הדומה ללילה, ותיבת ליני הוא סופי תיבות של ארבעת הגלויות בבל' מדי' יו' רומי', וזהו ליני הלילה.

ואמר ליני הלילה והיה וגו' השם הוא למפרע, רמז שכביכול עמו אנכי בצרה.

ותכתיב ותשכב מרגלתי עד הבוקר, רמז לכנסת ישראל שוכבת בגלותה למרגלותי' (וגם) מרגל'ת אותיות מר גלות.

ותקם בטרם יכיר איש את רעהו, בטרם כלומר בפתאום יהיה הגאולה וקמתן של ישראל.

ויאמר אל יודע כי באה האשה הגורן, רמז שבפתאום תבא האשה היא כנסת ישראל לירושלים והיא הגורן.

(יין הרוקח, וובלין סס"ח)

הגר צדק מוויילנה הי"ד (ז' סיון)

הגר צדק אברהם בן אברהם שהפך למושג בפי יהודי פולין, נולד בעיר וילנה שבליטא כוולנטין פוטוצקי. משפחת פוטוצקי הייתה משפחת אצולה פולנית עשירה ומפורסמת. בעת לימודיו בפריז, פקד בית מרוז שהיה בבעלות יהודי זקן שהיה מנצל כל יגיע פנוי ללימוד תורה, ודרכו התוודע ליהדות וחש משיכה להתחבר אליה. למרות האיסור בחוק הפולני להתגיר, שהעונש על הפרתו היה מוות, התגיר פוטוצקי, ומאז נקרא אברהם בן אברהם.

הגרף פוטוצקי האב שוכנע שבנו מת, ולכן לא חיפש אחריו. לאחר גיורו באמסטרדם חזר לוויילנה, ולאחר מכן לעיירה לידא הסמוכה, כדי שלא תתגלה זהותו.

עקב הלשנה של יהודי בעיירה נתפס אברהם, נחקר ועונה קשות. הוא הודה מיד כי הוא גר, ולא הסכים לחזור בו למרות העושר והכבוד המובטח לו אם יכיר בדת הנוצרית. עד הרגעים האחרונים לפני עלייתו למוקד ניסו הכמרים לשכנעו, ללא הצלחה.

אברהם הועלה על המוקד בכיכר העיר בוויילנה (ראה תמונה) בז' בסיון תקס"ו יום טוב שני של חג השבועות. הוא קפץ אל האש הבעורת בועקת "שמע ישראל". הכנסייה הנוצרית, שראתה בזה ביזיון עבורה, אסרה על קבורת אפרו, ורק לאחר שוחד שנתן אחד מיהודי הקהילה ניתן חלק מאפרו לקבורה. מקום קברו התקדש בעיני יהודי וילנא, ורבים עלו להשתטח על קברו. הגאון מוויילנא ביקש טרם פטירתו להיקבר ליד קברו של אברהם בן אברהם.

על פי המקובל, בדרכו אל המוקד ניגן אברהם את מילות התפילה: אבל אברהם עמך בני בריתי, בני אברהם אהבך, שנשבעת לו בהר המוריה, וזרע יצחק יחידו, שנעקד על גבי המזבח. ניגון שהשתמר עד ימינו, ובישיבת וולוז'ין נהגו לנגן ניגון זה.

לפי המסורה הציע לו הגאון מוויילנה שהיה אז בן 29, להציל על ידי הוכרזת שמות קדושים, אך הוא סירב מתוך רצון לקדש שם שמייים. אומרים בשם החפץ חיים, שאם עשרה אנשים היו נוכחים כאשר גר

הצדיק אברהם בן אברהם ז"ל הוצא להורג, היה משיח מגיע. וכן יוספר שבשעה שנשרף הגר צדק יצא להלכת אש בירושלים ממקום קודש קדשים, ועי"ז נחלש כח הטומאה בעולם.

בו ביום שהועלה על המוקד, נתגלה אור גדול בעולם בלדידת מאורן של ישראל אבי הישיבות הגאון רבי חיים מוואלאזין זצ"ל שזקים עולה של תורה.

בתמונה הכיכר המרכזית בוויילנה שבה נשרף הגרף פוטוצקי

באמינותו יחיה

דברי תורה ממורינו המשיגה זיע"א

יו"ל ע"י בית המדרש אמונת ישראל

גליון פ'

פרשת במדבר - חג השבועות תשפ"ה

אמונת השבת

שבת שלפני קבלת התורה - מתרפאים כל החולאים

השבוע שהוא שבת לפני קבלת התורה, אמרו חכמינו ז"ל שבקבלת התורה כל החולים נתרפאו, וכמו שבמדרש מנו כל החולאים סומין וכדומה כל העניינים שהתרפאו.

ובשבוע זה, שיש בו ההשפעה של התורה הוא אפילו לרפא הגשמיים, בפרט בשבת שלפני קבלת התורה, אשר בשבת יש גם כן עניין כל החולאים נתרפאו, שהרי על שבת אמרו שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא, והרה"ק האהבה שלום מקאסוב ז"ע פירש בזה, שבת היא מלזעוק, אם זועקים שבת, אז רפואה קרובה לבוא, העניין שזועקים שבת, זה עצמו מביא רפואה.

עוברים לפני משה רבינו - ומתברכים ממנו

וגם אנחנו ע"י קריאתנו פ' במדבר מתעורר אותו הזמן וגם **אנו עוברים בשבת זו לפני משה רבינו להתברך ממנו**, ובפרט בשבת זו שהוא קודם חג השבועות הבעל"ט שהוא יום הדין לרוחניות. **ולכן כמו שקודם ר"ה מנהג ישראל הוא לילך ולהתברך מצדיק כמו"כ קודם שבועות שגם הוא יום הדין בא משה רבינו בשבת קודם שבועות, וכל ישראל עוברים לפניו.**

ובודאי ישראל כשבאו להמנות ע"י משה רבינו לא עברו עליו בהעברה בעלמא, רק **שאל את כל אחד על מצבו** ברוחניות והאין הכל מתנהג אצלו בפרט בגשמיים וברוחניות, ואח"כ **ברכס** שיוסף ה' עליכם ככם אלף פעמים שיתברכו בכל מילי דמיטב (ובדאיתא ברמב"ן), וכמו"כ עכשיו בשבת פ' במדבר ובפרט בזמן סעודה שלישית שהוא הזמן היותר נעלה של כל השבת.

מניין בני ישראל - הגהת ס"ת של הקב"ה

הנה יש בתורה ס' רבוא אותיות, וכל א' מישראל הוא אות בס"ת ומנהג ישראל לפני שבועות להכניס ס"ת לביה"כ (כמובא בפוסקים), וכמו"כ הקב"ה השומר משמרתה של תורה ג"כ **מכניס ס"ת שלו - שהם נשמות ישראל - אל ביה"כ העליון**. וע"כ קורין אז פ' במדבר מענין מנין בני, כי אז מונין את ישראל, ונמצא מספרם ס' רבוא כמנין האותיות שבס"ת. והקב"ה מכניס ס"ת שלו שהם נשמות ישראל כל בניך למודי ה'.

ולכן מוטל על כל א' להגיה ולתקן את עצמו שיהי' אות מהודר בס"ת של הקב"ה, ולא יהא ח"ו פגום או מטושטש שלא יקבלת הס"ת של הקב"ה. ויבשש שהקב"ה יאה בעזרו להגיה את עצמו, ויתפלל כמ"ש (תהלים י"ח) "כי אתה תאיר נרי ה' אלקי יגיה חשכ"י - היינו שהקב"ה יגיה את מה שהחשיך האדם האות שלו.

(אמונת עתיך במדבר)

אמונת המועד

אף אם אין מוכנים - נזעוק אל המלך

ובחג השבועות הם הנישואין של כנסת ישראל שהיא הכלה עם התורה שהיא בחי' החתן. וצריכים להתכונן הכנות הראויות ככלה הנכנסת לחופה ולהתקשט בכל הקשוסים, ובפרט בהתכונן מי הוא החתן שהוא כביכול הקב"ה בעצמו כי אורייתא וקב"ה חד והוא החתמה והוא המדע. ומצינו אצל מלך בשר ודם שהיתה נצרכת הכנה של י"ב חדשים, כמ"ש במגילת אסתר ששה חדשים בשמן המור וששה חדשים בבשמים ובתמרוקים הנשים. ולפי"ז נמצא שמיד במוצאי שבועות היה לנו להתחיל בהתכוננות לשבועות הבא. ואמנם נתן לנו הקב"ה שבעה שבועות של ימי הספירה שבהם נתכונן ונקשט עצמנו בתמרוקים למרק כל סיג ופגם מנשמותינו. ועתה כבר חלפו יותר משה שבועות ורואים אנו שלא פעלנו מאומה ואין אנו מוכנים ליכנס לחופה. ולכן לעת כזאת לא נותר לנו כי אם **לזעוק אל המלך ולבקש ממנו שאף שאין אנו מוכנים מ"מ יהי יש מצות הכנסת כלה**. ובבלי ספירה האחרונים שעדיין נותרו צעק על הבורי"ת שיחנן אותנו אף שאין אנו מוכנים שהרי גלוי ידוע לפנינו תעלומות לבנו שרצוננו לעשות רצונך אלא שאור שבעיטה מעכב, ולכן בשבוע האחרון של ימי הספירה התיבות של "אנא בכח" הם "שועתנו קבל ושמע צעקתנו יודע תעלומות". כי אז אנו מבקשים שיקבל צעקתנו כי הוא יודע תעלומות לבנו. ואמר הכתוב "תעו במדבר בשימון דרך עיר מושב לא מצאו" ורומז להנ"ל "תעו" שבמשך הספירה תעינו ולא הלכנו בדרך הנכונה, "במדבר" **שכבר הגיע פ' במדבר** ועדיין אנו תועים בשימון דרך, "עיר" פי' התעוררות, "מושב" ישוב הדעת, "לא מצאו", ובעת כזאת העצה "ויזעקו אל ה' בצר להם".

האוצרות של חג השבועות

ובכל שנה ושנה נותן הקב"ה התורה מחדש כמו בעת מתן תורה. ואף שאין אנו זוכים לראות זאת מ"מ **מאמינים אנו באמונה שלימה בזה**, והיו צדיקים שהראו זאת בחוש לתלמידיהם, וכל אחד מקבל אז חלקו בתורה ועבודת אלקים, לפי ערך מדרגתו. ובבני יששכר מביא דברי המד' שבכל שנה כשקורין פ' בחדש השלישי הוא כמו שמקבלים אז התורה. ויום זה יש בו אוצרות ברכה ומרגליות טובות. ובבלי שבועות מקבלים **דכיו עלאה** ע"י העסק בתורה כמ"ש בזה"ק. וע"י לימוד כ"ד הספרים **מקשטים הכלה** בכ"ד קישוטין, והוא דבר נפלא שזוכין אליו בבלי שבועות שכל הלילה הוא **בבחינת מקוה**.

ואח"כ בבוקר היא התפלה אחר שנחים קצת ולא להתפלל מיד כותיקין קצעת צדיקים כי א"א להתפלל אז כראוי, **וכל הלילה הוא רק הכנה אל תפלת היום**, שהכל הוא ענין אחד עד קדושת כתר, וצדיקים הזהיר לבלי הסיח דעת כל הלילה **עד קדושת כתר**. ואח"כ זוכים לאמירת **אקדמות**. שרואים אנו עושים כ"כ עסק מהאקדמות. ובודאי לא לחנם הוא כי ישראל בני נביאים הם, ובודאי הוא ענין נשגב והוא הקדמה לקבלת התורה שבעת קריאת התורה. ואחר שכבר סימנו התפלה זוכים עוד לאכול **מאכלי חלב** שהוא ענין נפלא שהמג"א יוצא בזה מדרכו ומסביר טעם האכילה עפ"י הזה"ק שדם נעכר ונעשה חלב וע"י הספירה אנו נטהרים מהדם ונעשה עתה חלב לבנונית של חסד ורחמים. וכן קורין עוד **מגילת רות** המקשר את כל ישראל עם בחי' היובל ובחי' דוד המלך, והוא יום מלא ברכת ה'. וכל אחד מקבל לפי מה שפשוט ידיו מלא חפניים.

ויעזור השי"ת שנזכה לקשט עצמנו ויהא תואר כלה מאד נתעלה ונזכה למ"ש בזה"ק בשבועות יפקון מגלותא. אכ"ר.

(במדבר תשי"ז)

האם זכית לטעום מאור תורת מוריני המשיגה זצ"ל?

האם היה לך חיזוק והתעוררות בעבודת השם וננועים השבת ונקדושת המועדים?

הכונו למגביית "וצדיק באמונתו יחיה"

בימי היא"צ הראשון, טו"ב סיון ה'תש"ט

ברכת מזל טוב לידידנו הר"ר **משה בלומענפרוכט** הי"ו מנציבי הגליון

לרגל הכנסת בנו הבה"ח ישראל יוסף גי"ו לנועם עול מצוות

מאמר אנכי ה' אלקיך עומד וממשיך לכל הדורות כולם

השפת אמת הביא בשם החידושי הר"ם זי"ע, כי עשרה המאמרות התבררו על ידי עשרת המכות, ועל ידי זה נעשו עשרת הדברות. ואמר השפת אמת, כי שם שהמאמר של בריאת העולם שאמר השם 'יתברך יהי' אור' ומזה נקבעו שעדיין יש אור, שכן המאמר נשאר לאורך ימים ושנים לכל הדורות, כך כשהשם 'יתברך אמר 'אנכי ה' אלקיך', הוא ממשיך עד היום, כח המאמר של אנכי ה' אלקיך ממשיך עד היום, כמו עשרה המאמרות של בריאת העולם.

יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך - ההכנה לקבלת התורה
בכל שנה ושנה

השפת אמת אומר על דברי הכתוב במתן תורה ז'ק השמר לך ושמר
השבת מפניך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי
חיך והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אליקך בחורב וגו',
שהכוונה על הזמן שלפני קבלת התורה שהכינו והעמידו בני ישראל את
עצמם לקבלת קבלת התורה, את כלל השנים וזמנינו אנו גם כן, יש
לעצם להכין את עצמו, להתכונן כראוי לקבלת התורה.

הרה"ק רבי חיים אלעזר ה'מנחת אלעזר' ממונקאטש זי"ע
- ב' סיון תרצ"ז

שבת זו שלפני חג השבועות הוא שבת האירופורף לחתן וכלה, שהם כנסת ישראל עם הקדוש ברוך הוא, שהרי שבועות הוא הייחוד, עניין של גישואי בני ישראל עם התורה, ועל כן כמו בשבת אירופורף זורקים פקאלאך, ומשפיעים על ההשפעות על החתן, כך גם כל ההשפעות של 'נעשה ונשמע' ואהבה רבה, זה מה שזורקים פקאלאך, שהם ההכנות לחג השבועות שממכוננוז לפני זה.

שמעתי מרבי ישעיה אונגר ז"ל הגבאי של הרה"ק מסקווירא זי"ע על אחיו הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגר זצ"ל היה אדם גדול, כיהן רב בארץ ישראל, והגאון רבי חיים קנייבסקי זצ"ל אמר, שיכולים להיוושע בציונו. וסיפר הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגר זצ"ל, כי כשהיה ילד קטן, אביו שהיה גם כן רב חשוב היה מחסידיו הרה"ק הנכחזר מלעזר זי"ע לקחון ונסעו יחד אל הרה"ק המנחת אלעזר זי"ע, ומשחרזת ממונקאטש בהיותם בתחנת הרכבת, עמד שם אדם שמכר תמונות של האדמו"ר"ם, ואביו לקח את התמונות והביט בהם אחד אחר השני, עד שהגיע לתמונת הרה"ק המהר"ד מבעלזא זי"ע, ואכן הוא קנה את תמונתו. והנה ידוע שאז היה מצאיות טעונה בין בעלזא למונקאטש, והוא התפלא על כך שהוא קנה תמונת הרה"ק מהר"ד מבעלזא זי"ע בעוד הם נמנים בין חסידיו מונקאטש, אך אביו לקח את התמונה, שילם בעדה והכניסה לניסיון.

אחר ארבע חודשים, אביו הוציא את התמונה, והתחיל להביט בו, שאל אותו הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגר זצ"ל שעוד היה ילד, למה קנה בדיק תמונה זו, אמר לו אביו, כי קנה את התמונה אך רק לטובתו, שידע כי השם יתברך ברא אילנות יפים בעולם שהם הצדיקים, ועל כל אילן ואילן יש פירות יפים ויש בו גם כן גידולי פרא, שהם הגורמים למחלוקת, וכשלוקחים מכל האילנות את הענפים הפראיים, נשארים עם אילן יפה, וזה העניין של מחלוקת של צדיקים, שצריכים ליקח את כל העניינים שגורמים למחלוקת, צריכים להביט כי על הגדולים הנאים של הצדיקים, ואמר לו אביו, שאם יתנהגו כן יהיה על ידי זה חסיד מונקאטש בתוספת השלימות.

הרה"ק רבי ישראל ה'אהבת ישראל' מויזניץ זי"ע - ב' סיון
תרצ"ו

כתב התפארת שלמה (פרשת קורח ב"ה בהפטרה): "בופטרה שמואל א' ס' ז"א, עד ה' ועד משיחו. יש להבין על מי אמר משיחו, ועיין פירוש רש"י ז"ל, אך הנה כתיב 'על פי שנים עדים יקום דבר', פירוש, שיש שני בחינות בעבודות השם יתברך, על כבודו יתברך שמו ועל כבודו של ישראל. 'עד' היא קריאת שמע, ע' ד' רבתי, ועל שניהם צריך מסירות נפש. והנה היה מידת שמואל הנביא עליו השלום, שטרך כל כך על כבודו יתברך שמו ועל כבוד בני ישראל. אך מבואר בספרים, שלא רצה ששמואל הנביא לבא אל מנוחתו כבוד בגן עדן, אך עודנו על מזוזות היכל ה' להתפלל על בני ישראל וירושלים. וזה שאמר 'כבואכם העיר', פירוש והו ירושלים, כמו שנאמר 'ירושלים הבנויה עכר שחוברה לה יחדו'. כן תמצאן אותו, כי הוא תמיד עומד ומתפלל, וכן לעתיד תמצאן אותו. והנה זהו בחינת שני עדים. 'עד ה', להתפלל על כבוד הבורא ברוך הוא שיתגדל ויתקדש שמואל הנביא ביימיו. 'ועד משיחו', שיבא משיחנו במהרה ביימיו, ובני ישראל ויושעו תשועות עולמים. אמר."

הרה"ק האהבת ישראל ז"ע והרה"ק המנחת אלעזר ז"ע נפטרו בהפרש של שנה אחת באותו היום, ומסופר שפעם אחת נפגשו שניהם יחד הרה"ק האהבת ישראל ז"ע עם הרה"ק המנחת אלעזר ז"ע, ולקחו את מקלותיהם ומדדו את המקלות, רצו לראות של מי יותר גבוה, והיה זה פלא שצדיקים גדולים כל כן מודדים מקלותיהם. ואכן המנחת של הרה"ק המנחת אלעזר ז"ע היה יותר גבוה במידה אחת. והוא אכן חי של שנה אחרי הסתלקות הרה"ק האהבת ישראל ז"ע. וזה היה הסימן בכך שמקלו היה יותר גדול.

הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע – כ"ט אייר תר"י
הנה יש ספק מתי הוא יום הסתלקותו של שמואל הנביא בכ"ח אייר או בכ"ט אייר, ואומהרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע, שיש לו ניצוץ נשמה של שמואל הנביא, והוא יברר מתי הסתלק שמואל הנביא.

הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע היה אומר דברי תורה באופן מיוחד עד מאד, כגון מה שהיה מפרש את הכתוב 'א-ל ה' ויאר לנו', 'א-ל ה', אם השם יתברך הוא הא-להים שלנו, 'ויאר לנו', יאהר עלינו, שנה שלימה עלינו.

פעם אחת הגיעו אל הרה"ק האהבת ישראל זי"ע בחורים מהונגריה

ממלכת כהנים וגוי קדוש - ממלכת הקיימת לכל הדורות

כתוב מהישמח ישראל על דברי הכתוב בפרשת יתרו 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש', השם יתברך אמר לבני ישראל שהם ממלכת כהנים, ומה הוא עניין ממלכת כהנים, אומר הישמח ישראל, כי רואים בדברים אחרים, מורי הרואה ורבנים, שבכדי לישא את התואר צריכים הם להיות ראויים לזה, שיוכלו לפסוק ולהורות הוראה, ואפילו מלך יש גם כן עניינים שצריך להיות ראוי לזה, שיוכל לקבל את המלוכה, אמנם כהן אין בזה עניין זה, כי כהן הוא מי שאביו הוא כהן, וזה שאביו כהן יהיה בכל אופן כהן, ואין יכולים ליקח ממנו, כך השם יתברך אמר לבני ישראל לפני קבלת התורה, אתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, אתם תהיו לי, להיות הבנים שלי, להיות ממלכה שלי, ויהיה זה ממלכת כהנים, בכל אופן, לא יוכל שום דבר להזיז ולבטל מלוכה זו, תמיד זה יישאר.

שבת אחים פרשת נשא שבת לפני שבועות תשס"ח

חג השבועות - מכח שבועות ימי ספירת העומר

כתב האור החיים הקדוש (במדבר כה, כו): "בהקריבכם וגו' בשבועותיכם". נתכון לומר כי אין חג על סימן מנחה חדשה לבד, אלא גם לתשלום ספירת השבועות, כי הוא תיקון גדול לנשמות עם בני ישראל, כאמור בספרי אנשי אמת, ודקדק לומר 'בשבועותיכם' בכינוי, להעיר כי השבעה שבועות הם בחינת שבעה הצדיקים יסודי עם בני ישראל, כאמור בספר הזוהר (תיקונים, תיקון כ"א).

הרי שעיקר היום טוב של שבועות הוא מכח ימי הספירה, כל השבועות של ספירת העומר, ואכן עתה השבוע האחרון של מידת המלכות, עניין מלכות דוד, ומזה נעשה עניינו של דוד המלך בחג השבועות, שבו ביום נולד והסתלק דוד המלך.

הרה"ק רבי ישראל האהבת ישראל מויזניץ זי"ע - ב' סיון תרצ"ו

פעם הגיע אליו חסיד סיגעט, ורצה להיכנס אצלו, אך אמר לו הגבאי, שהרבי אוכל עתה, חזר החסיד לאחר זמן, ושוב אמר לו הגבאי, כי הרבי נשכב עתה לנוח, חשב החסיד לעצמו, כי גם כן הוא רבי, כאן הוא אוכל וכאן הוא שותה. כשנכנס החסיד אל הרה"ק האהבת ישראל זי"ע אמר לעברו, אויך מיר א רבי, דא העסט הער דא שלאפט הער, היינו שתפס את מחשבתו.

כח האמונה בספר 'תהלים' - ישועה בכח אמירת תיבת 'תהלים'

שמעתי מיהודי שעסק בקירוב רחוקים וקירב יהודי מרוסיה, והיה לו צרה גדולה, אמר לו היהודי, שיאמר תהלים, אכן הלה לא ידע לקרוא בלשון הקודש, על כן היה חוזר ואומר את המילה של 'תהלים', וכך הוא נושע.

ואכן היה כמה פעמים כאשר עצרו אותי איש משטרה, נזכרתי לומר שוב ושוב תיבת 'תהלים' 'תהלים', וזה עזר לי, שהשוטר עזב אותי, וכל זה מכח הפנימיות של האמונה בכח של ספר התהלים.

שבת אחים פרשת במדבר תשס"ט

מעלת פרשיות התורה כשאינם מחוברות אלא פרודות

דברנו הרבה פעמים כי בקביעות שנה זו, יש עניינים רבים שהשתנו משנים אחרות, ואחד מן הדברים הוא שכל הפרשיות פרודות ואין כלל פרשיות מחוברות בשנה זו, אלא כל הפרשיות נפרדות הם.

ידוע כל שבת הוא בחינת כלה, וכמו שלכל כלה יש שבע ברכות, גם בשבת יש שבע ברכות, שלכבוד השבת אומרים שבע ברכות של תפילת שמונה עשרה, וכן בקריאת התורה עלית המפסיר יש בה שבע ברכות, לפני העליה ואחריה ולפני קריאת ההפטרה ואחריה, וכל זה הוא גם כן עניין של שבע ברכות.

והרי כלל הוא בהלכה שאין אומרים שבע ברכות על שני כלות, ובשנה זו כמו השנה הזאת, כל שבת יש בה ברכות מיוחדות על עצמה.

ורואים בהפטרה של שבועות, ההפטרה של מעשה המרכבה, מדובר על המלאכים, שכנפיהם היו פרודות, עניין של פירוד, עניין של נפרד, וכן רואים שתפילין של ראש הוא מעל לתפילין של יד, ואחד הדברים בחשיבות תפילין של ראש, הוא מה שהפרשיות נפרדות, ואילו בתפילין של יד כל הפרשיות כתובים על קלף אחד, רואים בזה את העניין של פירוד, להיות נפרד לעצמו, שהוא עניין מעלה בפני עצמו.

שפלותנו מפני היצה"ר - היא זכותנו לתורה

הנה כמו שאז קודם מתן תורה המלאכים לא הסכימו שמשא רבינו יוריד את התורה לארץ, כך בכל שנה ושנה יש קטרגים אלו, שהרי בכל שנה יש נתינת התורה מחדש, והמלאכים שעומדים בשמים טוענים, "תנה הודך על השמים" - ולא לבשר ודם. ומהי העצה להינצל מהקטרוג ולקבל את ההשפעות החדשות של תורה ויראת שמים והרגשת אלהות שעומדות לירד בחג השבועות, זהו רק על ידי זה שנענה כמו שענה משה רבינו, שמשא טען "כלום יש יצר הרע ביניכם, כלום יש קנאה ביניכם". ונמצא שכל בתיבתנו שהתורה תנתן לנו היא רק מצד חסרונותינו ולא מצד מעלתנו, שדוקא משום שיש לנו יצר הרע אנו זוכים לתורה ולא משום שאנו בני עליה מצד זכות עצמינו. וזוהי ההכנה למתן תורה שיטען כל אחד שמפני גודל חסרונותי יש לי זכות בתורה, שאני הרי נצרך לתורה יותר מהמלאכים, שהתורה היא התבלין ליצר הרע, ואז נותנין התורה והמצוות, למי שמתנהג בשפלות.

(לקוטי אורות פרק ד')

הנדרם בליל שבועות - לא יפול רוחו

ומובא מהאריז"ל בענין מעלת הלימוד בליל שבועות דכל הוראת חיי האדם בכל השנה תלוי בליל זה. אמנם, עכ"ז אם נסתבב לאדם שאחזוהו חבלי שינה לא יפול רוחו בקרבו ולהתעצב על שאירע לו כן, כי חייבים להאמין שכל דבר מושג בהשגחתו ית"ש הפרטי, והקב"ה מסבב כל מאורעות האדם לטובתו ותיקונו, ויכול להיות שאצלו נעשה התיקון יותר באופן זה, ואין לו לאדם כי אם להכין עצמו בהשתדלות הראוי אבל מה שנעשה עמו אח"כ יקבל באהבה ולהתרחצ ברכונו ית"ש אף אם לא עלה כרכונו. ועד שאמר הבית אהרן "אז עס מאכט זיך נישט וויא עס וויל זיך, דארף זיך וועלן וויא עס מאכט זיך". ויסוד זה צריך להיות קבוע בכל ענין המזדמן לאדם שישים אל לבו שהכל מושג מהש"ת לטובתו ותיקונו.

(במדבר תש"ג)

שבועות - מקוה טהרה

בזה"ק איתא שבלייל שבועות יורד דכיו עילאה לטהר את ישראל, וכל עצמו של שבועות הוא מקוה טהרה, שספירת שבעה שבועות הוא בדוגמת ספירת שבעה נקיים שנאמר בהם ואחר טהרה, ואח"כ בא יום החמישים שהוא היוכל, והוא בחי' המקוה, ובבחי' מקוה ישראל ה'. ויש לרמז לתק"ס לוגי"ן שבמקו"ה בגימ' בשבועות יפקו"ן מגולות"א.

(במדבר תשס"ג)

וצדיק באמונתו

הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע

ט' סיון תרל"ג

(א) הרה"ק הייטב לב מסיגעט זי"ע היה אצלו בעירו אנשים עזי פנים שרצה להחזירם למוטב וללמד אותם דרך תשובה, על כן פעם אחת כאשר הגיע הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע לבקר אצלו, ביקש שישא מדברותיו בפני בני העיר, ואולי על ידי זה יבואו לשוב בתשובה שלימה. אך הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע אמר להם, שהוא אינו אומר דרשות, אלא הוא ירד לפני התיבה להתפלל 'הכל יודוך', ומי שאינו מתפלל ומתרגש מאמירת 'הכל יודוך' שלו, לא יועיל לו כבר תשובה.

ואכן דרכו של הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע הייתה, שהיה אומר 'הכל יודוך והכל ישבחוך', מתוך התלהבות גדולה ועצומה, והיה אומרה בנעימות ומתיקות גדולה, עד שכל מי שמעו היה מתעורר בתשובה, וכך אכן היה, כשהרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע ניגש לפני התיבה בבית מדרשו של הרה"ק הייטב לב זי"ע, הסתכל הרה"ק הייטב לב זי"ע אל הני אינשי דלא מעלי, וראה איך שעניניהם זולגות נהרות של דמעות בתשובה שלימה.

(שבת אחים פרשת תרומה תש"ס)

(ב) ידוע דבר המעשה עם הגאון המהרש"ם מברעזאן זי"ע, בהיותו אברך צעיר אחר נישואיו, למד תורה בהתמדה רבה, ופעם אחת נפל למשכב והחמיר מצבו עד מאד, עד שכבר התיאשו הרופאים מלרפאותו. בני משפחתו שמעו שאלה הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע יכולים לפעול ישועות, על כן חשבו שמן הראוי לשלוח להזכיר אצלו על אביהם, ואכן שלחו שליח להזכיר את המהרש"ם מברעזאן זי"ע לפניו.

הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע אמר, כי אכן עוד יהיה לו רפואה שלימה, וחזר ואמר, כי כבר יש לו רפואה שלימה. השליח ציין לעצמו את הזמן שאמר כך הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע, ואכן כשחזר השליח נודע לו כי באותה שעה הוטב מצבו של הגאון המהרש"ם מברעזאן זי"ע והתחיל להזיע, שזה היה לו סימן טוב לרפואתו, ואכן לאחר זמן מה פתח את עיניו וחזר לכוחותיו.

אחר כך סיפר המהרש"ם מברעזאן זי"ע על אשר חלם זה עתה, והנה מביאים אותו לפני בית דין של מעלה, ודנים אותו האם יחזור לארצות החיים או שכבר הגיע זמנו להסתלק מן העולם, ואכן הגיעו מלאכים והביאו קרונות של תורה שלמד המהרש"ם מברעזאן זי"ע כפי שאכן ראו היה לגדול בתורה כמוהו, והעמידו את כל קרונות התורה על המשקל, אך אחר כך הגיע קטיגור אחד ממלאכי החבלה, והפריח את כל קרונות התורה מן המשקל, ובזה הכריעה הכף לחובה, כשהקטיגור טוען ואומר, מה ערך יש לתורה זו שלא נלמדה לשמה, ותורה שלא לשמה אינה חשובה להצילו ממוות לחיים.

תוך כדי נעשה בהלה גדולה מן הדבר בשמעי, שכביני לבני הביאו איה דין חדש צעיר לימים, שזקנו שחור היה, והביאוהו להיות אב בית דין, והוא אמר שברצונו להתחיל מחדש את דין התורה, ושוב הביאו את כל קרונות התורה שלמד הגאון המהרש"ם מברעזאן זי"ע, ושוב הגיע הקטיגור וביקש לדחות את כל קרונות התורה בטענה זו שלא למד לשמה, אכן הדין החדש אמר, כי אין הוא מוכן לטענה מעין זו, והרי מדובר בדור שפל כל כך, ולפי ערך הדור, כל מי שלומד תורה אין מדקדקים עמו בטענה שלא לשמה, וכל מי שלומד בהתמדה אין לוקדק בדברי תורתו, ובזה הורו כי מאחר והמהרש"ם מברעזאן זי"ע ירא שמים הוא, יש להוציא זכאי בדין.

כאמור, כשהגיע השליח מזידיטשוב והתברר שתחילת הרפואה הייתה כאשר הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע אמר לו כן, ביקש המהרש"ם מברעזאן זי"ע ליסע לזידיטשוב להודות לו על סיבוב רפואתו על ידו, וכיון שנכנס המהרש"ם מברעזאן זי"ע לחדרו של הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע כמעט נפל תחתיו מתעלף, שכן הבחין כי הדין החדש שהפך בדינו לזכות, היה הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע, ובזכותו נותר בארצות החיים.

לאחר מכן אמר לו הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע, כי בעתיד יהיה מורה הוראות בישראל, ואמר לו שיראה להקל תמיד בכל עניין שיכולים להקל, כמה שיוכל להתיר עבור היהודים, כי אין ענין להחמיר ולהכביד על כלי ישראל, אלא צריכים תמיד לנסות להשתמש בכף זכות, לעשות כל מה שיכולים להקל על פי תורה.

(ליקוטי אורות עמ' של"ד - של"ה)

חג השבועות

גודל חשיבות התפילה - בשבועות (ולפני שבועות)

ועיקר הארת חג השבועות היא בתפלת היום וקריאת התורה שאז נחשב כמו שאנו עומדים בהר סיני ושומעים עשרת הדברות מפי הגבורה, ואח"כ בקדושת כתר שהוא גמר היחוד, וע"כ אין לבטל מלהתפלל כראוי עבור מה שניעורים לבלי שבועות, הגם שהוא דבר נשגב שבו מקבלים דכ"ו עילאה כנזכר בזוה"ק, מ"מ העיקר הוא תפלת היום, והאמרי אמת ששינה בזמנו זמן התפילה ממה שהיה נהוג אצלם לפני כן להתפלל מאוחר, והוא קבע זמן התפילה בשעה שבע ומחצה, והכריז בשבועות "השעולם ינחו" על משכבם לבלי שבועות כדי שיוכלו להתפלל כראוי.

והנה כבר אחז"ל על ענין התפילה שהיא עומדת ברומם של עולם ובני אדם מזולזלים בהם. ויש לעורר על מה שלאחרונה ניכרת אצלנו התרשלות בעמוד התפילה, והרי זכינו ב"ה שבבית מדרשו יש למצא פתיתים מעבודת התפילה שנשאר לנו מדורות הקודמים והיאך יתכן לזלזל בזה מחמת עצלות, והרי רואים בחוש היאך הבד"ע עומד עלינו לגזול ולחסוף מאתנו את עבודת התפילה. ובשעה זו צריך להתחזק לעומתו ולחסוף ממנו מה שביכלתנו. וידמה האדם בנפשו שאילו היה לפניו להריח ריח גדול של ממון כמה היה מזדד בנפשו, והרי ברור שהתפילה חשובה אצלו יותר שהרי לאחר שהתפלל כראוי לא יסיים למכור תפלתו בעד בצע כסף, ומעתה הרי בודאי שראוי לו להזדד בכל נפשו לתפילה כע"פ כפי ערך ההזדדנות להרווחת ממון.

ובשבוע הבעל"ט בספירת המלכות המכוון לפסקא האחרונה שבתפלת אנא בכח - שוענתו קבל ושמע צעקתנו יודע תעלומות - נתכוון לקבלת התורה ע"י ההתחזקות בעבודת התפילה ונקבש במקב"ה שזוכה להתפלל כדבעי בחג השבועות ובפרט לבקש בתפלת אהבה רבה בהשתפכות הנפש ונזכה לקיום הבקשה שבברכה זו - "ותולחנו מהרה קוממיות לארצנו". (חזקוני תשנ"ב)

יפקון מגלותא - ע"י חיזוק בלימוד התורה

וכעת אנא מתכוננים לחג השבועות שהוא יום החמישים יום היובל אשר אי" בזוה"ק בשבועות יפקון מגלותא. והמלך המשיח עומד ומצפה ומשתוקק שתנתן לו הרשות לבוא לגאלנו והדבר תלוי בנו.

ומעתה מוטל עלינו להתחזק בשעה זו בלימוד התורה שבכוחה להחיש את גאולתנו ולהוסיף יותר בעסק התורה, וכדאיתא באוה"ח"ק שבאמצעות זכות עסק התורה יזכו ישראל אל הגאולה העתידה בבחי' עליונה ונצחית. ודכרינא שלפני שנים היו רגילים לבוא לביהמ"ד ללמוד לפני התפילה וכעת נעשה התרשלות בזה. ובבית אהרן' כי שדך גמרא לפני התפילה בימות החול הוא גן עדן התחתון ודף גמ' לפני התפילה בשבת הוא ג"ע העליון.

(תוריע מצורה תש"ג)

הכנה לקבלת התורה - עסק התורה

ובימים אלו שבהם מתכוננים לקבלת התורה, אופן ההכנה היא ע"י העסק בתורה כמו ש"כ בשפת אמת בטעם שנוערין לבלי שבועות לעסוק בתורה. כי בתורה כלי מלא מחזיק כלי ריקן אינו מחזיק וע"כ מוסיפין בתורה כדי להיות כלי מלא לקבל התורה.

(תוריע מצורה תש"ג)

חלק ממוצאות הגליון תנ"כ ה"ר צבי דוד קטן ה"ו למלך הולדתו כן נלמד ה"ר שלמה מאיר ה"ו וזה דבר נחמד מכל יצירה	לפ"נ האדמו"ר מכוונת הלב הרה"צ י' שמואל זאב ב"ר נח יצ"ל	חלק ממוצאות הגליון תנ"כ ה"ר שלמה שניקלמן ה"ו לפ"נ מו"ר המעשה זצ"ל
--	---	--

ניתן לשמוע שיעורי מורה זצ"ל בפרשה השבוע ומעורים ומונים במערכת השיעורים שפי' בית מדרש אמונת ישראל באר"ב: 718-559-6665 בארץ ישראל: 079-704-0046
לקבלת הגליון בקביעות: 0548476309/0226-602-917
ע"פ התחלת אסור לעיין בגליון בעת: אמירת קדיש מ"ב ס"ו ג' א, חזרת הש"ן מ"ב ס"ו ג' א, ברכת כהנים בק"ח ס"ו ג' א, קריאת התורה ס"ו קמו סעי' ב, וכן בעת ששקם בחפליה או ברכת מ"ב ס"ו קצא סק"ה
הרצאה לנ"ב הנצחה לגליון להלגל שמוחה או יא"צ ובדין
יפנה לה"ר יוסף שמוחה גאלדנער הי"ו 1872-486-347

אלו יעמדו על הברכה שנדרה לבם אותנה להיות מנציגי הגליון
ה"ר ר' אהרן מורידי הערצא ה"ו
ה"ר ר' משה בלומנפערט ה"ו
זאת ההחלטה וההצבעות על אלו יחידים בביתנו,
תקבול לזה לראות ישועות והצלחה בכל עניינים.

המהרא"ל צינץ

הגאון רבי אריה לייב צינץ זי"ע מפלאצק

גיליון ש"ב, פרשת במדבר - חג השבועות תשפ"ה

מכון לחוצאה הרשעה ומפדאת
של ספרי מחזק"ל צינץ זי"עת.ד. 3498 אשדוד 77134
טל': 08-8648989
פקס: 08-8648686
tzintz@tzintz.orgהבטחת רבינו,
מי שישתדל
בהדפסת
ספרי ויהיה
לו המהדר
למריץ

שגם זה היה לטובת ישראל, שכל שרי האומות העליונים נתנו לבני ישראל מתנות, עיין שם.

וזהו כוונת פסוקים הללו, שאל יתחמץ לבב ישראל באמרם: אחר שלא רצו כל האומות לקבלה, מהו המתנה שנתן לישראל. ובוה אמר שכל זה (=שסיבב השי"ת את התורה אצל כל האומות) לטובת ישראל, שיקבלו גם האור של שאר העמים.

וזהו אומרו 'והייתם לי סגולה מכל העמים', מכל דייקא, שיקבלו סגולתן וחשיבותן של כל העמים. וסיום הכתוב 'כי לי כל הארץ' אינו מובן לפי פשט הכתוב, ורש"י דחק לפרשו, אבל לפי הנ"ל יובן, שהרי כל האומות נתנו מתנות לישראל, ובשעת מתן תורה בירר הקב"ה כל הטוב ואור שבכל האומות, ונתנו לישראל.

וזהו הכוונה 'כי לי כל הארץ', היינו שכבר יש לי כל טוב הארץ של האומות, שכולם איתפשטו מנהורא דלהון ויהבו לישראל.

קומץ המנחה - דרוש לחג השבועות

הטעם שנתרפאו כל בעלי מומין

והיו נכנים ליום השלישי כי ביום השלישי ירד ה' לעיני כל העם על הר סיני (ט, יא).

פירש רש"י: 'לעיני כל העם' - מלמד שלא היה בהם סומא, שנתרפאו כולם.

והטעם, כי כל מום שבאדם, הוא לפי בחינת נפש, כי בנפש יש ציור הרמ"ח איברים הרוחנים כנודע, וזהו הטעם בזהור (ח"ג, צ, ו' ואילך) שנפסלו בעלי מומין להקריב לגבוה, כדכתיב (ויקרא כא, יח) 'כי כל איש אשר בו מום לא יקרב', וכתב שם הטעם שלפי בחינת המום שבגוף כך הוא בנפש. ולכן בסיני שנתרפאו והיו בתכלית השלימות בנפש, נתרפאו גם בגופים.

שיירי קומץ המנחה - דרוש מענין מתן תורה

מדוע סובב הקב"ה עם תורה לאומות העולם קודם שהלך לבני ישראל

ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום (תהלים כט, יא).

אמרו חז"ל שבשעה שרצה הקב"ה לתת את התורה לישראל סובב תחילה אצל כל אומה ולשון ורק משלא רצו האומות לקבל התורה, נתנה לישראל.

והנה לכאורה צריך לבבם של ישראל להתחמץ בקרבם באומרים שבנצחם לא רצה ה' ליתן להם התורה ורק משלא הסכימו שאר העמים לקבלה נתנה להם.

אך מבואר בזהור (פרשת בלק) כי הקב"ה לא נתכוון מעולם לתת את התורה לאומות העולם וכל מה שסובב וחזיר אצלם לפני שנתנה לישראל, היה כדי שיתנו לישראל מתנות. ומסופר שם שעשו וישמעאל נתנו לישראל מהאור והשפע שניתן להם במכרות אברהם ויצחק, ובלבד שיסכימו לקבל את התורה במקומם. ועשה כן הקב"ה, כדי שלא יהיה להם פתחון פה לקטרג מדוע זכו ישראל לתורה, שהרי הם כלל לא רצו לקבלה.

והוא שאמר הכתוב, ה' עז לעמו יתן - עוז זו תורה, ומלכתחילה רצה ה' ליתנה לישראל, וכל מה שחזיר וסובב אצל האומות ליתנה להם היה רק משום שה' יברך את עמו בשלום - כדי שלא יוכלו האומות לקטרג עליהם ועיניקו להם מתנות.

דרוש שני - למתן תורה

שרי האומות העליונים נתנו לבני ישראל מתנות

ועתה אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגלה מכל העמים כי לי כל הארץ (יתרו יט, ה).

הגם שהחזיר השי"ת את התורה על כל האומות כמבואר בגמרא (ע"ז ב, ב) ובמדרשות, מכל מקום מבואר בזהור פרשת בלק (ח"ג קצב, א-ב)

נפלאות המהרא"ל צינץ

באֲהֲבָתָה תִּשָּׁגָה תְּמִיד

כפי שמסופר, הרי בכל לילות שבת קודש לא פסיק פומיה מגירסא עד אור הבוקר, וגם אז למד כהרגלו מתוך הספר דוקא. כיצד עשה שלא יכשל ח"ו ב"שמא יטה"? היה מעלה אש בפניא דמעלי שבתא בנר גדול שסיפק לכל הלילה, ומניחו בין ב' שמשות כפולות של החלון, כשהוא סגור ומסוגר, ולומד לאורו אצל החלון בלא שום חשש. פעם

ארע שכבה הנר מיד בתחילת הלילה. הוא הצטער מאד על כך, נבצר ממנו ללמוד מתוך הספר, אבל סבור היה שזה מקרה גרידא. כשחזר הדבר ונשנה בשבת הבאה, יצא מדירתו ופנה אל דירת בעל הבנין, הוא הנגיד ר' מרדכי כתרילא, בידעו שגם הוא עושה כמעשהו ומכין נר גדול מסוגר בין שתי שמשות. אולם לתדהמתו, ברגע שדרך על מפתן הדירה כבה גם נרו של הגביר, והשתרר חושך. עכשיו הרגיש רבינו כי יש דברים בגו, מן השמים אין מניחים לו ללמוד כחפצו, ויפשפש וימצא כי לאחרונה היה בושש מתמהמה לטפל בשריותא

של אשה עגונה אחת שהפצירה בו לחפש עבורה היתר להינשא. הוא תלה בכך את כיבוי הנרות שלא כדרך הטבע. אחר הדברים האלה נפק דק ואשכח טעמים מספיקים להתירה. ומיגו דזכי לה זכי נמי לאחריתא, לא נתקרה דעתו עד שהתיר במשך השבוע הקרוב עוד מספר נשים מרודות מכבלי העיגון, כי ד' הטובה עליו.

על שקידתו העצומה בתורה, בהתפשטות מכל החושים, סיפרו נפלאות. ראו בעליל כמה נאותים לו דברי "ספר הקנה": איזהו תלמיד חכם אמיתי? "כל שנפשו קשורה בנפש של תורה!"

היה מעשה בליל חג השבועות, כאשר עברו אחדים מבני הקהילה ברחוב העיר בשעה מאוחרת, והבחינו פתאום ברבינו שהיה פוסע הלך ושוב בצדי רשות הרבים ללא מעיל וכובע, שלא כדרכו, והתפלאו מאד על תנועותיו. המתינו לו במרחק מה במשך שעה ארוכה והוא אינו פוסק מלשוטט אנה ואנה. ניגשו, איפוא, לשאלו: האם הוא מחפש כאן משהו, או שמא הנהו זקוק לעזרה. והנה בהיותו תפוס שרעפים, כמו התעורר וניתק ממחשבותיו רק בקושי לקול שאלתם, ואחרי ששמע מה רוצים ממנו השיב בתמימות: "הייתי מעיין ומעמיק בסוגיא אחת, ותוך כדי עיוני יצאתי ממעוני, מבלי להרגיש להיכן יאשוני רגלי..."

מקורביו העידו בו שמעולם לא הלך אפילו ד' אמות בלא תורה, ותמיד היו שפתותיו רוחשות הני מילין יקירין, שהרי כל התורה היתה שגורה בפיו, וְצָר אותה בזכרונו כמונחת בקופסא - אולם ברגע שהיה מסוגל ללמוד מתוך הספר, הדיד בקפידה לעשות כן, כדברי התנא הקדוש רבי יוחנן בירושלמי שכל הלומד מתוך הספר לא במהרה הוא משכח.

פניני המהרא"ל על פרקי אבות

- פרק ו' -

לשמה, מתו בקיצור ימים, אלא מדובר על זכיה לעולם הבא. לעולם הבא שכולו רוחני, זוכה רק מי שלומד את התורה לשם רוחניות - לשמה, הלומד את התורה כדי לזכות לתועלות גשמיות יזכה רק לעושר וכבוד שזה שכר גופני. אבל לומדי התורה לשמה זוכים לעולם הבא עליו נאמר יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא יותר מכל חיי העולם הזה.

כל כוחנו לשלם כביכול לה' הוא רק על ידי שבח והלל

כל מה שבא הקדוש ברוך הוא בעולמו, לא בראו אלא לכבודו, שנאמר, כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצאתיו אף עשיתיו (פ"ו, משה יב).

על ידי ההודיה והשבח לה' יתברך, נחשב לנו כאילו אנו פורעים את חובנו לה' על כל חסדו שגמל איתנו. כך מבארים חז"ל את הסתירה בין הפסוקים. בפסוק אחד נאמר (תהלים קטו, טז) 'והארץ נתן לבני אדם', ובפסוק אחר נאמר (תהלים כד, א) 'לה' הארץ ומלואה'. אלא מסבירים חז"ל הפסוק 'לה' הארץ' נאמר קודם ברכה, והפסוק והארץ נתן לבני אדם, הוא לאחר ברכה. כי על ידי שמברכים ומשבחים את ה' הרי זה נחשב כפריעת חובנו אליו, והוא בחסדו נותן לנו את הארץ לאלוהינו ולשבוע משובה. ובעצם כל כוחנו לשלם כביכול לה' הוא רק על ידי שבח והלל, שהרי כל פעולותינו הגשמיות כלבשות ציצית וקביעת מזוזה, אין להן ערך כלפי ה' שהוא כולו רוחני. ומה גם שהרי אם לא ה' שנתן בגד לאדם - היאך יתן בו ציצית? אם לא ה' שנותן בית לאדם - במה יקבע מזוזה? אלא שדרכו של ה' שלא לקפח שכר כל בריה ומשפיע לברואיו שפע טובה, ואין לנו במה לשלם לו אלא בפנינו להודות ולהלל על כל החסד שגמלנו, וזה נחשב לנו כפריעת החוב.

סגולת ההסתפקות במועט - לזכות בכתר תורה

כך היא דרכה של תורה, פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחי צער תחיה ובתורה אתה עמל אם אתה עשה כן אשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא (פ"ו, מ"ד). הטעם שיש למעט בתענוגי העולם כדי לזכות לתורה, הוא משום שכדי לזכות לדברי תורה, צריכים עמל ויגיעה רבים. אך מי שרגיל בתענוגי העולם הרי שהוא מפונק ויקשה עליו להתאמץ ולעמול כדי לזכות לתורה.

סיבה נוספת היא, משום שהמתרגל לתענוגים, הרי שנפשו אינה שבעה, ולעולם הוא רודף אחרי תענוגים נוספים ותאוות יתירות שהרי יצר לב האדם רע מנעוריו. והיות שהוא רוצה וחושק באכילת מעדנים ופינוקים, לא יצליח לעמול בתורה כראוי. שונה אדם האמון במידת ההסתפקות, כיון שאינו חפץ וחושק במאומה מלבד מה שראוי והכרחי ללימוד התורה, הרי שלב פנוי ללימוד התורה, והוא מסוגל להצטער ולהתייגע בה, כדי לזכות לאורה.

אריכות ימים בעולם הבא לעוסקים בתורה לשמה

גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעשיה בעולם הזה ובעולם הבא... ואומר (משלי ג, טז) אךך ימים בימינה בשמאולה עשר וכבוד (פ"ו, מ"ז).

הרע"ב מבאר שאריכות הימים היא למימינים בה כלומר עוסקים בתורה לשמה.

ביאור הענין הוא, משום שאריכות הימים הנאמרת כאן היא לעולם הבא - עולם שכולו אור. לא שייך להסביר שמדובר על אריכות ימים בעולם הזה, כי לא תלמיד חכם אחד ולא שנים שעסקו בתורה

פניני ישועות

כך מסיימים את הש"ס!

לכבוד המכון להאדרת ספרי המהרא"ל צינץ ז"ע
שלום רב!

ברצוני לספר לכם על מעשה פלא אותו אני חווה כבר כמה שנים. אני אברך בשנות הארבעים, ושנים רבות שיש לי כבר שאיפה ללמוד את הש"ס כולו, וכך בכל פעם בו מתחילים את הש"ס במסגרת "דף היומי" כפי תקנת רבי מאיר שפירא מתחיל אני שוב את הש"ס. הבעיה מתחילה תמיד אי שם אחרי כמה חודשים מתחילת המחזור או כשההתלהבות יורדת וההטרדות מתרבות מתחילים ה"חורים" במסכתות, כשפה אני מחסיר דף ושם עמוד, לאחר מכן גדלים החורים ועמם ההרגשה האינדיבידואלית ששוב פעם אני לא מצליח לסיים, וכך במסכתות סדר מועד במוקדם או במוקדם יותר אני מסיים את הש"ס - במובן הלא נחמד!

בתחילת המחזור הזה החלטתי - הפעם לא עוד! הפעם אני מסיים! אך יודע צדיק נפש בהמתו ומדוע שהפעם הסיפור יהיה שונה. לכן החלטתי כי אני הולך על הסגולה של המהרא"ל צינץ ז"ע ואני מתחיל לתרום להדפסת ספריו, ובתמורה אני יקבל את ההבטחה שלו כי יעזור הוא למי שיעזור לו בהדפסת ספריו.

כך פתחתי הוראת קבע של "חבר וזה" למכונת הנפלא כדי שבזכות זה אזכה הפעם לסיים את הש"ס. אפילו שעדיין המחזור לא הסתיים, אך כשעברתי כבר את חציו של יבמות, כשברוך ה' אני לומד כל דף ודף ביומו כבר כמה שנים, לא התאפקתי ושלחתי מכתב זה בכדי לספר לכם את סיפורי הנפלא, כשבעיני כל יום ויום הוא נס חדש!

ביקרא דאורייתא
א.מ.
אופקים

08-864-89-89

להשתתפות בהדפסת הספרים לקיום
צוואתו של הגאון ז"ע ולזכות בהבטחתו
ניתן להזמין חיים את ספרי רבנו לבתי מדרש וישיבות

הכנסת אורחים
לודמיר
סמוך לציון קודש הקדשים
רבי שלמה מקארלין ז"ל

| גליון 233 |

כרשת במדבר

חג השבועות, תשפ"ה

שבוע של חיים

מתורתו של רבינו ותלמידיו הק'

פרשת במדבר

איש על דגלו באותות לבית אבותם (ב, ב). שיהיו האותיות וה'אות' הידוע היו לבית אבותם, כמו שהיו במצרים שלא שינו כו'. ולכן קורין תמיד פרשה זאת קודם שבועות כי זאת הפרשה הכנה לקבלת התורה.

(בית אהרן קי טו"א)

וימת נדב ואביהו לפני ה' בהקריבם (ב, ד). שיהיו האותיות וה'אות' הידוע היו לבית אבותם, כמו שהיו במצרים שלא שינו כו'. ולכן קורין תמיד פרשה זאת קודם שבועות כי זאת הפרשה הכנה לקבלת התורה.

(ש"ס"ה סעפים להר"ק רבי אשר)

מסאלין ז"ל

חג השבועות

אנכי (שמות כ, ב). בשם **הרה"ק מהר"ש מקארלין**: אמרו רז"ל (שבת קה, א) אנכי ראשי תיבות אינא נ'פשי כ'תבית י'הבית, פירוש שהקב"ה אירס וקידש את ישראל ונתן כביכול את עצמו להם בכתובה.

(ילקוט שוה)

עבדין ליה חטיבה בדנח ושקעתא (פיוט אקדמות). כלומר: עובדים את השי"ת, בעת שמאיר להם. ואפילו ב'שקעתא' - שנסעק הבהירות, מכל מקום עושים לו חטיבה ע"י רצונות וכיסופין שלהם.

(דברי שלום-קרידא)

לודמיר

מקושרים לצדיק מאז ועד היום

להפצת משנתו ותורתו הבהירה של **הרה"ק רבי שלמה מקארלין ז"ל** סיפורים ותולדותיו, ותולדות זרעו אחריו

קדושת הקדוש

אמרים מובחרים, יקרים ומאירים, מתוך הספר 'קדושת הקדוש' הנמצא בשלבי עריכה

חג השבועות

צבי ואתרעי בן ומסר לן אורייתא (פיוט אקדמות). בשם הרה"ק מקארלין צוק"ל: 'צבי' - ער האט אונז גיוואלט. 'ואתרעי בן' - ער האט זיך פארקאכט אין אונז.

(טובות וזכונות, בשם הרה"ק ר' חיים אשר לדרמן ז"ל)

עיסורי קודש

אהבה עזה

'צבי ואתרעי בן ומסר לן אורייתא', פסקא זו החותמת את פיוט 'אקדמות מילין', מבטאת את חפצו ורצונו של הקב"ה בישראל. רבנו מוסיף על כך נדבך נוסף ונשגב, ומבאר שהקב"ה כביכול 'האט זיך פארקאכט אין אונז', כלומר לא רק שחפץ ורצה בנו, אלא מדובר במושג של התלהבות והתלהטות עזה של אהבה, ככל שהיא ניתנת להיאמר כדי לשבר את האוזן. מאמר זה מאיר את 'אהבתי אתכם אמר ה' (מלאכי א, ב) - האהבה העצומה שהקב"ה רוחש לישראל. אהבה שאינה סתמית, כי אם עמוקה ועזה. מתוך אהבה כזו, חשק הקב"ה לבחור בנו לעם סגולה. עצם ההתבוננות בכך מרעידה כל לב: מלך מלכי המלכים, אשר 'מלא כל הארץ כבודו', כביכול מתלהב דווקא מאתנו באהבה כה עזה.

ההכרה באהבה זו מחייבת אותנו להתעורר, להבין את ערכנו הנעלה, ולהשיב לקב"ה אהבה מלאה. עלינו להתנתק מדרכינו המקולקלות, לשוב אליו, לעשות את רצונו ולקבל עלינו את עול מלכותו. זאת, על מנת שלא נגיע, חלילה, למצב של 'תחת אהבתי ישתנוגי' (תהלים קט, ד).

כאשר יהודי יבין את גודל אהבת הבורא אליו, הוא ישתדל לרדוף אחריו ולהשתעשע עמו יחד באהבים. וכך מובא בזהר הקדוש (פרשת שמות דף ה'): "אמר רבי יהודה, אלמלי הווי ידעין בני נשא רחמימותא דרחים קודשא בריך הוא לישראל,

על הציון של הקדוש הזה, הוא ממש כמו שעומדים לפניו בחיים חיותו. (רבי אשר מסאלין)

קחו שותפות בבניית בית הרבי, ושלחו קוויטל על הציון הקדוש.

התקשרו עכשיו 04-30-10-900

נספר תהילתך

מרחוק נראה לו בית, אשר אור גדול ונפלא בוקע מחלונותיו. החל ר' גדליה פוסע והולך אל הבית, ובתוך כך שמע כרוח יוצא וקורא: "פנו מקום לדוד מלך ישראל!" ושבו נשמע הכרוח: "ברוך הבא דוד מלך ישראל!" אחר זאת, כרוח חדש: "פנו מקום לרבי ישראל בעל שם טוב! ברוך הבא רבי ישראל בעל שם טוב!"

בנס ר' גדליה אל הבית, והנה גלגל לפניו הבעל שם טוב במלאו הודו והדרו. "מה מעשיך כאן?" שאלו הבעש"ט, ועודו מדבר הופיע והתגלה דוד מלך ישראל ואמר: "הזמנתי את האיש הזה לדין-תורה, ומבקש אני מאת הבעש"ט שימליץ טוב עלי..."

וישא דוד קולו ויאמר: "הלא אנכי ביקשתי ופעלתי אצל בורא כל העולמים אשר כל העוסק בספר תהלים בפסוקיו ומזמוריו - היא נחשב כאילו עוסק בנגעים ואהלות. ועתה נמצא בעירו של זה איש תם וישר וחיים שמו, שהוא מרבה באמירת תהלים, והאיש הזה בישו מאד, על כך רצוני שייצא פסק דין עליו לחובה שיגמור שנות חיי".

עמד הבעש"ט הקדוש ואמר: "אבקש להשאירו בין החיים ולא ימות, שהרי אם ימותו מהו מי יידע על מה באה לו המיתה, ולא יידעו כמה גדולה מעלת אמירת תהלים, וכמה גדול עונשו של זה המבייש את המרבה באמירה זו. לכן מוטב שישוּב לביתו ויפייס את הצדיק 'נושא-המים' ברבים, בכך שיערוך לפניו לבדו סעודה ערוכה, למען ישמעו ויראו..."

ביקש העשיר מאת השליח שהביאו אל אותו המקום, שיקבלו את דברי הסגוריה של הבעש"ט הקדוש. שאלו הדיינים את הבעל שם טוב: "האנו מכירי מר את העשיר? האם הוא בין הבאים לשאות בחצרך?" ויען הבעש"ט שאין האיש בא אליו ואיננו מכירו. מיד

הוציאו בית הדין פסק לחיוב מיתה. שוב נעמד קדוש ישראל אור שבעת הימים והתחנן בעד חייו של ר' גדליה. באמרו: "העשיר יקבל על עצמו שמהיום והלאה, יקבל פניו ויבוא לטכון בחצרו אשר במעוזי-ביתו".

מיד יצא השליח ומסר לר' גדליה הדברים, וקיבל עליו בפה מלא. הגישו אליו כד מים ורחץ עצמו ושב לביתו, ובא עמוד ענן וישארו ויטילו סמך לביתו. סיפר העשיר לפני בני ביתו אל כל אשר קרהו, וקרה לצדיק ר' חיים נושא המים, ופיס אותו בהכנעה גדולה ובבקשת מחילה, וגם ערך לו סעודה כאשר הבטיח. כעבור שני ימים קם ונסע אל הבעש"ט הקדוש בעיר מעוזי-ביתו, והנה אך כנסו לקדוש פניהם, חתך את פני הבעש"ט שהוא זה שעמד והמליץ בעדו, ומרוב פחד נפל ארצה מתעלף. כאשר התעורר וביקש לספר את הדברים, הפסיקו הבעש"ט הקדוש ואמר:

"ידעתי בני אהובי את כל המעשה, ואינך צריך לספר" - - -

מעשה נורא זה סיפר הר"ק בעל ה'תורת חיים' מקאסוב זי"ע, ומובא לרגל הילולת אדונו אור שבעת הימים הבעש"ט הקדוש זי"ע - 265 שנה להסתלקותו. כיתוב לתמונה: ציון קדשו של מרן הבעל שם טוב הקדוש זי"ע

ציון קדשו של מרן הבעל שם טוב הקדוש זי"ע

תורה וגם גדולה עלו על שולחנו של ר' גדליה הגביר. בבקאות עצומה ניחן הוא בכל חלקי התורה, עם פה מפיץ מרגליות ולשון לימודים עריבה מנופת צופים. ולצד כל זאת, גדול עשרו וגדולתו. הונו ורכושו רחבים מיני ים, והוא יושב באחוזתו המפוארת במקום מושבו, הסמוכה מהלך ארבעה מיל בלבד, מהעיר מעוזי-ביתו, מקום מושבו של מרנא אור שבעת הימים הבעל שם טוב.

כל משאלות ליבו לטובה, וזכה העשיר למלא כרצונו הטוב. כעת כספה נפשו לקיים דבר מצוה נעלה ביותר, כזה שטרם זכה לו עד הנה. חשב ר' גדליה ימים רבים עד אשר הבריק הרעיון במוחו:

כתיבת ספר תורה מהודר בתכלית ההידור, באופן שלא נראה ונעשה כמוהו!

חיתך ומיד ניגש ר' גדליה למלאכת הקדוש, ובדרך גאונית פרי מחשבת ראשו החריף והמחדש, הכין ופעל את המלאכה שלב אחר שלב. ראשית קיבץ כמה עגלים ושחטם, את בשרם חילק לעניים נזקקים, ואת עורות אותן הבהמות שנעשו בהן מצוות הצדקה - שלח מעבד עורות ליצור מהן קלף וגוויל, עליהן יכתב ספר התורה המהודר.

ממרחק טרח והביא סופר טוב שהיה חד בדרא במלאכתו, לצד יראתו וצדקותו. הסופר הנעלה ישב בבית העשיר ימים רבים, ובכל שבוע קיבל משכורתו הגבוהה בסך של כמה רובלים כסף, עם דמי כלכלת ופרנסת בני ביתו, שנשלחו למקום מושבו המרוחק. הכתיבה המהודרת - הן מצד ההידור ההלכתי, והן מצד יופי השרר שבאותיות הבהקות עלי הקלף - נמשכה כמה שנים תמימות, מתוך הדרת קודש והידור מצווה עד לקצה, בסלידת ודקדוק רב. ויהי כאשר תמה מלאכת הכתיבה בשעה טובה ומוצלחת, עשה העשיר סעודה גדולה לכל ידידיו ואוהביו, שם נשא דרשה גדולה, מתובלת בכל מיני דרוש, חידוש ואגדה.

בין הבאים היה גם 'חיים' וואסער-טרעגער - [חיים שואב המים]. איש תם וישר, שכל היום ממלא פיו בכוונה מזמורי תהלים. לא ברעש והדר התהלך חיים הנסתר, אולם צדקותו הנשגבה היא זו אשר הגנה על יושבי העיר כולם. יושב היה 'חיים' וואסער-טרעגער' בשולחן הסעודה. משעות הבוקר לא בא לפני שום דבר מאכל, וחולשתו גדולה היתה. נטל אפוא את ידיו ובצע לעצמו פת בירכת השולחן. לפתע נשמע קול צעקה גדולה.

"כיצד הינך פותח בסעודה, לפני בואם של הרבנים והחשובים?", היה זה גדליה העשיר שצעק בחרי אף, "יוכי מפני כך שהינך מרבה באמירת תהלים נחשב אתה בעיניך כאחד הנעלים?"

הא השתרר במקום. בבושת פנים חמק חיים נושא המים מן הבית והלך לביתו. התנהלה הסעודה הגדולה למישרין, ובתומה חזר בעל הבית לסדריו הרגילים מאז ומקדם, וישב ללמוד את שיעורו הקבוע. בתוך כך נשמעו דפיקות על דלת ביתו המפואר. יצא העשיר ולפניו ניצב שליח אלמוני ובלתי מוכר אשר מבקש לשוחח עימו על דבר מה.

והנה אך יצא ר' גדליה החוצה, באה רוח סערה ונשאתו כמה וכמה פרסאות מן העיר אל מדבר שמים. בדם עמד הגביר במדבר השממה, וכולו רועד מפחד ואימה.

יהודים נושעים בלודמיר

לפקודת השנה

ולצד סיפורי הישועה רואים כאן גם אין-ספור יהודים שבאים ומתעורר ליבם לתשובה שלמה. נורא ממש מה שרואים כאן!"

וכעת נביא לפניכם את דבר פקודת אותה שנה, כאשר שוב התבשרנו בבשרה טובה והאברך דגן האברך היקר המופלג בתורה ויראה הר"ר ש"י מירושלים - שוב זוכה ונשמע בביתו קול השמחה בלילות בתו בשעה עומים! זה היה לאחר חג הפסח, וגם הפעם מכוחו הגדול של רבינו רבי שלמה. יה"ר שיזכר לא אחינו בית ישראל הממתנים לשמוע קול השמחה והצהלה בבתיהם - להיושע בקרוב ממש בזכות רבינו הקדוש, וכבר אמר הר"ק בעל ה'תניא': רבי שלמה מקארלין גם כי גזור על אבן שתפקד בוש"ק - תתקיים ברכותו.

(ניתן לשמוע את השיעור

הנפלא בשלוחה מס' 4

בזמן לודמיר 02-301122)

ביומא דהילולא רבה, כ"ב תמוז אשתקד, נשא המשפיע הנודע הגה"ח ר' שמעון שפיצר שליט"א, שיעור מיוחד בעיר לודמיר, סמוך ונראה לציון קדשו של הקדוש רבינו שלמה מקארלין בעל ההילולא.

וכה סיפר באחוזי הקהל:

"סיפורי הישועות ששומעים כאן מיהודים שנושעו על הציון הקדוש - הם רבים ועצומים. אפגענו מעשים! זה עתה בהיותי על הציון ניגש אלי אברך וסיפר, כי היה חמש שנים מעת תחנותיו קבעו הרופאים כי הדבר חסר סיכוי חיו. על פי דרך הטבע לא נראה שום סיכוי לשיעור, ומשפחתו של האברך היתה שרויה בצער גדול מהמזב. הוא קם ונסע לכאן, לציונו של הרב, ובס"ד תיכף ומיד נועש, ולפקודת השנה נולד לו בן בשעה טובה ובמולד, טוב, מעל דרך הטבע ממש!

נייעס

החיים בלודמיר בעבר ובהווה

כ"ק אדמו"ר מזוועהיל שליט"א בלודמיר

זכתה העיר לודמיר, ובשבוע הסמוך להילולת הר"ק רבי ישעיה מקרעסטיר זי"ע, הופיע ובא בשעריו, כ"ק אדמו"ר מזוועהיל שליט"א (נכד רבינו הקדוש רבי שלמה מקארלין), אשר יחד עם קהל מלווי עלי לפקוד את הציון הקדוש, וגם התפלל שחרית עם קריאת התורה במתחם בית רבינו. יצייון בהזדמנות זו, גודל העידוד והחיזוק שנוסף כ"ק אדמו"ר שליט"א בפעילי 'הכנסת האורחים לודמיר' בכל עת מצוא, וקורא שוב ושוב לפאר ולרומם מפעלי הקדוש על אדמת לודמיר.

חידה

מדוע קוראים פֶּרֶשֶׁת במדבר לפני חג השבועות?
הפתרון לחידה מופיע בַּעֲלוֹן זֶה.

כדי לענות על החידה יש לחיץ לקו לודמיר 02-301122, להקנס לשלוחות הילדים - שלוחה מספר 0, ולפעל לפי ההוראות. החיץ יקבל זכוי לרכישת מתנה בסך 50 ש"ח.

את התשובה יש להקליט עד ליום ראשון פֶּרֶשֶׁת נשא הַחֹהֵב לִפְרֶשֶׁת אַחֵר - קְדוּשָׁתוֹ: יַעֲקֹב וְיִזְמֵן בֵּית שֶׁשׁ

אריינענער

דעם אור האמונה בדרך החסידות וועט
א דערהויבענער שבת אין לודמיר - שבת בהעלותך תשפ"ה

שבת התעלות
ע"י הכנסת
אורחים
לודמיר

בהשתתפות המשפיע
הגה"ח ר' שאול יהודא שידלא שליט"א
ממשפיעי קול דודי

"א דערהויבענער שבת אין לודמיר"

בשילוב מסע עילאי לקברי מאורי החסידות בעיירות:
ליזענסק, מלאינוב ליום ההילולא של הבית אהרן י"ז סיון, לובלין,
ראדושיץ יום ההילולא של פועל הישועות הרה"ק מראדושיץ ח"י סיון.

בפעם הראשונה שהרה"ק הקדושת לוי מברדיטשוב זצ"ל נסע להרבי ר' שמעלקע
מניקלשבורג זצ"ל, כששב לביתו שאל אותו חותנו: מה למדת שם? והשיב: למדתי שיש בורא
כל עולמים. אזי קרא חותנו את המשרתת ושאלה: האם תדעו שיש בורא עולם? ואמרה, הן!
השיב הרה"ק מברדיטשוב זצ"ל: זי זאגט נאר, אבער איך ווייס עס.

(שיח שרפי קודש)

וכמו שהעיד הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע:

על הציון של הקדוש של רבי שלמה מקארלין, הוא ממש כמו שעומדים לפניו בחיים חיותו

מען פארט צום קודש הקדשים כמו בחיים חיותו און מען וויסט אז עס

איז דא א בורא כל עולמים

השבת המיוחדת תתקיים בעז"ה במסגרת מסע קודש שכולו רוחניות והתעלות לקבוצה מצומצמת של מבקשי ה',
עם המשפיע הגה"ח ר' שאול יהודה שידלא שליט"א שיציעיד את המשתתפים במשועלי רבותינו הקדושים,
ובעומק שבילי החסידות.

יציאה: ביום חמישי ט"ז סיון
חזרה: ביום שני כ' סיון, בבוקר

הזיזהו במלאכתך

דברי חזקוני ודודו הלכות להחזיר את לימוד ושינון הלכות סתם
בקרוב הסופרים והמנהיגים מאתגר שיעורי

הרב רבי **מושה אורי בלוי** שליט"א רב ומרצה פעיל
(נכתב על דעת הכותב בלבד)

ר"ל ע"פ

קוצו יו"ד
הדור לתוכנית סוד

במדבר תשפ"ה | עלון קבץ

לע"ג הרה"ח רבי פתחיה בן רבי יוסף יונה ז"ל

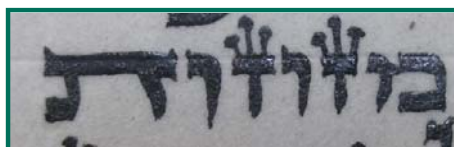
שאלות שנשאלו

א

ב

א

ו

ה

ד

ביאורי השאלות

א. מזוזות – הוא"ו ארוכה מעט ב. א – ה"ד העליון חסר ירך ג. א – הקו נוגע האלף וכל אורך האות דבוק ד. בכל – ספק עיגול ספק עקב ה. מזוזות – חשש שאין יצא בצד ימין ו. ט – חשש שאין כפיפה

תשובות לגליון קודם

א

ב

א

ה

ד

א. ובקומך – הוא כשר כמו שהוא (ויש פוסקים שהיו מצריכים תינוק)
ב. ובכל – הוא"ו כשר משום שיש כאן צורת וא"ו וכן יש כאן ראש ברוד
ג. בחזק – הזי"ן פסולה ולוא"ו אפשר להכשיר עם תינוק
ד. בנך/ו – הכ"ף צריך תינוק והוא"ו יש להחמיר
ה. ועל – הוא"ו כשר ואף שהוא יוצא מעט בצד ימין אכן הוא חוזר ומשתלב באות

השאלות נועדו לעזור לב המעיין ואין לפסוק מזה הלכה למעשה, כי בדבר קל מאוד ישתנה הדין

לקבלת הגליון לפקס/מייל חייגו 0733-45-45-14

באר אברהם

להפצת אור תורתו ותולדותיו שבארו של הצדיק השפלא טוהל הישיבות
הרה"ק ר' אברהם מקנהניטש זי"ע
בהרה"ק ר' יהודה צבי (השני) ספערניטש סני"כ בעיר בודאפשט

גליון צ"ב
במדבר-שבועות

על פי הכאר

הרה"ק ר' אורי מקנהניטש זי"ע היה בנו וממלא מקומו של רבינו זי"ע, מקודם במקום גלותו בבודאפשט, לאחר מכן כמה שנים בחצר הקודש בקנהניטש בגאליציע, ואח"כ נסע לארצות הברית וקבע את מושבו בלוער איסט סייד במאנהעטן שם יסד את בית מדרשו.

כפי אשר הבאנו קורות חייו בהרחבה היה רבי אורי כמעין המתגבר בתורה והוציא לאור עולם כמה ספרים וחיבורים ובהם סדרת הספרים "נחמד ונעים" שנודעה לתהילה באותן הימים.

לקראת זמן מתן תורתנו הממשמש ובא, הנה לפנינו אמרת שפר נעימה אשר מובאת בחלק ה' של סדרת ספריו הנ"ל, ולרוב חביבותה מצאנו שהביאו אותה לקראת חג השבועות בכתב עת של אותו הזמן "דער מארגן זשורנאל" בשם "דער באוואוסטער קנהניטשער רבי פון ניו יארק":

אמרו חז"ל "תורה מתשת כוחו של אדם", וקשה, האיך אמרו כך רבותינו, הלא בכמה וכמה מקומות הביאו שרפואה היא לכל המיושמים ולכל גופו מרפא? אלא יש לבאר פירוש הדברים כך, רבות ראינו אשר אנשים שנתן להם ריבון העולמים הצלחה ועשירות, עד מהרה מתגאים ושוכחים שמיד ה' ניתן להם זאת אלא משבחים עצמם וחושבים "כוחי ועוצם ידי נתן לי את החיל הזה", אך זהו שייך במי שמרוחק מריח תורה ומצוות ובעמי הארץ, אך מי שדבוק בתורתנו הקדושה זכור יזכור תמיד מי הוא מסובב כל הסיבות ולא יתגאה בכוחו כי רב הוא.

על כן באו רבותינו ללמדינו ולומר, "תורה מתשת כוחו של אדם" היינו שבכוח לימוד התורה הקדושה בידו להתייש הרגשה זו של "כוחי ועוצם ידי". עכ"ד ודפח"ה.

זהר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה' באש

ויעל עשנו כעשן הכבשן (שמות יט, יח)

יש להבין מדוע לא אמר הכתוב שעלה אשו של הר סיני עד לב השמים כמו שבדאי כן היה לאחר שהשרה הקב"ה שכינתו עליו, ויתר על כך, הרי מצינו שבפירוש אמר משה רבינו לישראל (דברים ד, יא) וההר בוער באש עד לב השמים וגו', וממשמעות הכתוב כאן נראה שלא היה עשנו של הר סיני אלא כעשן הכבשן ולא יותר.

ויש לבאר, לפי שמעלתו של הר סיני שהניח הקדוש ברוך הוא כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני, הוא מחמת ענוותנותו הרבה ומשום שלא הגביה עצמו כמו שאמרו חז"ל (סוטה ה, א), ואמר להם הקב"ה להרים למה תרצו דין עם סיני כולכם בעלי מומים אתם אצל סיני (מגילה כט, א), הרי שטרם שניתנה התורה על הר סיני הוכרח ההר להנמיך את עצמו כדי שתנתן התורה עליו, אך מכאן אין מוכח ענוותנותו שהרי אפשר שחשק שתנתן תורה עליו ולכך התנהג בענווה, ועיקר מידת ענוותנותו מוכח מכך שגם אחר שניתנה התורה עליו ואז בדיון היה בידו להתפאר ולהתנשא בכך ומכל מקום התנהג במידת ענוותנותו כבראשונה ולא התגאה כלל.

וזה שאמר הכתוב, **זהר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה' באש** – שאף לאחר שכבר ירד עליו הקב"ה באש ובערה בקרבו להבת אש ובידו לעלות אש עד לב השמים, מכל מקום מחמת ענוותנותו היתירה הסתיר וכלא האש בקרבו כדי שלא יתנשא במידת הגאות, אלא שמכל מקום מפאת גודל קדושתו ולבת האש לא היה בכוחו לכלוא את הקדושה כולה והעלה עשן מעט כעשן הכבשן ולא יותר.

(א' דשבועות תרע"ב – נר אברהם ודגל מחנה יהודה שבועות)

מכאן הישועה

סיפר מוה"ר י. ט. שליט"א מב"ב:

לקראת יום ג' אייר העל"ט – יומא דהילולא של הרה"ק מקערעסטיר ז"ע, יצאתי עם כמה מידידי לנסיעה למדינת אונגאריה להשתטח על ציון בעל ההילולא ועל שאר ציוני הצדיקים.

לקראת נסיעתי פנה אליי ידיד ותיק ומבוקש בפיו. יש לו נכדה כלילת המעלות, אך משום איזו בעיה בריאותית במשפחה אינה מוצאת את זיווגה זה כמה וכמה שנים עד שכבר הגיעה לגיל כ"ה. ובזאת ביקשתי שאעתייר עתה על ציוני הצדיקים לבקש רחמים שתמצא זיווגה במהרה ובקרב.

עניתי ואמרתי לידידי, הסכת ושמע. בציון בעל ההילולא איני יודע עד כמה אוכל להזכירה בישוב הדעת מפני הלחץ זה הדחק. אך הנה בעיר בודאפעשט נמצא מקום מנוחת פועל הישועות הרה"ק מקנהניטש ז"ע, וכבר ראיתי בעיני כל מיני ישועות אחר התפילה במקום הקדוש, אם כן אשתדל בלי"ו לערוך שם סדר תפילה מיוחד עבר נכדתך ואזכיר אותה לטובה במיתות ובכוונה.

עשיתי כהבטחתי ופניתי עם שאר בני הקבוצה לציון רבינו ז"ע שהיה מלא וגדוש במתפללים ועובדי דרך, ושם הזכרנו אותה בתפילה ובתחנונים וגם ערכנו תפילה מיוחדת ומוי שברך לישועתה הקרובה.

עברו שלושה שבועות מיום אל יום, וביום חמישי כ"ד אייר העל"ט התקשר אלינו ידידי הנ"ל ברוב התרגשות ובשרות כי תיכף תערך שמחת החיים לנכדו הכלה שתח' והאריך לספר שביום ד' אייר, יום למחרת התפילה במקום הקדוש, הציעו עבורה שידוך מצוין, חה עכשיו נגמר הדבר בשעה טובה ומוצלחת.

לחירות והנחת וכל עניני הגליון נא לפנות לאימפיל

JERUSALEMBAK@GMAIL.COM

האדרעס של ציון הק' של רבינו ז"ע בעיר בודאפעשט:
Csörz u. 55 Budapest

בשעות הלילה יש תיבה ובה מפתח בית החיים
לקבל הקור לפתוח התיבה נא לפנות אל האימפיל הנ"ל
או להתקשר +367684490-1347 (ארה"ב)
או +972-73352398 (א"י)

חלק מהוצאות הגליון נתנדבו לזכות
הבח"ח שמהו בנם בן צור ז"ל
ליווג חנון בקרוב
זכות רבינו תעמוד בעדו להתברך בכל מילי דמיטב

חלק מהוצאות הגליון נתנדבו ע"י ידידנו
מוה"ר שלום בן מאטיל שליט"א
לרגל חג השבועות
זכות רבינו תעמוד בעדו להתברך בכל מילי דמיטב

באר המעשיות

את כסף הפדיון

פעם אחת בא להרב הקדוש המגיד רבי ישראל מקאזאניץ ז"ע אחד מגדולי החסידים אשר היה מופלג גדול וחכם גדול באמת והיה מדוכא בעניות וחכמתו לא עמדה לו. וקבל לפני הרב הקדוש ה"ל וביקש מרוח קדשו עצה באיזה אופן יחיה את בני ביתו. והשיב לו הרב הקדוש: "אני רואה שאין לך שום מזל להרויח מה בשום מסחר בעולם. רק מסחר אחד יש אשר בזה המסחר יש לך מזל נפלא להשיג עושר רב." ויותר לא דיבר הרב.

אמר לו החסיד: "בקשתי מקדושתו הנעלה שיגלה לי מהות המסחר." אמר לו הרב: "ומה יהי? כשאלה? אני יודע שאתה לא תרצה בשום אופן לעסוק במסחר זה." ואמר לו החסיד: "מצד דוחקי הגדול לא אמנע בודאי."

אמר לו הרב: "אגלה לך המסחר שיש לך בו מזל נפלא והוא בעסק הגנבה." ועמד החסיד כמשתומם ואמר: "איך ארצה בעסק זה אשר הוא נגד רצון הבורא?" אמר הרב: "אני אמרתי לך אשר בודאי לא יהי' רצונך בעסק כזה." וכפל לו הרב ואמר: "אבל אני רואה שאין לך שום מזל ושום עסק לבד בעסק הגנבה מזלך נעלה הפלא ופלא." והלך החסיד לביתו בפחי נפש וגבר בו דוחק העניות עד שחסר לו כמה ימים לחם, ובניו ובנותיו עד כלות נפשם. ונתישב בדעתו כי פקוח נפש דוחה שבת שהוא איסור מיתה ולמה לא יחדא איסור גניבה שהוא קל מאיסור שבת? והלך בפחי נפש בלילה ופתח חנות אחד וגנב רק זהוב אחד וקנה בעד זהוב לחם להחיות נפשו ונפש אשתו ובניו, ובדעתו היה כשפירחים השם גבולו יחזיר זהובו לבעל החנות.

למחר בבוקר כאשר בא בעל החנות לפתח החנות וראה איך שחף תח פתוח צווח בקול מר: "נתדלדלתי! נתדלדלתי!" וכאשר בא בתוך החנות וראה והנה כל הסחורה היא בשלימות ותנפלא מאוד מזה, עד שבא להארגו מהמעות והנה הוא ג"כ פתוח אמר: "נתדלדלתי כי הגנב היה די בהמעות כי היה שם, לכן לא לקח כלום מהסחורה." וכאשר לא היה הפשטות הוא כשלימות רק זהוב אחד נחסר ותנפלא מזה, ובכל העיר היה לו מזל נעלה.

ופירנס בלחם זה כמה ימים בדוחק גדול רק שלא ימותו ברע עד אשר כילה הלחם. וישב עוד כמה ימים בלא לחם ואימץ את לבבו והלך עוד בלילה ופתח חנות אחת וגנב עוד זהוב אחד וקנה בעדו לחם. וכן עשה כמה פעמים עד אשר היה לפלא בעיני כל בני העיר מה זה אשר אין רצונו לגנוב כי אם זהוב אחד. והעמידו בני העיר שומרים נגד כל חנות וחנות, אבל לא היה באפשרות להשיגו, כמאמר הרב הקדוש מקאזאניץ שבעיני הגניבה יש לו מזל נעלה.

כן היה כמה וכמה פעמים, ולתופסו לא היה באפשר בשום אופן. עד שבאה השמועה לשר העיר ותנפלא השר מזה מאד איך שבכל חנות וחנות יש שומרים רבים ואעפ"כ אין באפשר לתופסו. ואמר: "אני חולק בעצמי. אפשר שיעלה בידי לתפוס אותו." והלך השר כמה לילות ולא השיג אותו מצד שבזמן זה היה לו לחם צר בביתו ולא הלך אחר גניבות הזהב, עד אשר כילה הלחם הלך עוד בדרכו לגנוב הזהב. והשר הלך בכל לילה ולילה בין החניות להשיגו עד שבכלילה הזה שמרו השומרים בכל חנות וחנות בעינא פקיהא ואעפ"כ פתח חנות אחד לגנוב זהוב שלו. והשומרים לא ראו ולא שמעו אך השר ראה כאשר פתח החנות. הלך השר בתוך החנות וראה איך שפתח אח הארגו ולקח זהוב אחד ותפס השר אותו: "אתה הוא הגנב הזהב! והשר ה' מלובש בגדים פשוטים כדי שלא יכירו. אמר: "אני לא אעזבך. נלכה לשר העיר ונראה מה יחפץ משפטך."

והפציר החסיד את השר שיעזבו אותו חפשי כי יהיה לו בזיון גדול כי היה מגדולי העיר, ואמר לו: "אדוני ראה שאני איני ח"ו גנב מהגנבים המפורסמים כי אני איני לוקח רק זהוב אחד מחנות ושרי יש בכוחי לגנוב כל הסחורה מהחנות. רק באמת אין דעתי כלל לגנוב, רק מצד דוחקי הגדול. גם דעתי כאשר השם תרחמן ירחיני לי יאשלם כל ההובים א"ה בשלימות." אמר לו השר: "אין לך הצלה מידי כי אם אמסור אותך לשר העיר, והוא יעשה מה שיראה בעיניו." התחיל החסיד לבכות ולהפציר מאוד. אמר לו השר: "הנה אני רואה שמזלך גדול מאוד בעיני ספק הגניבות. הנה אם זה תעשה אוציא אותך חפשי, היינו כי שר העיר זכה כהיום בלאטערי (לוטו) הגדול ממדינת ענגלאנד כמה מליון, והארגו הזה טמון תחת מטתו. וחלון קטן יש אשר דרך בו תוכל לבוא פנימה. וכאשר תבאי המטמון הזה נתחלק שוה בשוה לחצאין." והתחיל החסיד לבכות במר נפשו, אמר: "אדוני ראה שאני איני גנב ח"ו כי אני איני לוקח רק זהוב אחד ואיני חפץ לגנוב יותר מזה." אמר לו השר: "אם אתה אין רצונך אמסור לך להשר, ויעשה בך מה שיחפץ."

אחר זה ראה כי אין לו שום הצלה מידי, הוכרח בשברון לבו להסכים גם לעשות את זה. והלך עם השר והראה לו החלון והלך דרך החלון עד החדר אשר המטמון מונח שם, ותיכף הלך החוצה ואמר להשר: "ב"ה אשר אציל אותי מהגניבה הגדולה זו." אמר לו: "ולמה?" אמר לו החסיד: "כי שמעתי אן ששני משרתי מדברים זה עם זה ואחד אמר: 'שמור את הסם המוות היטב, כי בבוקר יתן בצלוחית הטוי' [תהן] שלו, ויהיה המטמון שלנו, כי אין בעיר ידיעה כלל מהזכיה שלו." א"כ דעתי שנלך תיכף להודיע מזה להשר בכדי שלא ישתה ח"ו בבוקר מהסם המוות, ובודאי יעשיר לנו עושר רב." וכאשר שמע השר כל זה נבהל מאד מזה ואמר לו: "לך לביתך לשלום רק תן לי הכובע שלך." ונטל הכובע שלו והוא הלך לביתו במשחמה מה שניצל מהגניבה הגדולה. והשר הלך לביתו ושכב אן לא ה' באפשרי שישן כי לבו היה מקשקש כפעמון. וכאור הבוקר אמר למשרתיו שיתנו לו הטוי, ונתנו לו תיכף ומיד כי מוכן היה מכבר, וכאשר נתנו לו הצלוחית אמר להמשרת: "שתה אתה ולא אבה המשרת לשותות בשום אופן, והבין שדבריו כנים ונתן המשקה להכלב שלו, וכאשר בא בפיו החצי מהמשקה, נפל תיכף לארץ ומת.

אחר זה עשה המשפט להמשרתים אשר נחרץ להם. ותיכף בבוקר שלח אחר גדולי העיר והראה להם הכובע. אמר להם: "תכירו למי הוא הכובע הזה?" אמרו: "מכירים את האיש מהכובע." אמר להם: "זה האיש מהכובע היא היא הגנב מהזהובים." אמרו לו: "אדונינו, זהו דבר שאי אפשר כי הוא איש שר ושרר בתכלית וגם הוא חכם גדול ומיחוס ארץ." אמר להם: "קראו לו תיכף ומיד ויבא אצלי." ושלחו אחריו ובא בשברון לבו. אמר לו השר: "מכיר אתה הכובע של מי הוא?" אמרו: "אדונינו, שלי הוא." אמר: "ידידי, הנה כאשר גדולי העיר אמרו מממותך פלא גדול הוא מגניבתך הזהובים כי רחוק אתה בתכלית הרויחון מממותך גנב. אך אני רואה בחוש שזוהו מן השמים בכדי שתצילי מהמות המר." וסיפר לו המעשה ואמר: "לפי הדין והיושר מהראוי הוא שהאוצר הגדול יהי' שייך רק לך כי די לי שהצלתי ממות המר, אך אם רצונך נחלק בשוה לחצאין." ונתן לו החצי מהמטמון הגדול. והחצי שלו ה' כמו חצי מיליאן שטערלינג. ואחר זה שילם בכל החניות הזהובים שגנב.

(סיפורים נוראים)

מינישבת נבט

מעייני חיזוק וזמנונה מאוצרו של מרן הגה"צ רבי יעקב מאיר שבתער שליט"א

קול "אודיע אמונתך"
בארה"ק - 08-30-20-666
באר"ב - 605-477-7011
בלאנדאן - 44-3003730634

קרבה
אל נפשי | פנימיות הפרשה
במשנת מו"ר שליט"א

נפשי
בשאלתי | שאלות המוגשות
לפני מו"ר שליט"א

פזיזות או ישרות

מקבל בעיניים סגורות, הרי יתכן שהגוף שלך והתכונות שלך בכלל אינם מתאימים לתפקיד זה, הנה עובדא גופך שותף דם... תתחשב במציאות, אל תקח דברים שאינם מתאימים למציאות שלך.

ומה התשובה לכך?

"אמר ליה רבא: אגן דסגינן בשלימותא [אנחנו שהלכנו בתמימות] כתיב בנו 'תומת ישרים תנחם' (משלי יא), ההליכה שלנו בתמימות תוביל אותנו לדרך הישרה. אין כאן פזיזות כלל וכלל, כי ידוע תדע שעם הקב"ה אין נוהגים בחשבונות והתחכמויות - כאשר השי"ת מבקש לתת לנו את תורתו, אין חושבים פעמיים, אלא תיכף מקבלים אותה בתמימות, אין זה פזיזות אלא היא תמימות ושלמות. הקב"ה בחר בנו ורצה לתת דוקא לנו דבר שהוא תכלית תכלית הבריאה, חוטפים אותו מיד בלי לחשוב שנית, ורק התמימות היא המנחה באותה שעה" (שב).

אמת, כאשר אדם פונה אליך ומבקש ממך לקבל איזשהו תפקיד, בוודאי אין זה מן הראוי לקבל בלי לבדוק את המציאות. אבל כאשר המבקש הינו "יוצר האדם" בכבודו ובעצמו, וכי יש מי שיודע יותר ממנו למה אני ראוי ולמה אני מסוגל...

אדרבא ההיפך הוא הנכון, הטענה היא על אותו צדוקי טיפש שבטיפשים שכאשר הבורא מציע תפקיד הינו מערב את שכלו. וכי מבין הנך יותר מבראך למה הנך מיועד...

אלא מאי - "חוסין רבא ואמר לצדוקי המקנטי: 'והנך אינשי דסגן בעליזותא', אותם אנשים שהולכים בעקמימות, כתיב בהן (משלי, שם) 'וסלף בוגדים ישרם'... זה לעומת זה, 'תומת ישרים'... לעומת 'סלף בוגדים'... - מי שלבו ישר עם השי"ת אינו 'בוגד' לעולם, אבל מי שהוא סלף ואינו נוהג בתמימות, נאמר בו בוגדים'."

"והתוצאה של התמימות היא 'תנחם', היא תולכיו למקומו הנכון והראוי ולבסוף יגיע לתכלית שלמענו נברא." (שב)

ובכן, ניתן להשאיר את מצב רוחנו בצד ולגשת לקבלת התורה ברוגע ובבטחה, להיות מוכנית להשראת השכינה על-ג-ב-ו... ואשרי תמימי דרך - ההולכים בתורת ה'.

כדרך הנשימה באדם כן נושבת מצב רוחו, לרגע הוא עלול להתנפח עד שכמעט פורח הינו באויר בהרגשת מי ידמה לי ומי שיהיה לי, ובחלוף רגע יכול הוא למצוא את עצמו כמחוסר רוח חיים בהרגשה נוראה של 'מה אני ומה חיי'...

ומה קורה כשהוא שומע בפרשת במדבר על כך שהקב"ה חפץ לדעת את מספרו של כל יהודי. על כך שתפקידו להיות מנושאי הדגל של בורא, להיות מרכבה לשכינתו עוזו, לגלות את מלכותו בעולמו...

הכל תלוי באיזה מצב רוח נהיה באותה שעה, אם זה יתפוס אותנו במצב רוח של 'אני ואפסי קשה יהיה לנו להשלים עם כך שאנו בסך הכל "מרכבה" ר'נושאי דגל' הרי בשקט בשקט בתוך תוכו עלול האדם להרגיש שהוא "המלך" בכבודו ובעצמו (והייתם כאלהים)...

ואם באותה שעה יהיה מצב הרוח ירוד ומדוכא, הרי שהסברא נותנת שנפשו תתחלחל מעצם הרעיון הנשגב, וכי 'מי אני ומה חיי שאהיה ראוי לאותה איצטלא, הלא טיפה סדורה הנני ותו לא וכי איזה כבוד ינחל המלך מן שאני הקרוי מחומר אהיה נושא דגלו בעולם, וכי אצדק מה אתן לו?!

ומה הפתרון, איך בכל זאת נזכה להיות מנושאי המרכבה?

"נהנה הדרך והעצה היחידה לבא לתורה ה'ק' הוא רק על יד תמימות... נעשה נשמע' וזהו שלימות התמימות...!!!

"ובהמשך הגמרא של מתן תורה (שבת פח.) מספרת הגמ' על הווא צדוקי שראה את רבא מעין בלמודו כשאצבעו הנתונה תחת גלגל נתמעה ושתת ממנה דם, ולא הרגיש כלל בזה. כי כאשר היה רבא מעמיק בשמועתו, היה כל כך מופשט מרוב התעמקותו עד שלא הרגיש כלל באצבעו השותת דם. אמר לו הצדוקי: 'נמא פזיז דקדמיתו פומיכו לאודניכו', שהקדמתם נעשה לנשמוע, איך יתכן דבר הזה לומר 'נעשה' לפני שישמוע' מה לעשות, היה לכם לשמוע קודם, ולפי זה לקבוע אם לקבלו או לא. ועדיין הנכם אוחזים במידה זו של פזיזות - סיים הצדוקי את תלונתו לרבא" (אוסף אמרים, חג הברכות, ד).

טענה נוראה. מציעים לך תפקיד, תבחן אם הנך מתאים לכך, תבדוק אם זה מתאים לך, מה אתה

• שאלה • עברתי לחסידות אחרת מחמת שבראשונה היה הרבה מחלוקת, דא עקא שאחרי תקופה ראיתי שגם בשניה יש מחלוקת, ונפשי בשאלתי: מה עלי לעשות?

תשובה: ראשית כל, אין בהכרח להתייחס לזה כמחלוקת, לפעמים מדובר בחילוקי דעות הנובעים מהמציאות שלא כל הדעות שוות, וחילוקי דעות יש בכל מקום. עליך לבחור לך קבוצה אחת שהנך מרגיש שאתה מתאים עמהם בעבודת ה' ותמשיך בעבודתך, יחד עם זאת יש לדעת ששלימות אין בשום מקום, וכמו שכתב רש"י (דברים א כב) עה"פ "את הדרך אשר נעלה בה - אין דרך שאין בה עקמימות", החסרון הגדול ביותר בעוה"ז הוא כשמחפשים בו שלימות, אז מעוכט שלימות איז מען קיינמאל נישט צופדין, און מקריכט נישט ארויס" [כשמחפשים שלימות בעוה"ז אף פעם לא מרוצים ולא מצליחים להיחלץ מהסבך], כלל נקוט בידך, שבעים אחוז טוב, זה מצויין. ואם החסרונות לא יהיו בחילוקי דעות יהיו חסרונות גרועים יותר, ה"י.

• שאלה • בני נמשך חזק לנגינה, והוא דבוק בה כל היום, ברצוני לדעת מה מוטל עלי לעשות?

תשובה: אין ראוי להפרישו לגמרי מזה כי בהיכל הנגינה יש הרבה טוב, ולפעמים העסק בזה מצליח מן החטא, אלא שצריך להזהיר מאוד מן הפסולת המרובה שיש בה, אולי על ידי שילמד עמו תורה ג' בליק"מ (מבאר בהרחבה בספרו דרך כוכב, שם מזהיר מורינו הגה"צ שליט"א מהנגינים הנוראים המצויים בימינו שמקורם בגו"ן שערי טומאה, שהם רע גמור ואין שייך להעלותם אל הקדושה כלל ועיקר).

דברי אלקים חיים שהשיע
מור שליט"א בתקופה האחרונה

וחיתה
נפשי

צריך תמיד להיעשות כלי דקדושה

מתוך שיחה לחבורת בחורים מבני חו"ל - תחילת זמן קיץ תשפ"ה

עור והעמידו דורות ישראל. השי"ת יעזור שתזכו אף אתם להאיר בבנים ותלמידים אמונה וקדושה במסירות נפש ממש.

מה העצה להתגבר על מדת הכעס?

ראשית צריכין ללמוד את חומרת הדבר, מה שאדם מפסיד מכעס, אפילו אם יש לו נשמה קדושה, ע"י כעס הוא מפסיד את הנשמה. הפסדים נוראים יש מכעס, ועוד הפסדים כהנה בלי שיעור. והעצה הפשוטה היא לדחות את הדבר שאני רוצה לתקן לעוד עשרה ימים, ממילא עובר הזמן והכעס חולף ונשאר רק ישוב הדעת, כי כאשר אומר דבר בכעס ובאל ישוב הדעת, לא רק שלא יוכל לפעול, אלא גם יפול לגאווה.

עיקר טובו של אדם הם מדותיו הטובים, שמקבל כל אדם בסדר פנים יפות, ועושה חסד, ההטבה בין אדם לחבירו עם שכל דעתו, זהו 'בעל מדות', ולהיפך, אם משהו פגע בו וציערו, אל ישיבו תיכף, אלא ימתין כמה ימים להגיב, וכך נמתק הדבר בדיבור פשוט.

שני דברים אלו חשובים מאד, לא להכעיס את חבירו ולא לכעוס ממה שאחרים מכעיסים אותו. כשאדם כועס, אין המח נמצא על מקומו, והוא כבר עבר לשיטה אחרת, ויוצא מפיו דברים לא טובים.

איך זוכים להתחזק בעבודת התפילה?

צריכים לדעת שהתפילה הוא דבר נעים ונחמד, זה לא צריך להיות עול. הקב"ה נתן לנו דיבורים נעימים, גישמאקע פסוקים, הודו לה' קראו בשמו, הודיעו בעמים עלילותיו, שירו לו זמרו לו, צריך להכנס למתיקות שיש בכל תיבה שבתפילה, בתחילה יעשה עצמו שזה מתוק עד שירגיש באמת שזה מתוק.

פעם אחת שאלו עילוי גדול איך זכה להצליח כ"כ בתורה. והשיב שהדבר הראשון שהוא עשה, ששכח את עצמו שהתורה היא דבר טוב, דיבר אל נפשו בעצמו כמה טוב ומתוק זה ללמוד תורה, עד שבאמת זכה לטעום טעם מתוקות התורה.

חזקו ואמצו, הקב"ה עוזר לכם עד עכשיו, יעזור לכם עוד ועוד, שיהיה לכם חברים טובים ותתגדלו בתורה ויראת שמים, יהיה לכם הרבה בנים עוסקים בתורה, חזקו ואמצו, אשריכם מה טוב חלקיכם.

(את השיחה במלואה ניתן לשמוע בקול אודיעי אמונתך)

יש כמה דברים שבחור צריך למסור נפשו עליהם. הענין העיקרי הוא שמירת עיניים, כי הקליפה והטומאה רבה בעולם, ויהודי צריך להיות היפך מהטומאה. גוי הוא טומאה, יהודי הוא קדושה. להתנהג בעדינות יתירה, זיכך אחר זיכך, הן במחשבה הן בדיבור הן במעשה. הן בעינים והן בלב להתרחק מהטומאה ולהתדבק בתורה.

כלל גדול שכשאתם סר מרע צריך למלאות עצמו עם עשה טוב, למלאות את נפשו עם הרבה תורה. ב"ה יש לנו תורה קדושה זאת, תורה קדושה מאד, מלאכים ושרפים אין משיגים את התורה שלנו, ואנו זוכים ללמוד תורה עם ילד קטן, קמץ א', בראשית ברא, התורה הגבוהה ביותר אנו זוכים ללומדה.

בחור צריך להרגיל עצמו להתמדה בתורה, אין בטלה כלל. העבירה הגדולה ביותר היא בטלה, כי הבטלה הוא כלי לטומאה, כשאני לומד ואינו מתפלל ח"ו.

צריך תמיד להיעשות כלי דקדושה ע"י לימוד התורה. יש לנו תורה גדולה, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, יש לימודים קלים ויש לימודים קשים, כל אחד והכשרון שלו צריך תמיד להתמיד בלימוד התורה.

הבחורים מבקשים ברכה לסייעתא דשמיא.

אכן, זהו העיקר, על זה צריכים להתפלל הרבה. אמנם מצידנו יש לעשות מה שיכולים. אנו אווזים לפני הגאולה והקב"ה דורש מאיתנו אתערותא דלתתא, עצם ההתחזקות הוא אתערותא דלתתא, להאיר לבחורים התלהבות למען שמו יתברך, דווקא לשמור הברית, דווקא לשמור העיניים, ולצאת למלחמה דקדושה.

אדם צעיר אוהב ללחום, צריך לתת לו כלים עם מה ללחום, מלחמה בקדושה.

מאין באתם? מאמריקה!

ונולדתם באמריקה? כן!

ב"ה כהיום יש רבנים באמריקה. הראשונים שנסעו לאמריקה לא הצליחו, בגלל שעוד לא היו רבנים באמריקה. באותה תקופה לא היה כאן מה לאכול, ממש רעבו ללחם, ובחורים רבים נסעו לאמריקה, ולא נשאר מהם כלום ה"י. אבל אבי זכרנו לברכה התחזק להשאר בארץ ישראל, יחד עם עוד כמה יהודים, רבי אהרן קצנלבויג, ורבי עמרם בלויא, התחזקו דווקא להיות כאן ולא לנסוע לאמריקה, אכן רעבו ללחם, אבל השי"ת

קח את הלויים

אנו רואים שבכל התורה היכן שנכתב הלשון "קחה" באדם, כגון "קח את אהרן" (ויקרא ח ב), "קח את הלויים" (במדבר ג מה) "ויקח קורח" (שם טו א) וכו', מפרש רש"י קחה בדברים, זה נקרא קחה אמתית, כי אילו אני לוקח אדם ונועלו בחור, לא לקחתי כלום, רק אם אני לוקח במחשבה, בדעת וברצון, הרי הוא עמי. ומדייקם בספרים, גם במקום שנאמר "ויקח ה' אלקים את האדם וינחחו בגן עדן" (בראשית ב טו) מפרש רש"י, בדברים, כי כאשר הוא יושב בגן עדן והמוח איננו שם, כלומר שלא לקחו בדברים בעת וברצון, אין זה נקרא ישיבה בגן עדן כלל, והוא כלא נמצא שם.

והסמכתי לזה דבר פלא, דפנעם אחת ויחידה אנו מוצאים בתנ"ך לשון קחה ורש"י אינו מפרש בדברים - בפסוק "ויקחו את לוט ואת רכוש" (בראשית יד יב) - כי אכן לקחו בעל כרחו, לכן נאמר מיד לאחר מכן באותו פסוק "והוא יושב בסדום", והרי לקחו אותו מסדום מדוע נאמר שהוא יושב בסדום, כי אמנם גופו לא היה בסדום אבל מחשבתו היתה בסדום, הרי הוא נדון כנמצא בסדום ממש. ולכן חזר באמת לסדום.

היוצא לנו מזה שמחשבתו של האדם היא האדם! ואותה צריך לבנות ברצונות וכוסופין להקב"ה בכל עת ועידן.

(כ"ג שבט שנת תשע"ז לפ"ק)

תחת כל כוכר

כתיב (משלי כב ט) "טוב עין יבורך", והוא יסוד מוסד לבני ישראל האריך להתנהג בכל אופן ומצב שהוא להתנהג עם השני בטוב עין, לדאבון לבניו נתפשט ענין המחלוקת מאד, בין אחד לחברו ונתרבה החילוקי דעות, לא רק בין חסידות לחסידות אחרת, אלא גם בכל חסידות וחסידות נעשה כתות כתות, ובל מקום עבודה יש חילוקי דעות ה"י, וכל זה גורם שנשכח מן האדם מצות של "ואהבת לרעך כמוך", וילא תשנא אחיך בלבבך", שהם מצות מן התורה והם יסוד גדול לתיקון העולם בכלליות, וראוי לכל אדם שישקב וירצה בהצלחת חברו הן ברוחניות והן בגשמיות, על אף חסרונותיו והחילוקי דעות שיש לו עמו, ויתפלל על כל ישראל שיכו בתשובה שלימה, ולכל השפעת והצלחות טובות ברוחניות ובגשמיות. ויכלל עצמו עם חלק הטוב של כל אחד מישראל...

וצריכין לדעת כי יש מקום בראש להניח שני תפילין, והיינו אף אם מצד אחד צריכין להתרחק מאד ולהבדל מן אלו הנוטים מן הדרך הישר אפילו רק במקצת, עכ"ז צריכין לזכור כי גם הם מורע ישראל וצריכין להתפלל ולרצות שישבו כולם בתשובה שלימה, וכן שיכלל עצמו בהטוב שלהם ולשמוח בו, והרמ"ק זצ"ל סובר (אף אם לא כל אחד סבר כדעתו בענין זה) שיש להאוב הטוב שברשיעים אף אם צריכין לשנוא הרע שבהם (עי' תומר דבורה פרק ב).

(צפרא דשבתא פרשת עקב שנת תשע"ז לפ"ק)

בכם בחר א-ל

אנדער זאך אינגענצן!

לאחרונה שח לפני אחד על יהודי חשוב ויקר העוסק בצרכי ציבור באמונה ברוסלאנד, ובמסירותו הוא זוכה להחיות את היהדות באופן נעלה ביותר, ומתוקף פעולותיו הוא נפגש פעם אחד עם הנשיא של אמריקה "קלינטון", וכאשר התפרסם תמונות מהמפגש נגיש אחד אל אביו של העסקן הלז והראה לו את התמונות, כאשר הוא שח לו בהתרגשות על הפגישה של בנו עם הנשיא של המעצמה הגדולה בעולם.

נענה אביו של העסקן ואמר לו בשנינות: "למה את המספר לי כל זאת? לך תספר זאת לאביו של קלינטון! וכי זה יחוס בשבילי שבני נפגש עמו? מה חשיבות הוא לנו להיפגש עם גוי? והרי זה יחוס וחשיבות לקלינטון, שזוכה להיפגש ולשוחח עם בן לעם הנבחר!".

כי אכן כל אחד מישראל צריך לחקוק בליבו ולהאמין באמונה שלימה בבורא כל עולמים ב"ה, בתורה הקדושה, וכמו כן להאמין בעצמו! להאמין ביסודי שבתוכו! להבליט ולהתקשר עמו - בחן של אמת, על ידי צדקה; על ידי עשיית חסד; על ידי האמונה הקדושה; על ידי התמימות; על ידי שמירת הברית.

רכוש נפלא של אהבת ואחדות ישראל

ואף אם האדם מסתכל על עצמו ורואה שאין בו מתן ושלימות בעניינים אלו, יש לו להתקשר עם כלל ישראל יחדיו, ואז יש לו שלימות של כל אחד, וכמו שאמרו חז"ל על הפסוק (שמות י"ב) 'וַיִּתֵּן יְשׁוּעָאֵל נֶגֶד הָהָר' "כאיש אחד בלב אחד" (רש"י שם), היה שם התקשרות שלימה אחד עם השני, ממש "כאיש אחד!" וזהו רכוש גדול ונפלא שאין כמוהו! א מוראדיגע רכוש! כי על ידי זה יכול כל אחד לזכות לתכלית השלימות, אפילו אם הוא כשלעצמו עדיין לא הגיע לשלימות זו!

הבעל דבר בערמימותו מרמה את האדם שיהיה נחשב לחכם ופיקח על ידי שימצא את החסרונות של כל אחד, אך אליבא דאמת כאשר יתבונן האדם יראה וישאל את עצמו, וכי מה יש לי מזה שאני מוצא את החסרונות של השני? הלא אדרבה, האושר הוא כאשר אני אוהב את המעלות של וולתי, כאשר אני מתענג על האמן יוא שמה רבא שאמרת על ידי השני! כאשר אני אוהב את השמירת עניים שלו! ואז נחשב כאילו אני בעצמי עניתי אמם יוא שמה רבא, וכאילו אני בעצמי שמרתי את העניים אז!

והאמת שהו דבר הקיים ועומד ולא צריך אלא לעוררו ולגלותו, כי כל כלל ישראל הם קומה שלימה "כאיש אחד" ממש!

בראשית! כל אחד יכול להמליכו ולייחדו בכל עת!

והגילוי השלם של הארת זיו השכינה - שהוה התענוג המושלם והנצחי - זה יושלם ויוגמר רק על ידינו! על ידי כל מעשה ועל ידי כל דיבור, ועל ידי כל מחשבה, כל אלו משלימים את התיקון הנצחי שנעשה על ידינו ממש! על ידי כל אחד ואחד מאתנו!

אילו היינו יודעים האהבה העזה של השי"ת אלינו...

בווהר הקדוש איתא לשון מבהל ומפליא (פרשת שמות דף ה' ע"ב): "אמר רבי יהודה, אלמלי הו ידעים בני נשא רחומותא דרחים קוב"ה לישראל, הו שאגין ככפיריא למרדף אבתריה" - אילו

אם האדם מסתכל ורואה שאין בו מתן, יש לו להתקשר עם כלל ישראל יחדיו, ואז יש לו שלימות של כל אחד

היינו יודעים כמה הקב"ה אוהב אותנו, כמה גדולה אהבתו אלינו, היינו נוהמים להקב"ה ורודפים אחריו כל היום כמו אריות!

אילו היה איש הישראלי יודע ומכיר את האהבה העזה אשר השי"ת אוהבו, היה נוהם כל היום בהתלהבות והשתוקקות ויכסופין: "הרי השי"ת אוהב אותי! הוא אוהב אותי כל כך! אשרי שוכני לחיות בר ישראל!" והרי זה דבר נפלא ונשגב מאין כמוהו!

הבדלה בין ישראל לעמים - למעלה מן המושג!

והענין המופלא הלז של "המבדיל בין קודש לחול בין ישראל לעמים" נתגלה אלינו בסיני, כי לא יתכן להשיג ענין סמיר ונעלה זה אלא על ידי האמונה הקדושה שקיבלנו אז במעמד הר סיני!

ומדומני שמספרים על הר"ק רבי צדוק מלובלין זי"ע שכאשר היה מבדיל על הכוס ואומר: "המבדיל בין קודש לחול בין אור לחושך בין ישראל לעמים" היה נופל בחלשות... מרוב התפעלות של ענין נורא ומופלא זה!

אילו היינו משיגים האמת היינו מבינים כמה אנו מובדלים בתכלית מן העמים! מען פילט אן

סוד עמוק ונורא!

יהשי"ת יעזרו בזכות הקהל הקדוש שנוכה לדבר דיבורים ראויים המתאימים לקראת הי"ט הקדוש המתקרב ובא.

והאמת הוא שהוא ענין נפלא ונורא מאוד, סוד עמוק ונורא! אשר רק לעתיד לבוא נוכה להשיג ולהבין, דבר נפלא שלא היה לעולמים ולא יהיה עוד! והוא: שהשי"ת כרת עמנו ברית עולם, שגילוי כבוד מלכותו יתברך בכל העולמות כולם יהיה רק על ידינו! והרי ישנם עולמות לאין קץ ולאין תכלית כדאיתא לשון זה בווהר הקדוש (תיקוני זוהר דף י"ד ע"ב), והגילוי של "תגדל ויתקדש שמה רבא" - שהוא הגילוי של "עין לא ראתה אלקים וולתך יעשה למחקה לוי" (ישעיה סד, א), ברית כרותה הוא עמנו שכל זה יהיה רק על ידינו! נאר מיט אנו!

אנחנו כפי שאנו נראים - בשר ודם; כי אנחנו מבחר הבריא "זרע יעקב אשר בחר!"

היום שהקשר יצא לפועל

והיום הזה אשר אנו מתקריבים אליו - חג מתן תורתנו הקדושה - הוא היום בו כביכול אנו השתדכנו עמו יתברך! ואם כי עצם "השידוך" כבר היה הרבה קודם לכך כי "ישראל עלו במחשבה תחילה" (בראשית רבה פ"א ד'), אולם למעשה הקשר יצא לפועל בהאי יומא דקא גרים, חג השבועות!

רביה"ק אומר (ליקוטי מוה"ר קמא תורה נ"ו): "שבועות הוא בחינת שכל גדול וגבוה מאוד שהוא חסד עליון ורחמים גדולים".

שמחה גדולה ומופלגת שבחר בנו מכל עם

וכאשר מתבוננים קצת משיגים במעט על גדול עוצם הוכיח הכבירה לה אנו זוכים! הרי ישנם בלי שיעור נבראים בעולם, אזוי פיל נבראים אויף דער וועלט! דומם; צומח; חי; מדבר; ורק בנו בחר השי"ת ממיין האנושי להיות לו לעם הנבחר - הרי זה שמחה גדולה ומופלגת!

וזהו חידוש נפלא - א גיוואלדיגע חידוש! השי"ת בחר בנו! ער האט בחר געווען אין אנו!

והמכון הוא שבחר בכל אחד ואחד מאתנו! כל אחד חשוב כמו כולם! יעדער איינער איז חשוב וי אלע! יעדער איינער!

וכאשר השי"ת חקק מאמרו לאמר (מלאכי א, ב): 'אֶהְיֶה אֲתֶם אֱמֹר' זה עולה על כל אחד מישראל בכל מקום שרק נמצא! על כל אחד ואחד ממש!

כל אחד יכול להיות שותף להקב"ה במעשה

משיב דבר

מכתבים ממור
בעניני רהזמן

כאשר יחנו כן יסעו

ב"ה לכבוד יד"ג היקר הרה"ח... שליט"א, ושלמיה ישגא לחדא..

קבלתי מכתבך וכן העשרים וחמשה דאלער. אני עמוס מאד בענינים רבים עד שאין לי פנאי להשיב מיד.

על שאלתך בענין פרנסה, בדרך כלל מייעצים עבודה מגוונת, פירושו עבודה כזו שבכל פעם מתפנה לדבר מיוחד (אומרים שעבודה המיוחדת לבריאות לעצבים ממש, היא עבודת השדה). אולי תנסה לעמוד בבית מסחר, כעין שהציעו לך מכבר, למכור רהיטים וכדומה.

על השאלה הב' - כל אלו שאני מכיר ב"נערוויין" כמוך, יודע אני שהם אינם מתפללים שחרית כי אם לפרקים.

ולענין למעשה, אל תחפש עליך דאגות נוספות, תחפש לאט לאט להכנס לחיים יותר מתוקנים ויותר שקטים. וכל נקודה של ויתור, וכל התקדמות של פעולה נכונה וישרה יהיה לך הכל רוח.

כיון כל סוף כל הצלחת האדם, הכל מהשמים, אלא שיש ענין של 'פתחו לי פתח כחדו של מחס' (ששה"ר ה, ב), 'זבאתערותא דלתתא איתער לעילא' (לך לך דף פח ועוד). [ע"י התעוררות של פעולה כפי כחו מלמטה ממשיך סיעתא דשמיא מלמעלה] וכל המעברים, אפי' הקשים והרעים ביותר, חולפים ועוברים במשך הזמן, ואי אפשר לי להאריך בדוגמאות מפליאות בזה. ואין שום יאוש בעולם כלל - זה רואים במציאות.

האבן עזרא היה אומר בדרך צחות על הצרות 'כאשר יחנו כן יסעו' (במדבר ב, יז) [כאשר באו כן ילכו]. ואע"פ שבעת מעשה מרגישים את עצמם נורא ואיום, וחושבים שזה דבר תמידי, אולם

המציאות אינה כן, ויש ענין שנתהפך הכל לטובה - כלשון רבינו הק' - הכל ממש!

על השאלה הג' מה אומר לך, כל מקום שיהיה לך טוב בגוף, בשלום בית ובפרנסה, הרי זה ממילא משתפר, כידוע לך. אי"כ תסיח דעתך מזה ועסוק יותר בחיים יותר מיושבים.

מובא שנח לא נלכד בחטא של דור המבול מפני שהיה איש נח, כשמו, שכן מצא חן בעיני ה'.

על השאלה הד' אם אין אתה יכול להתבודד ולהשיח לבך לפני השי"ת - מרחשין עם השפתיים בכל עת מצוא בפסוקים של בטחון ושל תקווה, כגון 'ואני בחסדך בטחתי יגל לבי בישועתך' (תהלים יג, ו) 'בך ה' חסיתי אל אבושה לעולם' (שם לא, ב), 'מכתם לך דוד שמרני אל כי חסיתי בך' (שם סו, א), 'חושיעני אלקים כי באו מים עד נפש' (שם סט, ב) 'אשרי אדם בטח בך' (שם פד, יג) וכדומה. ועי"ז נכללין בבטחון וממשיכים ישועה.

על השאלה האחרונה: יתכן שאם היית עושה לענין (ווי ס'דארף צו זיין) בעיר... והיית מוצא חן בעיני רעייך, היתה זו הכנה גדולה לעבור אתה יחד עם צאצאך לארץ ישראל.

כל זה מה שנפלט מהקולמוס

ושלום רב ויצו ה' אתך את הברכה.

יעקב מאיר שכתער

סיפורים ולקחיהם
מאת מור' שליט"א

נפשות
חסידיו

ניצוץ קודש ממאמרי
ומכתבי מוריני שליט"א

ניצוץ
אחד!

דיעות
התורה

לימוד
תורה כדי
להנצל
מהיצה"ר -
אין לך
תורה, לשמה
גדול מזה!

אין לנו השגה בזה-] וישבו שם שלשה מתלמידיו הגדולים, וביקש מהם שכל אחד יאמר בפניו איזו אימרה טבא.

נענה אחד ואמר, כתיב (דברים ד, לו) "וידעתם היום והשבת אל לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד", אין עוד - אין ידיעה אחרת בעולם - אין ידיעה אחרת בעולם זולת ידיעת השי"ת! כלומר שהקביעה כי 'אין עוד' קאי על 'וידעת', ושיבחו הרה"ק מאד.

וידענה זו היא ידיעת התורה, וטמונה בתוך התורה, וזוכים אליה ע"י לימוד התורה ועי"ז גם נהנים מזיו השכינה השוכנת בתוך התורה הקדושה, ועל ידה מתגלה כבודו ית' בעולם - שהיא תכלית הכוונה בבריאה.

מובא במדרש "אין דעת אלא הכרת הבורא", שהתכלית האמיתית מכל השגות התורה הק, הוא להכיר במי שאמר והיה העולם, ולדעת זו זוכים רק על ידי הלימוד והעסק התמידי בתורה הקדושה.

הרה"ק מקאצק זי"ע, היה עפ"י רוב מסוגר בחדרו ועוסק בעבודותיו הק' ולעיתים היה יוצא לתלמידיו ומבקש לשמוע איזה דבר, והיה מגיב בחריפות לשון, במילים בודדות שהיו מעט הכמות ורב האיכות כדרכו הק', באופן שהיה יוצא תמיד מהשיחה איזה לימוד נפלא, ומיד חזר להתסגר בחדרו.

פעם נכנס לבית מדרשו -] בדרך כלל היתה שורה אימה גדולה בינו לבין תלמידיו, כמובן שהיה בזה סודות בענין יראה עילאה אשר

השבת או ביום טוב, תלויה ועומדת כפי מידת ההכנה שהוא מכין את עצמו מתחילה.

הרה"ק רבי אהרן מפנינסק קארלין ז"ע מבאר בספרו **ארחות אהרן** (פורים, עמ' ר"ד ור"א), כי הנה כאשר היו בני ישראל עולים לרגל בזמן שביט המקדש היה קיים, היה גם כן הדבר תלוי במידת ההכנה, כי זה האיש אשר הכין את לבבו בתחילה כראוי, או אז בעלותו אל הר הקודש ראה כהנים בעבודתם ולויים בשרים ובזמרים, ונוכח לראות כי שיטת הקרבות אינה פעולה של מה בכך, אלא עבודת הקודש, וכן אכילת הכהנים על בשר הקרבות, אלא ראש אשר חלם לשם אכילה של קדושה, מה שאין כן זה אשר לא הכין את עצמו כראוי, או אז בעלותו לבית המקדש נוכח לראות כי אין זה אלא כמעשה אטילי, ששוחטים בהמות ואוכלים אותם.

הרגשת מתיקות התורה הנחמדה מזהב ומפז רב

על כן בוודאי שההכנה הנדרשת לקראת חג השבועות, הכרחית היא בכדי להרגיש טעם ועריבות בנוגע זיו מתיקות היום הקדוש של חג מתן תורתנו, ועל אחת כמה וכמה שבזה היום ניתנה תורה לישראל, אשר אף התורה נדרשת הכנה מרובה אליה, בכדי לזכות להרגיש נועם מתיקותה, אשר כעדות הכתוב (תהלים יט, יא) 'מתוקים מדבש גופת צופים'.

ואספר בזה מעשה נפלא שיספר הרה"ק רבי אברהם שמחה מבארנוב ז"ע (אוצר הספרים חלק ד' אות ז), מעשה שהיה אצל הרה"ק הרבי ר' הערש מרימנאב ז"ע, שהגיע אליו עמם אלמנה אחת, והתאוננה על כך שהנה בעלה היה עשיר גדול, אך היתומים עמדו והוציאו ממנה בדין תורה כל הכספים, ונתורה מנושלת מכל נכסיה, כשאין לה מאומה. והנה דין תורה זה היה בלמעבערצא פסק הדין **רבי יוסף שאול נאטנזאן זצ"ל ה'שאל ומשיב**, ודרכו הייתה, שהיה רשם בפסק הדין כל מקורות הדינים הנוגעים לפסק זה, ואכן האלמנה הביאה עמה פסק הדין שנתנו בידה הדיינים, על פי הפסק שפסקו לה.

ביקש הרה"ק הרבי ר' הערש מרימנאב ז"ע את פסק הדין מידה, והביט בו פעם אחר פעם, ולאחר מכן אמר לה, שתחזור לבית הדין בלעמבערצא, ותאמר להם בשמו, כי יש טעות בפסק הדין, וכן יש להם לחזור להושיב את הדיינים לדין מחדש בדין תורה זה. והאשה לקחה את פסק הדין עמה, וחזרה ללעמבערצא לבית הדין, ואמרה לדיינים את דברי הרה"ק הרבי ר' הערש מרימנאב ז"ע, אכן הדיינים לא הבינו את דבריה, שכן הגאון רבי יוסף שאול נאטנזאן זצ"ל נודע בשער בת רבים בגאונותו ודבריו המופלאים, ואילו הרה"ק הרבי ר' הערש מרימנאב ז"ע כידוע היה מסתיר את הנהגותיו, ולא ארואו מעודו וישוב ולומר, על כן לא קיבלו כלל את דבריה, אמנם האשה באמונת הצדיקים אשר בה התעקשה על כך שיחזרו וידונו לדין תורה זה, ואכן לנוכח ריבוי הפצרותיה העבירו את דבריה להגאון רבי יוסף שאול נאטנזאן זצ"ל, אשר הורה להושיב מחדש את הדיינים, ואכן התברר להם כי טעות נפלה בידם, ומיהרו לקרוא אל היתומים, ובהו אחר שיצא דין התורה כאמיתיה של תורה, היה להם גם חלק ונחלה בירושת בעלה.

והנה הדיינים התפלאו מאד על הדבר, שכן כאמור לא היה הרה"ק הרבי ר' הערש מרימנאב ז"ע ידוע כידוע ספר, ואין זה עלה על טעותו של הגאון רבי יוסף שאול נאטנזאן זצ"ל, ואכן לאחר זמן כאשר הגאון רבי יוסף שאול נאטנזאן זצ"ל אצל הרה"ק הרבי ר' הערש מרימנאב ז"ע שאל אותו על פשר הדבר. השיב לו הרה"ק הרבי ר' הערש מרימנאב ז"ע, כי הרי דוד המלך אומר (תהלים יט, יא) 'מתוקים מדבש גופת צופים', היינו שבדרי התורה יש בה מתיקות גדולה, ואכן בכל פעם שהוא לומד דברי התורה, מרגיש הוא בעצמו נועם זיו מתיקותה, אכן עתה כאשר קרא את פסק הדין פעם ופעמיים, לא הרגיש בעצמו כל מתיקות של דברי התורה בפסק דין זה, ובהו הבין בהכרח, כי אין הפסק נכון לאמיתיה של תורה, ועל כן אינו מרגיש בזה מתיקות התורה, וכפי שאכן התברר לאמיתו של דבר.

בזה ירדת לעומק הבנת דברי מורי רבי הגאון בעל 'שבע הלוי' **זצוק"ל**, על מה שמוציאם בתפילת התורה דבר מיוחד של מצאנו בכל שאר הברכות, מה שנתן כדי הברכה במכירתם של מתיקות ועריבות התורה שאומרים 'והעבר נא' ה' אלהינו את דברי תורתנו פנינו, ולאורה יפלא הדבר, שכן ברכות לחוד ותפילות לחוד, ומה ראו לנכון להכניס בתוך ברכת התורה גם כן עניין של תפילה. רק ביאר בזה, כי ככל הנראה הבין חכמינו ז"ל שברכה זו בלא התפילה שבתוכה, אינה ברכה, כי לימוד שאין מרגישים בו מתיקות ועריבות טובה התורה, אינו לימוד, ועל כן בהכרח היה לתקן בנוסח ברכת התורה תפילה על הרגשת העריבות שבלימוד התורה.

ולשבר את האוזן עד כמה יכול האדם להרגיש בקרבו מתיקות נעימות זיו התורה, ובפרט בחג השבועות, הביא הגה"ח **המנחת אלעזר ז"ע** (דברי תורה רביעית אות טו), על החסיד המופלג **רבי וואטשטש ז"ל** שהסתופף בצל הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק ז"ע, אלא פעם אחת על השבועות, כי משך שבעה ימים שלטוה שבועות, אינו מסוגל להכניס לפיו כל דבר מאכל, כי כששמע מרבו הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק ז"ע את תשוקת הפסוק 'הנחמדים מזהב ומפז רב מתוקים מדבש גופת צופים', הרגיש בפי מתיקות עצומה, עד שאינו יכול להכניס לפיו מאומה, מגדול המתיקות שהוא מרגיש בפי.

ומבואר שכל זה הוא מדריגה נשגבה, שאינה שייכת לכל אחד ואחד, ופעמים רבות האדם חושב בדעתו, וכי מה שייכות יש לו מספורים אלו, שהרי רוחו אף פעם

מהשגות נעלות מעין אלו, וכי יכול הוא להרגיש מתיקות התורה כמו הרה"ק הרבי ר' הערש מרימנאב ז"ע, או להרגיש טעם מתוק בפיו כמו החסיד המופלג רבי וואטשטש ז"ל, אכן האמת הוא, כי מדרגות הוא עד לאין שיעור, שיש מדרגות זה למעלה מזה, ועל כן יש לו אחד יש לו להרגיש לאפי מדרגותו במתיקות התורה, ובוודאי שעדיין יש בו עוד מדרגות מעל מדרגות עד אין שיעור.

והנה עיקר ההכנה לקראת חג השבועות הוא על ידי לימוד התורה, וכמו שאמר הרה"ק הרבי ר' הערש מרימנאב ז"ע (במאות הפנים לשיבויות בדי"ה יומא), שבשלושת ימי ההגבלה שעדיין לא היה לבני ישראל את התורה, התפללו בני ישראל 'והאר עינינו בתורתך', ביקשו שהשם יתברך יאיר את עיניהם באור התורה, אכן בזמננו אנו שכבר זכינו שהתורה בידנו, עיקר ההכנה הוא על ידי לימוד התורה, ובד בבד צריכים גם כן לשפוך שית ערב, ולומר בהתלהבות והתעוררות תפילה אהבה רבה, להתבונן במתנה הגדולה שקבלנו את התורה הקדושה, שלא נתנה השם יתברך לשום אומה וזולתנו.

ועל ידי שמתבוננים לקראת יום חג השבועות בלימוד התורה, שמשיקים הראש בלימוד התורה, על ידי זה משיגים יותר את עומק המתנה של התורה, את עומק ההארה של חג השבועות, וכמבואר בספרים הקדושים שבכל חג ומועד מתעורר העניין שהיה בו מתחילה בכל שנה ושנה, וכמו שכתב **המאור עיניים** (פרשת מקץ בדי"ה יומא מקץ) **והעבודת ישראל** (פרשת ויקרא בדי"ה חוה) על חג הפסח, שבכל שנה ושנה יכולים להיגאל ממצרים, לצאת מכוונות הקליפות והטומאות.²

התבוננות הנכונה על מנהגי היום ולא להופכם עיקר מעל פני קבלת התורה

עניין נוסף שצריכים לזכור בנוגע לקדושת חג השבועות, כי ישנם רבים המבלבלים בין העיקר לטפל, ועושים כן עיקר טפל ומן הטפל עיקר, וצריכים להיזהר בזה ביותר, שלא לבטל בענייני העיקרים של יום מתן תורתנו.

ואם כי בוודאי נהגו בזה ישראל קדושים במנהגים מיוחדים, כמו מנהג אכילת מאכלי חלב, אלא שרספ כי מדובר במנהג קדוש ומקובל מדורי דורות, מכל מקום אלו הסרודים על יום השבועות אין ירבו קיום מנהג זה בהוספת מאכלי חלב לרוב, הרי עשו מן הטפל עיקר, ומן העיקר טפל.

ויש להסמין בזה רמז מא שהביא ר' חיים ב"ר חיים שבועות, טעמים מנהגים, בדי"ה מנהג ישראל) על דברי הכתוב (ישעיה מו, ז) **'מגיד ברכת אחרית'**, אשר בתיבת **אחרית** מרמזים כי מנהגי יום חג השבועות, א' הוא אקדמות, הוא מנהג אמירת האקדמות, ח' הוא חילב, הוא מנהג אכילת מאכלי חלב, ר' הוא רית, הוא מנהג קריאת מגילת רות, ו' הוא ו'רק, הוא מנהג הנחת ירק וענפי הארזות בבית המדרש, ת' הוא ת'קון ליל שבועות.

ולפי דרכנו יש לומר, כי ראשית מורה על התורה, במאמרם ז"ל (לקח טוב בראשית א, א) התורה נקראת ראשית. והיינו **'מגיד מראשית'**, שתחילה צריכים לעשות העיקר בעניין קבלת התורה, ורק אחר כך **'אחרית'**, כי מקום לכל מנהגי ישראל הקדושים ביום חג השבועות, כי אז אין מניחים את העיקר בכדי לתפוס את הטפל, אלא מחבונים בתוכן כל מנהג ומנהג, אשר בוודאי יסודות בהרי קדוש, ומה גם שבכל מנהג ומנהג נאמרו טעמים רבים עד אין סוף, שהרי התורה ארוכה מארץ מידה, ועל כל מנהג ומנהג נאמרו טעמים לרוב, ומתוך התבוננות הראויה בענייני מנהגים אלו, יבואו לקיימם כראוי, ולא להזניח מחמתם את העיקר.

שילוב המצוות שבין אדם למקום עם המצוות שבין אדם לחבירו

מבואר בספרים הקדושים של המועדים כולם נכללו בחג השבועות, כי הנה ראש השנה נכלל בחג השבועות בעניין השופר שבמבצע קבלת התורה, שנאמר (שמות יט, יט) 'יהי קול השופר הולך וזוק מאד', וכן בתפילת המוספין מזכירים בפרשת צו, עומת מתן התורה לישראל, באמרינו 'אתה נגילת על רך קדשך על ערש', וכן יום הכיפורים על בשיית קבלת התורה. כמבואר במדרשות (ורישלמי ראש השנה פ"ד ה"ח) שלעל ידי שנקבלים את התורה זכויים לפקדון חטא ולסליחת העונות, וכמובן שזה תלוי אם נגישים לקראת חג השבועות מתוך תשובה שלימה, וכן שאר המינים טובים נכללים בו, וכן החפץ שבו מתחילים בספירת העומר וסיום ספירת העומר הוא ביום חג השבועות, שהוא בשיית כל חג השבועות.

ויש להוסיף בזה, עניין התכללות כל המועדים, על דרך המבואר בדברי **השל"ה הקדוש** (מסכת פסחים מצה עשירה דרוש ד' אות ת"ח) על שלוש מצוות פסח מצה ומרור, שהם מרמזים על תורה עבודה וגמילות חסדים, פסח הוא עמוד העבודה, שכן הפסח הוא קרבן שהוה חמלקי עבודת הקדושה, ואילו מצה הוא התורה. התורה נמשלה למים (תנח"ת ז, ו) וגם אמרו (בבבא מצ' פ"א) אם אין תורה אין קמה, על כן המים והקמה המורים אל התורה הוא עניין המצה, ומרור הוא עניין עמוד גמילות חסדים, כמו שאמרו בגמרא (פסחים טז) מאי חזרת חסא מאי חסא דחטא רחמנא עילויק, ומורה על גמילות חסדים, שהיה האדם שבו חסיד, להושיעו ולגמול עמו כל טוב.

ובהו יש רמז, כי ביום חג השבועות צריכים לכלול עבודת התורה ועבודת גמילות החסדים, להיות שניהם מצומדים יחד, כי קבלת התורה כוללת הן את העניינים

ב. הורע קודש (פרשת בא בדי"ה א' וזכר) כתב בלאר בזה נוסח אמרינו (קדוש ליל שבת) 'תחילה למקראי קודש זכר ליציאת מצרים', אשר בבוא האדם להתקרב לעבודת הבורא יתברך שמו, ויירא ויפחד שהרי רחוק הוא מדרג גאון עזו, ואיכבה יוכל להתקרב אל השם יתברך, על זה אמר 'תחילה למקראי קודש', כאשר האדם מתחיל להתקרב אל הקדושה, וזכר יזכור זכר ליציאת מצרים, אך שביציאת מצרים על אף היותם שקועים במיט שער טומאה, היציאה השם יתברך והעלה אותם ממדריגה למדריגה עד לקבלת התורה, וכן יעשה השם יתברך עמו בכל עת ועת ובכל דור ודור.

ו. ובאר **האגן אברהם** (פרשת פסח פ"ק) טעם מנהג זה, על פי מאמרו ז"ל (מהר"ט) דם נער ונעשה חלב, שעל כן אשה מניקת ממוקת דמים, וכך הוא גם בעניין קבלת התורה, אשר ימי ספירת העומר בשבע השבועות עניינם כספירת שבע ימי סדרת תהידה, אשר על ידי קבלת התורה דם נער ונעשה חלב, דם היינו הדינים, נעברים ומתבטלים, ונעשים חלב, לראות בו את גדול השבח של ישראל, המגן אברהם, כי מנהג ישראל תורה היא.

ד. על אשר שכל בקדושתו ומתבונן לפני יום חג השבועות בפיוס האקדמות, אשר בפרט בזמננו אפשר דרא בריבוי הביאורים בלאר מילות הפיוס, אשר יכולים להראות בו את גדול השבח של ישראל, לעומת העדר השבח אצל אומות העולם, וכן שבח קבלת התורה, והשבת המועדת לבני ישראל לעתיד לבוא. ומה גם אשר כל פיוס העבודה חובר על פי פירוש הקודש כידוע. רמז יש בדבר, אשר אף המרור מורה על שחם הקדוש ברוך הוא עלינו, כי אם יתבונן האדם ברעות אשר ימצאוהו, יעלה וימצא כי כל העובר עליו הוא רק לטובתו, ובהו ראה יראה איך שחם עליו השם יתברך תמיד בכל עת מצאו.

השמחה הגדולה על שכחר בנו השם יתברך ונתן לנו את תורתו

הנה נהגו ישראל לקרוא בחג השבועות את מגילת רות, שכאשר העסימים שנאמרו בטעם קריאתה הוא, כי במגילת רות רואים כוחו של הרוצח, אשר רות התעקשה לילך על נעמי ולהתגרר, ואכן לא עמד דבר בפניה, עד שזכתה לחסות תחת צל כנפי השכינה, וכל זה משום שהכירה עד כמה משמעות יש להיות חלק מהעם הנבחר, אשר על זה יש להתבונן בחג השבועות, כאשר אומרים בתפילות היום 'אתה חתונתנו מכל העמים' אהבת אותנו ורציתנו בנו ורוממתנו מכל הלשונות וקדשוננו במצותיך וקרבנותו מלכנו לעבודתך', להתבונן בגדול מעלתנו, שכחר בנו השם יתברך מכל העמים, קידש אותנו במצוותיו ולנו את התורה, ועל ידי ההבנתנו בזה זוכים להגיע לחג השבועות, מתוך הכרה ברורה.

וכבר כתב הרמב"ם רבי אהרן הגדול מקארלין ז"ע במכתב, כי מה שהוא מעורר תמידין כסדרן על חובת השמחה, אין כוונתו לשמחה של מצוה, שזה הוא כבר מדרגה, שאין יכולים לתובנה מכל אחד ואחד, אלא כוונתו לשמחה בעצם היותו איש יהודי, השמחה על כך שהוא אחד מן העם הנבחר, ואמר עוד, שיהיה האומר ברכת 'שלא עשני גוי', ואינו מתמלא רוב שמחה על כך, הרי הוא כופר בטובתו של מקום, שאינו מכיר בחסד הגדול אשר נעשה עמו, על שזכה להיות אחד מבני העם אשר בחר ה'.

והנה עוד אפשר לכוון בדברי הכתוב הנזכר 'מגיד מראשית אחרית', על פי המבואר בזוהר הקדוש (תיקוני זוהר נה) שהגאולה תהיה ביום חג השבועות, ומסתמא להכונה על חג הגאולה המונח בחג השבועות, אך בוודאי ייתכן גם כן שזונה להיגאל בזה היום על ידי זה, וזהו 'מגיד מראשית', כמו הגאולה הראשונה, הן גאליה אתכם אחרית כראשית, 'אחרית' יתברך על יום חג השבועות בו מקיימים מנהגים אלו, שאינם בזה היום יתעורר השם יתברך לרחם על עמו ולגאול אותנו, וזאת על פי שיקמו מנהגים אלו הרמוזים בתבנית 'אחרית' ברוב הכוונה וההתבוננות, אחרי ההכנה הראויה, אשר בזכות זה נזכה להיגאל, וכאמרינו בתפילות המועדים 'גלה כבוד מלכותך עלינו מהרה והופץ והנשא עלינו לעיני כל חי וקרב פוורנו מבין הגוים ונפוצותנו כנס מירכתי הארץ והביאנו לציון עירך ברינה ולירושלים בית מקדשך בשמחת עולם' אמן כן יהי רצון.

ו. שמיטת הדאמור' מסעמטשעוואר ירושלים ז"ע, כי כאשר הגיע אא"ז הרמב"ם רבי אהרן אריה מסעמטשעוואר ז"ע להתגורר בארץ ישראל, והשתקע בירושלים, לא סמך ידו על מאפית המצות שבירושלים, וביקש למצוא מצות עשור במאפית המצות המצויה שהקים הגה"צ רבי בנימין מנדלון זצ"ל רבה של קוממיות, על כן שלחו אא"ז ז"ע לקוממיות, ואמר לו שיקש מהנהג' רבי בנימין מנדלון זצ"ל שיניח לו לאפות מצות בתנור ראשון, שאא"ז ז"ע הקפיד מאד על הדבר.

באותם הימים נסיעה מירושלים לקוממיות קשה הייתה עד מאד, וייתכן שאף הייתה קשה יותר מנסיעה בת ימינו לאמריקא, ועל כן הגיע דודי לקוממיות בשעת לילה, והתחיל לברר בין בני המקום אודות האפשרות לאפות למחרת בבוקר מצות בתנור ראשון עבור אא"ז ז"ע, אכן בני המקום אמרו לו, כי אם תחפץ במצות של תנור ראשון יראה להמתין על יום אחר, שכן ליום המחר כבר הכין הגה"צ רבי בנימין מנדלון זצ"ל מים שלנו בכדי לאפות מצות מתנור ראשון, ועל כן אינו יכול לאפות בזה היום גם כן מצות מתנור ראשון.

אמנם דודי רצה היטב שאין באפשרותו להתעכב ביום נוסף, כי היו זקוקים לעזרתו בבית אא"ז ז"ע, על כן נבחר אומר להיכנס אל הגה"צ רבי בנימין מנדלון זצ"ל ולשאל אותו, האם מאחר והוא מתנור במבש, ויכול לאפות מצות מתנור ראשון ביום אחר, אם יאות להסכים עבורו מצות בתנור ראשון עבור אא"ז ז"ע, ואכן דודי הציג את בקשתו לפני הגה"צ רבי בנימין מנדלון זצ"ל, אשר תכף ומיד ענה לו בבירור, וכי מה הוא תנור ראשון, הידור גדול הוא או חומרה הוא ותו לא, והרי 'אהבת לרעך כמוך' היא מצוה מן התורה, ואם כן מצוה מן התורה חשובה היא יותר מהידור או חומרה, ובה נתן לו לאפות בבוקר של יום מצוה עבור אא"ז ז"ע מתנור ראשון, וכמובן שלאחר מכן ניקו את כל השולחנות, וכיבדו את התנור והדריקונו מחדש, בכדי שהגה"צ רבי בנימין מנדלון זצ"ל יוכל גם כן לאפות מצות מתנור ראשון, אמנם בזה הורה הגה"צ רבי בנימין מנדלון זצ"ל תורה שלמה בחובת ההנהגה של בני אדם לחבירי, עד בכך עד קיום מצוות וחומרות שם אדם למקום.

ז. מסופר על הרמב"ם מבעל ז"ע, ששהה את בחורו לביתו באחד מימי חול המועד פסח, ישבה אמו בהרצת מלכה ר"ה עזרתו בקודש של ר"ה עזרתו שלום מבעל ז"ע, וכללה מרק כשהיא מניסה לתוך המרק חתיכות מצה, וכמובן שהיה בזה משום שריוה. כשנודע לאמו כי עדיין לא אכל מאומה בזה היום, הציעה לו לאכול מלחלת המרק אשר לפניו, ואכן תכף ומיד התיישב הרמב"ם מר"ה מבעל ז"ע על ידי אמו, והיו את חתיכות המצה שבתוך המרק, ואכל מן המרק כתצעתה, אף שהיה מקפיד ביותר על איסור שריוה, וכל זאת משום שהשכיל להבין כי מצות כיבוד אב, קודמת לחומרה של שריוה.

ח. מסופר על אחד מנקי הדעת שבירושלים החסיד רבי נטע ציינבורט ז"ל אשר בוקר אחד אחר שנערכו בחירות לנשיאות באמריקא, ניגש לפני התפילה אל העומדים ושוחחו סביב הוצאת הבחירות, והתעניין לידע מי הוא הנשיא הנבחר וזה תהיה כהן המגיד ממעזריטש ז"ע. רואים הנה גם כן ביניהם יראה. זו לארץ חמץ גילו לו של השמים, כי יראה זו היה לו להבעל שם טוב הקדוש ז"ע כאשר הוא בכך שלא נעשה גוי, אפילו גוי נשא לאישה יהודי מרם מכל אומות העולם, עם כל זה שמח הוא יותר על שבאנו השם יתברך כאיש יהודי, ובה מאחר ועשת נבחר נשיא חדש לאמריקא, ורצה הוא לידע מי הוא, בכדי לכוון עליו בברכת 'שלא עשני גוי'.

♦ הצעך מעמד אחרון - שיחות מצוה מלכה ♦

העיקר לספר מהשגותיו ומדרגותיו

כאמור, לא חיבר הבעל שם טוב הקדוש ז"ע ספר מסודר מדברי תורתו, אמנם נלקטו בזה ליקוטי חבר ליקוטי מדברי תורתו המרובים מספרי התלמידים, וכספרי ליקוטי תורת הבעל שם טוב (פרשת יתרו, מקור חיים חיים את א"ה) הביא מה שכתב לו הגאון המהרש"ם מברעזאן ז"ע, ששמע מזקנים, אשר פעם אחת ישב בקצוה מלמדי אא"ז הרמב"ם רבי אהרן לייב מפרמישלאן ז"ע ביום ערב שבת קדוש, ושמו מאותות ומופתים הבעל שם טוב הקדוש ז"ע, והרמב"ם רבי אהרן לייב מפרמישלאן ז"ע, ששמע בחדר הסמוך, שמע את שיחתם, ותכף ומיד ניגש לפנות את הדלת, ואמר להם: 'מה לכם לספר מופתיו, ספרו נא גדול צדקתו ויראתו, כי בכל יום ערב שבת בהגיע תצות היום התחיל לדפוק לבבו, וכל מעיו היה מקשקש עד שכל סביביו שמעו קול המון וקשקש, תפני הפחד והרעדה שהיו כל איבריו ורגליו מוכנות שבת קדושת היום הבא', והוא כי אכן אותות ומופתים יכול היה הבעל שם טוב הקדוש ז"ע לעשות עד אין שיעור, שהיה מחייב אותם, והייתה הארץ קופצת לו כרצונו בכל עת, אך אין זה העיקר, אלא העיקר הוא לדבר ולספר על עבודתו של הבעל שם טוב השגותיו ומהותו.

ראייה טבעית מרחוק את פטירת האור החיים הקדוש ז"ע

מבוא (פסוקי תהלים ס"ד קס"ב בהג"ה) על הגאון הנודע ביהודה ז"ע, אשר אשתו הייתה קרובתו של הבעל שם טוב הקדוש ז"ע, ופעם אחת סיפרה בפני בעלה הגאון הנודע ביהודה ז"ע שבה הבעל שם טוב הקדוש ז"ע, אשר ביום השבת כאשר הסתלק האור החיים הקדוש ז"ע לבית עולמו, הרגיש הבעל שם טוב הקדוש ז"ע בדבר ברוח קדשו, וקורע קריעה בעצם יום השבת, הגאון הנודע ביהודה ז"ע התפלל ביותר על הדברים, שכן אף אם גדלה מעלתו לידע את הדבר ברוח קדשו, מכל מקום איך הותר לו לקרוע על פי זה קריעה ביום השבת.

לאחר זמן מה הדוממה אשתו של הגאון הנודע ביהודה ז"ע לבית הבעל שם טוב הקדוש ז"ע, ושאלה אותו על הערת בעלה הגאון הנודע ביהודה ז"ע על מה שהקריע קריעה ביום השבת על פטירת האור החיים הקדוש ז"ע, השיב הבעל שם טוב הקדוש ז"ע ואמר לו, כי לא יכל הדבר על ידי רוח הקודש, כי אם בראיה טבעית ממש, שהוא ראה רבנו ענינו את הסתלקות האור החיים הקדוש ז"ע בירושלים, ועל כן הותר לו לקרוע קריעה אף בעצם יום השבת.

ז"ע ועבדיו

שכין אדם לחיות, והן את העניינים שבין אדם למקום, וכמו שאמר העירנות הבושה (פרשת חיי שרה ב"ה וישי צמידים) לפרש את הכתוב (שמות לב, טו) 'ויפן וירד משה מן ההר ושני לחת העדת בידו לחת כתבים משני עבריהם' מה ומזה הם כתבים, כי הנה על הלוותו היה תכונ בצד אחד מצוות שבין אדם למקום, ובצד השני היה תכונ המצוות שבין אדם לחבירו, ועל ידי שהיו הלוותו כתובים משני עבריהם, נמצא כי באותו הלוח שהיה כתוב עליו המצוות שבין אדם למקום, היו כתובים עליו מאחוריו המצוות שבין אדם לחבירו, ולכלו השני שמצדו האחד היה כתוב עליו המצוות שבין אדם לחבירו, היה כתוב עליו מצדו השני המצוות שבין אדם למקום, וכל זאת להורות לנו, כי שני חלקי מצוות אלו של בין אדם למקום ובין אדם לחבירו יחדיו יהיו תמים, ואין יכולים להפריד זה מזה, אלא שניהם מתקיימים יחד.

בזה כתב גם כן לכאר מה שמצאנו בדברי הכתוב (בראשית כ, כב) 'ויקח האיש נזם זהב כעק משקלו ושני צמידים על ידיה עשרה זהב משקלם', וכתב רש"י: 'ושני צמידים, רמז לשני לחות מצומדות. עשרה זהב משקלם, רמז לעשרת הדברות שבהן', וביאר בזה, כי כוונתו של אליעזר בנתינת מתנות אלו לרבקה טרם שלקחה כאשר ליצחק אבינו הייתה, להורות לנו כי שני הלחות מצומדים הם, ששני חלקי התורה של המצוות שבין אדם למקום והמצוות שבין אדם לחבירו צמודים הם זה מזה, ולכן נתן לה את הצמידים, שתדע ותשכיל ענין זה.

ואכן מצאנו אצל צדיקים שהיו מקפידים ביותר שלא לפגוע באחרים, כי עניינים אלו שבין אדם לחבירו, שקולים הם לעניינים שבין אדם למקום, והיו נזהרים ביותר לקיים מצות 'ואהבת לרעך כמוך' (ויקרא טו, יח) או מצות 'רחי אחיך עמך' (ויקרא כה, לו).

ואכן יש הרבה הטועים בדבר, ומחשיבים לעיקר מצוות שבין אדם למקום, ואינם יודעים חובות ההתנהגות גם כן כראוי בעניינים שבין אדם לחבירו, אשר זה כלל גדול בתורה, ואידך זיל פירושה היא, והעיקר הוא להתחנך בענין זה עד מאד, לקבל את התורה בשני הידיים, ולהתנהג בכל דברי התורה הן בעניינים שבין אדם למקום, והן בעניינים שבין אדם לחבירו.

ו. שמיטת הדאמור' מסעמטשעוואר ירושלים ז"ע, כי כאשר הגיע אא"ז הרמב"ם רבי אהרן אריה מסעמטשעוואר ז"ע להתגורר בארץ ישראל, והשתקע בירושלים, לא סמך ידו על מאפית המצות שבירושלים, וביקש למצוא מצות עשור במאפית המצות המצויה שהקים הגה"צ רבי בנימין מנדלון זצ"ל רבה של קוממיות, על כן שלחו אא"ז ז"ע לקוממיות, ואמר לו שיקש מהנהג' רבי בנימין מנדלון זצ"ל שיניח לו לאפות מצות בתנור ראשון, שאא"ז ז"ע הקפיד מאד על הדבר.

באותם הימים נסיעה מירושלים לקוממיות קשה הייתה עד מאד, וייתכן שאף הייתה קשה יותר מנסיעה בת ימינו לאמריקא, ועל כן הגיע דודי לקוממיות בשעת לילה, והתחיל לברר בין בני המקום אודות האפשרות לאפות למחרת בבוקר מצות בתנור ראשון עבור אא"ז ז"ע, אכן בני המקום אמרו לו, כי אם תחפץ במצות של תנור ראשון יראה להמתין על יום אחר, שכן ליום המחר כבר הכין הגה"צ רבי בנימין מנדלון זצ"ל מים שלנו בכדי לאפות מצות מתנור ראשון, ועל כן אינו יכול לאפות בזה היום גם כן מצות מתנור ראשון.

אמנם דודי רצה היטב שאין באפשרותו להתעכב ביום נוסף, כי היו זקוקים לעזרתו בבית אא"ז ז"ע, על כן נבחר אומר להיכנס אל הגה"צ רבי בנימין מנדלון זצ"ל ולשאל אותו, האם מאחר והוא מתנור במבש, ויכול לאפות מצות מתנור ראשון ביום אחר, אם יאות להסכים עבורו מצות בתנור ראשון עבור אא"ז ז"ע, ואכן דודי הציג את בקשתו לפני הגה"צ רבי בנימין מנדלון זצ"ל, אשר תכף ומיד ענה לו בבירור, וכי מה הוא תנור ראשון, הידור גדול הוא או חומרה הוא ותו לא, והרי 'אהבת לרעך כמוך' היא מצוה מן התורה, ואם כן מצוה מן התורה חשובה היא יותר מהידור או חומרה, ובה נתן לו לאפות בבוקר של יום מצוה עבור אא"ז ז"ע מתנור ראשון, וכמובן שלאחר מכן ניקו את כל השולחנות, וכיבדו את התנור והדריקונו מחדש, בכדי שהגה"צ רבי בנימין מנדלון זצ"ל יוכל גם כן לאפות מצות מתנור ראשון, אמנם בזה הורה הגה"צ רבי בנימין מנדלון זצ"ל תורה שלמה בחובת ההנהגה של בני אדם לחבירי, עד בכך עד קיום מצוות וחומרות שם אדם למקום.

ז. מסופר על הרמב"ם מבעל ז"ע, ששהה את בחורו לביתו באחד מימי חול המועד פסח, ישבה אמו בהרצת מלכה ר"ה עזרתו בקודש של ר"ה עזרתו שלום מבעל ז"ע, וכללה מרק כשהיא מניסה לתוך המרק חתיכות מצה, וכמובן שהיה בזה משום שריוה. כשנודע לאמו כי עדיין לא אכל מאומה בזה היום, הציעה לו לאכול מלחלת המרק אשר לפניו, ואכן תכף ומיד התיישב הרמב"ם מר"ה מבעל ז"ע על ידי אמו, והיו את חתיכות המצה שבתוך המרק, ואכל מן המרק כתצעתה, אף שהיה מקפיד ביותר על איסור שריוה, וכל זאת משום שהשכיל להבין כי מצות כיבוד אב, קודמת לחומרה של שריוה.

ח. מסופר על אחד מנקי הדעת שבירושלים החסיד רבי נטע ציינבורט ז"ל אשר בוקר אחד אחר שנערכו בחירות לנשיאות באמריקא, ניגש לפני התפילה אל העומדים ושוחחו סביב הוצאת הבחירות, והתעניין לידע מי הוא הנשיא הנבחר וזה תהיה כהן המגיד ממעזריטש ז"ע. רואים הנה גם כן ביניהם יראה. זו לארץ חמץ גילו לו של השמים, כי יראה זו היה לו להבעל שם טוב הקדוש ז"ע כאשר הוא בכך שלא נעשה גוי, אפילו גוי נשא לאישה יהודי מרם מכל אומות העולם, עם כל זה שמח הוא יותר על שבאנו השם יתברך כאיש יהודי, ובה מאחר ועשת נבחר נשיא חדש לאמריקא, ורצה הוא לידע מי הוא, בכדי לכוון עליו בברכת 'שלא עשני גוי'.

כוחו של הבעל שם טוב הקדוש ז"ע להכניס בתפילות חיות בדומם

מאמרים ז"ע שמהם, כי פעם אחת דיברו תלמידי הרמב"ם המגיד ממעזריטש ז"ע ביניהם על כל המעלות וההשגות של הבעל שם טוב הקדוש ז"ע. רואים הנה גם כן ביניהם יראה. זו לארץ חמץ גילו לו של השמים, כי יראה זו היה לו להבעל שם טוב הקדוש ז"ע כאשר הוא בכך שלא נעשה גוי, אפילו גוי נשא לאישה יהודי מרם מכל אומות העולם, עם כל זה שמח הוא יותר על שבאנו השם יתברך כאיש יהודי, ובה מאחר ועשת נבחר נשיא חדש לאמריקא, ורצה הוא לידע מי הוא, בכדי לכוון עליו בברכת 'שלא עשני גוי'.

מעלות תורתו הנלמדת ביגיעה רבה בשמי השמים

הנה אין ספר שבו דברי תורה מסודרים שנכתבו על ידי הבעל שם טוב הקדוש ז"ע בעצמו, אמנם יש ריבוי עצום של דברי תורה שאמר הבעל שם טוב הקדוש ז"ע בספרי תלמידיו הגדולים, וביותר בספרי הרמב"ם התולדות יעקב יוסף ז"ע, המרכיב להביא 'שמעתי ממורי', שהכוונה בה הוא על מאמר ששמע מרבו הבעל שם טוב הקדוש ז"ע.

מובא על הרמב"ם רבי מנחם מקארלין ז"ע שמי, כי בשמים העליונים יש היכל הזכות, שבו מתיגיגים להבין כל דיבור ודיבור שמביא הרמב"ם התולדות יעקב יוסף ז"ע בשם 'שמעתי ממורי', כך שאין לנו כלל השגה מה עומק צפון וטמון בדברי הבעל שם טוב הקדוש ז"ע.

ו' סיון תק"ב

מניעת החרם על ידי חכמי הקלויז בבראדי

הפלגת ידאתו של הבעל שם טוב הקדוש זי"ע

המשור בעמוד קודם

ה'יה העולם שמם עד שבא הבעל שם טוב הקדוש זי"ע

ביאתו של הבעל שם טוב הקדוש זי"ע מעל לדרכי הטבע

הבעל שם טוב הקדוש זי"ע הגיע לתקן שלושה קלקולים שנעשו בשלושה עמודי העולם

הסתרתו על אף מעשי המופת אשר נדאו אצלו

הפלגת השנותיו ומדרגותיו

ה. זה היה סימן ביד אלכסיי, שבכל פעם שביקשו הבעל שם טוב הקדוש וייע' להסחוב עם גבו לעבר החוסים, ה. כידוע פירוש של הרה"ק הרבי ר' משולם וואס מאהנאפאלי וייע' על עברי הכתוב (בראשית ב' ה') "ונח יצא מעדן אל הקדשו וייע', (השקוט את הגן), הוא הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליוענסק וייע', ומשם יפרד ויזהר לארבעה מאגיד המה קריינמאג וייע', והערה"ק מאהנאפאלי וייע'.

מבי מדרשא

פסקים והוראות מבית מדרשו של
מרן הגאון הגדול רבי משה שאול קליין שליט"א

שבועות
תשפ"ה

דין פת שנילושה בחלב

שאלה, האם מותר לאפות לחג השבועות מיני מאפה חלביים [לחמניות חלביות, קרעפלעך חלביים, בורקס חלבי, בלינצ'עס חלביים, עוגות מתוקות חלביות].

במסכת פסחים (דף י"ז ע"א) איתא אין לשין את העיסה בחלב שלא יאכל בשר עמה, ואם לש כל הפת אסורה [מפני הרגל עבירה] אפילו לאכלה לבדה, ואם עבדינהו כעין תורא מותר, ויש בזה שתי פירושים. א. פירוש רש"י - שעשה כמות קטנה כמו עין של שור, ומותר ללוש דאכיל ליה מיד בבת אחת ולא משהי ליה שישכח שנילוש בחלב. ב. פירוש הר"ף והרמב"ם - שעשה בהן שינוי כגון שעשה צורתה על העיסה כעין השור או כ"ב, שמתוך כך יזכור שיש בה חלב, וכתב בהגהות ש"ד בשם מהר"א ז"ל דהני שתי הפירושים הם הלכה, דתרווייהו סברות יפות הן.^א

וכתב עוד בש"ד דנוהגים היתר פשוט שעושין לכבוד שבת לחם משנה ואפיין אותה עם הפשטיד"א [בצק עם בשר] לכתחילה, דדבר מועט הוא^ב ונאכל מהר בשבת והוי כעין תורא^ג, ובד"מ כתב בשם א"ה טעם אחר להתיר משום שנשתנו צורתן משאר פת, וכן נוהגין לעשות פת מרובה עם חלב אם נשתנו צורתן משאר פת, וכ"פ בשו"ע (סי' צ"ז ס"א) דאם היה דבר מועט או ששינה בצורת הפת להיכר מותר, והוסיף הרמ"א ולכן נוהגין ללוש פת עם חלב בחג השבועות, וגם בשומן לכבוד שבת, כי כל זה מחשב לדבר מועט, גם כי צורתן משונה משאר פת, ע"כ.

ובגדר דבר מועט כתב ברש"י (שם ד"ה כעין) דאכיל ליה מיד בבת אחת, ומשמעותו לשון שהוא לסעודה אחת, אך בתורת חטאת (כלל ס' ס"ב) כ' כל שהוא דבר מועט ונאכל ליומיה לא חיישין ביה לתקלה, וע"י בתורת האשם שם שדייק בד' המחבר דס"ל דווקא לסעודה אחת וכמשמעות דברי רש"י, וע"י בכף החיים (סק"ז) שעשה בזה מח' מחבר ורמ"א דהרמ"א שהיה בפת של חלב לשבועות התיר ליומיה והמחבר התיר רק בב"א, אולם בחו"ד (סק"ד) דעתו דגם דעת המחבר דליומיה מותר דגם בב"א מיקרי ליומיה.

וגדר שינוי הוא אפילו דברים חיצוניים (כגון מדבקה או שקית בצבע מסויים) וכדאיתא בהג"ה שערי דורא (סי' ל"ה סק"ד) דמהני להניח עליו קצת עצמות או קצת גבינה לפי הענין, וכ"כ בבית אדם (כלל ס' סק"א) דסגי שיכתוב עליהם חלב או בשר.^ד

וצריך לומר, דהא דמתירין דבר מועט בלא שינוי היינו דווקא לאכול מיד, אבל אם אופים לחמניות חלביות לחג השבועות כמה ימים קודם החג ומניחים במקפיא, מסתבר דלא מהני, דהרי כן משמע מלשון רש"י שיאכל מיד ולא ישכח, וכיון שעברו כאן כמה ימים מזמן אפייתם חיישין שישכח שלש אותם בחלב^ה, (ולהלן יתבאר מדוע אינו מפורש כן בשו"ע שצריך שייאכל ביומו).

וכתב בחו"ד (ביאורים סק"ז) דשינוי מהני רק בשעת אפיה, אבל לאחר אפיה אינו מועיל שינוי לפת מרובה, כיון שכבר נאסר, וכן כ' דאינו מועיל לחלק להרבה בני אדם שיגיע לכל אחד דבר מועט כיון שכבר נאסר, אכן הפלתי (סק"א) כתב בשם זקינו להקל לחלק אחר אפיה שיגיע לכ"א דבר מועט, ונמצא שנחלקו בדבר האם הפת נעשית נבילה ולא יועיל אח"כ היתר או שאיסורו אינו אלא כל זמן שאפשר להיכשל בו, ולהלכה כתב הפמ"ג (שפ"ד סק"א) שאין לעשות כדברי הפלתי וכ"פ רוב האחרונים.^ו

ויש לעיין אם עושה הרבה לחמניות חלביים כדי לחלקם לאחרים, ולכל אחד הוא דבר מועט האם מהני, דשמה דווקא אם עשה הרבה סתם אינו מועיל לחלק, אבל אם בתחילה דעתו לחלק מועיל, ונראה להקל דמיקרי כבר בשעת אפיה דבר מועט,^ז אמנם בדעתו לעשות שינוי בפת אחר האפיה לא מהני כיון שהשינוי צריך להיות כבר בשעת האפיה, ושאינו דעתו לחלק דמיקרי כבר מעכשיו דבר מועט.

וכתב במהרי"ט (ח"ב סי' י"ח), דאף אם עשה שינוי בפת וכל העיר מכירים בשינוי, מ"מ אסור למוכרם בחנות כי יש לחשוש לאורחין הבאים מחוץ לעיר ויקנו והם אינם מכירים בשינוי, וחיישין שישכח להודיע להם, ויש לדון אם מועיל שיעשו בהם סימן לאחר האפיה (כגון להניח מדבקה 'חלבי'), ונ"ל דכיון שכבר עשה שינוי בפת זה^ח, והחשש שמא יבואו אורחין וישכח לומר להם הוא חשש חדש, בזה לא נעשה חתיכה דאיסורא ומהני שינוי גם לאחר האפיה.^ט

ולפי"ז נראה עוד, דיש לדייק בדברי שו"ע והראשונים שהזכירו היתר דבר מועט, וצ"ע מדוע לא הזכירו שצריך לאכול דווקא ביומו, וי"ל דכיון שיכול לאכול ביומו שוב אינו נעשה גוף האיסור אם היה דבר מועט, ולפי"ז אם אפה פת באופן שיגיע לכ"א מבני ביתו דבר מועט, אף שרוצה לאכול כמה ימים לאחר מכן, מ"מ כיון שיכול להאכילם פת זו ביומו לא נעשית חתיכה דאיסורא^י, אך מכיון שיש חשש שישכח צריך לעשות שינוי, אך בזה מהני עשיית שינוי גם אחר אפיה וכמו באפה למוכר בחנות, (וכגון לשלם מדבקה אחר האפיה לסימן), אולם אם לא יוכל לתת אותם ביומו [כגון שהוא לסעודת שבע ברכות], בזה לא מהני שינוי לאחר אפיה.

- א. אולם הב"ח (ס"א) כתב דאף בעשה שינוי בפת, אם אינו דבר מועט המחמיר תבא עליו ברכה.
- ב. ובב"ח שם כ' דלדין שרגילות שנשאר מהם לאחר השבת אין להן היתר לפירוש רש"י.
- ג. וביאר הב"ח דבשבת כל אדם אפילו עני ילד בשר וממילא ליכא למיחש שיאכל בסעודת חלב, ומשמעות ד' הפמ"ג (שפ"ד סק"א) דלד' הב"ח יש להקל אף בשני ימים טובים דהרי בשניהם אוכל העני בשר, וחלק עליו שם דברשי" משמע דהטעם הוא שלא ישכח, אך לכא"ו גם חומרא יש בדברי הב"ח בימות החול דהרי העני דרכו לאכול אז מאכלי חלב ואולי יאכל מהפת, וע"י חכמת אדם (כלל ס' ס"א) שמשמע מדבריו שבימות החול בעינן בבת אחת ורק בשבת סגי ביום אחד וצ"ב.
- ד. ע"ש שדימהו לשופרות של ביהמ"ק שהיו כותבים עליו לסימן תקלין חדתין ועתיקין.
- ה. וכ"כ בחמודי דניאל (בב"ח אות י"ב) שצריך לאכול בו ביום, וכ"כ בפמ"ג (שפ"ד סק"א).
- ו. וע"י בית אדם (כלל ר"א אות ע') שהסתפק בזה והכריע להחמיר.
- ז. ע"י כת"ס (ירד סי' ס"א) שכתב בסוף התשובה שמוותר לנחתם לאפות הרבה כדי למוכר לבתי הרבה.
- ח. וי"ל ביותר דכיון דמהני האי היכרא לבני העיר שוב א"א שיהיה חתיכה דאיסורא, ורק באופן שאסור לכולם שייך לומר כן.
- ט. וכ"ה בפרי תואר (סק"ב), אך יל"ע בדברי החו"ד (סק"א) שהוסיף ע"ד המהרי"ט דיש לגזור בזה שישכח להודיעם כפי דחיישין שישכח ויאכל בבשר, ומשמע מדבריו דחידא גזירה הוא, ויש לדחות.
- י. וגם בזה שייך מ"ש כ' בהע" 8 דכיון שיכול להחליט לאכלם ביומו ואז יאה מותר לו, שוב אינו יכול להיות חתיכה דאיסורא.

קרעפליך: ובעשייט קרעפליך שרגילים למלא עם בשר או עם גבינה, ואין רגילים לעשות מילוי פרווה, נ"ל דליכא גזירה זו וא"צ שינוי מדינא יי, דהרי יצטרך לברר אם המילוי בשר או חלב יי, אולם מיני מאפה שיש בהם ג' פרווה (כגון מילוי תפוזי וכדו'), אם רוב המאפים הם פרווה, צריך לעשות היכר ושינוי כי הם בכלל הגזירה, אולם אם הם שווה בשווה יש מקום להתיר דאין סיבה שישמור על כך שהם פרווה, וע"כ וודאי יבדוק קודם אכילתו אם זה פרווה או חלבי.

בורסק: המאפה הנקרא 'בורסק', מכיוון שרובם פרווה (מילוי תפוזי), ע"כ שפיר יש לחשוש שמא יטעה בין חלבי לפרווה וצריך שינוי והיכר יי.

בלינצ'עס: נראה דאם עשו בלינצ'עס ולשו אותה עם חלב ודעתו לעשות מילוי עם גבינה אח"כ, דלא נאסר אם לא עשה שינוי, דכיון שדרכם לעשות המילוי אחר האפיה, הרי לא נגמר המאכל ודומה קצת לבצק שכתב היד יהודה דלא נאסר כ"ז שלא נאפה, וכשישימו את מילוי הגבינה יהיה כבר ניכר שהוא של חלב.

עוגה מתוקה: בהקדם דברי המהרי"ט (ח"ב שאלה יח) על הגלוסקאות שטחו אותם בשומן ויש בהם מיני מתיקה, שכתב כי יש להתירם משום דאין דרך לאכלם עם גבינה, ובהמשך דבריו הקשה דהרי יש לחוש שמא יאכל אחריהם גבינה, ואף לפי פסק המחבר (סי' פ"ט ס"ג) שאחר תבשיל של בשר מותר לאכול גבינה, מ"מ הרי צריך קינוח, ובפרט דלהלכה ס"ל כהרמ"א (שם) דאסור לאכול גבינה גם אחר תבשיל של בשר, דאף שטעם בשר בין השניים אין בתבשיל, מ"מ הרי עיקר הטעם הוא משום שמושך טעם, וגם בתבשיל של בשר הרי מושך טעם.

וכתב ע"ז כמה תירוצים, א. לא חיישינן שמא יאכלנו אחריו, דמילתא דלא שכיחא היא. ב. השומן אע"פ שיש בה בנותן טעם מ"מ כשמתערב בקמח אין טעם הבשר נמשך בפה כטעמו של הרשב"א, שלא אמר אלא בתבשיל שממשו של שומן עומד. ג. אפילו תימא שיש בנותן טעם בכיסוי שלמלעה [דהיינו שיש משיכת טעם בחלק העליון של הפת שמשחו אותו בשומן, מ"מ מה שבתוכו רבה עליו ומבטלו, [בקמח באמצע אין טעם, וע"כ אין מושך טעם בפה, דהקמח באמצע גורם שלא יהא מושך טעם]. ד. באכילת גבינה אחר בשר יש סברות להקל מ"מ מדברי המפרשים יי, ודיינו במה שאסרו, ואין לנו לגזור גזירה אחרת עליה, כנ"ל, ע"כ דברי המהרי"ט.

והשתא יש לדון בנד"ל מה הדין אם עשו עוגה מתוקה ונילוש בחלב, האם דומה לנידון המהרי"ט להתיר או לא, ומצד הגזירה שמא יאכל עם הבשר ליכא למיגור משום דאין רגילות לאכול עוגה מתוקה עם בשר ממש, אך מ"מ יש לדון אם יש לחוש שמא יאכל את העוגה אחר אכילת בשר יי.

והנה באופן זה גם להב"י יש להחמיר דהרי מודה הב"י דאסור לאכול תבשיל של גבינה אחר בשר, ומ"מ יש לדון לפי ההיתרים האחרים שכתב. א. מה שכתב דלא חיישינן שיאכלנו אחריו דמילתא דלא שכיחא היא, לכאורה לא שייך בזמנינו, דודאי שכיח לאכול עוגה מתוקה אחר אכילת בשר. ב. מ"ש דהשומן המובלע בבצק אינו מושך טעם וע"כ מותר לאכול אחריו גבינה, לא שייך טעם זה לכאן, דהרי החשש שמא יאכל עוגה אחר בשר וע"כ אין היתר כלל. ג. מ"ש שהקמח שבאמצע מבטל משיכת הטעם ג"כ אין שייך כאן וכנ"ל. ד. מ"ש שבאכילת גבינה אחר בשר יש סברות להקל כמ"ש למדברי המפרשים, אינו שייך לנד"ד דהרי חיישינן שיאכל את העוגה בסוף סעודת הבשר והוא קודם סילוק וברכה להתוס' וגם קודם קינוח ונט"י להבה"א.

אך מה שסיים המהרי"ט ו'דיינו במה שאסרו ואין לנו לגזור גזירה אחרת עליה', יש לחקור אם כוונתו לטעם נוסף והיינו דאף שגזרו שלא ילוש עיסה בחלב כדי שלא יאכל יחד, אבל כדי שלא יאכל אחריו לא גזרו, וא"כ שייך גם לעניינינו, או שהוא רק המשך למה שכתב קודם לכן שיש להקל ע"פ דברי הראשונים שהקילו בגבינה אחר בשר, אף שבגבינה אחר בשר אין מקילין כמותם, ויותר מסתבר לי שאינו טעם נוסף יי, ולפ"ז יש להחמיר בעוגות מתוקות הנילושים בחלב לעשות בהם שינוי או דבר מועט.

אך צריך לי עיון בדברי האחרונים, דהפ"ת (פוסק ג') כתב בשם המהרי"ט ולא חיישינן שמא יאכל אחריהם גבינה דדיינו במה שאסרו ואין לנו לגזור גזירה אחרת עליה, ע"ש עוד טעמים לזה, ע"כ, וכן העתיק הגרע"א, וצ"ע מדוע החליטו שזהו טעם נוסף להתיר, ועוד דהרי איכא עוד כמה טעמים ומדוע סמכו רק על טעם זה, וביותר יש להפליא על מין המנחת יעקב (כלל ס' סוף אות ג') שכתב וז"ל אבל בדבר שאין לחוש רק שיאכלו אחר אכילת בשר או גבינה אין לחוש כולי האי, כיון שהוא רק תבשיל של בשר או גבינה, ועיי"ש, ע"כ, ודבריו צ"ע, דהרי לכונ"ע אסור לאכול תבשיל של גבינה אחר בשר, ולמה אין לחוש לזה יי.

ועי' בפכ"ז (סי' פ"ט סוף ס"א) שכתב וז"ל, שכתב הרב מהרי"ט דגלוסקאות של אלחש"ו אף שהיה בהם אליה בכדי נתינת טעם מותרים, לפי שאין דרך לאכלם עם גבינה מאחר שממלאים במיני מתיקה, ועוד האריך בזה ע"ש, ומשמע מדבריו שלא סמך רק על דבריו האחרונים שם, ובאמת ביד יהודה (סי' צ"א ארוך ס"ק ו') כתב להדיא דמה שהתיר מהרי"ט היינו דווקא נילוש עם בשר דיש קולא בתבשיל של בשר לאכול אחריו חלב, אבל אם לא בחלב ויש חשש שיאכל אחר בשר אסור, ואף דבהמשך דבריו הסתפק בזה, אך בקצת (פוסק ג') פסק כן בהחלט יי, וכפ' בדרכי תשובה (סק"ד) וכן נראה שיש להחמיר בזה.

יא. בפרט שהמנהג הוא שלשבעות עושים עם חלב, ולשמחת תורה עושים עם בשר, וזה דבר ידוע ואין לחוש כ"כ שחילופו.

יב. וז"כ בשדי חמד (אספות דיונים אים מערכת ב"ח ס"א ד) דכן נהגו בעירו לעשות מוליתא לפעמים מבשר ולפעמים מחלב, וכ"כ בשו"ת תפארת אדם (ויד"ס סי' ט"ז) והבאו דבריהם בדרכי תשובה (פוסק ב') אלא שכתב דמדברי הגהות שיע"ד (סי' ל"ה אות ה') בשם הרא"ש שמוכר דבמוליתא צריך לעשות היכר גם בשר וגם בשל חלב, אכן עיון בדרכי תשובה ס"ק ק"ו שכתב דלפי מה שכתב הרשב"א שהובא בבי"ד הוטעם דמהני שינוי הוא משום שהרואה ישרא, א"כ אין צורך לעשות שינוי בכה"ג יע"ש.

יג. עי' שו"ת ברכה דין ב' כי בוריקא"ס יש לעשות בהם שינוי, ועי' תפארת אדם שהקשה עליו דהרי וודאי יבדוק קודם אכילתו, ולפי מש"כ א"ש, דבאופן שרוב המאפים פרווה יש לחוש שיחשוב שהוא מהרוב ולא יבדוק.

יד. לכאורה כוונתו לשיטת תוס' שאחר סילוק וברכת המזון מותר לאכול גבינה, וה"נ כיון שכבר סילק עצמו מאכילת הגלוסקאות, יש להקל לאכול אחריו גבינה, ואולי כיוון ג"כ לשיטת בה"ג ור"ת שמתיר לאכול גבינה אחר בשר אפילו בלא סילק ויכיר ע"י קינוח והדחת הפה ונטילת ידים, אך צ"ע דהרי לא הובא שיטתם כלל להלכה, אכן בכנפי יונה (סי' פ"ה ד"ה ובספר) ה"ד בשו"ת תשובה מאהבה (ח"ג סי' ש"א) כתב לסמוך על שיטת ר"ת ובה"ג לענין הגזירה לעלות על שולחן אחד בשר וגבינה יע"ש.

טו. ויש להעיר בזה מסי' פ"ח, דהבית יעקב (סי' י"ב) אסר למי שאכל בשר לישב בצד מי שאוכל חלב שמא יאכל עמו תוך זמן איסורו, ועי' שם בפמ"ג (משב"ז סק"ב) שחלק עליו והתיר, אמנם ראייתו של הב"י הוא מדברי הגמ' (וחילוף) דאשת ת"ח לא נתחון עם אשת ע"ה דחיישינן שחברתה תתן לח ותאכל, והכנפי יונה והפמ"ג (בתי א') כתבו לתרץ דשאני תהם דעוסות עמה משא"כ כשיושב לידו ואינו עוסק עמו ליכא למיחש, ולפ"ז כתב היד אפרים דבסועד עמו יש להחמיר, אכן הפמ"ג (בתי יונה) וז"ל בתשובה מאהבה (סי' ש"א אות פ"ה) כתבו דל"ג בני שכבר אכל בשר משום דהוי גזירה לגזירה, ולפ"ז גם בסועד עמו ליכא למיגור וכ"כ הדרכי תשובה (שם סק"ט) דבסועד עמו תליא בטעם הפמ"ג והכנפי יונה, ולכא"נ נ"ד נמי תליא בהך פלוגתא אם יש לגזור גם שמא יאכל בשעת איסורו או דהוי גזירה לגזירה.

אך לענ"ד י"ל דגם הפמ"ג יודה בנ"ד לאסור, דהרי כתב הש"ך (סי' צ"א סק"ב) דגזירה דשמא יאכל הפת שנילוש בחלב עם בשר אינו ספק אלא וודאי ע"ש, ואף דצריך שישכח שלשו עם חלב עכ"ז הוי גדר של וודאי, וכ"כ הפמ"ג (שם סק"א) דאינו גזירה לגזירה משום דל"ה גזירה אלא קרוב לטעות ע"ש, ולפ"ז י"ל דאף דבסי' פ"ח לא גזרו אף בסועד עמו שמא יאכל חלב אחר בשר, וזאת כמ"ש הפמ"ג משום דהוי גזירה לגזירה, אבל הכא כיון דא"י גזירה אלא קרוב לוודאי ע"כ גזרו גם שמא יאכלנה אחר אכילת בשר, ומוכח מה פוסקי היד יהודה דבסי' פ"ח פסק דלא גזרו אף בסועד עמו, וענ"ד בנ"ד כתב בנ"ד לאסור.

טז. ובאור דברי המהרי"ט הוא דלא שכיח לאכול מיני מתיקה (שהוא תבשיל של בשר) קודם הסעודה, אבל וודאי אחר הסעודה דרך הוא לאכול מיני מתיקה ושכיח הוא.

יז. וגם לא נראה שהבליע טעם זה, ובהו ביטל כל מה שכתב קודם לזה.

יח. וי"ל בסברתם דיש לחקור אם חשש אכילה אחר בשר הוי גזירה חדשה או שהיא המשך לגזירת שמא יאכל עם חלב דהרי חיישינן לבשר בין השניים וטעם מושך ואז הוי אוכל בשר וחלב ממש.

יט. ועי' עוד בשו"ת תפארת אדם (ויד"ס סי' ט"ז) שמוכח מדבריו שחשש ג"כ שמא יאכל אחר חלב, שכתב שם וכשנותנים לאדם לאכול מאול המינים והוא אכל כבר בשר בתוך שש שעות הוא שואל קודם שיפתח אותו אם הוא של בשר או של גבינה.

עמק הפרשה

מאמרים שנשמעו מפי מודיני הגה"ח
ר' משה פרידמן שליט"א

התחדשות ונצחיות מעמד הר סיני

כל יום מתעורר הכח לפעול לקיום הקומה

ומבאר הרמח"ל שם שכח זה שקבלו בני ישראל מתחדש בכל יום יום תמיד והוא הענין שנאמר בפר' ואתחנן (דברים כז, ט) 'הסכנת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם לה' אלהיך ודרשו בו חז"ל (בפסיקתא זוטא) שחייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא מקבל את התורה היום מהר סיני, ולא קבלת התורה בלבד מתחדשת בכל יום יום אלא כל ההשפעות שהיו במעמד הר סיני מתחדשים גם כן בכל יום, שבכל יום מתחדש הכח לכלל ישראל שיוכלו לפעול בכל העולמות על ידי מעשי המצוות.

וביאור הדבר הוא שכל יום הוא קומה שלימה בפני עצמו ויש בו ענינים הנפעלים דוקא ביום הזה, ועבור זה נשלח האדם לעולם הזה שיתקן ויקים את הקומה של כל הבריאה ושל כל יום בפני עצמו, אך האדם מחמת עצמו אין בכח מעשיו לתקן את הקומה של כל יום, ולזה מקבל הוא כח ממעמד הר סיני שבו נשפכו הכחות הגדולים לבני ישראל לפעול במעשיהם לתקן את קומת הבריאה והתחדשות מעמד הר סיני בכל יום היא להשלמת קומת אותו היום.

בהר סיני נעשו בני ישראל כלי לקבל

כח זה קבלו על ידי שנעשו בני ישראל כלי ראוי לקבל את השפעת התורה וכמו שכתב הרמח"ל שם 'אמנם לא יתן הכח הזה אלא למי שהוא מוכן מצד עצמו לקבל', ובביאור יותר כתב עוד בסה"ק כללים ראשונים (כלל ה') 'וזוהו ביאה הראשונה העושה כלי, הנותנת כח לנוק' לעשות את המגיע לה, שהוא העלאת המיין נוקבין וכו', וביאור דבריו הוא שבמעמד הר סיני נתייחדו כלל ישראל להיות לעם להשי"ת 'והייתם לי סגולה' והרמב"ן עה"פ (שמות כ, ה) 'כי אנכי ה' א-להיך א-ל קנא' ביאר ש'ה' מקנא ביותר על חטא עבודה זרה משום שעם ישראל חשובים כלפי השי"ת כאשה לבעלה וביותר יקפיד הבעל כאשר אשתו תלך לאדם אחר, ומבואר שייחוד בני ישראל להשי"ת הוא בבחינת אשה לבעלה והיינו כלי המקבל מן המשפיע, וכשנעשו ישראל כלי ראוי לקבל מן המשפיע העליון קבלו כח מיוחד בכל מעשיהם שפעלו בכלל העולמות.

בהר סיני נשפע כח הביטול

וקבלו זאת דוקא בהר סיני משום שבהר סיני נשפע כח של ביטול וכדי להיות כלי ראוי לקבל צריך שיהא המקבל בטל לגמרי למשפיע, וכח זה נשפע בהר סיני כפי שפועל מהסה"ק קדושת לוי (ירוש לקוטים לאבות) לבאר הטעם שלא היה משה רבינו מסרב שיתנתן הורה על ידו כמו שסירב להוציא את ישראל ממצרים באמרו 'מי אנכי כי אכל וכו' אוציא', כיון שראה שהתורה נתנת על הר סיני שהוא ההר הנמוך והשפל מכל ההרים הבין שהתורה צריכה להמסר על ידי מי ששפל ביותר ולכן הסכים מיד למסור התורה כיון שסבר שהוא הגרוע שבבני האדם. ומבואר בדברי קדשו שעל ידי הר סיני נתעורר כח הביטול, ועל ידי זה זכו בני ישראל להיות כלי ראוי לקבל השפעת התורה"ק.

ביטול הגוף נעשו כאיש אחד

על ידי זה הגיעו בני ישראל למדרגה של כאיש אחד בלב אחד, ויבאר על פי המבואר באה"ח בפר' יתרו שהשי"ת אמר 'אנכי ה' אלקיך' וגו' בלשון יחיד 'כי בחינת הנשמות הקדושות מתאחדת היא ואין בהם פיורוד בעולם הפיורוד שהוא עולם הזה', וכן מבואר בתניא (פ"ב) בביאור ענין אהבת ישראל שכל ישראל מצד נשמתם הם אחד ממש, וכיון שכאן השיגו את מעלת הביטול הגמור נבטל כח הגוף ומתעורר כנגדו כח הנשמה ביתר שאת ועוז כמו שהאריך האלשיך (שם) שבמעמד הר סיני נתגלה כח נשמות ישראל, וממילא היו כל בני ישראל כאיש אחד בלב אחד כיון שלא היה כח לגוף להפריד בין הנשמות אחר שנתבטל מכם הגילוי שהיה במעמד הר סיני, וכשנתעורר כח

הנה ימים באים - ימי קבלת התורה, והימים האלו נזכרים ונעשים, מתחדשים בכל שנה ושנה, אולם עלינו להתעורר בדיעה תמידית שמעמד הר סיני שהיה בעת קבלת התורה מלבד מה שהוא מתגלה ומתעורר בימים האלו מתעורר הוא בכל יום יום וכמו שיבואר, ומזה נלמד על מהות מעמד הר סיני המתחדש בימים אלו.

כח מעמד הר סיני מתעורר בכל יום

קבלת התורה מפי הגבורה היתה במעמד הר סיני, אך מעמד הר סיני היה מעמד בפני עצמו קודם עצם קבלת התורה כהנה לקבלת התורה בקולות וברקים ולפידים נוראים וקול שופר גדול בגילוי אלקותו יתברך באופן נורא, ומדברי הראשונים עולה שלא היה זה מעמד הכנה למתן תורה בלבד אלא מעמד גורלי והכרחי בפני עצמו והוא נמשך לדורות עולם ובכל יום יום מתעורר שוב כחו הגדול של מעמד זה, כמו שכתב הטור (או"ח סי' מז) שכוונת הברכה השניה שבברכת התורה 'אשר בחר בנו' היא על זכרון מעמד הר סיני שהשיענו הקב"ה דברו מתוך האש, ומבואר שמעמד הר סיני עומד בתקפו לעולם לכל יום יום, כי אם לא כן לא היתה נתקנת עליו ברכה מיוחדת, ויתר על כן מבואר שלימוד התורה שבכל יום יש בו השפעה מעמד נתינתה בהר סיני, שכן הברכה על הלימוד נתקנה לשבח על מעמד הר סיני. ושיטת הרמב"ן היא שאף מצוות עשה ישנה בזכירת מעמד הר סיני, ואמנם ברכת אשר בחר בנו אינה על מצוות הזכירה אלא שבה על עצם מעמד הר סיני, ומבואר שכחו של מעמד הר סיני עודנו קיים ומתעורר בכל יום יום, ונבאר עומק הענין.

ביאת בני" להר סיני העלתה אותם בדרגה

בני ישראל באו מדבר סיני כנאמר (שם יט, א) 'בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני' והרמב"ן דקדק מאירי לישון הפסוק שעצם ביאתם להר סיני היתה להם שמחה ויום טוב בפני עצמו. וכן ידוקדק מתקן המקראות, שחז"ל דרשו מקרא (שם ב) 'ויחן שם ישראל כנגד ההר' שנאמר בלשון יחיד 'כאיש אחד בלב אחד' וכמ"ש רש"י, אך ידוקדק שבמקראות אלו נאמרו הביאה והחניה בלשון רבים 'באו' 'ויסעו' 'ויבואו' 'ויחנו', ורק בסוף נאמר 'ויחן' בלשון יחיד, ומבואר מזה שלא השיגו בני ישראל מעלתם הגדולה שהיו כאיש אחד בלב אחד עד אחר חנייתם בהר סיני, אך מיד כשבאו וחזו בהר סיני נתעלו במדרגתם להיות כאיש אחד בלב אחד.

בהר סיני קבלו בני" הכח לפעול במעשיהם

ובפיטו בליל הסדר אומרים אנו 'אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דינינו', וכבר הקשו מה תועלת היתה בביאת בני ישראל להר סיני לולא קבלת התורה, והרמח"ל בסה"ק דעת תבונות (אות קנח) מבאר בארוכה שבמעמד הר סיני קודם קבלת התורה נתעלו נשמות ישראל במדרגתם ונתנו להם כח לפעול ולהשפיע במעשיהם, והיינו שעד אותו מעמד היה לבני ישראל כח לעשות מצוות אך לא היו ראויים שתהיה השפעה למצוות המעשיות שעושים בעולמות העליונים, וכשבאו בני ישראל להר סיני קבלו את הכח שמעשיהם יפעלו בכחם הרוחני בעליונים ובתחתונים, כי אינו דומה מעשה מצוה שעושה גוי למעשה מצוה שעושה איש ישראלי, שמעשה הגוי אינו פועל מאומה בעולמות העליונים ואילו מעשה בני ישראל במצוות פועל ומחולל תוצאות בכל העולמות ולנצח נצחים וכמו שהאריך האוה"ח הק' בפסוק 'והייתם לי סגולה מכל העמים' (שם ה), וכח זה קבלו בני ישראל בבואם אל הר סיני.

נאות ישראל נתעורר החלק אלו-ה ממעל שישנו בכל אחד ואחד מישראל ועל זה נאמר 'אני אמרתי אלהים אתם' שיש לבני ישראל כח לפעול בעולמות העליונים על ידי מעשיהם, וכח זה מתעורר בכל יום ויום כנתבאר.

כח השופר שהיה בהר סיני

ומלבד זאת גם כל שאר המעלות שהיו לבני ישראל במעמד הר סיני מתחדשים בכל יום ויום, כן נראה לבאר עוד כי הנה במעמד הר סיני היה קול השופר הולך וחזק מאד, וענינו מבואר ברמח"ל ב'מאמר החכמה' כי הנה בריאת אדם הראשון בעולם הזה היה לתכלית שיברר את הטוב מן הרע ויבטל את שליטת כח הרע בעולם שיהא הטוב שולט על הרע, ובחטא אדם הראשון נפגם כח הטוב ונעשה הרע שולט על הטוב, ובמעמד הר סיני בקול השופר נחלש כח הרע שלא יהא שולט על הטוב שלא יהא כח הטוב משועבד לרע, אך לא נתבטל כח הרע לגמרי ככפייה זו, ולעתיד לבוא יתקע בשופר גדול ואז יתבטל כח הרע לגמרי שלא תהיה לו אחיזה כלל בעולם הזה, ומבאר הרמח"ל שם שבכל שנה בתקיעת השופר בראש השנה מעוררים את כח השופר שהיה במעמד הר סיני ומכניס את קול השופר הגדול דלעתיד לבטל את הרע מן העולם.

כח התשובה שבכל יום מהר סיני

ונראה שכח זה מתעורר בכל יום ויום, דאמר ר' יהושע בן לוי באבות (פ"ו ב"ב) 'בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה', והקשה הבעל שם טוב זיע"א מה תועלת יש בבת קול היוצאת הלא אין שומעים זאת ויחידי הסגולה השומעים את הבת קול הלא הם אינם נצרכים לכך, וביאר הבעש"ט (הובא בתו"י פר' ראה) שהכרזו יוצא מהר חורב אל לבבם של כל בני ישראל ומעורר בלב כל אחד ואחד הרהורי תשובה והרהורי התשובה הם הבת קול היוצאת, ולכן כל אחד מישראל אפילו הרשעים הגמורים מתעוררים בליבם בכל יום הרהורי תשובה.

כח זה בא מהר סיני דוקא, ונראה שזה נשפע מכח קול השופר שהיה במעמד הר סיני, שכח השופר היה לבטל את הרע שבבריאה, והרהורי תשובה הם הכח הגדול ביותר לבטל את כח הרע שבאדם, וכנגד יצר הרע שאמר חז"ל (קידושין ל:) שהוא מתגבר על האדם בכל יום ויום ומבקש להמיתו ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו, כנגד זה מתעורר כח השופר לכפות את כח הרע שמעורר היצר הרע על האדם ונכנסים בלב האדם הרהורי תשובה לבטל את כח היצר הרע.

בעלי התוספות ובתי מדרשותיהם (ק)

בעלי התוספות חסידי אשכנז (א)

הרוקח ראש חסידי אשכנז

לרמ"ק (שער כ"א פרק א') כתב: "עוד הייתה סיבה אל הקבלה המעשית אשר הייתה גלויה בימי הרמב"ן עליו השלום, והרב רבי אלעזר מגרמיזא רבו", הרי שהרוקח היה רבו, ועיין עוד בזה בשם הגדולים (גדולים, אות מ' ערך קס"ב) הביא כי יש מי שאומר שהרוקח היה רבו של הרמב"ן, ואכ"מ]

רוח הקודש בבית מדרשו של הרוקח

סדר הדורות (אלף החמישי, ערך הרוקח) הביא בשם ספר האמונות לרבי אבן שם טוב, שמקובל בידם כי אליהו הנביא היה מתגלה בבית מדרשו של הרוקח.

הפני יהושע (מגילה טז. בתוד"ה ודחי) כתב: "הגדול בעל הרוקח זכרוננו לברכה שזכה לרוח הקודש", כן החכמת אדם (שער השמחה, הנהגת החברא קדישא והאבל) מביא: "ידוע דכל דברי רוקח הם מקובלים בידו, וזכה לגילוי אליהו ולכן אין לשנות", וכן הביא הבני יששכר (מאמרי כסלו טבת מאמר ב' אות ב'): "כתב הרב עיר וקדיש אשר דבריו דברי קבלה וקבל מאליהו זכרוננו לברכה הלא הוא בעל הרוקח", וכפל דבריו (מאמרי כסלו טבת מאמר ב' אות ב'): "עיר וקדיש בעל הרוקח זכרוננו לברכה שקיבל מאליהו זכרוננו לברכה", ואף שילשם (מאמרי כסלו טבת מאמר ב' אות כ"א): "הרב עיר וקדיש בעל הרוקח זכרוננו לברכה אשר דבריו מקובלים מאליהו זכרוננו לברכה".

עוד זאת חרדו גדולי הדורות על דברי הרוקח, עד כי על תחילת דבריו בהקדמתו לספרו, מצאנו שכבר התאמץ היעב"ץ (ח"ב סי' פ"ו) לבאר כוונתו, כשהרה"ק היששכר משה ז"ע מקדיש לכך תשובה ארוכה עד מאד (השיב משה סי' א'), בכדי לעמוד על כוונת רמיזת דבריו.

קבלת הרוקח עד לשמעון הפקולי

היש"ד מקנדיאה בספרו מצרף לחכמה (פרק י"ב) מביא מכתב יד הרוקח, את סדר קבלתו, איש מפי איש, עד לשמעון הפקולי: "סליק טעמי תפילות ואשרי הזהיר בהם, אני אליעזר הקטן קבלתי טעמי תפילות מאבי מורי רבי יודא ברבי קלונימוס, וממורי רבינו יהודה החסיד, כאשר קיבל מאביו רבי שמואל החסיד הקדון בן רבינו קלונימוס הזקן בן רבינו יצחק, והם קבלו רב מרב גאון מגאון עד רבינו משה בן קבינו קלונימוס שהביאו המלך קרלא עמו ממקינת לוקא, ורבינו משה קיבל מאביו אהרן בן רבי שמואל הנשיא, וקבלו רב מרב עד שמעון הפקולי, ואבותיו הראשונים גזוזם ולא היו מוסרים כי אם לצנועי וחסידיו הדור, עד שבא רבינו החסיד זכרוננו לברכה ומסר לי, והוא צוה עלי להעתיקו ולגלותו לחסידי הדור, למען ידעו מה סוד בברכות ותפילה, ויכונו לבם", כשאכן הכוונה לשמעון הפקולי אשר סידר סדר התפילות, כמבואר בגמרא (ברכות כח:).

מלבד היות הרוקח תלמיד נאמן לבעלי התוספות, עוד זאת היה הרוקח ראש לחסידי אשכנז, אודותם נרחיב את הדיבור בהמשך המאמרים, בהיותו ראש וראשון לתורת הקבלה, אשר חלקים גדולים ממנה השתמרו בחיבוריו הגדולים אשר בידנו.

ביטוי נחרץ לכך, מוצאים אנו בדברי הלקט יושר (או"ח עמ' פ"ג) המביא, שרבו התרומת הדשן אמר לו: "וכתב בסדרו בשם רוקח, שצריך גם כן להגביה הכוס באמרו והיא שעמדה לנו עד וקדושו ברוך הוא מצילנו מידם. ויראה, דכיון לסוד כוס ישועות אשא וכו'. ואמר לי, כל אדם צריך להגביה הכוס באמרו והיא שעמדה וכו', אף על פי שאינו יודע הסוד, ויכוין למה שכוין הרוקח", הרי שכשרצה לומר שכונו הכוונות הראויות לכוון על ידי היודעים והמכוונים כוונות אלו, אמר שייכוון בזה על דעת הרוקח, כי הוא היה ראש וראשון לחסידי אשכנז, והוא ראש המכוונים בדורו, שעל כן כל שאינו יודע לכוון, יש לו לכוון על דעת רבינו הרוקח.

הרמב"ן באגרתו לבני צרפת 'טורם אענה אני שוגג', מזכיר בתוך דבריו: "ראיתי בחיבור הרב החסיד רבי אלעזר בן רבי יהודה מגרמיזא זכרוננו לברכה, בספרו הגדול שחיבר והגיע ממנו לידי שער יסוד היחוד והאמונה כו', וידעתי כי הספר הזה מצוי אצלם", הרי תפוצת חיבוריו של הרוקח בחכמת הקבלה, סמוך ונראה לדורו, שהרי הרמב"ן בדורו היה.

אגב הדברים המקום לציין, למובא בספר חסד לאברהם בשני מהדורותיו הראשונים אמסטרדם תמ"ה וזאלקווא תקס"ב שנדפס בסופו אגרת של המהרר"ו בתוך דבריו הוא מזכיר: "ועל כן כאשר יצא יהיה כח בידו לעשות קפיצת הדרך על ידי השדים, וכנמצא למקובלים הראשונים, כמו רבי אלעזר זכרוננו לברכה מגרמיזא, שהיה משתמש בשמושא דאוריא דשדים, הנקרא אצל המקובלים שמושא דהבלא שוטרא, והיה עושה קפיצת הדרך על ידי אמצעותם בעת הצורך, וכמו שעשה הוא קפיצת הדרך כאשר בא מארצו עד מקום הרמב"ן זכרוננו לברכה, כדי ללמדו חכמת הקבלה האמיתית אשר מתחילה אל היה רוצה לעסוק בה, כנועד למי שקרא בספרי הקדמונים", הרי לנו כי הרוקח אף היה מדבתי של הרמב"ן בקבלה, ולשם כך עשה קפיצת הדרך על ידי שמות, בכדי ללמדו תורה זו.

[אם כי היו שפקפקו בדבר, שכן במקום אחר כותב המהרר"ו בשער הגלגולים (הקדמה ל'): "ולכן אפילו הרב משה בן נחמני זכרוננו לברכה, שהוא מפאה הימנית, לא זכה אל חכמה זו אלא בזקנותו, כנזכר בספרים, כי בבחרותו לא היה מאמין בה, עד אשר רבו רבי עזריאל גרם לו שילמדוהו על ידי אותה הפעולה שעשה, שבא אצלו בקפיצת הדרך כנועד", הרי שהביא כי אירע הדבר לרבינו עזריאל רבו של הרמב"ן, ולא לרוקח, אכן עיין בספר פרדס רימונים

מזקחת חיים

פרשת
במדבר
תשפ"ה

ענינים בפרשת השבוע מתוך שיעורי השבועי של
מורינו הגאון הגדול רבי חיים אלעזר זיזיס שליט"א
גאב"ד ביתר עילית

אילן הסמוך לשדה חבירו לגבי הבאת ביכורים

חבירו, דעובר על לאו כללאים, יעבור ג"כ על הלאו של לא תסיג, דבאופן הזה לא התנה יהושע ודו"ק.

אך ברמב"ם {פ"ב מביכורים ה"א} מפורש, אפי' כשנטע סמוך למיצר חבירו באופן שחייב להרחיק מ"מ מביא ביכורים, ועיין בדרך אמונה שם מביא בציון ההלכה, דהרשב"א והתוס' ר"ד והיד רמ"ה ס"ל דהיכא דחייב להרחיק לא התנה יהושע בן נון.

והנה נחלקו הראשונים בשיעור הרחקת כלאים מה ששינו בסוגין, דצריך הרחקת ג' טפחים בין זרע לזרע.

דרש"י ותוס' מפרשים, דכל זרע יונק רק טפח ומחצה, כשמקריבים הזרעים שכל אחד יונק מהמקום שיונק חבירו הוי כלאים, דהיינו שצריכים להרחיק שלא יתערבו יניקת הזרעים זה בזה, אך בחדושי הר"ן והרמב"ן ועוד מפרשים, שכל זרע יונק שלש טפחים, ושיעור ההרחקה הוא שלא ינק הזרע מהזרע האחר, ולא מקפידים שלא יתערבו היניקות מהדדי, רק שלא ינקו כל אחד מהזרע האחר.

ונראה דהתו' שלומדים דהלאו של לא תסיג גבול ריעך, קאי על הרחקת כלאים זה מזה, הולכים לשיטתם דצריך להרחיק; ומגבול; של ריעך, דהיינו דהשיעור יניקה הוא הגבול של הזרע ואסור להיכנס להגבול של הזרע השני, אך להראשונים דהאיסור הוא לינוק מהזרע א"א לפרש כהתוס', דהא האיסור להיכנס להזרע ולא להגבול, ועל כרחך דצריכים לפרש כרש"י, דהלאו קאי על הרחקת הזרע ממיצר חבירו.

ודע דאף דהגמ' בסוגין מביא הקרא להוכיח שאפשר לדעת ולקבוע כמה שיעור יניקת הזרע, מ"מ הקרא לא קאי רק על אילנות, דהא הגמ' בב"ב {דף כז:} אומר דחיטה אינו יונק רק תחתיו, לכן אפשר להביא ממנו ביכורים אפי' כשזרעו סמוך למיצר חבירו וכל עיקר היניקה בא רק מתחתיו וכ"ש שאינו מכחיש קרקע חבירו, ועל כרחך דקאי רק על אילנות, ומה מדויק לשון רש"י אצלינו {בד"ה גבול ריעך} שכותב; ליתע; סמוך למיצר, להכחיש קרקעו, שמדייק דהאיסור הוא על נטיעה ולא על זריעה ודו"ק.

ועיין בשאג"א {ס' צ'} שמיישב קושית התוס' על רש"י בגיטין {מז:}, דאומר דמה שהגמ' אומר דלמ"ד אין ברירה שותפין נכרי וישראל, שחלקו דטבל וחולין מעורבין זה בזה, הפי' דכל חטה וחטה הוי חציה טבל וחציה חולין, הקשו התוס' דא"כ למה אי אפשר להביא ביכורים, למ"ד אין ברירה רק חד בר חד עד יהושע בן נון, הא כיון דכל חטה הוי חציה שלו, הרי חציה של הפירות השדה הוי ודאי ביכורים והחציה השניה יקדיש, כדאיתא בב"ב

שבת {פה:}. ומנ"ל דמה דקים להו לרבנן מילתא הוא דאמר רחב"א, אמר ר"י מאי דכתיב לא תסיג גבול רעך אשר גבולו ראשונים, גבול שגבולו ראשונים לא תסיג. מאי גבול ראשונים, אמר ר' שמואל בר נחמני, אמר רבי יהונתן דכתיב אלה בני שעיר החורי יושבי הארץ, אטו כולי עלמא יושבי רקיע נינהו, אלא שהיו בקיאים בישיבה של ארץ וכו'.

וברש"י גבול רעך, ליטע סמוך למיצר להכחיש קרקעו כשיעור אשר גבולו ראשונים, מי הם הראשונים אמוראים וחיונים שהיו בקיאים בכך כדאשכחן בבני שעיר. הרי שרש"י לומד דהלאו קאי למי שנטע סמוך לגבול רעהו ומכחיש קרקעו, אך התוס' חולק {בד"ה לא תסיג} ולומד דקאי על זריעת כלאים, דהכתוב אסור לזרוע סמוך למין אחר, בתוך גבול של זרע אחר, והתוס' מקשים, דא"כ הזרוע כלאים ילקה שתיים, משום לא תזרע ומשום לא תסיג גבול עיי"ש מה שתי'.

ועל שיטת רש"י לכאורה קשה, מב"ב {דף כז:} אמר עולא אילן הסמוך למיצר בתוך שש עשרה אמות גזלן הוא ואין מביאין ממנו ביכורים, ונחלקו שם רש"י ותוס', לרש"י אין מביאים ממנו ביכורים, דבעינן אשר תביא מארצך, {וכיון שיונק משדה חבירו לא בא לגמרי מארצו} ובתוס' בשם ר"ח דהוא מטעם אני ה' שונא גזל בעולה. ובדף כז: מסיק הגמ', דרב דימי אמר בשם רבי יוחנן, דהשיב לר"ל דאין מביאים ממנו ביכורים, אך רבין אמר בשם רבי יוחנן דמביאים ממנו ביכורים, דע"מ כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ, וברש"י שלא יקפידו על כך.

והתוס' לעיל מקשים, דבשלמא להר"ח ניחא, דכיון דלא מקפידים על כך לא הוי גזל, אך לרש"י אף דלא מקפידים מ"מ לא הוי מארצך, ועל כרחך צריך לומר דע"מ כן הנחיל, שיהא חשוב כמו ארצך ויכול לומר אשר נתת לי, היינו דהקנה לבעל האילן את הזכות היניקה מקרקע חבירו וממילא הוי ארצך.

ולרש"י דהלאו של לא תסיג, קאי על ליטע סמוך למיצר חבירו, יוקשה דהרי יהושע התנה שלכל אחד יש זכות יניקה בקרקע חבירו וממילא אין לאו, כיון שלא מכחיש קרקע חבירו ודוחק לומר דכל הלאו ה"י רק אם יהושע לא יתנה, אך באמת אחר התנה אין הלאו.

ונלע"ד דהיכא דאסור להסמיך לגבול חבירו מטעם אחר יש כבר הלאו, כגון ד' אמות, דחז"ל אסרו ליטע סמוך למיצר חבירו, כדאיתא בב"ב {דף כז:} משום המחרישה יש כבר לאו של לא תסיג, כיון דעל זה לא ה"י התקנה, ובכה"ג אם יטע תוך ד"א לא יוכל להביא ממנו ביכורים, או כגון ליטע כרם סמוך לשדה לבן של

יתכן לומר דכשהי' הקרקע בשותפות היו חייבים, ואם יתחלקו וקנה את הזכות היניקה בשדה חבריו יפטור. וכוונתו דהא חזינן ממה דהתורה חייבה קרקע השותפין, דאם לאחד קנין הגוף בקרקעו ויש לו שיעבוד בשדה חבריו חייב בביכורים, וא"כ גם בנתחלקו וקנה את הזכות של יניקה בקנין פירות יתחייב בביכורים.

והקובץ שיעורים בב"ב {דף כו:} מיישב השאג"א, דמה שהתורה חייבה קרקע השותפין בביכורים, הוא חיוב שותפין ולא שמוטל על כל אחד החיוב, לכן קרוי לגבי שניהם יחד גדילים מארצם, משא"כ לאחר החלוקה דהחיוב על כל אחד בנפרד, ולגבי ידי' אין כל הגידולים מארצו, הוי כמו אילן סמוך למיצר חבריו ודו"ק.

ונראה להוכיח כהקו"ש, מהא דשותפות בעיסה דחייבים בחלה, כדאייתא בחולין {בדף קלה:} וחייבים אף בשיעור עיסה מצומצם, דאין לכל אחד חמשת רבעים עיסה, דעיי' ביו"ד {ס' ש"ל} דאם ה' לו שותפות בעיסה עם נכרי פטור, ואין דשותפות עם עכו"ם פטור, מ"מ כשהי' לו להישראל שיעור חלה חייב, ונכ"ג דפטור בעכו"ם, היינו אם אין לו שיעור, מ"מ בישראל חייב ורא' דהחיוב היא משום השותפות, דהיינו דמוטל על השותפין ביחד ודו"ק.

ונפ"מ לדינא בהא דמסתפק הדרך אמונה {בפ"ב מביכורים ה"ח} כשותפותין מביאים ביחד ביכורים אם כל אחד קורא, או כיון שאין קורא וחוזר וקורא על אותו המין גם השותפין אינם קורין רק אחד מהם, וזה אם החיוב הוא השותפין ביחד, אך אם כל אחד מהם חייב לעצמו פשוט דכל אחד קורא, [ואף אם החיוב על שותפין ביחד מסתבר שכל אחד קורא, כיון שזה החיוב הוא שניהם ביחד, קריאת שניהם הם כאחד וצ"ע].

ולא יבואו לראות וגו'

לדורות, כל זמן שלא נבנה הבית, א"כ כשהוציאו הארון הק' בהמלחמה עם הפלשתים בזמן חורבן שילה, בודאי ה' מכוסה הארון הק' בהשלשה הכיסויים, אף דעם הפרוכת מן הסתם לא ה' מכוסה, דלא הסירו הפרוכת רק בעת המסעות, אך בשאר הכיסויים ה' נתכסה, א"כ גם כשהחזירו הארון הק' בודאי ה' כמו בשעה שנשבה, דהא הפלישתים השתדלו להחזיר את הארון ולפייס את ה', ומכיון שלא מצאנו שהחזירו את העור התחש ואת הבגד התכלת, על כרחך שהי' על הארון, לכן לא הוזכר וממילא לא ה' איסור להסתכל על הארון הק' ולכן הקשה הגמ', וכי משום דראו וי' ודו"ק.

ואכתוב מה דצ"ע, איך ילפינן דאסור לראות את הארון הק', ממה דאסור לראות בשעת סילוק מסעות, הא האיסור לראות בשעת סילוק מסעות הרי קאי על כל הכלים, וגם על המזבח החיצון שהיו מכסים אותה בבגד ארגמן ועליו עור תחש ובשעת חניה בודאי היה מותר לראות את מזבח הנחושת ובעל כרחו שהאיסור היה רק בשעת סילוק ואין לומדים האיסור על הארון הקודש באופן תמיד, ונראה דהאיסור על כל הכלים הוא רק בשעה שחייבים לכסותו דהיינו בשעת המסעות, ואחר התניה שהתורה מחייבת שוב להסיר המכסים חוזר להתירו, אך הארון הקודש שנשאר תמיד מכוסה ומוסתר מעין כל רואה ע"י הפרוכת נשאר באיסורו תמיד [ונראה לע"ד שהכ"ג בשעה שנכנס לקה"ק ביה"כ לא היה עליו האיסור של ולא יבואו לראות כיון שאצלו לא היה הארון הקודש מכוסה].

{פא:}. ותי' השאג"א, כיון דעולא אומר דאילן הסמוך למיצר חבריו אין מביאים ממנה ביכורים, דלא הוי מארצו, א"כ אף דחציה הוי שלו בקנין הגוף, מ"מ יונק מהחלק שיש לו רק קנין פירות ואין להביא ביכורים ממנו ודו"ק. [ואף שנתבאר לעיל דבחיטה שיעור היניקה הוא כ"ש, ויונק רק מתחתיו, מ"מ ברור שהשורש אי אפשר לחלק לשנים וכיון שהשורש עצמו שייך לשניהם נמצא שכל אחד יונק מחבריו]

ועי"ש בהשאג"א שכותב דקושיה הגמ' דלא משכחת לה, דמיית ביכורים אלא חד בר חד קאי לרב דימי, דס"ל לר"י ור"י דאילן הסמוך למיצר חבריו לא מביא בחכורים, א"נ אפי' לרבין, דתנאי התנה יהושע, מ"מ אינו יכול לקרות, למ"ד קנין פירות לא קנין הגוף, דלא הוי לי' קנין הגוף בתוך שדה חבריו עיי"ש. [ולא זכיתי לעמוד בסוד קדושים, דלמה לא יהי' לו קנין הגוף בזכות היניקה בתוך שדה חבריו, אף שאין לו זכות אחרת, והתנאי הרי יכול להיות שכל שכן קונה קנין עולמי זכות היניקה בתוך שדה חבריו. ונראה שהשאג"א למד דהתנאי של יהושע היה רק שהיניקה של פירות שהופרשו לביכורים יהיה שלו, אבל אין לו זכות היניקה של כל פירותיו וממילא לא הוי קנין עולמי בשדה חבריו, ולפ"ז מצאנו עוד פתר ליישב שיטת רש"י בדודאי אסור ליטע סמוך לגבול חבריו ועובר על לא תסיג גבול רעהו, אך על חלק הפירות שהופרשו לביכורים בזה התנה יהושע כדי שיוכל כל אחד להביא ביכורים התנה להקנות זכות היניקה בתוך שדה חבריו ודו"ק]

ועיין במקור חיים {ס' תמ"ח ס"ק א} שמקשה על השאג"א, דהא בחולין {דף קלו.} מרבה קרקע השותפין לביכורים, א"כ לא

סוטה {דף לה} ויך באנשי בית שמש כי ראו בארון, משום דראו ויך, רבי אבואו ור' אלעזר חד אמר, קוצרים ומשתחווים, וחד אמר מילי נמי אמור, מאן אמרוך דאמר"י ומאן אתא עלך דאפייסת. ולכאורה צ"ע, כיון דראו בארון עברו על לאו, ולא יבואו לראות כבלע את הקודש ומתו, וברש"י דאסור לראות את הארון הק' בשעה שמכניסים אותו לנרות, ומוני המצוות {הסמ"ג} והיראים מונים אותו למצוה לדורות לאסור לראות הארון הק', עיין ביומא {נד.} שהגמ' לומד מהפסוק הזה, לאסור לראות את הארון הק' בביהמ"ק.

אך עיין שם {במסקנת הגמ'} דרק במדבר ובבית שני ה' אסור, דבמדבר ה' בבחינת ארוסה וכן בבית שני, כיון שנתגרשו חזרו לחיבתן הראשונה, אך בבית ראשון ה' מותר להסתכל בארון הק', א"כ ניחא מה שמקשה הגמ' וכי משום דראו, ויך, משום דאחר שנכנסו לארץ היו בבחינת נשואה ומותר היה לראות בארון הק', אף שהי' חורבן שילה, מ"מ כל זמן שהיו בארץ הק' בבחינת נשואה ובבחינת גסין זה בזה, ומותר להסתכל בהארון הק'.

אוי"ל אפי' אי נימא דבבחינת נישואין רק זכו אחר שנבנית הבית, אן שנאמר דלאחר חורבן שילה חזר להיות בחינת ארוסה שאסור לראות בהארון הק', מ"מ י"ל דהארון הקודש ה' מכוסה עם הפרוכת ועם עור התחש והבגד כליל תכלת, דבודאי הדין של הכיסויים על כלי המקדש, אפי' אם נאמר דרק במדבר ה' האיסור של ולא יבואו לראות, מסתבר דהדין של הכיסויים לכל כלי נהג

פניני הרמב"ן

מאת הנאמן הרב יודאל מאיר קעניג שליט"א
אבדק"ק יאקע (ארה"ב)
ראב"ד ביד"צ אודה מישור דעיני ממונות ואישות

א. א. רישא דקרא, מן עשרים וכו' כל "יוצא צבא בישראל", רומז לטעם ג' של הרמב"ן דהמספר לצורך יציאה למלחמה, תפקדו אותם "לצבאותם", רומז זה לטעם ראשון של הרמב"ן, על ריבוי העם שנתרבו כעת (זה הפי "לצבאותם", עיי' בפ' הרמב"ן להודיע בזה חסדי המקום, "אתה ואהרן", הרי זה רומז לטעם השני של הרמב"ן, ששימו עיניהם) משה ואהרן) עליהם לטובה, כן י"ל.

ויש לחזק דברי הגה"ק הכת"ס, ולהוסיף נופך בדבריו, במקראות האלו שהביא כסמוכין לג' טעמי הרמב"ן כנ"ל, ונעיר מקודם, דהרי רבינו ז"ל נתן טעם בסוף דבריו על המספר בזה, והוא כטעם הרביעי (ראה לעיל, העתקת הדברים) ועוד "שיחלק הארץ למספרם, וידע כמה חבלים יפלו להם מן הארץ הנכבשת להם", כי לולי דבר המרגלים היו נכנסים מיד (ע"כ) וא"י הרמז לטעם זה בקרא, אלא י"ל לזה רומז קרא שלאחר ג' פסוקים הנ"ל (הביא הכת"ס, כנ"ל) והוא, והלויים למטה אבותם לא התפקדו בתוכם (במדבר א', מ"ז) דהלויים לא התפקדו כי אין להם חלק בארץ (כן י"ל לטעם זה דרמב"ן, ואכמ"ל בזה) נמצא דבקרא זה טמון טעמא רביעא דרמב"ן הנ"ל, וזה נחמד בעזשה"ת.

ה) בטעם הרמב"ן ה' הנ"ל (כמצויין לעיל, בהעתקה) לא נדבר מזה כעת (ובלא הכי מלאים הספרים מזה, וד"ל) ונתייחס למה שכתב הרמב"ן בטעם הרביעי (כנ"ל, העתקת הדברים) דצ"ב טובא לענין ד', דמש"כ הרמב"ן בטעם השלישי דהמספר כאן לדעת היתא כמה הם החלוצי צבא, כי התורה לא תסמך על נס לרדוף אחד אלה, מובן היטב, ברם הוספת הרמב"ן אח"כ (טעם רביעי, כנ"ל) דצורך המספר ה', לחלוקת הארץ למספרם, ושידעו כמה חבלים מן הארץ נכבשת לפניהם (כנ"ל) ק"ק, וכי חלוקת הארץ בגודלה, תלוי ביוצאים לצבא, וחידוש שלא העירו המפורשים לבאר כונת הרמב"ן בדבריו אלו.

ונראה בזה נקודה נפלאה בהבנת הדברים בעזשה"ת, ולומר, דרצון ודעת הרמב"ן בזה, כשיטת התוס' קידושין ס"א ע"ב ד"ה א"י לא כתב, שכתבו שם באה"ד, וכי איזה סברא אלו (מה שפרש"י שם, דאם לא יעברו בזה יד בני ראובן את הירדן כפי תנאם, ירשו הארץ כנען) שישבו (בני גד ובני ראובן) בבתיהם וירשו עם אחיהם שיצאו למלחמה עי"ש (וכפי דיושע שם כתב שם לתרץ דעת רש"י, דאין זה מוכרח, דשפ"י חל חלוקת הארץ אינו תלוי עם "היוצאים למלחמה עי"ש") דאם מושג דלא סייעו לכיבוש, ירשו ירושת אבותיהם כפועל, כן י"ל בדעת הרמב"ן בדין, וכדעת תוס' הנ"ל, וכן כונת הרמב"ן (לענין ד') כמה שכתב, דצורך המספר היתה "שיחלק להם" הארץ לפסוקים (כנ"ל, לשיקוף) כנ"ל בזה (במש"כ "להם") לחלוצי צבא, במספרם, ומש"כ אח"כ, וידע מה חבלים יפלו להם מן הארץ הנכבשת להם (כנ"ל לשיקוף) אין ר"ל, דגודל "כבישת הארץ" תלוי בכמות חלוצי הצבא (בכרא מפשטות הלשון, ראה לעיל תחלת אות זה) ד"א, אלא הרצון בזה, "דחלוקת הארץ לחלוצי צבא" (תחת דברי הרמב"ן "שיחלק להם" הארץ, כנ"ל) תלוי בזה, כנ"ל דעת התוס' קידושין (בחוטפת ביאור, אף לאחר שחלקו הארץ לי"ב חלקים-השבים כדעת הרמב"ן ריש פרשת וחי, הרי בכל שטט ושבט, יקבלו חלק, וא"ר אלו שיצאו לצבא בפועל, לדעת התוס' אלא וכו' בכונת הרמב"ן), כמה שסיים דבריו, וידע כמה חבלים יפלו "להם" (היינו "חלוצי הצבא", דמוז' המדובר כעת) ד"ק ותראה הדברים כנים בעזשה"ת, וא"א לתאריך יותר מהמדה.

ב) מה שהקשה רבינו הרמב"ן ז"ל בזה"ל, ולא הבינוני טעם "המצוה" הזאת, צ"ב, איה "המצוה" כתובה כאן בפרשתן, לספור לישראל, בכללותם (דוהו עיקר קושיית הרמב"ן, על מספר הכללי, כנ"ל אות הקדום) ואם מושג דכתבה תורה בכאן "מספר הכללי דבני" (כנ"ל קרא, ראשית הדברים) י"ל דאין זה רק סיפור דברים (כמ"ק בתורה) ואין מזה ראי', דה"י בזה ציווי למנן זה, והמדייק בדבריו רבינו יראה, שכבר בתחלת דבריו ז"ל (כנ"ל, העתקה אות א') גילה דעתו למצוה זו, ובוזה"ל, כי "נצטוו משה ואהרן" "שידעו מספר מפקד העם", וידעו מספר כל שטט (ע"כ) הרי ברור מילולו ז"ל בזה, דה"י כאן מצוה למשה ואהרן, לדעת גם "מספר העם", וזה צ"ב, א"י איהם כתיבא כאן ציווי זה "למספר הכללי" ד-ע"כ, ולא ראיתי למפרשי הרמב"ן שיעירו בזה, ומן רב התימה.

ונראה, כי דברי הרמב"ן לקוחים מהם ממקראות התורה ריש פרשתן, כתיב שם, שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם במספר שמות כל זכר לגלגלותם (במדבר א', ב') קרא ראשון, ולאחריה כתיב קרא, מן עשרים שנה ומעלה כל יוצא צבא בישראל תפקדו אותם וכו' (במדבר א', ג') והני תרי כתיבי (יש"א), קרא ראשון, "תפקדו", קרא שני, הנ"ל למ"ל, וכבר עמד בזה באור החיים הק', וזה ה"י הכרח הרמב"ן ז"ל (לענין ד') לפרש, דה"י כאן שני מצות, האחד בקרא ראשון, והוא המצוה למנות העם, לשבטים, וכמו שאמר קרא בזה, למשפחותם לבית אבותם (והטעם לזה, כן דרך המלכים, לספור בקטן כשסופרים בגדול, כנ"ל אות א') וקרא שני, הציווי למנן בני ישראל "בכללם" (מספר כללי).

(יתכן עוד לחדש ולומר, כי למנן התייחסות לכל שטט ושטט בפ"ע, לא הוצרכו שיהיו מן עשרים שנה ומעלה, כי מאי הני"מ בן כמה הוא לענין לא דייחוס השבט, אלא דייחון דה"י כאן, גם מספר כללי (זהו העיקר, לדעת הרמב"ן), כנ"ל, ואפי' הטעם שכתב הרמב"ן בזה, להודיע חסדי המקום בשבטעים שפ' יורדו אבותינו מצרימה וכו', "וככה וככה בני עשרים יש כבר" (ראה לעיל לשון הרמב"ן, אות א' בהעתקה) לזה דייקא הוצרכו למספר בני עשרים-אף לענין מנן ירוחם השבט, לכן בקרא קמא כתיב, שאו את ראש כל עדת בני ישראל וכו', ולא כתיב בה "מנן עשרים שנה" וכו', אבל במספר הכללי, דהוא לדעת חסדי המקום, כמה "בני עשרים" יש כבר כנ"ל, ב"י כתיב "מנן עשרים שנה" ומעלה, דעבורה היתה באה, במשירשן ובקעפין דוריק, ואקוה כי הדברים יעירונו לבנת המעינים, בעזשה"ת).

ג) וראיתי למציני הרמב"ן שהביאו כאן דברי הכתב סופר על התורה שכתב דג' טעמי רמב"ן (הנ"ל, ראשית דברינו) מרומזים בהני קראי (א, מ"ד מ"ה מ"ו) אלה הפקודים אשר פקד "משה ואהרן" ונשיאי ישראל (פסוק מ"ד) זה רומז לטעם רמב"ן ה', ש"משה ואהרן ישימו עיניהם לטובה, ויהיו כל פקודי בני ישראל וכו' מן עשרים שנה ומעלה "כל יוצא צבא" בישראל (פסוק מ"ה) רומז לטעם ג', על הרמב"ן, דצורך המנן ה' משום מלחמת א"י, כעת (כל יוצא צבא בישראל, כנ"ל) ויהיו כל הפקדים שש מאות אלה וששלת אלפים וחמשה מאות וחמשים (פסוק מ"ז) זה רומז לטעם הראשון של הרמב"ן, על ריבוי הכמות של כלל ישראל, עכ"ד מרן הכ"ס, וסיים ע"ז, כן נ"ל נכון כדל.

ד) ולענין ד' נראה לרמז כל זה במקרא קדום ריש פרשתן, מן עשרים שנה ומעלה כל יוצא צבא בישראל, תפקדו אותם לצבאותם אתה ואהרן (במדבר

ויהיו כל פקודי בני ישראל לבית אבותם מן עשרים שנה ומעלה, כל יוצא צבא בישראל (במדבר א', מ"ד).

וכתב ע"ז הרמב"ן ו"ל, הוצרך הכתוב להגיד מספר הכללי לאחר שהגיד הפרטים, כי נצטוו משה ואהרן שידעו מספר מפקד העם, וידעו מספר כל שטט, כי כן דרך המלכים במנותם את העם, ולא הבינוני טעם המצוה הזאת, למה צוה בת הקב"ה, כי ה"י צורך שתייחסו לשבטים בעבור הדגלים, אבל ידעת המספר לא ידעתי שבטעים נפש ירדו אבותיהם מצרימה, ועתה הם כחול הים, כך וכך בני עשרים, ואחרי כל דבר ומגפה ימנם, להודיע להם משיגיא לגוים ויחזק יודיו תרפינה, וזהו שאמר רבותני (במדבר ב' ד' ב' ו"ה בפש"י לעיל פסוק א') מרוב הכבת מונה אותם כל שעה.

ב) ועוד, כי הבא לפני אב הנביאים ואחיו קדוש ה', והוא נודע אליהם בשמו, ה"י לו בדבר הזה זכות וחיים, כי בא בסוד העם ובכתב בני ישראל, וזכות הרבים במספרם, וכן יכולים זכות במספר שימנו לפני משה ואהרן, כי ישימו עליהם עינים לטובה, יבקשו עליהם רחמים, ה' א-להי אבותיהם יוסף עליהם ככס אלה פעמים ולא ימיעט מספרם, והשקלים כופר על נפשותיהם.

ג) ויתכן שנאמר עוד, כי ה"י לו כדרך שהמלכות עושה בבואם למלחמה, כי עתה היו מונונים לכנס לארץ ולבא במלחמה עם מלכי האמורי אשר בעבר הירדן ועם השאר כולם, כמו שאמרו (דלתי י', ב"ט) נוסעים אנחנו אל המקום אשר אמר ה', והיו משה והנשיאים צריכין לדעת מספר חלוצי צבא המלחמה, וכן מספר כל שטט ושטט, ומה יפקוד עליהם בעקבות מואב במערכות המלחמה, כי התורה לא תסמך על הנס שירדוף אחד אלה, וזה טעם כל יוצא צבא בישראל, כי המנן מפני צבא המלחמה.

ד) ועוד, שיחלק להם הארץ למספרם, וידע כמה חבלים יפלו להם מן הארץ הנכבשת להם, כי לולי דבר המרגלים היו נכנסים שם מיד, אלו דברי הרמב"ן ז"ל.

א) מקדם צריך לבאר ולהדגיש (אף כי פשוט הוא, כבר מלתינו אמרתי, דרדרינו לכתוב אף דברים פשוטים) דדברי הרמב"ן בכל ד' המלכים (כנ"ל, וכמצויין) ביאורים מהם, למספר הכללי דכלל ישראל (כנ"ל, קרא ראשית דברינו) למה היתה, אבל מספר הפרטי (מספר כל שטט ושטט, בפ"ע) ע"ז כבר קאמר הרמב"ן בראשית דבריו, טעמא במילתא, כי כן דרך מלכים בשטורפין מספר העם (כללי) לספור גם מספרים קטנים (ראה לעיל לשון הרמב"ן, בהעתקה) ומזה דעת לנכון נקל, דכל דברי הרמב"ן (אח"כ) סובבים רק לתרץ וליישב מספר הכללי (הנודע, ס"ה של כל השבטים, כנ"ל קרא ראשית דברינו) למה היתה ועל מה היא באה, ראו ע"פ דברי הרמב"ן לעיל, ותראה כי כן הוא.

כתבתי זאת (אף כי פשוט הוא) כי ראה ראינו לכמה ממפורשי הרמב"ן דזמנינו, שהקשו על דברי הרמב"ן בכאן, שבכל דבריו לא תיחזק רק הקושיא, "מספר הכללי" למה היא באה, ועל "מספר הפרטי" (מנן) כל שטט ושטט) לא תי' כלום (בר מן התי' השלישית, דבה אפשר ליתן טעם גם למספר פרטי דכל שטט ושטט, בפ"ע עיי"ש) אמנם דברי הרמב"ן בהירים מהם, נכאמר וכאמור, דעל מספר הפרטי כבר ביאר הרמב"ן ראשית דבה"ק, דכך דרך המלכים (בשטורפין מספר העם, למנות מספרים קטנים ג"כ, כנ"ל) ע"כ כל דבריו ז"ל, לאחריהם (ה' המלכים) אף רק לתרץ עיקר המנן, והוא מספר הכללי דבני, על מה היתה באה, וק"ל.

ליום הביכורים: תנן במשנה מנחות דף צ"ה ע"ב, שתי הלחם ואחת הלחם הפנים לישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים, ואינן דוחות את השבת וכו', וקאמר עלה בש"ס, הא גופא קשיא וכו', אלא אי קשיא הא קשיא, ואפייתן בפנים, אלמא תנור מקדש, הא דוחות את השבת, איפסלה בלינה, אמר רבא, קישתא אדם קשה שהוא קשה כבדול, ומנו רב שנה, אמר רב אשי מאי קשיא, וכו' אלא דרב אשי בדוחה היא, ובתוס' ד"ה אלא, ותברא מי ששנה זו לא שנה, ע"כ דברי הש"ס מנחות, המבואר יוצא מזה, דמאן דס"ל תנור מקדש (אפייתן בפנים, כ"כ) עכ"ל דאפיית שתי הלחם דוחין את שבת וי"ט (דא"ל איפסלה לה בלינה, כמש"כ) ומ"ד דאין התנור מקדש, איהו ס"ל דאין אפייתן דוחה שבת וי"ט, והקושיא ידועה על הרמב"ם, דבפרק ח' מהלכות תמידין ומוספין ה"ז כתב שם, דאפיית שתי הלחם בפנים (והתנור מקדש, כ"כ) ומיד לאחריה בהלכה ח' שם כתב, דאין אפיית שתי הלחם דוחה שבת וי"ט, וזה נגד סוגיית הגמרא דאם התנור מקדש אפייתן דוחה י"ט ושבת, דאל"ה איפסלה בלינה (ותברא מי ששנה זו לא שנה זו, כ"כ) והרבה קולמוסין נשתברו וימי דיו נשתפכו על קושיא זו (והראשון לקושיא זו, ה"ה תי"ט מנחות פרק י"א מ"ב ד"ה ואפייתן, וזה ספר המפתח לר"ם הלכות תמידין ומוספין פרק ה' הלכה ז', מה שצ"ן בזה) ומלפנים היתה זו הסוגיא שעסקו בה לפני כל העשבות, לכבוד חתם, ואנחנו גם אני חלקי בעזהשית, חד מן תירוציא, בדרך חדש בעזהשית, לא דאיתוי עד הנה.

זו ולהבנת דברים, ולמען ירוץ קורא ולומד דברינו, מוכרחים להעתיק מדברי י"ט ורבותינו קדמונים והבאים אחריהם, ע"ז "ל הש"ס ובהם צ"ע ע"ב, אמר רבא אין עשה דוחה את לא תעשה שבמקדש (ולענין אכילת קדשים, שבנבלע בקדשים שפרים, מקדשים פסולים, דברא עז"ל, עיי' בסוגיא) שנאמר ועצם לא תשברו בו (שמות י"ז), ר' שמעון בן מנסיא אומר, אחד עשר שבו בו מות ואחד עצם שאין בו מות, אמר, נתי עשה ולידתי את לא תעשה (עשה דאכילת מוח דכתיב, שמות י"ב ח', ואכלו את הבשר בלילה הזה, רש"י) אלא אין עשה דוחה לא תעשה שבמקדש, רב אשי אמר יקדש (ויקרא י') עשה והא ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה עיי"ש, מבואר מזה דעת הש"ס דאין עשה דוחה לא תעשה שבמקדש.

וד"ל הש"ס פסחים ג"ט ע"א, ואין לך דבר שמתעבכ אחר תמיד של בין הערבים אף טירת גורות, ומחוסר כיפורים עבר פסח וכו' רבי ישמעאל כנור רבא ויחנן בן ברוקא אומר, אף מחוסר כפורים בשאר ימות השנה שטובל ואוכל בקדשים לערב, בשלמא להנא קמא יבא עשה דפסח שיש בו כרת וידחה עשה דהשלמה שאין בו כרת, אלא לר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא אמר אולימיה דהא עשה מציא עשה וכו' רב פפא אמר וכו' מעלה ומלינה בראשו של מזבח, ופרש"י, ולמחר יטיירנה לאחר תמיד של שחר, ולינה אינה פוסלת את המזבח, כדאמר בזבחים בפרק המזבח מקדש (דף פ"א, ע"ז) לדברי הכל דלא ירדו פסח ובעמדת מידו מצוה צ', כתב וד"ל שם (דברי אן באמת) דזהו באמת פלוגתא בזבחים פרק המזבח מקדש פ"ז ע"א, דרבא סובר לינה אינה מועלת בראשו של מזבח, ואם לנו בראש המזבח אפילו ירדו, יעלו, ולדידיה לא נפסל כל בראשו של מזבח דאפילו אם ירדו, יעלו, בדפסולים קיימא לן דאם עלו לא ירדו אם ירדו יעלו, אם כן לדידי' לא עבר על לאו כלל ואינו נפסל בלינה, ורבא סמירא ליה שם, דלינה מועלת בראש המזבח ונפסל בלינה אף בראש המזבח, אף בעלו לא ירדו כמו כל הפסולים, אף אם ירדו לא יעלו דבאמת נפסלו וכו' עבר על לאו, והר"ם פרק ג' מפסולי המוקדשין הלכה י"א פסק כרבא דלינה מועלת בראש המזבח ואם ירדו לא יעלו, אם כן לרבא אף בראש המזבח עוברין בלאו זה, ונפסלו ממזבח בותר וכו'.

וממשך המנ"ח ב"ה אף, אך קשה על זה, מסוגיא דפסחים ג"ט ע"א, דמבואר שם דרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא סובר, דמחוסר כפורים בשאר

ימות השנה טובל ואוכל בקדשים, ומקשה הש"ס, מאי אולימה דהאי עשה מאי עשה דהשלמה, ומתרץ, דמעלה ומלינה בראש המזבח, ולפי מה שכתבנו, היאך יכול להלינה, כיון דגם בראש המזבח עובר בלאו ונפסל, ודוחק לומר דהסוגיא אולא אליבא דרבה דאין לינה מועלת, כיון דאין הלכה כוותיה, ורש"י ד"ה מעלה וכו' כתב, כדאמרנן בזבחים לדברי הכל לא ירדו, ודבריו צריכים עיון, נהי דלא ירדו, מ"מ הם פסולים ועובר כמו שביארנו, והיאך מלינה, והוה ליה לרש"י לפרש, דאולא למאן דאמר אם ירדו יעלו, אך באמת לא קשיא, דהש"ס קאמר, דלר' ישמעאל למאן מקריב ועובר בעשה דהשלמה, מאי אולימה דהאי עשה וכו', דהיינו דאין עשה דוחה עשה, ועל זה מתרץ שפיר מעלה ומלינה, אם כן לא עובר על עשה דהשלמה, ואי דעובר על לאו זה דלא ילין אליבא דהלכתא, אז הניו, דדור עשה דאכילת קדשים דוחה לאו זה, ככל עשה דוחה לא תעשה, רק בלא הלנה דעובר על עשה דהשלמה, מקשה הש"ס דאין עשה דוחה עשה, ומסקינן דאינו עובר על עשה, רק על לאו, ועשה דאכילת קדשים דוחה לאו זה, אם כן סוגיא זו אולא אליבא דהלכתא לכולי עלמא וכו', ולפי מה שכתבנו ניוחא, דבאמת רש"י כאן כתב להדיא, דאליבא דכולי עלמא דין זה, כיון דלא ירדו, ואי דמועלת, עשה דוחה לא תעשה כמו שנתבאר, איכ' שפיר מעלה ומלינה, עכ"ל הש"ס פסחים והמנ"ח, שמוכרחים היינו להאריך בהעתקתם.

מבואר מדברי המנ"ח הנ"ל, דעד"ל, יועיל לאפקועי אסור ל"ת דלינה, וגם פסול לינה, דקרבן (ולזה בסוגיא דפסחים הנ"ל, אתי עשה דאכילת קדשים ודחי ל"ת דלינה וגם פסול דלידי' למי' דלינה מועלת בלינה, כ"כ) ל' דברי המנ"ח להדיא) לפ"ז ש' לומר גם בנידון דידן כן, בשתי הלחם דנאנות מערב י"ט לדעת הר"ם, דיקשה ע"ז דיפסול בלינה, אחרי דהתנור מקדש, לדעת הר"ם (וכדלעיל, אות ו'), ד"ל בזה, דאית עשה דמצות שתי הלחם, ודחי ל' לאיסור לינה, וממילא ליכא ל"ת גם לא פסול דלינה, כ"ל דברי המנ"ח.

ומה דלא מתרץ ל' הש"ס מנחות כן (ואלא דמאן דס"ל תנור מקדש ע"כ דאפיית שתי הלחם דוחה לשו"ס, כ"כ) את שם ש"ס, הקשה אדם קשה כבדול, דאת לעיל אות ו') ואיתו הרי ס"ל דאין עשה דוחה ל"ת שבמקדש (כ"כ, תחלת אות זה) ע"כ לדידי' א"א לתרץ כן, אמנם הרמב"ם י"ל דס"ל דעשה דוחה ל"ת שבמקדש, כדעת ר' יוחנן בן ברוקא בש"ס פסחים הנ"ל (ואם בספר שפת אמת בסוגיא דפסחים שם, בפ' את) ולפ"ז שפיר י"ל כמש"כ, דאפיית שתי הלחם בעי"ז הוא, ועכ"ז אין נפסלות בלינה (אף דהתנור מקדש לדעת הר"ם, כ"כ) אות ו') דמצוה דשתי הלחם (הקרבנות הנפסק) דוחה ל"ת דלינה, ואין כאן ל"ת ואין כאן פסול לינה עוד, לדעת המנ"ח הנ"ל.

ואי דתקשי, דלרי קיי"ל דאין עשה דוחה ל"ת, אלא כשהוא בעידא (ופסול לינה בעמוד השחר אתי, וקיום הקרבת שתי הלחם, מאחור יותר, ע"כ אחר תמיד של שחר) ע"ז י"ל בכמה אופנים, נגזק דאין בקצית האומר, עפ"י דהפסיק התוס' זבחים (הואב בפ"א ריש פרק ג' מקרבן פסח) דהיכא דא"א לקיים העשה כי אם על ידי עבירת הלאו מקודם, נדחה הל"ת אף קודם קיום העשה (ועיי' בספר שפת אמת סמכת פסחים, הלכות קרבן פסח, בסוף הספר, ביאר הדברים) והכי נמי בנידון דידן, דא"א לקיים מצות שתי הלחם כי אם על ידי העברת הלאו דלינה, כיון דאין אפייתן דוחה שבת וי"ט (מקרא דלכא ולא לגבוה, עיי' ברפ"ב בהלכות תמידין ומוספין פ"ז ה"ה הנ"ל, שהביא קרא זה דלכא ולא לגבוה, כמקור דאין האפי' בזה דוחה י"ט, וכ"ש שבת) ע"כ נדחה בזה הלאו דלינה אף קודם קיום העשה דשתי הלחם, ואמרי רבנן בכפליא, דלפי כל הנ"ל, הרי בניד"ד בשתי הלחם נאפו בעי"ז, אין כאן לאו דלא ילין, גם לא פסול לינה (אף דהתנור מקדש, לדעת הר"ם) אחרי דהעשה דשתי הלחם (אף שנעשה במחזור) דוחה (לא ופסול זה דלינה, אף דאית בהקדמ' להעשה, לדעת המנ"ח הנ"ל, ולפי דברי הפסיק התוס' שהבאנו) וא"ש בזה דברי הרמב"ם שהתחלנו בה, והרי זה דרך חדש בעזהשית, ידענו גם ידענו, כי יקפצו

עלי הלומדים זה בכח וזה בכח, אמנם כדאי הדברים שיכתבו, אם רק יתעוררו הלבבות לזה ביום הקדוש מתן תורה"ק, לעד ולנצח.

ח) לשבועות-טעם לאכילת מאכלי חלב: אעלה את ראש אזורי"ה הגאון המובהק האבדוק"ק יאקע צלע"ה בעל חקי חיים, על ראש חגיגה, שנתן טעם לשבת, הגון מאד, ושובא גנוז בגו', מנהג קדוש לאכילת מאכלי חלב בחג השבועות, דהנני לא מאכלים שבעולם בלי יוצא מן הכלל, כדי לאכלם מקודם, צריכים תיקון, לא מיבעי בשר, אלא אף גם אכילת פירות וירקות גדלים באילן ובקרקע, אחרי גמורם, צריכים תיקון קצת קודם אכילתם (ועכ"פ הדחה, מעפרות וגשמים ושאר עיפויי האויר, וכדו', והנסיין מוכיח בזה) לא כן חלב יוצאת מן הבהמה, מיד ביציאתה הימנה, ואי"ל לאכילה ושתי', עוד יש בחלב גם שאין בראש המאכלים, שאין החלב משתנה לסוגי מינים, קטן וגדול (גם אין נפק"ם, מאיזה בהמה יצאתה) חלב הרי הוא חלב כמות שהוא באותה צורה, בכל אופן ובכל גונו, פוק חזי, וזה רמו גדול לנו, על תורתנו הקדושה, במשל חלב (עיי' בע"פ יעקב ב"ר תצ"ד, ס"ק ט') כי התורה אינה צריכה תיקון, אין בה כמה מינים ח"ו, גם אינה משתנית בשום פנים, זו היא התורה שקבלנו בהר סיני, ושומקלים שוב ומחדש, בכל שנה ושנה, ודפח"ח, ערב טעם זה מאד לשומעיהו (לכל הפחות כטעם המאכל...).

ט) קריאת התורה לשבועות-עשרת הדברות: כתב החזקוני שמות כ' י"ד, ללמד שבעצרת שהוא דוגמת מתן תורה וכו' ודברות לא תרצח, לא תנאף, לא תגנוב, לא תענה, קורין בנגינות הקטנות לעשות אברעה פסוקים, שהם ארבע דברות, אבל בחודש שבט כשקורין בפרשת יתרו כשאר שבטות השנה קורין וכו', ודברות לא תרצח, לא תנאף, לא תגנוב, לא תענה, קורין בנגינות הגדולות לעשותן פסוק אחד, ע"כ שלא מצינו בכל המקרא פסוק משתי תיבות חוץ למאלי, ובשבועות דוקא כמו שפרשתי למעלה ח"ו, הביא דבריו ז"ל, המגן אברהם בס"י תצ"ד ד"ה כתב המ"ב, וע"פ בשו"ע הר"ב סי' הנ"ל סעיף י"א ובמש"ב סי' תצ"ד (ביאור'ל, ד"ה במחזור השלישי) בהרחב גדול בזה, וצ"ב, אם אין דבר זה בכל התורה, פסוק משתי תיבות, למא שישנו מזה ביום מתן תורה, ודאי ואי משום להגדיל כל דיבור ודיבור בפני עצמה, הרבה דרכים וצעות יש לזה, ואי"ל לעשות דבר חריג כזה, כאילו יש כאן, קרא "דב' תיבות", לבד.

וי"ל אנה, עפ"י"ש ברמב"ם פרשת ואתחנן על הקרא בזה עמד בין ה' וביניכם כדלית ההוא להגיד לכא את דבר ה' כי יראתם מפני האש ולא עליהם בהר לאמר דברים ה', וכו' וכו' ע"ז הרמב"ם, לאמר, כתב רש"י באברהם, מוסב על דבר ה' עמכם בהר מתוך האש, לאמר, אבני ה' וגו' עכ"ל (וכן פרש' הש"ס) ואמר רבי אברהם, אל תשים לבך, בעבור היות מלת לאמר, רחוקה (בכחות הזה, מן התיבות, דבר ה' עמכם בהר, ראה קרא הנ"ל) כי כן רבינו, והמדבר (מרע"ה) לא הפסיק פסוקים ולא פרשיות, עיי' שו"ת דברי הרמב"ם פ"א דהכותב דשם, אמנם אל חלק על יסוד הראש"כ בזה, דמשה רבינו דברו עם ישראל, לא דיבר בהפסק פסוקים, וכיון דמשה רבינו דברו עם ישראל עשרת הדברות (וכן מאנכי ולא היה לך, דמפי הגבורה שמוענים) לא דיבר בהפסק פסוקים, ע"כ עושין כאן בחג השבועות יום מתן תורה בקריה"ת, דוגמא (כ"כ לשון החזקוני) לאמירת (ר"ל גם לאמירת מרע"ה) עשרת הדברות דאז, וכמו אז לא היתה הדיבור דמשה כפי הפסק הפסוקים (כ"כ ראו"ש) כי אנו עושין בחג התורה, לזה קורין בשבועות כל דיבור בפ"ע (לא תרצח, וכו') בטעם העליון (ובל שני תיבות לא תרצח וכו' בפ"ע, דאין קרא פסוק) דוגמא אז, דג"כ לא היתה מסודר האמירה והדיבור לפסוקים, ודוק, אולי קצורו קצת, והדברים מובנים בעזהשית.

הנני אלאחל בזה הלכה הקראים והלומדים הקריים, שבתא טבא ומרע"ה לשמחה, תוכו ואחיה עמכם, לקבל התורה ברוב עוז ותעצומות, ובהתחדשות ובדיצת הלב, והמקבל עליו על תורה מעבירין ממנו וכו', אב"ר.

חמידא דאזרייתא

פניני הלכה מאת הר"ג רבי יעקב פרידמן שליט"א

המניעות להקרבת קרבנות בזמן הזה

שהרי לדעתו קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא, ואילו לדעת הראב"ד, הגם שאין זה נחשב כמקום המקדש, מכל מקום מאחר וקדושה ראשונה לא קדשה לעתיד לבוא, אין איסור העלאת קדשים בחוץ, ואם כן אין כל גריעותא בהקרבת הקרבנות בזמן הזה, וצ"ע.

ב. בניית המזבח מתוך ידיעה על מקומו המדויק

חובת הדקדוק במקומו של המזבח

ג. טענה נוספת מעלה הגרעק"א, כי הנה מצאנו בגמרא (ובחים סב.) "רבי אליעזר בן יעקב אומר, שלשה נביאים עלו עמהן מן הגולה, אחד שהעיד להם על המזבח, ועל מקום המזבח, ואחד שהעיד להם על התורה שתכתב אשורית", הרי צריכים לידע מקומו המדויק של המזבח, וכמו שכתב הרמב"ם (פ"ב מבית הבחירה ה"א): "המזבח מקומו מכוון ביותר, ואין משנין אותו ממקומו לעולם", וכפל דבריו (פ"ב מבית הבחירה ה"ג): "מדות המזבח מכוונות הרבה וצורתו ידועה איש מאיש, ומזבח שבנו בני הגולה כעין מזבח שעתידי להבנות עשוהו ואין להוסיף על מדתו ולא לגרוע ממנה", כך שאין יכולים לבנות בזמנינו את מקום המזבח בדקדוק רב, ועל כן אין באפשרי להקריב קרבנות בזמן הזה.

ידיעת מקומו של המזבח בידיעה ולא על פי מדידה בעלמא

ד. יש שאף ביקשו לומר, ר' שיעורי הגרמ"ד סולובייצק (ובחים סב. בד"ה בשלמא), כי אף שבוודאי היו יכולים למדוד את מקומו של המזבח, כי מדידתו לפי מקום בית המקדש מבורר ביותר, ובבית שני אחר שבנו את בית המקדש יכלו למדוד את מקומו של המזבח, מכל מקום אין די במדידה, אלא בעיני ידיעה על מקומו של מזבח.

והביא בזה דברי אביו הגר"ז (בכורות יז: בד"ה מידת כלים) שהביא להוכיח מדברי הגמרא (בכורות יז:) כי אף שבדרך כלל אמרינן שאי אפשר לצמצם בידי אדם, אלא הכלל הוא 'עביד כל היכא דמצית למיעבד', היינו שיש לעשות ככל האפשר לצמצם, ובוזה כבר יצאו ידי חובה, אמנם המזבח אין בו זה הכלל, אלא מידתו מכוונת ביותר, ואחר שעשו את המזבח, צריכים עוד לידע בבואה שאכן צמצמו במידותיו כנדרש, וממילא אי אפשר לעשות את המזבח על פי מדידה, בלא שידעו מקומו בדיוק.

ג. חוסר ידיעת מדידת אמות המזבח בשוחקות או עצבות

אמות שוחקות לעומת אמות עצבות

ה. הגרעק"א הוסיף לטעון טענה מחודשת, שמשום מה לא הביאוהו העוסקים ויושבים על מדוכה זו, כי הנה מבואר בגמרא (עירובין ג:) שאמות של תורה של שש טפחים, אלא שיש בהם שהינם שש טפחים שוחקות, ויש בהם שהינם שש טפחים עצבות, היינו שיש טפחים מרווחים יותר, ויש טפחים מצומצמים יותר,

הנה הארכנו זה כבר כמה פעמים בעניינים הנוגעים להקרבת קרבנות בזמן הזה, בארוכה ובקצרה, ועתה נבוא להזכיר בקצרה ענייני המניעות העיקריות להקרבת הקרבנות בזמן הזה, כפי שהזכירו גדולי האחרונים, אשר מפיהם ומפי כתביהם אנו חיים. כידוע, התעוררות הנידון הייתה על ידי תלמיד הגרעק"א הלא הוא הגאון רבי צבי הירש קאלישר זצ"ל רבה של טאהראן, שהוא אשר עורר את הנידון, ועל ידו התגלגלו הדברים לפתחם של גדולי האחרונים, בראשם רבו הגרעק"א, אשר אף הפנה את תשובתו בזה אל חתנו החתם סופר, על כן נעסוק בזה בקצרה בסדר העניינים שהזכיר הגרעק"א בתשובתו, כפי שהיא מצויה בספר 'דרישת ציון' אשר הוציא הגאון רבי צבי הירש קאלישר זצ"ל בעקבות הפולמוס (ח"ב מאמר קדישין, אות א' ואילך), וכיום אף נדפסה בתשובות הגרעק"א שנסדרו מחדש (ח"ה, סי' מ' - מ"א).

א. קדושה ראשונה אי קדשה לעתיד לבוא

שיטות הראשונים אם מקריבים אף שאין בית

א. הנה יסוד הדברים שיוכלו להקריב קרבנות בזמן הזה, הוא על פי המבואר בגמרא (מגילה י.) אמר רבי יהושע שמעתי שמקריבין אף על פי שאין בית, והיינו כי קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא, כך שאין מניעה להקריב הקרבנות בזמן הזה מצד העדר קדושת המקום.

על זה מעיר הגרעק"א בתשובתו, כי דין זה שנוי הוא במחלוקת, ולא הוכרע בבירור, באשר הגם שדעת הרמב"ם (פ"ו מבית הבחירה ה"ד) כי קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא, אמנם הראב"ד משיג: "אמר אברהם, סברת עצמו היא זו, ולא ידעתי מאין לו, ובכמה מקומות במשנה (מעשר שני פ"א מ"ה) אם אין מקדש ירקב, ובגמרא (בבא מציעא נג:) אמרו, דנפול מחיצות. אלמא, למאן דאמר קדושה ראשונה לא קדשה לעתיד לבא, לא חלק בין מקדש לירושלים לשאר ארץ ישראל, ולא עוד אלא שאני אומר שאפילו לרבי יוסי דאמר קדושה שנייה קדשה לעתיד לבא לא אמר אלא לשאר ארץ ישראל, אבל לירושלים ולמקדש לא אמר, לפי שהיה יודע עזרא שהמקדש וירושלים עתידים להשתנות ולהתקדש קידוש אחר עולמי בכבוד ה' לעולם, כך נגלה לי מסוד ה' ליראיו, לפיכך הנכנס עתה שם אין בו כרת", הרי שלדעת הראב"ד אין כלל קדושת ירושלים ובית המקדש בזמן הזה, ואם כן למה לנו להכניס את עצמינו למחלוקת זו של הרמב"ם והראב"ד, ולהקריב קרבנות בזמן הזה.

היתר העלאה בחוץ לשיטה שלא קדשה לעתיד לבוא

ב. ברם, על טענה זו יש להשיב בניקל, כי הרי כמבואר בגמרא (ובחים קז:) איסור הקרבת קדשים בחוץ, הוא רק בזמן שיכולים להקריבם באוהל מועד, ועל כן אם קדושה ראשונה לא קדשה לעתיד לבוא, אין איסור להעלות בחוץ קדשים בזמן הזה, וממילא ממה נפשך, אם יקריבו במקום המקדש, הרי שלדעת הרמב"ם בוודאי נחשב הדבר כהקרבת קרבנות במקום המקדש,

אין לחוש לפסול הכהנים בזמן הזה, ואין זה רק חומרא דרבנן לחשוש לכשרות הכהנים ולייחוסם בזמן הזה. אך עדיין נראה, כי אף לדברי החזון איש, אין בכך די להקריב לכתחילה על ידי כהני זמנינו, ככל שאין חובה ברורה ויודעה בזה, מחמת שאר המניעות הנזכרות.

כשרות עבודת בן גרושה ובן חלוצה

ט. אכן, החתם סופר בתשובתו אל הגרעק"א (י"ד סי' רל"ו) מעיר על דבריו, כי אף אם נאמר שכך הוא פני הדברים, ורובם של הכהנים התערבו בפסולים והינם חללים, מכל מקום לענין עבודה אין בכך ולא כלום, שכן אמרו חכמינו ז"ל (קידושין סו:): על כהן בן גרושה ובן חלוצה שעבד עבודה עבודתו כשרה שנאמר (דברים לג, יא) 'ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה', ודרשו אפילו חולין שבו תרצה, ואם כן אף שיש לחוש למציאות זו, מה שמביא להרבה דיני כהונה שאין לייחס בהם כהני זמנינו, כדברי המגן אברהם (סי' ר"א ס"ק ד') לענין חובת וקדשתו, שאין חובה לקיימו בזמנינו כי אין ייחוסם ברור, מכל מקום לענין עבודת ההקרבן, הכשירה התורה עבודתו, גם אם בן גרושה ובן חללה הוא.

ואף שהיה מקום לפקפק, שמא אין זה אלא כהן שעבד עבודה תוך ידיעה בכשרותו, ורק לאחר מכן נודע שהוא בן גרושה ובן חלוצה, על זה הכשירה התורה חולין שבו להקריב ולמפרע, אך לא מכאן ולהבא, מכל מקום מבואר להדיא בדברי הרמב"ם (פ"ו במבית המקדש ה"י) שאכן לכתחילה אין לו לעבוד מכאן ולהבא אחר שנודע לו כי הוא בן גרושה ובן חלוצה, אמנם אם עבד עבודתו כשרה.

ה. חוסר הידיעה על מיני האבנט

שיטות הראשונים בגדר התכלת שבאבנט

י. עוד מעלה הגרעק"א לטעון בזה, כי הנה עבודת הכהנים היא בבגדי כהונה, כשאף בבגדי כהן הדיוט אשר כולם המגבעת הכתונת והמכנסיים עשויים שש בלבד, דבר שלכאורה אינו אמור להיות מניעה להשגת בגדים אלו בזמן הזה, הרי שישנו גם כן את האבנט העשוי תכלת ארגמן תולעת שני ושש, כשכאן מעיר הגרעק"א, שיש לנו לידע מה הוא התכלת, שכן על אף שדעת הרמב"ם (פ"ח מכלי המקדש ה"ג) כי אין צריכים בזה דם חלזון, אלא כל צבע שצבעו תכלת כשר הוא עבור האבנט, מכל מקום דעת רש"י (שמות כה, ד) שצריכים עבור זה דם חלזון, ובוה באנו למבוכה הגדולה אודות החלזון בזמנינו, מה הוא עניינו, כידוע מבוכת התכלת בזמן הזה.

שיטות הראשונים בגדר הארגמן

יא. בכלל טענה זו טוען הגרעק"א, כי אף הארגמן אינו ברור לנו טיבו, שכן הגם אומנם שדעת הרמב"ם (פ"ח מכלי המקדש ה"ג) שעניינו צבע ארגמן, מכל מקום רש"י (שמות כה, ד) סובר שהוא צבע מיוחד אשר שמו ארגמן, ולא כל צבע הדומה לצבע זה כשר הוא לבגדי הכהונה, ועוד יותר מזה מצאנו לשיטת הראב"ד (פ"ח מכלי המקדש ה"ג) המחודשת בזה, שהכוונה לאריגת שני מינים או שלושה צבעים יחד, כשכמובן כל אלו, מהווים מניעה גדולה לכשרות האבנט באופן המוסכם וברור על כל הפוסקים, אשר מפיחם אנו חיים.

חוסר הידיעה על 'תולעת השני'

יב. עוד זאת מעלה הגרעק"א, כי אף תולעת שני אינו דבר הברור וידוע, וכמו שגם הבאנו זה מכבר את דברי האור שמח (פ"א מטומאת צרעת ה"ז) כי אין לנו ידיעה ברורה איזה תולעת כשירה היא עבור בגדי הכהונה, ועל כן מכל זה מעלה הגרעק"א בתשובתו, עד כמה אין ביכולתנו להשיג בגדי כהונה, ולו בגדי כהן הדיוט, בזמן הזה.

כשמבואר בדברי הרשב"א (עבודת הקודש בית נתיבות שער א' סימן ג' אות ט"ו) כי ההפרש שבין אמה שוחק לאמה עצבה, היא חצי אצבע, והובאו דבריו בבית יוסף (י"ד סי' ר"א).

והנה בזה אין אתנו יודע עד מה, באלו מידות של תורה יש לחשב טפחים שוחקות, ובאלו מידות של תורה יש לחשב טפחים עצבות, וכתב בזה הרמב"ם (פ"ו משבת הלכה ל"ו) כי יש להחמיר בכל מקום לפי העניין, שאם החומרא היא להחשיב את האמה מטפחים שוחקות, יש להחשיב כן את האמה, ואם החומרא היא להחשיב את האמה מטפחים עצבות, יש להחשיב כן את האמה, ובכל מקום יש להחשיב האמה לפי החומרא.

חובת ידיעת מידתו המדויקת של המזבח שוחקות או עצבות

ו. והעיר בזה הגרעק"א, כי בבואנו לבנות את המזבח אין שייך לעשות מחומרא עצבות או שוחקות, כי מאחר ומקומו של המזבח מדוקדק הוא ביותר, כלשונו של הרמב"ם הנזכר, אם כן אין שייך לעשות לפי חומרא, אלא בעינן לעשותו בתכלית הדקדוק והכיוון, ועל כן אין בידינו לבנות את המזבח כדתה של תורה.

כדיעבד אין צריכים לדקדק על ארכו ורחבו של המזבח

ז. על דבריו העיר הגאון רבי צבי הירש קאלישר זצ"ל (נרדש ציון ח"ב מאמר קדישין אות ד'), כי הרי כתב הרמב"ם (פ"ב מבית הבחירה ה"י): "אבל מידת ארכו ומידת רחבו ומידת קומתו אינן מעכבין, והוא שלא יפחות מאמה על אמה ברום שלש אמות כשיעור מקום המערכה של מזבח מדבר", והיינו, כי אף שמקום המזבח הוא מדוקדק ומכוון ביותר כלשון הרמב"ם, אך מידת המזבח על מקום זה יכולה להיות אף אמה על אמה, שזה הוא מידת מזבח מדבר, אלא שחכמינו ז"ל במשך הדורות הוסיפו עליו עוד ועוד, ואם כן אין עיכוב בזה מחמת חוסר הידיעה אם לחשב האמות כשוחקות או עצבות.

אך אין בכך משום סתירה לעיקר דברי הגרעק"א, כי זה הוא רק בדיעבד, אך לכתחילה יש לעשות המזבח כפי מידתו שקבעו חכמינו ז"ל, ועל כן לכתחילה אין לבנות מזבח בזמנינו, מחמת מניעה זו, ולמה לנו להכניס את עצמינו לבית ספק זה, שלא בהכרח.

ד. הקרבת הקרבנות על ידי כהני חזקה

דין כהני חזקה שבזמנינו

ח. טענה נוספת מעיר הגרעק"א בתשובתו, והיא טענה ידועה ומוכרת, שבה האריכו האחרונים בנוגע לסוגיות רבות, והוא משום ייחוס הכהונה בזמן הזה, אשר דבר ידוע הוא מה שייסדו קדמוני האחרונים, הריב"ש (סי' צ"ד) מהרשד"ם (אבן העזר סי' רל"ה) והמהרש"ל (ים של שלמה בבא קמא פ"ה סי' ל"ה), כי הכהנים בזמן הזה אינם רק כהני חזקה, ואינם כשרים ככהנים אלא לענין מילי דרבנן, וכמו שביאר הרמב"ם (פ"כ מאיסורי ביאה ה"א), והמהרש"ל (ים של שלמה בבא קמא פ"ה סי' ל"ה) בדבריו האריך לבאר את ריבוי הספקות בענין ייחוס הכהונה, כשאחד מעיקר טענותיו הוא, כי אין בידינו לברר שלא נטמעו זרים או פסולים בכהנים, שנשאו פסולות להם, וממילא ייתכן שהכהנים בימינו רובם חללים, ואינם ראויים לעבודת עבודה. על פי זה מעיר הגרעק"א, כי אף שלא נבוא מכח זה להתיר לכהנים לישא גרושה האסורה לכהנים או להיטמא למתים, מכל מקום גם זה לא נוכל לומר, שיהיה מותר לכתחילה לכהני זמנינו להקריב קרבנות, בלא שנודע בבירור כי אין בהם כהנים פסולים וחללים.

אם כי כבר הזכרנו כמה פעמים את דברי החזון איש (שביעית סי' ה' ס"ק ד'; שם ס"ק י"ב) המפקפק בדבר, שכן עינינו הרואות כי הכהנים בימינו נושאים כפיהם ומברכים ברכה, וכן הכהנים פודים את הבכורים בימינו, כך שעל כרחינו לומר כי מן התורה

היכל הוראה

מבי מדרשא "היכל הוראה" • מיסוד שד הוראה מרן ה"קנה בשם" זי"ע
בראשות בנו נאכ"ר היכל הוראה הגאון הגדול רבי משה בראנדסדארפער שליט"א
מגדולי פוסקי דורנו ובעל שו"ת היכל הוראה • יו"ל ע"י איגוד הרבנים תלמידי "היכל הוראה"

גליון קח * פרשת במדבר - חג השבועות תשפ"ה

בין כותלי ההיכל

מתוך שאלות ותשובות
שעלו על שולחן ההיכל לפני מורינו הרב שליט"א

בן חו"ל שיש לו ב' דירות אחת בחו"ל ואחת בא"י ועכשיו הוא שוהה בארץ ישראל

בן חוץ לארץ שיש לו ב' דירות, אחת בחו"ל בה הוא מתגורר רוב השנה, אמנם קנה דירה נוספת בארץ ישראל שם הוא רוצה להתגורר בקרוב אלא שלעת עתה עדיין רוב עסקיו בחו"ל, וכעת הוא שוהה בארץ ישראל ביום טוב. הרי שהיותו והוא כאן כבר כמה חדשים ויש לו דירה משלו ובפרט שבדעתו לעקור דירתו מחו"ל לגמרי ולהשתקע ולדור בארץ ישראל בתמידות ע"כ פשוט אינו צריך לנהוג רק יום אחד כמו כאן בארץ ישראל¹.

אחד שאכל מאכלי חלב וישב לסעודה עם שנים שאכלו מאכלי בשר אם יכולים להצטרף לזימון

אכל מאכלי חלב ושאר הסועדים אכלו מאכלי בשר (כמוכן בתפסק מפה), הרי שלמעשה אם ישבו יחד לאכול ואכלו שלשתם כזית מן הפת עוד קודם שהתחילו סעודתם זה בבשר וזה בחלב שפיר יכולים להצטרף אבל אם קדמו אוכלי הבשר ואכלו מן הבשר קודם שיאכל הלה מפתו אזי אי אפשר לצרפם².

חלות שנאפו עם רוטב בשרי ולא עשה בהם היכר האם מותר לאכלם

הכין לסעודת שבת"ק חלות שנאפו עם רוטב בשרי [ובשביל הדגים יש לו חלות אחרות כך שאין בזה משום סכנה] והיות שיש לו אורחים רבים אפה הרבה חלות אך לא עשה בהם היכר כיון שהוא רק לצורך שבת"ק, ולבסוף לא אכלם בשבת. הרי שמותר לקיימן ויכול לאכלן גם במשך השבוע אלא דצריך שיעשה בהן היכר כדי שלא יבואו לאכלן עם חלב³.

1. כן הורה מורינו הרב שליט"א בשו"ת היכל הוראה ח"ב (הוראה פז) בענין אחד שהוא גרוש מאשתו והוא גר עד היום במדינת שווייץ וגרושתו וילדיו נמצאים בארץ ישראל, ועתה רוצה להיות קרוב לילדיו ולכן החליט לקנות דירה בארץ ישראל ולבוא לגור כאן בקביעות, אמנם בינתיים כיון שעיקר פרנסתו עדיין בשווייץ החליט שבתקופה זו עד שיגמור עסקיו שם הוא יחלוק את זמנו באופן שבחדשים האלו שהוא צריך לעסוק שם לפרנסתו ישנה שם ובשאר הזמן ישנה בא"י בדירתו לאחרונה, ואחר שיגמור שם את כל עסקיו יעלה לארץ ישראל באופן קבוע, וכן כבר העביר חלק מחפציו לכאן לארץ ישראל, ועתה הוא שוהה כאן בארץ"ק לכמה חדשים ושואל אם צריך לנהוג י"ט שני של גלויות.

והנה מצאנו כעין נדון דידן בשו"ת מנחת יצחק (ח"ד סימן ד) שנשאל אודות מי שדר איהו חדשים בארץ ישראל ואיהו חדשים בחוץ לארץ מה דינו, והביא משו"ת מהר"ט צהלון (סימן כב), דאם אדם קבע עצמו לדור שנה בארץ ישראל ושנה בחו"ל, אין לו אלא מקומו ושעתו ומועדו ד' אשר באו לו בארץ ישראל לדין"ק ליה כאנשי א"י וכן להיפוך בשנה שדר בחו"ל ע"כ. והביא עוד מהגאון רבי ישראל זאב מצינברג זצ"ל מרבי ירושלים ע"ה"ק שנשאל מהאדמו"ר האמרי אמת מגור זצ"ל, שחשב פעם לקבוע דירתו חליפות בשנה, חצי שנה בא"י וחצי שנה בחו"ל. ונשאל ממנו מה יהיה אצלו חובת המועדות ופשיטה ליה מתשובת מהר"ט ה"נזכר, ומה דנקט בלשונו קביעות דירה לשנה לאו דוקא והוא הדין לחצי שנה, דאלי"כ למאן תרמינה עכ"ד. והנה הגם לפי דברי מהר"ט ז"ל ה"נ"ל יש מקום לומר ששנה דוקא, אבל שפיר מטעמי דאלי"כ למאן תרמינה הוי עכ"פ ספק, והמקום מכריע כלי, וכ"כ בשו"ת זקן אהרן (ח"ב סימן כ) עיי"ש. ולפיכך היותו והוא כאן כבר כמה חדשים ויש לו דירה משלו ובפרט שבדעתו לעקור דירתו מחו"ל לגמרי ולהשתקע ולדור בארץ ישראל בתמידות ע"כ פשוט אינו צריך לנהוג רק יום אחד כמו כאן בארץ ישראל.

2. בתשובת היכל הוראה ח"ב (הוראה כב) הוסיף מורינו הרב שליט"א, דאעפ"י שכתב המשנה ברורה (סימן קצו סק"י) דכשנאפו אוכל חלב או גבינה והשנים בשר מצטרפין שהאוכל גבינה יכול לאכול מלחמם אע"פ שהוא מלוכלך בשם אע"פ יקנה פיו וידיתו, א"כ משמע שאין צריך להקדים לאכול פת ואפילו אם קדמו לאכול בשר ג"כ מצטרפין, אך זה אינו דבריו המשנים ה"נ"ל הם רק לגבי גבינה רכה, אבל אם אוכל גבינה קשה סובר מהר"ט דאין מצטרפין, וז"ל שם: היות שהמנהג שלא לאכול בשר אחר גבינה קשה ע"י קניית והדחה וכן מ"ח עד ט"ב שאין אוכלים בשר רק בסעודת מצוה ויש שנוהגין גם בזה ואוכלין רק מאכלי חלב כמו שכתב בסיומן תקנ"א אותן שנוהגין במשבר ואוכלין חלב אין מצטרפין עם אוכלי בשר דהרי אין יכולין לאכול זה רק ע"ז אלא אם כן אכלו כזית פת קודם שאוכלי בשר התחילו לאכול בשר בלחמם שאז עדיין היו יכולין לאכול ביד או שאחד מבני הסעודה אכל כזית לחם אחר שאינו מלוכלך לא בבשר ולא בחלב שזה מצרף את כולם שהרי כולם יכולים לאכול מלחמם. עכ"ל.

והנה ממש"כ המשנים"כ שהטעם דהאוכל חלב או גבינה רכה ושניים אוכלים בשר שמצטרפין לזימון הוא משום שהאוכל גבינה הרי יכול לאכול מלחמם אע"פ שהלחם מלוכלך בבשר אם יקנה פיו וידיתו. משמע מדבריו דהטעם דמצטרפין הוא משום שיכול לאכול מלחמם תיכף אחרי הדחה, אולם באופן שאינם יכולים לאכול תיכף מלחמם כגון אלו שמקפידים שלא לאכול בשרי אחרי חלב רק כעבור שעה בודאי שגם דעת המשנים"כ שאין מצטרפין, וכמו שמבואר בהמשך דברי המשנים"כ שם דאם אוכל גבינה קשה אין מצטרפין כי המנהג עכשיו שלא לאכול בשר אחר גבינה קשה ע"י קניית והדחה.

3. בנימוק הדברים כתב מורינו הרב שליט"א בהיכל הוראה ח"ג (הוראה נד), דהנה מצאנו בלכות בשר בחלב (י"ד סימן נ"ז) דאין ללול עיסה בחלב משא יבא לאכול עם בשר ואם לשלל הפת אסורה, אמנם אם ידיו בשר מועט כגון אכילה בבת אחת מותר, וכתב על כל דבריו תשובה (סימן צא אות ח') דלדעת הרמ"א לא שיש בו אכילת יום אחד ולא דבר למותרו ודבר מועט שמוותר לאפתו גם בלי היכר.

ומעתה בנדון דידן כשלש את החלות בלי היכר עבד שפיר דמתחילה היה כוונתו שיהיה לו יום אחד וזה מותר לאפוא גם בלי היכר, ומכל מקום אמר לו מורינו הרב, שיעשה עכשיו היכר, ואף שכתב בגליון מהרש"א שם דלאחר שאפה לא יועיל לחלוק בו אותיות חלב כיון דכבר נאסר, כל זה באופן שלכתחילה היתה האפיה באיסור אבל בנדון דידן שהאפיה היתה בחיתור שפיר מהני אם יתקוק עכשיו בפת שהיא בשו"ת כדי שלא יבואו לאכלה עם חלב.

ביני עמודי דגרסי דהיכל הוראה נשללה שאלה אצל מורינו הרב שליט"א, מיהודי שהוא מומחה בטעמות יין והוא עובד ביקב עם הכשר, אולם מחמת מומחיותו בהבחנת טעמי היינות מביאים לו לטעום גם מיקבים אחרים ויש מהם יקבים שאינם כשרים ויש גם יקבים שיש שם פועלים מחללי שבת, ושאלתו אם מותר לו לטעום מן היינות ההם שהרי יינות אלו דינם כסתם יינם שלא נאסרו אלא בשתייה והוא לא יבלע את היין רק יטעום ויפלוט.

והשיבו מורינו הרב, דכיון דהמטרה של טעימת היין היא בשביל לדעת טעם היין אם הוא טוב או לא הרי זה אסור לטעום ואף שיינות שלנו יש לדון אם נאסרו בהנאה (עיין רמ"א י"ד סימן קכג סעיף א') שהרי גויים בזמננו אינם עובדי ע"ז ובפרט הישמעאלים מכל מקום הם אסורים בשתייה, וכל שנאסרו בשתייה אסורים גם בטעימה שמא יבא לשותותם וכדברי הרמ"א ביו"ד (סימן קח סעיף ה'), ועיין בפרמ"ג בשפ"ד (שם על הש"ך ס"ק כד) דכל איסור אכילה אסור לטעמו הן בלשון הן טועם ופולט מדרבנן אטו אכילה.

ואף אם היקב הוא של יהודי מחלל שבת רח"ל שגזרו על יינם שיהיה כיון נסך (עיין שו"ת אגרות משה יו"ד ח"ב סימן קלב) ויש שהתירו את יינם עכ"פ בהנאה משום שהוה כתינוקות שנשבו מ"מ נראה דאסור לטעום מיינם, חדא דביקבים אלו מצוי מאד שהיתה נגיעה של גויים כי אינם מקפידים על זה והגויים מצויים הרבה, ואפילו אם ידוע ודאי שגם נגע בו גוי אלא יהודים מחללי שבת רח"ל איך ידש הפוסקים וי"כ בתשובות והנהגות.

(ח"ב סימן ת') שקשה להקל במחללי שבת המצויים כיום כיון שאדברה עולמים לטעות וללמוד מהם כיון ששורש האיסור הוא משום קירוב וחיתון וזה שייך גם בתינוק שנשבה.

מילי דהוראה

אודות מה שנתבקש מורינו הגאב"ד שליט"א מאחד מגדולי המורים פניה"ק ירושלים הגאון הגדול רבי אברהם דוד ליטמאנוביץ שליט"א מרבני ועד הכשרות שעל יד העדה החרדית להעיר ולהאיר עיני הציבור על דבר מנהגן של ישראל שמעטרין בתייהם בציצים ופרחים ובענפי אילנות שיש להזהר שלא להעבירם ממקום למקום לדוגמא להוריד העציץ עם הפרחים מן השולחן בשעת האכילה ולאחר

הסעודה להחזיר את העציץ למקומו מחשש זורע וקוצר ועל זה אמר מורינו הגאב"ד שליט"א שבאמת יש מקום לחוש לדברי הגאון הנ"ל אם יעמידו הענפים בעציצים שיש בהם עפר שהם יכולים להשריש או בפרחים שעדיין לא נפתחו, כמו כן פרחים שנמצאים בעציץ והתחילו להוציא שרשים אסור לטלטלם ממקום למקום וכן להוציא אותם מן המים ולהחזירם (עיין שו"ע סי' ש"ו - סי' ס"ח ובמשנה ברורה שם).

הלכה והוראה בישראל

מכתב תשובה ממורינו הגאב"ד שליט"א בענין אכילת מאכלי בשר באותה סעודה עם מאכלי חלב בחג השבועות

בס"ד בבי מדרשא היכל הוראה ירושת"ו
ע"ד מה שנסאלתי כמה פעמים אודות חג השבועות שנהגים לאכול בו מאכלי חלב אם אפשר לאכול מאכלי חלב ומאכלי בשר באותה סעודה וכידוע פסק המג"א (סימן תצד סק"ו) דמותר לאכול בסעודה אחת גבינה (לא קשה) עם בשר רק שיחליף המפה בין אכילת הגבינה לאכילת הבשר, וכן מבואר במשנ"ב (שם סקט"ז).

אמנם לפי מה שנראה מן הפוסקים בשו"ע (יו"ד סימן פט בש"ד סק"ה) דבסעודה אחת אסור לאכול בשר וחלב אפילו אם יפסיק ביניהם כל היום כולו נראה דאין לעשות כן ועיין במשנ"ב (סימן תצד ס"ק יז) שכתב בשם הפמ"ג דבשבועות צריך לזהר בענין מאכלי בשר וחלב בכל מה שנוהגין כל השנה כולה כמבואר ביו"ד (סימן פח וסימן פט) ושלא לצאת שכרם בהפסדם וכן הוא בחק יעקב (סימן תצד ס"ק יא) דכתב ששומר נפשו ירחק מהם וכן הסכמת האחרונים שגם בחג השבועות יש לזהר כמו בכל השנה. וכן כתב בכף החיים (שם ס"ק סה).

אלא דיש להבין דלכאורה דברי המשנ"ב סתרי אהדדי דהרי בס"ק הקודם סקט"ז כתב דאין צריך להפסיק בברהמ"ז אלא יקנה פיו יפה וידית, ואילו בס"ק שאחר זה סק"ז כתב דגם בחג השבועות צריך לזהר בכל מה שנוהגין כל השנה כולה כהכרעת כל הפוסקים שהבאנו לעיל, ע"כ נלענ"ד דבדאי דעתו להלכה כמו שכתב בסק"ז שאין לאכול בשר וחלב בסעודה אחת ואחר שהביא דברי המג"א בס"ק ט"ז סמך על מה שכתב בס"ק שאחר זה שהרי בס"ק י"ז כתב כמה הלכות והנהגות ששייכים לחג השבועות על אף שאין שייכות ביניהם.

ואחר העיון נראה דצדקו הדברים דהנה מש"כ המשנ"ב בשער הציון (אות טו) בשם הפרמ"ג לחלק בין גבינה רכה לגבינה קשה הוא על פי דברי הפמ"ג באו"ח שם (א"א סק"ו) שהעתיק דברי הב"י והת"ח אמנם הפרמ"ג עצמו ביו"ד סימן פ"ט כתב להדיא הלכה למעשה דגם בגבינה רכה צריך להפסיק בברכת המזון שכתב בשפ"ד (אות טו) וז"ל: עיין ש"ך ושאר אחרונים החמירו בשש שעות כזוהר

והפר"ח היקל בשר עוף אחר גבינה לאכול ע"ש באות ט"ו וכבר נהגו להקל ע"י סילוק ובהמ"ז והיינו כל שאין גבינה קשה אבל גבינה קשה ראוי להחמיר שש שעות, עכ"ל. הרי דגם בגבינה רכה בעינן סילוק ובהמ"ז.

ויותר מפורש כתב הפרמ"ג במשנ"ב ביו"ד (שם סק"ג) וז"ל: אבל בתר גבינה רכה ראיתי מקילין קצת וסומכין על קינוח והדחה ואפילו מאן דמחמיר מברך (בשבועות) ברכת המזון על סעודת חלב ומכנים עצמן לאכול בשר אח"כ כיון שהוא גופא חומרא דב"ד דלא לוסף. ובהכרח שעיקר דעתו של המשנ"ב כהפרמ"ג ביו"ד דגם בגבינה רכה צריך להפסיק בברהמ"ז, ובסקט"ז שם רק העתיק דברי המג"א וע"ז הביא בשער הציון בשם הפרמ"ג דגם מש"כ המג"א הוא בגבינה רכה דוקא, ובאמת דאין הלכה כן אלא כמש"כ הוא עצמו בסק"ז שצריך לזהר בזה כמו כל השנה דהיינו שיפסיק בבהמ"ז. [ועיין מש"כ א"א זקנינו בשו"ת משנה שכיר (ח"א סימן נט בדפוס הישן) מ"ש בביאור שיטת המג"א]. ואל תשיבני למה כתב המשנ"ב בסקט"ז דא"צ להפסיק [כדעת המג"א והפמ"ג באו"ח] אם באמת אין דעתו כן להלכה דאין זה תימה שכן דרכו של המשנ"ב שהרבה פעמים הוא מביא כמה דעות והוא סומך על מש"כ לבסוף או בס"ק שאחר זה את דעתו הלכה למעשה.

ואף שיועד אני שיש כמה מבני ארץ ישראל שסומכים על דברי המשנ"ב בסקט"ז ונוהגין לאכול בשר וחלב בסעודה אחת שמן הבאר ההיא ישקו כל העדרים וכמו שכתבתי בהיכל הוראה (ח"א הוראה ח') במילי דהוראה גודל יקרת ספר המשנה ברורה שהלכה כמותו בכל מקום, מכל מקום כה"ג נראה לענ"ד דאין לנהוג כן דגם המשנ"ב עצמו לא פסק כן להלכה וכמש"כ.

ועל פי זה אני מורה לשואלים שאין לעשות כן אלא יעשו הפסק בברכת המזון ורק אחר כך יטלו ידיהם ויאכלו סעודת יו"ט בבשר.

רשמתי את אשר חנני השי"ת
משה בראנדסרופער

הפקדו: "זאמנח" 053-33105646

זמני קבלת קהל במרכז "היכל הוראה" בירושלים רח' הרב זוננפלד 3 טל' 052-5322775

מוצש"ק ומוצאי יו"ט מחצית שעה אחרי זמן ר"ת למשך שעה	שבת ויו"ט משעה קודם השקיעה עד רבע שעה קודם השקיעה	ערש"ק וערב יו"ט לפנה"צ 11:00 עד 1:00 ומשעה קודם הד"ג עד הד"ג	א-ה מהשעה 10:00 לפנה"צ עד 9:00 בערב רצוף
--	---	--	--

ע"פ תקנת רבינו מרן ז"ל שאלות דחופות או שאינה סובלת דחוי, בכל עת וזמן בימים ובלילות.

בית בנו הדומ"ץ
הרה"ג שמעון עוזר בראנדסרופער שליט"א כמה דקות מההיכל
רחוב רבינו גרשון 5 [בניסה א' קומה 2] י-ם 9' 0527155774
053-3111159 02-5370033

איגוד הרבנים
תלמידי היכל הוראה
בארה"ק העונים
לשואלים דבר ה'
זו הלכה

יחשלים	ח"פה
בית שמש	קריית ספר
ביתר	כרמיאל
בני ברק	טבריה
טול סטון	צפת
אשדוד	אור הגנוז
חצור	טף הגליל
תעננה	

לב ההלכה

ו"ל ע"י מפעל 'שונה הלכות' להיוזק לימוד ההלכה לפני השיבות בארה"ק

אליבא דהלכתא

הלכות ומנהגים לחג השבועות (א)

ליל חג השבועות

וכל מי שלא ישן כלל ועוסק בתורה מובטח לו שישלים שנתו.^א

אמירת סדר התיקון

ו. נהגו ברוב המקומות לומר סדר התיקון ליל שבועות, ומקורו קדוש מזוהר הקדוש וכתבי האר"י ז"ל. וכתב בספר יסוד ושושן העבודה (שער ט' פ"א) הפוסקים של התנ"ך יאמרו עם הטעמים, ויש שכתבו שנכון לעמוד בשעת התיקון בכל מה דאפשר.^ב

ז. לימוד משניות. מצינו מחלוקת האחרונים אם מותר ללמוד משניות בליל שבועות,^ג ומנהג רוב העולם ללמוד משניות.^ד

ח. לאמרו קודם הסעודה. אם יודע שלא יהיה לו פנאי לסיים סדר התיקון בלילה יכול להקדימו לאמרו קודם הסעודה,^ה ואפילו קודם חצות הלילה.^ו והרבה צדיקים נהגו שאם לא עלה בידם

חובת הנשים להמתין בהדלקת הנרות

ג. יש אומרים שנשים הנוהגות להדליק הנרות בכל יום טוב מבעוד יום, מכל מקום בליל שבועות ידליקו אחר צאת הכוכבים, אמנם הרבה מקילים בזה שיכולות להדליק הנרות מבעוד יום כמו שנוהגות בכל יום טוב.^א

דיבורים בטלים בליל שבועות עד 'כתר'

ד. נהגו בהרבה מקומות שלא לדבר שום שיחה בטילה כל הלילה עד אחר אמירת 'כתר' במוסף, כי אז עולין כל קישוטי כלה שעשה בלילה.^ב

המנהג לעסוק בתורה כל הלילה

ה. המנהג להיות ער בליל שבועות ולעסוק בתורה,

לטהר את עצמו לרגל

א. חייב אדם לטהר עצמו ברגל ויטבול במקווה, וכל שכן ברגל זה שבו טבלו את עצמם כל ישראל אנשים ונשים,^א ונוהגים ליטול צפרני הידים והרגלים לכבוד טהרת הרגל, ואף שבכל השנה מקפידים שלא ליטול צפרני הידים והרגלים ביום אחד בערב שבועות אינו צריך להקפיד.^ב

לאחר בתפילת מעריב וקידוש

ב. בליל יום טוב שבועות אין לקדש עד שיהיה ודאי לילה דהרי יום טוב שבועות הוא לאחר שבעה שבועות תמימות,^א ולכתחילה גם נשים לא יקדשו קודם הלילה,^ב וכן צריך להקפיד בתפילת מעריב שיתפלל כשבודאי בלילה.^ג

א. ע"י ש"ה (מס' שבועות פ' נר מצוה), וכמו שצוה הש"ת 'לך אל העם וקדשתם'. ג. ע"י ליקוטי מהר"ח סדר מנהגי חג השבועות, וע"י לענין טבילת צפרני ידים ורגלים ביום אחד, שסיפר לו חסיד אחד שראה כן אצל הגה"ק ר' אלימלך מרודניק זע"א וכששאלו על זה, השיב לו הרה"ק הנ"ל דהוא על פי מה שכתב בזוהר הק' דצריך לטהר את עצמו בשבועות כאשר לבעלה, וכן הובא בשם הרה"ק החידושי הרי"ם (שיח שרפי קודש פרשיסחא ערב שבועות). ג. עמק ברכה הובא בשיירי כנסת הגדולה (ס' תצ"ד), ומג"א (ריש הסימן). ד. ע"י שו"ת להורות נתן (ח"ז ס' ל"א), ומבאר דכל זה אף לנשים שלא ספרו ספירת העומר, כיון דחג השבועות שונה משאר ימים טובים שאינו תלוי ביום החודש רק לאחר ספירת שבע שבועות תמימות, ואם כן אף אצל הנשים מתחילת היום טוב רק לאחר המ"ט ימים תמימים ולכן אין לקדש קודם הלילה. ה. ע"י ט"ז (ריש הסימן), ופמ"ג (מש"ז שם). וע"י שו"ת התעוררות תשובה (א"ח ס' רצ"ו) שתמה על הט"ז וכתב טעם אחר להתפלל ערבית בלילה, כיון דמנהגינו להיות ערים בלילה ואם יתפללו מוקדם לא יצאו ידי חובת קרי"ש ואחר התפילה ישכחו מלאמרו ולכן תקנו לאחר זמן התפילה. ו. כיון דנהגו הנשים לברך שהחיינו בשעת הדלקת נרות ובזה מקבלות קדושת היום ונחשב כקידוש (ע"י לוח א"י להגר"מ טיקוונצוני בשם הגר"ז זלאתניק, ושו"ת מקדש ישראל שבועות ס' ה'). ג. ע"י הלכות (מועדים פ' י"ב אות ב' להגר"ז א'), תשובות והנהגות (ח"ד ס' ק"א). ח. ומקורו קדוש מספר זוהר חי (קאמרא עמוד ל"ה) בשם הבעש"ט הקדוש זע"א "וליהוה באזהרות מון אלוקי קודש הריב"ש טוב להזהר אחר התיקון שעשה בלילה, באזהרה גדולה שלא יפסיק בשום שיחה הנראית כעין בטילה עד אחר שאומר במוסף כתר, כי אז עולין כל קישוטי כלה שעשה בלילה, ויש שכתבו לדייק בדבריו שכתב 'שיחה הנראה כעין בטילה', ומכאן חיזוק אלא שאינם יכולים לעשות תענית דיבור כגון בעל משפחה וכדומה, שעיקר הענין היא שלא ידברו שיחה בטילה אף שמדברים הדברים הצריכים להם. ט. אינא בזהר (ח"ב צ"ד ע"ב - ק"ד ע"א) חסידים הראשונים היו נעורים כל הלילה ועוסקים בתורה, וכן נהגו רוב הולמים לעשות כן (ע"י משנ"ב ס' תצ"ד ס"ק א' - ועיין בשו"ע האר"י ז"ל כונה של שבועות ש"א ס"א דע שכל מי שבטילה לא ישן כלל ועיקר והיה עוסק בתורה, מובטח לו שישלים שנתו ולא יאירע לו שום נזק"). הטעם. כתב המגן אברהם (ריש הסימן) טעם הדבר על פי פשוטו, שישאל היו ישים כל הלילה והוצרך הקדוש ברוך הוא להעיר אותם לקבל התורה וכדאינא במדבר (שיר השירים פ' א' י"ב אות ב') לכך אנו צדיקים לתקן זה (וע"י משנ"ב שם ס"ק א'). וכתב בספר חק יעקב (שם ס"ק א') "בבית מוח"ז הגאון אב נהגו כן ללמוד בעשר, כי עיקר התיקון לא תיקנו רק בפני עמי הארץ שאינם יודעים ללמוד על כן אומרים התיקון" (וע"י שו"ע הרב שם ס' ג' 'עיקר העסק יהיה בתורה שבע"פ'). י. ע"י חק החיים (שם ס"ק ג' ד'), וע"י ספר לב דוד להחיד"א (פ' ל"א) שכתב 'אשר לא טוב עשו לעשות במה לעצמן ולשנות מנהג כל ישראל' (ע"י יסוד ושושן עבודה שער ט' פרק יהודה אות ק"ח). וע"י שו"ת משנת יעקב (ח"ג בהגהה לס' תצ"ד) תמה על דברי הגה"ק מקאמרא דהלא המסדר אינו רק איה מסדר אלא אדם גדול בענקים כש"ה הק', ומסיים דמאחר שנתקבל הלימוד בקרב אלפי ישראל בודאי עולה למעלה. יד. וכן נהג הרה"ק ממונקאטש (דרכי חיים ושלום אות תרל"ח), וזוהר חי (קאמרא דף ל"ה) דנהגו ללמוד קודם סדר תנ"ך ואח"כ באמצע הסעודה האידרא. טו. דבלי יו"ט אין קפידא בקריאת פסוקי תורה שבכתב בלילה, ע"י שו"ת רב פעלים (א"ח ח"ב ס' ב' ד"ה ועל), ושו"ת מהרש"ם (ח"א ס' קנ"ח).

תשובה בהלכה

באניציען מיט באנען אין באסעס. עס איז אסור פאר א בן חו"ל זיך צו באניציען מיט דו באנען, און באסעס אפילו ער טוט נישט בפועל א מלאכה פונדעסטענסוועגן איז עס אסור משום עוברין דחול וחולו יו"ט (ויש"פ פ"ד אות ב' בשם הגר"ש א'). שו"ת שרגא המאר ח"ז ס' כ"ז.

שו"ת בא"מ ח"ז עמ' רצ"א, ושש"כ פנ"ה ע"י בשם הגר"ש א' (צ"ל).

ברמז. עס איז מותר צו זאגן באופן רמז פאר א בן א"י צו טון א מלאכה, דו זעלבע וועג ווי אזוי עס איז מותר צו זאגן פאר א גוי צו טון א מלאכה אין שבת (ויש"פ פ"ד ח' ע"ג).

בן חו"ל בארץ ישראל

אמירה. א בן חו"ל וואס איז אין א"י אויף יו"ט טאר נישט בעטען פון א בן א"י צו טון א מלאכה פאר אים (ע"י ברכ"י ס' תצ"ז ס"ק ד'), אבער ווען עס איז נישט דא קיין אנדערע ברירה למשל ווען ער דארף האבן דו א"ר קאנדישאן איז מותר (ע"י

הגליון נכתב ע"י הרה"ג ר' שמואל בנימין זינגער שליט"א בעמח"ס 'בשבילי הלכה'

שיעורי הלכה

הרה"ג רבי מנחם מענדל גייגר שליט"א

שנאמר בברך חסדי ישעיה אשדוד

חג השבועות תשפ"ה

עניי ברכת התורה

הניעור בליל שבועות האם יכול לקרות ק"ש קודם ברכת התורה

חוב ברכת התורה מח"ת כחוב ברכה על האכילה

ד. וכשנתבונן בדברי הראשונים נראה שהמקור הוא בברכות כ"א שלמדין שם מדברי משרע"ה שאמר "כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלוקינו". ומבאר המהרש"א דכל התורה הם שמותיו של הקב"ה וממילא כשבא להזכיר שמותיו של הקב"ה צריך להודות ולשבח להקב"ה, ועפ"ז מוכח שמעיקר הדין קודם שבא ללמוד תורה ולהזכיר את שמותיו של הקב"ה כבר צריך לברך ביאור הדבר כתב הגר"ז בשם אביו הגר"ח מבריסק שחפצא של תורה צריכה ברכה דלכן נשים מברכות ברכות התורה אע"פ שאינן מחויבות בלימוד תורה, וכך מוכח מדברי הרמב"ן בסה"מ מ"ע ט"ו "שנצטוו להודות לשמו יתברך בכל עת שנקרא בתורה על הטובה הגדולה שעשה לנו בתתן תורתו אלינו והודיענו המעשים הרצויים לפניו שבהם ננחל חיי העוה"ב, וכאשר נצטוו בברכה אחר כל אכילה כן נצטוו בזה"ו ומוכח שגדרה הוא כברכת הנהנין על האכילה רק אחר אכילה נצטוו מה"ת לברך רק האכילה, שרק כשהוא שבע ויודע להעריך כראוי על הטובה ולהודות להשי"ת בשלימות על האכילה, משא"כ בתורה עוד קודם הלימוד צריך לדעת להודות להשי"ת על הטובה הגדולה בנתינת התורה, ונראה להוסיף דאין כוונת הרמב"ן שבכל לימוד ולימוד צריך לברך שוב, דהרי מצאנו זאת ממשרע"ה, וכבר הבאנו הוכחת בעל הישמח משה ז"ע שאצל משרע"ה ע"ה ודאי לא היתה היא ההיסח הדעת והפסק של שינת קבע, ואעפ"כ בכל יום בירך שוב ברכת התורה (ואולי משום שכל יום נהיים ככירה חדשה אף ללא שינה בנתיים) וגדר ברכה זו לברכה קודם הלימוד כמו שמשרע"ה בירך קודם השירה, כדכתיב כי שם ה' אקרא דהיינו כשאצרה להזכיר שמותיו של הקב"ה על לימוד התורה תמיד "הבו גודל לאלקינו" בברכת התורה, ומעתה נחזור לענינו, דאף הניעור בלילה אסור לו ללמוד קודם ברכת התורה.

ה. ומעתה יש להעיר על מה שכתב בשו"ת ארץ צבי (ח"א סי' י"ט) לחדש בדין הניעור בלילה כשאנו יכול לשמוע ברכה מאחר, ומקפיד שלא לברך אחר הטבילה וחושש שיעבור זמן ק"ש, דרשאי לקרות ק"ש קודם ברכת התורה ויכוון שלא לצאת בזה מצות תלמוד תורה וממילא יהא פטור בנתיים מברכת התורה, ומדמה זאת לשיטה שהביא השו"ע ד"א שאם אומר פסוק בתחנונים דרך תפלה פטור מברכת התורה (עיי"ש מה שכתב עוד טעמים להקל), ונראה דשיטה זו סוברת דברכת התורה היא כברכה על מצות תלמוד תורה וכיון שאמרה שלא בדרך לימוד ורק דרך בקשה ותחנונים לכן אינו מקיים בזה מצות ת"ת, ולכן לא שייך לחייב ברכת התורה משום ברכת המצות על אמירת הפסוקים וכעין זה ביארו המפרשים (דאה"מ"ב) מה שנסתפק בב"י בס' מ"ז לענין ק"ש בתפילה אם לא בירך ברכת התורה אם צריך ללמוד מיד אחר התפילה או לא,

א. בשו"ת מהרש"ג או"ח (סי' ס"ב) נשאל באותן הנעורים בליל שבועות שלאחר שעלה עמוד השחר ומתחיל להאיר היום הם הולכים לישון, והיות שהם חוששים שיאחרו זמן קריאת שמע, הם אומרים ק"ש קודם השינה ומתכוונים לצאת בזה חובת ק"ש של שחרית, והשאלה האם נכון לנהוג כן כשאנו מקדימים לברך ברכת התורה שהרי נחלקו הפוסקים האם הניעור בלילה חייב בברכת התורה. דלכן כתב המ"ב שישמע הברכה מאחר, או יסמוך על ברכת אהבה רבה, ומה יעשו כשאין להם כעת עצה זו.

ב. והשיב המהרש"ג דממ"נ רשאים כעת לקרות ק"ש ללא ברכת התורה ורק שיערכו ברכת התורה אחר השינה בבוקר, דהנה בטו"ש"ע סי' מ"ז הובא ב' שיטות בענין ברכת התורה, דדעת הרא"ש והטור דנתקנה על לימוד, ולכן בהיסח הדעת כגון שישן אף באמצע היום צריך לברך שוב על הלימוד שילמד אח"כ, אבל לדעת ר"ת רק יום חדש גורם חוב חדש של ברכת התורה ולא ההפסק, ומעתה לפי"ד הרא"ש והטור מכיון שלא ישן בנתיים כלום לא היתה הפסק והיסח הדעת לא נתחייב לברך שוב, אבל לדעת ר"ת דהיום גורם מכיון שנהיה יום חדש צריך לברך שוב, והוסיף שם דלפי"ז הניעור בלילה מותר ללמוד קודם ברכת התורה לכל הדיעות, דלדעת הרא"ש והטור שרק היסח הדעת והפסק גורם חוב חדש לברך, מכיון שהיה ניעור ביום ובלילה ולא היתה לו שום היסח הדעת אינו צריך לברך עד שישן, ואילו לפי ר"ת שהיום הוא גורם דמיא לברכת השחר שהוא ברכת השבח וכמוש בברכת השחר אין איסור אם כשמקדים איזה דבר קודם הברכה ולדוגמא אם לובש המנעלים קודם ברכת שעשה לי כל צרכי, ה"ה שאין איסור ללמוד קודם ברכת התורה. אלא שלכתחילה ראוי להקדים ברכת התורה ללימוד מפני חשיבותה של תורה וכדאיתא בנדרים פ"ח דנחרב הבית על שלא ברכו בתורה תחלה. ורק אם הוא ברכת המצות ולימוד עד שיברך כמו שאין להניח תפילין קודם שיברך, ולכן בהפסק בשינת קבע או בהיסח הדעת אסור ללמוד עד שיברך, עכתי"ד המהרש"ג.

ג. אולם לכאורה נראה לדון כתלמיד הדין בקרקע דלכאורה אין לסמוך ע"ז ולומר שהוא כשאר ברכת השחר שאינו מעכב הברכה, דהנה לענין ספק אם בירך ברכת התורה מביא המ"ב בתחילת סימן מ"ז שכתב השערי תשובה בשם כמה אחרונים דמספק לא יחזור ויברך, וכתב ע"ז המ"ב "ורק באמת קשה מאוד לסמוך עליהם אחרי דהרבה ראשונים (הלא המה הרמב"ן והחיי"ק והרשב"א) סוברים דברכת התורה הוא מן התורה" ומוסיף שם "ואם יכול לבקש מאחר שיוציאו בברכת התורה או שמכוון לכתחילה בברכת אהבה לפטור וללמד תיכף אחר התפילה מה טוב" וראה שם במ"ב שמביא מהשאגת אריה סי' כ"ד דמסיק שברכת התורה הוא מה"ת ולכן אם נסתפק לו אם בירך יברך עכ"פ ברכת "אשר בחר".

כבר מחוייב בברכת התורה כשבא לומר דברי תורה שבזה מזכיר שמותיו של הקב"ה, אע"פ שאינו מקיים בזה מצות ת"ת, וכפי שיבאר הגר"ח מבריסק דלכן נשים מברכות בברכת התורה אע"פ שאינן מחייבות בת"ת כי חפצא של תורה מחייב ברכה, ומסתבר ביותר לפי"ד הרמב"ן שכתב שהברכה על הטובה בנתינת התורה, דאין זה קשור לקיום מצות ת"ת, אלא הודאה על הטובה בנתינת התורה.

האם הק"ש שאמר בתפילה נחשב ללימוד או לא, מכיון שאינו מכין לשם לימוד ולכאורה הספק האם בכה"ג מקיים מצות ת"ת, אבל לפי דברינו יש לדון דאף אם אינו מכין למצות ת"ת בק"ש בתפילה או בק"ש לצאת ידי חובת ק"ש של שחרית, וממילא אינו מקיים בזה מצות ת"ת, אעפ"כ יצטרך לברך ברכת התורה קודם ק"ש. ד"ל דלדעת הסוברים שברכת התורה הוי מה"מ מ"כ שם ה' אקרא וגו', אמירת דברי תורה

האם כוונה לשם מצות תלמוד תורה מעכב קיום המצוה

ע"י ק"ש, משא"כ לסברת השיח השדה והדבר אברהם יש לדון ולומר דרך באופן שלולי מצות ת"ת אין לו שום מצוה לומר הדברים בודא מסתמא רוצה לקיים בזה חובתו כי שיש לו אפשרות לקיים בזה מצות ת"ת, אסור להתבטל מזה, משא"כ כשקורא ק"ש כשהוא עסוק במצות ק"ש או בק"ש בדרך תפלה, ואינו מחוייב ללמוד כעת, אין לנו סתמא שכוונתו גם לשם מצות ת"ת וצ"ע.

חוב ברכת הנהנין על אמירת דברי תורה אף כשאנו מקיים מצות ת"ת

ד. ומעתה אנו למדים עוד סברא לחייב ברכת התורה קודם ק"ש או ק"ש בתפילה. דיתכן שהוא מקיים בזה מצות ת"ת וא"כ אף לסוברים דברכת התורה הוא ברכה על מצות ת"ת חייב לברך, ונראה להוסיף עוד סברא שלכן צריך לברך ברכת התורה קודם ק"ש, לפי הסוברים דחייב ברכת התורה הוא גם משום ברכת הנהנין (ראה לבוש סי' מז ס"ח) שמבאר דלכן מברכין ברכה אחת לאחרת למחרת בבוקר על על לימודו של אתמול, מכיון דברכת הנהנין מברכין גם לאחרת, וראה קהילות יעקב (ברכות סי' כ"א) מה שהוכיח בזה דהנאה ושמחה מלימוד תורה נחשב הנאה לברך עליה ברכת הנהנין ומעתה י"ל דגם כשקורא ק"ש לשם ק"ש או בדרך תפלה ואינו מכין לשם ת"ת, ונומר שהכוונה מעכב ואינו מקיים בזה מצות ת"ת, אעפ"כ יש לברך ברכת התורה על ק"ש משום שנהנה בשעת אמירת ק"ש מאמירת דברי התורה כשהוא מבין מה שאומר מדין ברכת הנהנין.

א. בהקדמה לספר אגלי טל מחדש האבני נזר דבמצות ת"ת לכו"ע אינו צריך כוונה ולא כשאר מצוות דקיי"ל מצות צריכות כוונה, ומבאר בזה דברי הרמב"ם (בפ"ג מהל' ת"ת ה"ה) אמרו חכמים לעולם וניסוק בתורה בין לשמה ובין שלא לשמה, ולא כתב כן לגבי מצות, והקשה דבפסחים כ' אמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אף שלא לשמה, ומפרש דכוונת הרמב"ם שבתורה אף שלא כוון לשם מצות ת"ת קיים המצוה. משא"כ בשאר מצוות, ומבאר הטעם עפ"ד הר"ן ברה"כ כ"ח שכתב בדעת הרמב"ם דבמצוה שיש בה הנאה אינו צריך כוונה שכן נהנה, ולכן בת"ת כיון שהשמחה והתענוג שמתענג האדם בלימודו הוא מכלל המצוה, י"ל גם בזה הסברא שכן נהנה.

ב. ובספר שיח השדה (שער ברכת ה' סי' א') מבאר באופן אחר דלכן אינו מעכב כוונה במצות ת"ת, משום דמחוייב במצוה זו כל רגע ואם יבטל רגע זו אין לה תשלומין במה שילמד אח"כ, בכה"ג מסתמא כוונתו לשם מצות ת"ת, והוא מסתפק מה הדין בכוונה הפכית, ובשו"ת דבר אברהם (ח"א סי' ט"ז) הוסיף דאף היפך כוונה אינו מעכב, דכיון כשאנו יכול להיפטר ממצוה זו פעם לדברי הכל אינו צריך כוונה, ורק בדבר שהיא לפעמים רשות צריך לגלות שעושהו לשם מצוה עיי"ש.

הקורא ק"ש האם מקיים מצות ת"ת

ג. ומעתה יש לדון לענין ק"ש בתפילה או לשם מצות ק"ש, כשלא כיוון לשם מצות ת"ת האם יצא בזה גם מצות ת"ת, ונראה דלסברת האגלי טל מכיון שנהנה מאמירת הדברי תורה שבק"ש אינו מעכב הכוונה לשם ת"ת, ויוצא גם מצות ת"ת

האם מותר להשמיע דברי תורה לנהוג מונית שלא בירך ברכת התורה

הגר"ח מבריסק שחפצא של תורה צריכה ברכה, א"כ מי שעוסק בד"ת חייב ברכה אע"פ שאינו מקיים מצות ת"ת, דלכן גם נשים מברכות אע"פ שאינן מצוות בת"ת, א"כ הנהגה מחוייב בברכת התורה עכ"ד, ונראה לדון בזה דהלימוד ע"ז זה הוא מ"כ שם ה' אקרא וכו', וא"כ ס"ל שרק כשקורא בפיו דברי תורה אז נתחייב בברכה, ואף שהשומע ד"ת חייב לברך מדין שומע כעונה, יתכן שזהו רק כשיש כוונת שומע ומשמיע שייחשב כעונה, אולם לכא' יש לדון שהנהגה יתחייב מדין ברכת הנהנין מכיון שסו"ס נהנה מהדברי תורה שאפשר דהנוסח לעסוק בד"ת אינו יכול לברך כשאנו מתכוון לעסוק בדברי תורה וצ"ע. ונראה לתרץ בעוד אופן דע"ז י"ל "עז לעשות לה' הפרו תורתך" דמכיון שמצוה גדולה לקרבו לתורה ומצוות.

א. בשו"ת וישמע משה (להרב פריד) סי' י"ב מבאי ששאלו את הגרי"ש אלישיב במה שמצוי שנוסעים עם מונית והנהגה שאינו שומר תורה ומצוות אך הוא מחבב לומדי תורה מבקש מהנוסע להשמיע באזניו איזה דברי תורה מענינא דיומא, כיצד מותר להשמיע לו דברי תורה כשהנהגה לא בירך ברכת התורה, הרי בכך נמצא שמכשיל את הנהגה, והשיב הגרי"ש"א שהנהגה אינו מתכוון לקיים מצות ת"ת, רק לשמוע סיפור דברים בעלמא א"כ הנהגה אינו מקיים המצוה דמצוות צריכות כונה עכ"פ בדאורייתא, והרי להרבה ראשונים ברכת התורה מה"ת, לכן פטור מברכת התורה.

ב. אולם בספר משמרת ישראל - מועדים (להרב מרמורש) העיר דזה ניחא לסוברים שהוא ברכת המצוות, אבל לפי

ניתן לקבל את הגליון במייל: s963096@gmail.com

הגיריון יו"ל ע"י כולל הכנה לשבת חסדי ישעיה' אשדוד

ע"י שומעי קומו של ראש הכולל מורינו הרב רבי מנחם מענדל גייר שליט"א בעמח"ס תורה ושבת

להשרות ותגובות והנצחות פלא' 0533107868 או באייל s963096@gmail.com

• הכנה צו שבת קודש מיט לימוד התורה •

במשעול החסידות

להבין ולהשכיל בדברי רבותינו תלמידי בעש"ט הקדוש

גיליון סו | פרשת במדבר שבועות פ"ה

ודגלו עלי אהבה

האדם להתבונן ולידע ערכו ודוגמתו לאיזה איש יקרב את עצמו, כמו דאיאת במדרש צדיק כתרמר יפירח מה תמר זו יש בו פירות ויש בו עילין ולולבין וגומר, כך ישראל יש מהן בעלי מקרא בעלי משנה בעלי אגדה, לכן צריך האדם להביר ערכו באיזה מקום יהיה מקומו ובין איזה אנשים יהיה מנוחתו אשר יוכל להשיג עבודתו לייצרו. ואם מי שהוא בערך הגדולים לא יאמר אשב בין קטני ערך ושם אוכל להשיג עבודת הבורא ברוך הוא, אף שמדומה לו כן ויכול להיות שאמת אתו על ידי שישפיל עצמו ישיג אלהות, אף על פי כן לא יצא מגבול ערכו אלא יצפה לה' יתברך שיהיה בעזרתו ויוכל גם כן בין הגדולים לבוא למדת הכנעה. וכן קטן ערך לא יאמר אדחוק את עצמי לישב בראש קרוב להרב, כדי שאשמע דברי אלהים יוצאים מפה קדוש מדבר לדעת עצה ומזימה לעבודת הבורא ברוך הוא, אלא ישב במקומו הראוי לו ואל ידחוק את עצמו יותר ממחיצתו, ומצפה לה' יתברך שיהיה בעזרו ויוכל לשמוע דברי הרב אפילו בריחוק מקום.

וזאת אשר ראו אצל המלאכים שלא זו שום אחד מהם ממחיצתו אפילו לראות יקר תפארת גדולת הבורא ברוך הוא, וכל אחד ירצה לקבל רק כפי הכנתו ומסוגלותו מידעת ערכו הראוי. ושבו, גם בפועל גשמי ממש, לא לדחוף ולהידחק אצל הצדיק; שלא ידחוק את חבירו לעלות למעלה, אלא יצפה להקב"ה ויעזור לו שיוכל ממקומו להשיג ולשמוע עבודת ה'. וענין האהבה שבדגלים לדבריו הוא, שכלל מקום שיעמוד וישב יכול הקב"ה להדגיל עליו אהבה.

וזה פירוש המדרש הנ"ל דבר אחר הביאני אל בית היין בשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני ירדו עמו עשרים ושנים אלף רבבות של מלאכים שנאמר וגו' והיו עשויין כולן דגלים דגלים, פירוש שחננו איש על מחנהו ואיש על דגלו, ולא זו שום אחד מהם ממחיצתו אפילו לראות יקר תפארת גדולת הבורא ברוך הוא, אלא כל אחד עמד במקומו שאנו והשקט והיה מצפה אם יעזור לו ה', יראה במקומו הראוי לו. וכשראו ישראל זאת התחילו מתאווין לדגלים. אמרו: הלואי אנו נעשים דגלים כמותן. רצה לומר להלואי אנו נעשים דגלים כמותן. רצה לומר להלואי שיהיה בינינו מדה זו שיוכיר כל אחד מקומו הראוי לו ולא ידחוק את חבירו לעלות למעלה, אלא יצפה להקב"ה ויעזור לו שיוכל ממקומו להשיג ולשמוע עבודת ה', לכן נאמר ודגלו עלי אהבה וגו' אמרו אלולי הוא מגדיל עלי אהבה רצה לומר אלולי הוא אם יהיה רצונו יתברך שמו מגדיל עלי אהבה שאוהב אותי יתברך שמו אף אם אשב במקומי אשיג אהבתי יתברך שמו, ואם לא יהיה רצון הבורא יתברך שמו אף אם אעלה השמימה, לא אשיג מקטן ועד גדול... ואמר הקב"ה למשה עשה להם כך, רצה לומר הואיל שנתאוותם לדגלים שלא יכנס אחד בתחומו של חבירו, רק כל אחד ירצה לקבל כפי הכנתו. עשה להם כך מחנה ליום חלוד מחנה ישראל חלוד כל אחד על דגלו. אלו מן המורח ואלו מן הדומה וכו' שלא יכנס כל אחד רק אצל דומה לו, כמו שמבואר במדרש שכל השבטים של הדגלים היו שייכים להדדי, כל דגל ודגל לפי הראוי לו, והבין.

לידע על מה נברא: ובשפת אמת במדבר תרנ"ז, מוסיף בואת עומק וענין שאין חשיבות הדגלים רק מפאת הענין שידע כל אחד מקומו ולא לדחוק את חבור, אלא שהיו אלו 'סימנים וציונים לדעת ולהבין כל אחד את שורש נשמתו', וזאת 'עיקר משאלות האדם: לידע על מה נברא'. ועל ידי התורה קיבלו את מטרותם ותעודתם בעולם, וזה נקרא דגל.

ולכן ניתן להם הדגלים כמ"ש ימלא כו' כל משאלות. כי עיקר משאלות האדם בעוה"ז לידע על מה נברא. ומה תיקון עמידתו בעוה"ז. כמו מלאכי השרת שכל אחד מכיר את מקומו ומשמרתו. ובעוה"ז אי אפשר לידע רק כהולך בחושך. רק ע"י אור תורה ניתן להם הדגלים שהוא סימנים וציונים לדעת ולהבין כל א' שורש נשמתו. ובמד' נרננה בישועתך שעשית לנו

מעלה למקדש וכבוד לו: כבר הרמב"ן בהקדמת ספר במדבר הקביל והדגים בפסוקים רבים את הנאמר בפרשת במדבר בהגבלות הקירבה אל המשכן, למה שנאמר לפני קבלת התורה בהגבלת הגישה אל ההר 'בהיות הכבוד שם'.

אחר שביאר תורת הקרבנות בספר השלישי, התחיל עתה לסדר בספר הזה המצוות שנצטוו בענין אוהל מועד. וכבר הזהיר על טומאת מקדש וקדשיו לדורות, ועתה יגביל את המשכן בהיותו במדבר, כאשר הגביל הר סיני בהיות הכבוד שם. צוה 'והור הקרב יומת', כאשר אמר 'כי סקול יסקל'. וצוה 'ולא יבאו לראות כבלע את הקדש ומתו', כאשר הזהיר שם, 'פן יחרסו אל ה' לראותו' וגו'. וצוה 'ושמרתם את משמרת הקדש, ואת משמרת המזבח', כאשר אמר שם 'וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו' וגו', 'והכהנים והעם' וגו'. והנה צוה אף תהיה משמרת המשכן וכוליו, ואין יחננו סביב. {כמו} ויעמוד העם מרחוק. 'והכהנים הנגשים אל ה', איך יתנהגו בו בחנותו, ובשאת אותו, ומה יעשו במשמרתו. והכל מעלה למקדש וכבוד לו, כמו שאמר: אינו דומה פלטרין של מלך שיש לו שומרים, לפלטרין שאין לו שומרים.

דגול מרובה: ובמדרש רבה (במדבר רבה ב, א) יש קישור תוכני ועומק בין ענין הדגלים שבפרשת במדבר למעמד מתן תורה. שבשעה שנגלה הקב"ה עם רבבות המלאכים נתאוו ישראל להיות כמותם עם דגלים, והבטיח להם הקב"ה 'חיים' שאני ממלא משאלותיכם'.

דבר אחר הביאני אל בית היין בשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני ירדו עמו עשרים ושנים אלף רבבות של מלאכים שנאמר רכב אלהים רבותים אלפי שנאן, והיו כולם עשויין דגלים דגלים שנאמר דגול מרובה, כיון שראו אותן ישראל שהן עשויין דגלים התחילו מתאווין לדגלים, אמרו הלואי כך אנו נעשים דגלים כמותן, לכן נאמר הביאני אל בית היין זה סיני. ודגלו עלי אהבה, אמרו אלולי הוא מגדיל עלי אהבה, וכן הוא אמר. נרננה בישועתך, אמר להם הקב"ה מה נתאוותם לעשות דגלים חיים כמותי שאני ממלא משאלותיכם שנאמר ימלא ה' כל משאלותיך, מיד מודיע הקב"ה אותם לישראל ואמר למשה לך עשה אותם דגלים כמו שנתאוו איש על דגלו באותות.

ועמדו תלמידי הבעש"ט על ענין הדגלים. ובמאור ושמש כבר תהה על המדרש הזה מה הוא 'חמדת הדגלים', ומה הם 'זכי דגלים של מפות היו להם', ומה ענין האהבה ויכית היין שיש בהם. ואין אדם נעשה דגל'.

המדרש הזה בלתי מובן שאמר כיון שראו אותן ישראל שהן עשויין דגלים דגלים התחילו מתאווין לדגלים, וצריך להבין החמדה זו מה היא. ואם נאמר שחמדו לעבוד את ה' יתברך כמו מלאכים, גם בלא דגלים נמי מן הראוי שאדם יספיק יחמוד לזה לעבוד עבודה כמו מלאך. ועוד צריך להבין הענין דגלים של המלאכים מה היא, וזכי דגלים של מפות היו להם. גם המדרש הזה אין ראשון סופו, שמתחיל הביאני אל בית היין בשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני ירדו עמו וכו' וראו ישראל המלאכים עשויין דגלים נתאוו לדגלים, ואחר כך גומר הפסוק ודגלו עלי אהבה אלולי הוא מגדיל עלי אהבה, וענין הדגלים {מה היו} גומר בפסוק אחר.

'לאיזה איש יקרב את עצמו': ומחדש בעל המאור"ש, שהדגלים היו ענין יסודי ומהותי אין לקבל תורה ועבודה, שזה צריך להיות לכל יהודי דווקא מפי צדיקים כאלו שיתאימו למדרגתו וענינו באופן מדויק. לא גבוה מדי וגם לא נמוך מדי מערכו. והפלא שכתב זאת בעל מאור ושמש, הן לגבי ערך הצדיקים סוגיה ומדרגתם, והן ממש לגבי מיקום ישיבתו הממשי הגשמי גם אצל אותו הצדיק כשכא לפניו. האם יהיה מקומו 'בין הגדולים קרוב להרב' של אותו צדיק או בין 'קטני הערך' שנמצאים שמו, שזה צריך להיות בדיוקא לפי מעמדו לא גבוה מזה ולא נמוך מזה.

ונראה בזה דהן אמת שעם בני ישראל הקדושים צריכין להיות יחד בקשר אמיץ וחזק באחדות גמור באהבה ואחוה וריעות, אך על כל פנים צריך

מצרים כו' ע"ש. דזה ה' תכלית יציאת מצרים להיות לך לאלקים וזה נגמר עתה כשנתינת להם המתנות ודגלים והעמיד כל א' על משמרתו ונגמרו להיות צבאות ה'.

כאשר ייש לכל אחד את מקומו המותאם לו, ויש לו 'סימנים וציורים' פנימיים מיוחדים ויחודיים בעבודתו, נעשה 'מדוגל' בו ועושה באהבה ובחשק, והוא דגול באותו מיוון וצורה, ואז כולם יחד נקראים 'צבאות ה''. וכמו שאנו רואים בכל מלוכה בעבר וגם כעת גם בכל חיל וצבא, שהוא אינו פועל בצורה חפשית ורצונית ועולם העסקים וכו', אלא בצורה מלוכתית סמכותית, שכל דרג כפוף לזה שמעליו ומקבל ממנו את תפקידו ומקומו ודרך פעולתו מתי ואין וכו'. ולכל אחד יש תפקיד מוגדר עד מאוד בסוג החיל ובמעמדו ורמתו, ולא שייך באופן עצמאי (אם לא על ידי צדיק גדול וכו') להחליף או לשנותו למעלה אף מרוב אהבה ותשוקה או למטה מחוסר עניין. וכל אחד ממוין ומסודר מראש ומקבל את תפקידו ומטרתו לפי תכונותיו וסגולותיו שיוכל לממשם באהבה ונצרון ובחשק (שלאן רחיל נמשכים לאות עצמים שאין מקבלים תפקידים ומקומם הראוי להם בין ראי ה', ולאות ולאלו מכוונים הראשים הרשעים. ישמרתו ה'. ואולי על זאת אנו נכתבים) ויש סדר עליה למעלה למטה וגם להיפך וכו'. וזאת משום שהקדושה היא שני דברים בו זמנית (כבאור בגילוי ס' א"ח"פ מה ואחריו) פרישה והבדלה מהרע של הכוונה האנוכית. וגם קדושה חיובית המדומה כחיבור של אנשים כוונות נכסים ומעשים אל הקב"ה מכוח עשיית מצוותיו וכל הנדרש להם. וכמו בחיל המלך וצבאו, הקדושה שהוא חיבור אל ה' ואל מצוותיו נעשית בשרשרת ארוכה של יהודים נכסים ומעשים האחוים כחוליות זה בזה, המחזיקים מלמטה בכל העולם ותחתיותיו עד למעלה בשגב תכונות ומעלות, בחיבור אל הקב"ה ועבורו. וכל חוליה בשרשרת חשובה ומדויקת להיות דווקא במקומה המיוחד בגובה אותה השרשרת. כל אחד בונה במקומו את צורתו וסגולתו הפנימיים על פי תכונותיו המיוחדים ולצורך פעולת המלחמה הכוללת כך חשוב נהג המטוס כמו נהג המשאית. ולכן יש אנשים שמוציאים את קרבתם האמיתית אל ה' דווקא בריחוק מקום, ויש בקירוב מקום, הכול לפי תכונות וצורתם הפנימית. ופי' קדושים 'בהקלה נאמרה'. וכלם זקוקים זה לזה ורק מכלום יחד יש 'השראת השכינה' דהיינו חיבור אל הקב"ה. כבשפת אמת במדבר תרנ"א.

בפסוק מנגד סביב לאהל מועד יחנו. ובמד' רחוק מיל יליפין מהגר ותשב כו' מנגד הרחק וכתב ביהושע הרחק כאלפים כו'. והלויים היו קרובים אל אהל מועד. ואיתא במד' בני לוי שקירבו עצמם לי כו' ע"ש. הענין הוא דכתיב שלום שלום לרחוק ולקרוב. דיש זכרון אל השלימות ע"י קרבות ויש על ידי רחוקות ולא עוד אלא שמקודם כתיב לרחוק. ואיזה חכם המכיר את מקומו. ולכן כתיב וישעו בני ישראל ככל אשר צוה שכל אחד הכיר את מקומו. ומב' המדרגות נעשה השלום והשרה הקב"ה השכינה ביניהם. ובנ"י מעולם כן דרכן כמ"ש ויעמדו מרחוק. וכ' קרב אתה ושמע. והלויים כתיב מי לה' כו' ויאספו אליו כו' שמתדת ה' הקרירות והקב"ה נתן מקום לכולם כפי מדתם... ובנ"י לא נתקנו בלויים. והלויים מסרו כל כחם אל הציבור. ומכל זה נעשה השלימות כמו במלאכי עליון שאין בהם (אף) קנאה ותחרות.

והצורה הפנימית הכללית וגם של כל אחד ואחד היא זו שנתגלתה להם במעמד הר סיני, וזה נקרא שדיבר ה' אליהם 'פנים בפנים', 'פנים' כמין הוא מלשון פנים בשווא. דהיינו כמו שנתגלה להם פנימיות העולמות כשפתח להם הקב"ה את שבעת הרקיעים וראו כי אין עוד מלבדו, כך נתגלתה אליהם פנימיותם וצורתם שלהם, שהוא הצלם והעצם, וכך נעשו 'בני תורה', ושם כבדו 'לשונות הוהב'. הרע נעשה כולו טוב או נהפך לטוב או מתבטל במיעוטו. כבשפת אמת במעמד הר סיני.

וכתיב פנים בפנים דיבר ה' עמכם. כי נתגלה לבנ"י ציור הפנימי. כי האדם נברא בצלם אלקים והוא רמ"ח מ"ע ונש"ח ל"ח. וזה ציור הפנימי נתגלה בשבועות ולכן איתא בעצרת אית ב' ביטול יצה"ה. ושתי הלחם הם חמץ מה"ט כדאיתא בבוה"ק אמור. והוא כנ"ל כי בודאי בציור הפנימי יש ג"כ שורש ליצה"ה ושם הוא טוב ונהפך לטוב ומתבטל במיעוטו. וזה שרמוז חז"ל מדאורייתא בביטול בעלמא סגי. לכן בעצרת שמתגלה דרך התורה והפנימיות מביטול יצה"ה. וזה רמז שתי הלחם כמ"ש לכו לחמו בלחמי שבנ"י עצמן נעשו בני תורה כנ"ל.

ובאמת בדברי הקדושים והקצרים מואד של השפ"א, בעניין הציור הפנימי וביטול היצה"ה ואין נעשים 'בני תורה', הם עומק נשגב לכל ענין כוונת מתן תורה, שמיסוד דברי הנוע"א, בעניין הדגלים וכמשי"ח.

לשבר את הטבע: הנה ידועים לכול דברי הנוע"א בצעטיל קטן בסעיף שלפני האחרון. ש'האדם לא נברא אלא לשבר את הטבע, ואת עצתו הפלאית לעשות במשך ארבעים יום רצופים היפך טבעיו ומידותיו הננויים שם באורך, ויסתכל בכל פעם קודם הלימוד בצעטיל קטן שלי, ומן השמים יעוררו.

טו. האדם לא נברא בעולם רק לשבר את הטבע לכן יורז את עצמו לתקן מדותיו בשנת שמונה עשרה דוקא כמות שאבאר. כגון מי שנולד בטבע של

עקשנות ישבר את טבעו ארבעים יום רצופים לעשות דוקא להיפך ממה שיעלה במחשבתו... (יעו"ש כמה וכמה דוגמאות) במילי דעלמא ובמילי דשמיא... כי הרגל של כל דבר נעשה לשלון, וכן מי שטבעו אינו מתמיד בלימודו ירגיל את עצמו גם כן ארבעים יום וילמוד יותר מהרגל שלו. ויסתכל בכל פעם קודם הלימוד בצעטיל קטן שלי ומשם ואילך מן השמים יעוררו להיות מוסף והולך בשבירת מדות הרעות עד תומם.

והנה צריך מאוד להבין בדבריו, שבספרו כתוב כמה פעמים 'שזה בלתי אפשרי שישבר אדם את כל מידותיו הנולדים עמו מבטן אמו', ושם עצתו היא להרים אותם אל הקדושה שיעלה בקדושה בעזרת אותה מידה עצמה והוא נותן כמה וכמה דוגמאות לכך, כבפרשת צו.

וצריך להבין עצמו מדו בד רוצה לומר שצריך לתקן עצמו במדותיו בהתבודדות מחשבתו ומכניס בד ללבש על בשרו דהיינו שצריך גם כן התבודדות אחרת לכסות את בשר ערוותו רוצה לומר תאוותו. והרים את הדשן אשר תאכל האש רוצה לומר שזה בלתי אפשרי שישבר אדם כל מידותיו הנולדים עמו מבטן אמו, רק שצריך להרים אותם אל הקדושה. למשל מי שיש בו מדת כעס יסור מכעס החיצונית ויכעוס על הרשעים, וכן בכל המדות. ושמו אצל המזבח פירוש כנ"ל שישים המידה אל הקדושה. דהיינו באם יבא לכעוס או שאר מדה ישבר עצמו להביא אותה המידה אל הקדושה. ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים רוצה לומר שאחר כך יבא אל מדרגה יותר עד שיופשת מכל וכל מכל המידות, והוציא את הדשן מחוץ למחנה, רוצה לומר שלא יבא לו בשום פעם מהמידות הנולדות עמו כי אם הכל בקדושה רבה.

'הכנעה הבדלה והמתקה': והתשובה המוכחת מדבריו היא, ששיבור המידות והכנעתם היא רק ראשית הדרך כשהאדם הוא 'בשנת שמונה עשרה', בכדי להבדיל בין הרע והטוב בשימוש בהם, ואח"כ להמתקם להשתמש בהם לגמרי לטוב. וכמו שכתב בדבריו 'שבר עצמו להביא המידה אל הקדושה'. וע"כ השיבור ארבעים יום הוא העצה בכדי שלאחרים ויכל להפעיל את המידה הזאת לא מתאוה ודחף אלא מרצון מושכל לצורך מצווה. וכשהוא מפעיל את מידותיו וטבעיו לצורך מצווה הנה זה נקרא שקידש אותם. ע"ד שאמר הבעש"ט (בעש"ט ע"ה פ"ה טו) שצריך שיהיה ליהודי בעבודתו 'הכנעה הבדלה והמתקה'. עבודה המתחילה בהכנעה ושיבור המידה מכלי לעשותה או לעשות להיפך. וכאשר יש לו כבר קצת שליטה על התכונה והדחף רק אז הוא יכול להבחין ולהבדיל בה בין שימוש טוב לרע, ואח"כ להמתקה ולהשתמש בה לטוב. 'שלא יבא לו בשום פעם [תאוה ורצון] מהמידות הנולדות עמו כי אם הכל בקדושה רבה'. וכמשי"ח בפרשת שמות.

וירא אליו ה' בלבת אש מתוך הסנה כו' נראה לפרש דהנה השורש הוא לאדם שישבר את מידותיו כמו השנאה והקנאה והנאוה והתאוה וההמדה וכדומה כל המדות המגונות צריך שיתקנם ומתוך כך יכול האדם לבוא למדרגה גדולה ולמראות גדולות והתלהבות ודביקות גדול בעבודת הבורא יתברך שמו. והזו ירא ה' בלבת אש מתוך הסנה פירוש מתוך המדות המגונות שהם כקוצים בא אל מדרגה שהיה לו התלהבות אש. וירא והנה הסנה בוער באש והסנה איננו אוכל פירוש שראה שהיה לו התלהבות גדול ואף על פי כן לא נפרד ממנו כל המדות המגונות לשרוף אותם לגמרי. ויאמר אסורה נא ואראה פירוש אסורה נא לגמרי מן המדות המגונות ואראה את המראה הגדול אז אבא אל מדרגות גדולות לראות מראות גדולות. מדוע לא יעבר הסנה יעבר לשון ובער בשדה אחר ורוצה לומר מדוע לא יכלו ויסורו לגמרי המדות המגונות שהם כסנה... וירא ה' כי סר לראות שהשם יתברך ראה שמשם רבינו עליו השלום רוצה להסיר כל המדות לגמרי כדי לראות כנ"ל שיוכל לבא לידי ראייה מראות גדולות, וזה בלתי אפשרי עד שיבא משיה צדיקני ואז והעביר ד' רוח טומאה מן הארץ לגמרי. ויאמר אל תקרב הלום פירוש שאמר לו השם יתברך זה בלתי אפשרי שתקרב אל המדרגה הזאת. אלא של נעלך מעל רגליך של הוא לשון שאלה היינו שזה {המידות המגונות} יהיה אצלך כדבר המושלך. ובלתי אפשרי להסיר לגמרי עד ביאת המשיח במהרה. כי המקום כו' אדמת קודש הוא פירוש אלא שצריך אתה לראות להתאמץ בכל המקומות שיש בו איזה חומריות לקדש אותו הדבר וק"ל.

ובפ' חיי שרה אף הוסיף לפרש כן בשרה אע"ה, שאף אדם שיש לו נטיה 'שמלביש עצמו ומקטש עצמו במלבושים וקישוטים יפים ונאים יהיה כוונתו לקשט דיוקנא דמלכא'. ושהה מתחיל מלמטה דהיינו ממידה ותכונה שיש לאדם בלאו הכי, ומי"מ יכוון לעשות זאת לש"ש.

ויהיו חיי שרה כו' פירש"ה בת ק' ככתך' כו' ככת' לו יופי. ולכאורה מה נפקא מינה שהיתה ככת' לו יופי. ונראה דרש"י "ל' כיון בדבריו לרמוז על ב' מדרגות שמחוייב האדם להתנהג בהם כל ימי חייו. דהיינו האחד: להזהר ולהשמר

פירוש מובן ממילא, שכל מבקש ה' היה יוצא להתאמן בדרך הוה. היאן עשה, ואמר הכתוב והיה בצאת משה אל האהל כו'. דהנה העיקר לאדם ללמוד מהצדיק את מעשיו אשר עושה יראה וישיגה על מעשיו הקדושים ובאות יעיר לבו בקרבם גם כן בקדושה להתחיל בעבודתו יתברך. והוה והביטו אחרי משה. ונצבו איש פתח אהליו רוצה לומר שהתחילו לעמוד על פתח וההתחלה של קדושה הזאת לעשות כיוצא בו. עד בואו האוהלה, מוסב [לא על משרע"ה, אלא] על [כל ישראל ש]נצבו איש פתח האוהלה, רוצה לומר שהתחילו כל איש להתאמן ולהתחיל בקדושה עד שזכה לבוא אל האוהלה ממש.

'במעשיהו יוסיפו על התורה': כל ענין קבלת התורה הוא לא רק לקיים את מצוותיה אלא שמתוך קיום מצוותיה יהיו אלו דוגמא וזאת כיצד יעלה ויבוא ויגיע היהודי לזאת שכל מעשיו האחרים גם יהיו תורה. ויאמרו ויהדשו מעצמם מעשים ומידות בתורה כזו שאינה מפורשת כלל בתורה, והוא נוספת עליה בבחי' סתרי תורה ותורה שבע"פ. כבשפת אמת לשבועות תרל"ג.

ענין קריאת רות בשבועות. שהוא ענין תורה שבע"פ. **שחקב"ה מבקש שבנ"י במעשיהו יוסיפו על התורה שבכתב כי הרי מעשה צדיקים הם תורה.** ונעשה ממעשי בעונו ורות מגילה שהוא ברוה"ק. וכ' וידבר אלקים כו' לאמר. פי' שבנ"י יאמרו מעצמם כדברים האלה. וכ"כ אשר נתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע כו'. והוא תורה שבע"פ שמצד זה מיוחדת התורה לבנ"י. **שדעתם מיוחד להשיג סתרי התורה שנסתר ואינו מפורש בתורה.** וזה עצמו ענין בועז דאיתא הפי' בו עו. והיינו שה' מאמין בדבריו חכמים שדרשו עמוני ולא עמונית, ולא ה' לו ספק בדבר כפלוני שאמר פן אשחית. והוא אדרבה ה' שמח בדבר להראות שדרשת חכמים היא התורה שניתן מסיני.

תורה לשמה: וזאת היא אף ההגדרה האמיתית בחסידות של לימוד תורה לשמה. שתהיה לו 'תורה בליבו' דהיינו צורה וציוץ פנימיים, באופן שיהיה בה כבדי להגדיל את שמה ולהרחיב את תחולתה והקיסה של התורה בכל מעשיו, שיהיו כמו מעשי מצוות ומידות חדשות, וגם ככוח לחדש את אור התורה בתחומים חדשים ובעניינים רבים אחרים. כבשפת אמת במדבר באותה שנה - תרל"ג.

כל העוסק בתורה לשמה. פי' להגדיל שם התורה. כי השם הוא כשנתפרסם במקומות רחוקים וכ"כ במדרש 'ברוכות תתן קולה' במקום שמרחיבין אותה. והאדם צריך לעסוק בתורה כדי שדבריו תורה יכנסו בלבו וימשיכו כל מעשיו אחריו. והתורה מסיעת לאדם כפי רצון העוסק בה. והוא ענין תורה שבע"פ כשהתורה נכנסת בעומק הלב וממילא נעשין כל מעשיו עפ"י התורה ונמצא מחדש במעשיו אור התורה. ומצינו באבותינו הראשונים שכל מעשיהם ה' תורה שהרי נכתב מעשיהם בתורה. וזה קידוש שם התורה כנ"ל וזה לשמה כנ"ל.

וזאת הוא לדבריהם הקדושים והנשגבים תכלית ותמצית כל עניין קבלת התורה ולימוד התורה, שהיא מלמדת את היהודי כיצד לקשר את כל ענייניו אל הקב"ה. וכל מצותיה ולימודם הם רק דוגמא להתחלתית לכך. וכמו הדברים הידועים שאמר הרב הבעל שם טוב בעצמו שהובאו במאור עיניים פרשת בהר. שהמחליף פרה בחמור על פי הדין ולהלכה, 'וודאי יותר חשוב עבודה מעולה' ממי שרק לומד את המשנה של המחליף פרה בחמור. וזאת מלבד העניין 'הפשוט' של עצם קיום מצווה של המחליף וכו' בדין וצדק.

ה. וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך וגו', עסק משא ומתן הוא גם כן עבודה ותורה, כי כמה דינים יש על זה, ואמר הרב הבעל שם טוב עה"ש נשמתו בגני מרומים, כי אם האדם הלומד את התורה לשם הבורא ברוך הוא, למשל אם לומד המשנה (בכ"מ ד"ק ע"א) המחליף פרה בחמור, הוא חשוב מאוד לפני הבורא ברוך הוא, כל שכן אם עושה הדבר ומחליף פרה בחמור, ומנהיג עצמו בזה על פי התורה, וודאי יותר חשוב עבודה מעולה. כי בכל דבר שיש בשלם הולך אל בראו אל לבבו, וכל דבר קטן וגדול או מתנהג כי אם על פי התורה, אם לא באומות שמתנהגים על ידי מזלות. ומכל דבר יכול לעבוד את ה', ולהכיר נפלאות הבורא ברוך הוא, ושכל העליון ישיג מותבו. וגם כן בפשוט, אם מתנהג על פי התורה, דהיינו איפה צדק ומדה צדק ומאנו צדק, הוא גם כן מקיים מצוה, ואמר ו'ל (קדושין ד"ט ע"ב) ישוב ולא עבר בעירה וכו', ואם כן כשמתנהג כן, אזי הוא עוסק בתורה תמיד, אפילו בשעה שעוסק בסחורה.

'להשיג סתרי התורה': ולכאורה נראה שהפליג מאוד המאור"ע בדבריו, שבעבודת החלפת הפרה בחמור הממשית, הרי ש'מכל דבר יכול לעבוד את ה', ולהכיר נפלאות הבורא ברוך הוא, ושכל העליון ישיג מותבו'. שביצע ישיג שכל עליון מהחלפת פרה בחמור. אבל הכוונה היא שצדיק כזה שכבר נגלה אליו ויש לו את צורתו הפנימית המיוחדת, ויש ביכולתו לקשר אליה דברים גשמיים נוספים מחייו

במאור מאוד מכל חטא ועון שלא יעבור ח"ו על שום מצוות עשה ולא תעשה. ומדרגה ב'; דהיינו גם דברים המותרים כמו אכילה ושתייה ומלבושים וכדומה צריך להכניס הכל אל הקדושה לכיוון בהם לשמים. דהיינו אדם שמלביש עצמו ומקשט עצמו במלבושים וקישוטים יפים ונאים, יהיה כוונתו לקשט דיוקנא דמלכא כמבואר בגמרא (שבת נ: - כי הא דתניא רוחא אדם פניו ידיו ורגליו בכל יום בשביל קונו משום שנאמר 'כל פעל ה' למענהו') כן בכל דבר יהיה כוונתו לשמים.

והוא מוסיף סימן ברור ופשוט להבדיל בין אדם המקשט עצמו לשם שמים ולשם יפי צורתו בערכיו הפנימיים מצלם האלוקים שבו, או לשם תאוה אנוכית גופנית של התבלטות ומשיכת עין. והוא כאשר הקישוט נעשה 'כמו תינוק שהוא מקשט עצמו שעושה זאת ללא מודעות, ובצורה מקורית וייחודית (אנוניטת) מתאימה לעצמו וצורתו הפנימית. ולא 'לחשוק להתקשט בקישוט יקר', דהיינו בשפת זמנו, לא שהוא יראה ביופיו האישי והטבעי, אלא שהוא יראה מקושת ויפה לפי האופנה ה'וקרתית' השלטת, וכקולב מהלך למותג פלוני ואלמוני. כך גם הפך אף השטריימל מהסגנון הנסיכי והאצילי שבחסידות השבתית, לסוג של תחפושת מגושמת ומופרעת שכולה ערמה ריקנית ועגולה של גסות גאווה וגבהות מתוחים ונפוחים, למהלכים מתחתם ממותנים בעליבות, ה' ישמרו.

וזה רמז פשוט בת ק"ף כבת כ' שלא היה בה שום חטא ממצות עשה ולא תעשה. ובת כ' כבת ז' ליופי ומדרגה ב' דהיינו כמו תינוק שהוא מקשט עצמו אין יודע להתפאר עצמו ולחשוק להתקשט בקישוט יקר, כך הייתה לפרה כשהייתה בת כ' שאז הוא עיקר ההתגברות לאדם לתאוות ליפות עצמו ולהתקשט ושאר עניני עולם, והיא היה כל כוונתה בכל קישוטה והתייפותה רק לשמים.

'וחייו - חיים שלו': הנחגה ועבודה כזו של שיבור הטבע הראשוני והגם, הבדלתו מן הרע, והמתקוה, בדרך הבעש"ט, עושה וגורמת שכל אלו הנכסים התכונות והמידות יהיו פשוט שלו, ברשותו ובשליטתו, מתוך סיפוק הנאה ושמה. וכך גם בכל הנכסים הגשמיים של 'קרקע והון והשפעה', כבגיליון הקודם, במקום שהנכסים היווין אותו והוא יהיה שייך להם, הנה הנחגה בהם לפי מצוות והגבלות התורה וחיבורם אל הקב"ה דהיינו קידושם, גורם שהם וכל חייו יהיו שלו. כלשונו הקדושה והמרהיבה של הנוע"א, ש'סיפא את עצמו במה שיש לו וישבח בהם וחיו חיים שלו'.

וכאשר נתנהג כך, אזי כל מה שיהיה לו חן ממון והון מלבושים, 'סיפא את עצמו במה שיש לו וישבח בהם וחיו חיים שלו. אבל אם אין כוונתו בכל הנ"ל לשמים אזי תמיד יחסר לו ולא יהיה לו די וסיפוק לעולם. ונמצא חייו אינן חיים ואין החיים שלו.

'לגלגל ולשקע הגשמייות': ובפרשת כי תשא, הוא מחייב את כל אחד ואחד ולא רק את הצדיקים, להתאמן לעסוק בזה כל העת ו'לגלגל' את מעשיו ולשקע מתוכם את הכוונה הגשמית ב'סיבוב אחר סיבוב' עד שיגיע 'לתכלית יסוד הקדושה'.

שלא יאמר האדם אם כן הוא שאסור לאדם ליהנות מעולם הזה ומתאוותיו, כי אם הכל למען שמו והוא דבר קשה מאד הבלתי אפשרי לעמוד בו, אם כן אפריש עצמי מכל עניני עולם הזה הגשמי ולא אוכל ולא אשתה כלל ואהיה פרוש מאד. לא יאמר כן, אלא צריך האדם להתאמץ במעט מעט, לשבר כוח התאוותיות ולסבב הדבר בסיבוב אחר סיבוב עד שישגיע לתכלית יסוד הקדושה ושורשה בכל דבר גשמיית גם כן. וזה רמז שעשה מוכני לכיור לשקוע בבור רמז שצריך האדם לגלגל ולשקע הגשמייות עד אשר יושקע ויטבע בטבע בשרוש הקדושה שלא יהיה נפסלין בליה רמז לעולם הזה הנקרא לילה.

והדברים אמורים לכאן"א אף בעניינים גשמיים עד מאוד, יעויין שם ש'לכן צווה השם יתברך שיקבל מהם ואף שהוא גשמייות עם מכל הגשמייות, גם זאת הצורך להכניס אל הקדושה, וכבוד אדם"ד.

ללמוד מהצדיק: ועצת הנוע"א היא לעשות זאת כפי שידוע ונהגו החסידים בכל מקומות מושבותיהם לנסוע וללמוד מהצדיקים לראות זאת בעיניהם בחוש ונפועל ממש כיצד הם עושים זאת בעצמם, בבחי' 'תורה היא וללמוד אני צריך'. וגם ללכת לצדיקים כאלו המלמדים את העם איך ויציד להתאמן ב'קדושה' של הגוף והמעשים. דהיינו להרחיק את החיצוניות של המעשים ואיך להעלות לדייק ולכוון את המעשים שיתאימו אל הפנימיות הנתונה, שיהיו ל"ש"ש. וכך גם להיפך, לשפר ולהעלות את הפנימיות אל המעשים. וכפי שכתב שם בנוע"א.

ומשה יקח את האהל. דאהל רמז להקדושה... ונטה לו מחוץ למחנה רוצה לומר אף דבר שהוא מחוץ למחנה דהיינו דברים גשמיים שהם דבר חיצוני מחוץ להקדושה היה משה נוטה ומביאו להקדושה. וזה נטה לו פירוש מוסב אל מילת אוהל. הרחק מן המחנה פירוש, הדבר החיצוני שבתוך הגשמיית היה מרחיק מהקדושה. והקדושה והרוחניות שבו היה מניעה אל הקדושה. והיה כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד אשר מחוץ למחנה.

בעיני השם יתברך ברוך הוא ובעיני הבריות בעוסקו במשא ומתן באמונה וזהו וישלח את העורב היינו הצדיקים הנקראים בשם עורב כנ"ל # ויצא יצוא ושוב. פירוש, וצריך האדם הזה שתיכף ומיד שיצא יצא לעסקיו או ישוב מיד דהיינו שיבחן **שיהא כוונתו לשמים** וישבו כוונתו להשם יתברך ברוך הוא.

וכבשפת אמת תצוה תרל"ח. שיש לכל אחד מצווה מיוחדת, וצדיק גדול היודע את מצוות המיוחדת אליו לדור, ומקיים אותה בשלימות מגין בזאת על כל הדור. וכך יהיה גם לעת"ל, שצדיק אחד מדגל במידה ומצווה אחת יתקן את כל הפרטים של הדור ההוא שיוכשר לגאולה.

וכמו כן יש ללמוד אשר טוב לאדם לייחד מדה מיוחדת ומצוה מיוחדת לעשותה תמיד בשמירה עצומה. ועי"ז יוכל למשוך הארה ותיקון לכל המידות. וז"ש במדרש ממנו יתד כו'. (נפורים תרמ"ז כתב) דאיתא הקב"ה מכין רפואה קודם למכה. וכמ"ש רש"י בפסוק אחר הדברים כי גדל המלך כו'. וכיון שהי' המן רשע כזה שרצה להשמיד כל היהודים. הוכן מקודם צדיק כזה שיוכל להגין על כל הדור. ולכן נקרא יחיד שהיה כלל כל הדור. וכמו שיש בענין המצות חילוקים כמ"ש הכופר בע"ז כמקיים כל התורה. כמו כן בנפשות ישראל שיש לכל אחד מצוה מיוחדת. וזה היה מיוחד למרדכי הצדיק והיה מגין כזה על כל הדור. ויתכן שרמזו חז"ל באמרם שאם אין ישראל עושין תשובה הקב"ה מעמיד להם מלך כהמן כו'. והיינו שאם אין הפרטים יכולין לשוב. יזמין הקב"ה צדיק גדול וממילא יעמוד נגדו רשע גדול. וכפי תיקון הצדיק יתקנו כל הפרטים.

'שגם הגוף של האדם - צורך בו', וכל זאת הוא אשר פירש בנע"א במדבר, שראו ישראל אצל המלאכים ודגליהם, שהיו מדוגלים ככסא ומרכבה ככל מהותם לעולמותיהם העליונים, ולא ידעו שגם את הגוף וכל יסודותיו אפשר לרתום לכל אותם עניינים גבוהים באמצעות הדגליות במצוות שיהיו נעשים באהבה ומועילם לב. ולכן לא צוה רק לקבל את התורה אלא להיות מדוגלים במצוותיה ככסא ומרכבה לקב"ה.

אך הענין הוא דאיתא במדרש כאשר ראו ישראל על הר סיני המלאכים נושאי המרכבה התאוו לדגלים. גם כזה יש ליתן טעם למה התאוו לדגלים. והענין הוא דהנה נשמת ישראל הם למעלה מן המלאכים ומן החיות הקודש וכל העולם הוא כסא לעולם שהוא למעלה ממנו דהיינו הארבע יסודות של החיות הקודש הם מרכבה לד' אותיות השם הקדוש ברוך הוא והמלאכים הם מרכבה לעולם של מעלה מהם. והנה ישראל ידעו שנשמותיהם הם מרכבה וכסא לעולמות העליונים שהם למעלה מחיות הקודש ולא הבינו שגם הגוף של האדם צריך בו לקשר עולמות התחתונים, כי לא ידעו שיש בינם שיהיו מרכבה לעולמות התחתונים גם כן לקשרם ולייחדם עם העולמות העליונים באחדות אחד. ואחר שראו המלאכים עם הדגלים, אז ראו והבינו שיש לעולמות התחתונים כוח להיות מרכבה לעולמות עליונים כמו המלאכים שהם מרכבה להעולם שלמעלה ממנו. לכן התאוו תאוה שגם גופם יהיה מרכבה וכסא לקשר העולמות, ולכן התאוו לדגלים, {ו} כמו {ש} המלאכים בדגליהם היו מרכבה להעולמות שלמעלה מהם, כן ויכלו הם לתקן ארבע יסודות לקשר יחד העולמות התחתונים בעליונים.

'שכ"א רואה שם צורה שלו', וכדבריו הנשגבים והמורמומים של השפ"א לשבועות תרל"ט. ש'ראו כל אחד את צורתו ועצם נפשו למעלה' ונתפעלו מאוד 'אך הם בעולם השפל וצורתם הקוקה למעלה'. שהשינו כל אחד את סודו וסודו האישי למעלה ולמטה עד שנתדבקו לזאת באהבה גדולה ופרחה נשמתם.

וכ' וכל העם רואים את הקולות כו' הדר עשן וירא העם כו'. וקשה וירא השני מיותר. אכן י"ל שראו במאורות הללו שנתגלה להם את עצמותם כמ"ש חז"ל פנים בפנים כו' כאספקלריא שכ"א רואה שם צורה שלו ע"ש. והוא פ"י כמים הפנים לפנים כו'. כמו שמתגלה פנימיות האדם אל התורה כן מתגלה אליו פנימיות חלקו בתורה. דיש לכל נפש ישראל חלק בתורה לכן נדמה התורה למים. ולכן יצאה נשמתו ע"י שראו כל אחד ברוח"ק את עצם נפשו למעלה. לכן וינועו שנתפעלו מאוד איך הם בעולם השפל וצורתם הקוקה למעלה. ובג"י בקבלת התורה היו כמו נשמה היוורדת בעוה"ז דמשביעין אותה תתי צדיק כן מושבעין ועומדין מהר סיני. וכמו שבע"כ הנשמה יורדת לעוה"ז כן התורה החזירה נשמתו בע"כ כי הם נתדבקו מרוב אהבה כמ"ש נפשי יצאה בדברו:

ולזה היו גם כל המניינים של ישראל, להעמידם ולסדרם כל אחד במקומו ועניינו המיוחד מבחינתו ומבחינת כלל"ה ומבחינת הקב"ה, על ידי משה אהרן ונשיא השבט, כמו שהבאנו באורך בגיליון נ"ד תרומה שקלים פ"ה. ולזאת צריך להתפלל לראות ולשמע את הקולות האישיים ומצוות המיוחדת. אכ"ר.

ונס"ה, הנה הוא כבשפ"א במדבר ושבועות בשנת תרל"ה הג"ל, שלשם כך הוא זקוק לפתוח את התורה ואת סתריה הפנימיים, לא במובן של שמות וייחודים קבליים וכדו', אלא במובן של גלגול בה משמעותיות חדשות, שהיו נסתרות עד תעה, והם השייכות והמבוססות במעשיו המיוחדים והנוספים לשם שמים. כך "שבג"י יאמרו מעצמם כדברים האלה" - "שמעו זה מיוחד התורה לבני", שדעתם מיוחד להשיג סתרי התורה שנסתרו ואינו מפורש בתורה, במצוות ועניינים גשמיים חדשים, עדכניים לכל דור ולכל יהודי באופן אישי וסודי כמשי"ת. והנה הם גם ממש אות באות דברי הנוע"פ' במדבר. שהצדיק אחרי שיש לו כבר יראה ואהבה, הנה אם יש לו את 'המדרגה הג' שעושה את מעשיו הגשמיים מתוקנים ללא פניה וכוונה אנוכית, ויש לו צורה פנימית שהוא קורא לה 'השנה השנית', הנה הוא 'גלה סודות התורה ואומר תורה בבחי' זו' של ריון דאורייתא מהר סיני.

וידבר ה' אל משה במדבר סיני כו'. נראה לפרש ע"ד הרמז דהנה 'על הר סיני' שם ניתנו כל סודות התורה וריון דאורייתא. וידבר ד' אל משה כל התורה וגילה לו כל הסודות העליונים, והבחינה הזאת נעלמה ונתכסה מעין כל חי עד אשר יבואו צדיקים ויעבדו את ה' באמת ובתמים ויתקנו מעשיהם בכל הבחינות, ואז אליהם יגלה כל הסודות העליונים לאומרים בבחינה זו כאשר ניתנה למשה רבינו עליו השלום בסיני. וזהו וידבר כו' במדבר סיני כו' לאמר שיאמר בואת הבחינה כמו בסיני. ואיזה צדיק יכול לאומרה בבחינה זו... כמו דאיתא בספר ציצית: ג' שמות יש לעולם: עולם נפש שנה. וכל עניני עולם הזה הם עניני גשמיים, והצדיק המתקן מעשיו בענייני גשמיים העולם הזה, נמצא שנותניו הם שנה {שנים}. וזהו שנה השנית דהיינו שהוא במדרגה שנה השנית. ומפרש הכתוב מה הם 'השנה השניות', דהיינו לצאתם מארץ מצרים רוצה לומר בצאתם מהגשמיים והארציים אל הקדושה האמיתית. הצדיקים האלו יכולים לומר התורה בבחינה הזאת. {של סודות עליונים וריון דאורייתא}.

'מצווה אחת מיוחדת': ולכן כתב כמה פעמים בנע"א שיש בכל דור וגם לכל צדיק, מצווה אחת מיוחדת, פנימית ואישית אליו עדכנית בזמן וגם מתכונת נפשו ושורש נשמתו שבזאת הוא משתדל באופן מיוחד 'ליהר בה טפ', והוא סודו וסודו האישי, שזה נקרא בדבריו שיש לו באותה מצווה 'קישור לעולמות עליונים', וגם נותנת לו צורה פנימית שהוא 'דגול' בה, ולכבו חי לעד' ויש לו בליבו כל הומן חיות מתחדשת וחיים ותהלהבות 'הבוער בו' במעשיו ובתפילתו שנעשית מדוגלת אהבה 'בשירות ותשבחות', ככפרשת בשלח.

ועתה הרם מטך נטשה ידך כו'. נראה לפרש בהקדים הפסוק ויאמר ה' אליו מזה בידך ויאמר מטה כו' דאיתא בגמרא ששאל אחד לחבירו במה אביך זהיר טפ'. ולכאורה הוא משאל ואת הלא צריך אדם ליהר בכל המצוות. אך זה בלתי אפשרי שיהיה אדם בכל המצוות לקיים בכל פרטיהם ודקדוקיהם. רק כשאדם נוהר במצווה אחת לעשותה בכל פרטיה ודקדוקיה התלויים בה, זה הוא מסייע לו שהשם יתברך יהיה בעזרו לקיים כל המצוות. וזהו שאמרו חז"ל כל הקובע מקום לתפילתו כו' רמז על מצות תפילין ותפילה הוא לשון קשר. וזהו דאמרין בגמרא מלמד שהראה לו הקדוש ברוך הוא קשר של תפילין רוצה לומר הנתדבקות וקישור העולמות העליונים... וזהו דשאל אביך במה חזק פני וזהו ויאמר אליו ה' מזה בידך פירוש איזה מצווה אתה מחזק בידך לזהר בה טפ'. (ובפ"י נח כתב) דהנה בכל דור דור יש שורש לתקן מצווה מיוחדת יותר משאר מצוות. למשל בדור הזה יש שורש לתקן מצות ציצית יותר משאר מצוות. # וכדומה בכל דור יש שורש להחזיק במצווה מיוחדת יותר משאר מצוות. ובא הכתוב לאשמענין שהיה נח צדיק תמים בדורותיו רוצה לומר בכל דור שהיה חי היה מחזיק ומתקן אותה שורש המצווה המיוחדת יותר לאותה הדור. וזהו יחליו ד' דרופי יחי לבבכם לעד, דהנה כשהצדיק עושה מצווה ומקיים אותה בשורשה # מביאה אותה המצווה הזאת לידי חימים והתלהבות הבוער בו על ידי המצווה הזאת לומר שירות ותשבחות להשם יתברך וזהו יחליו ה' בשירות ותשבחות דורשיו רוצה לומר הדורשים המצווה לעשותה בשלימות בשורשה. יחי לבבכם לעד רוצה לומר הכתוב נותן טעם למה להם נאה לשבח. מחמת שלבכם חי לעד דהיינו שהם דורשים כל מצווה מיוחדת לכל דור לעד לעולם וק"ל.

ושם בפ"י, אף כתוב שיש 'בני אדם צדיקים' שהם בעלי אחריות 'שברא אותם ה' שיתעסקו במו"מ באמונה לפרנס בניו וכו', והם ערבים ומתוקים בעיניו ית' ובעיני הבריות. רק שישונו כל העת לבדוק שיהא כוונתם לשמים, ונקראים 'עורב' ע"ש פנימיות צורתם.

שיש בני אדם שברא אותם הקדוש ברוך הוא שיתעסקו במשא ומתן באמונה לפרנס בניו ובני ביתו והם נקראים בשם עורב ע"ד דאיתא בגמרא על אותם בני אדם שאינם רוצים לפרנס את בניהם היו מכריזים עליהם עורבא בעי בני והאי גברא לא בעי בני # וגם עורב הוא לשון מתקנות שזה היא ערוב ומתקן

הדרשני יהודה

עניי הדיברות באגדות שיעור
והדרשה של המשפחה הדרה
רבי חיים ליברמן שליט"א

עניני החג - קבלת התורה בקולות וברקים בזמן הזה

ולכן שמענו שתי הדיברות האלו מפי הגבורה, כי כל התרג"ג מצוות נכללים בשתי הדיברות האלו, כדברי הרמב"ם הל"ל מהל' יסוד"ת, שהאזהבה הם שורש כל הרמ"ח מ"ע, והוא שורש אנכי ה' אלוך, והידרה שורש לכל השם"ה ל"ת, משרוש לא יל' גן'.

כי הנה בשורש נשמות ישראל הם חד עם קוב"ה, ורק למטה הנשמות בגופים צריכים להתנ"מ שהם חד עם קוב"ה גם בגשמיות, ואזי מתגלה שורש נשמות ישראל גם בגופם למטה בעוה"ז, ואזי מתגלה הקשר של אורייתא וקוב"ה וישראל חד.

ובזה מובן מאמר חז"ל, מה להלן באימה ויראה אף כאן באימה ויראה, שצריך ללמוד התורה"ק באימה ויראה כמו שהיה במעמד הר סיני באימה ויראה. ולכאן איך שייך אימה ויראה כהיום כמו שהיה במעמד הר סיני.

אלא שהכוונה כשהאדם יתבונן איך שכל הד'ת וקיום המצוות הם הדבר ה' עצמו שאמר במעמד הר סיני, ממש, ורק מתגלה עכשיו מפנימיות נשמתו שהיתה שם בשעת מתן תורה, הרי זה מעורר לאימה ויראה.

ואעפ"י שאינה היום כמו שהיתה שם במתן תורה, מ"מ יתעורר לפחות כפי שורש נשמתו ויכולתו גם היום בלמוד התורה"ק ובקיום המצוות עם ענינים גשמיים, וכך ע"ז מנלה שוב עצם מעמד הר סיני, לפי ערכו וכוחותיו שנתן לו הבוית"ש, כי הרי זה דבר ה' ממעמד הר סיני, וע"ז יתעורר באימה ויראה כאילו קבלה היום מהר סיני.

וע"י עסק התנ"מ באופן ביטול כזה, ובהכנעה ראויה ונאהבה ויראה, הוא הנותן עוז ותעצומות לנשמתו שתתגלה בכל עוצמתה, כפי שהיא בשרשה שהיא חבוקה ודבוקה בך.

וכך היא מושלת על הגוף וכל עניני עוה"ז הגשמי, כי התורה נק' עוז כנ"ל, כנא' ה' עוז לעמו יתן, וגם התורה"ק נק' תשיבה שמתשת הגשמיות ותוקף היצה"ר, כמאמר חז"ל בראית יצה"ד בראית תורה תבלין, והוא אם התורה היא כנ"ל באימה ויראה בביטול אמיתי לרצונו וחכמתו ית' ונאהבה ויראה אמיתי.

ידוע מספרים הק' שעיקר קבלת התורה הוא בקריאת העשרת הדברות בזמן שקורין בתורה בחג השבועות. ושכל קריאת התורה בכל ימות השנה הוא בבחי' מעמד הר סיני, שהבימה הוא כמו ההר והבעל קורא הוא בחי' משרע"ה, והעולה וכל הציבור הם בחי' ישראל מקבלי התורה.

וכ"ש וק"ו ביום החג הקדוש הזה שהוא זמן מתן תורה שהיה אז במדבר סיני, בודאי שנמשכים שוב כל ההמשכיות והגילויים שהיו אז, כידוע מספרים הק' שהקריאה מעורר הזמן, וכל המעמד הר סיני שהיה אז עם כל הקולות וברקים וקול השופר וענן כבד על ההר ויחדר כל ההר מאד וכו', כ"ז נמשך ברוחניות בכל שנה ושנה, רק שאין אנו זוכים לראותם בגלוי.

ידוע מכמה צדיקים קדושי עליון שזכו לראות כל המעמד הר סיני ולשמוע הקולות וברקים וכו', וכידוע שאצל הרמ"ק החוזה מלובלין ותלמידו הגדול הר"ק שר בית הזוהר מוהרצ"ה מדיז'סלוב זיע"א ששמעו אצלם הקולות וברקים ממש ממעמד הר סיני.

וגם בדור האחרון מסופר מהרה"ק ר' שלמה קע' מזוהייעל זיע"א שאמר למשמעו הרמ"ח המפ"ר ר' אלי ראטה זצ"ל, כמה ימים לפני שבועות באמצע הלילה עוררו משנתו, ואמר לו עכשיו אומרים למע' נעשה ונשמע, בא ונאמר אתם יחד נעשה ונשמע, ואכמ"ל.

עכ"פ עיקר קבלת התורה הוא בקריאת העשרת הדברות בקריה"ת, והנה זאת למודעי שעיקר הקבלה הוא בתיבת "לאמר" הנאמר בפסוק שלפני עשרת הדברות, כמ"ש וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר, ואח"כ מתחיל העשרת הדברות בפסוק אנכי ה' אלוך וגו'.

דהנה לכאן יתיבת לאמר אין לו פירוש, שהרי כל עם ישראל היו במעמד הר סיני, וכמ"ש פנים אל פנים דבר ה' עמם בהר וגו', וכולם היו במעמד הר סיני את אשר ישנו פה ואשר איננו פה, כל נשמות ישראל שבכל הדורות, היו במעמד הר סיני, וכולם שמעו מפי הגבורה אנכי ולא יליך לק', ומהו ה' לאמר, כי בכל מקום שנא' לאמר הכוונה שמשמע יאמר לבני, אבל כאן הרי כולם שמעו כאחד.

אלא שכאן הנקודה העיקרית של קבלת התורה, דהיינו שכאור"א מקבל ע"ע בעת קריאת העשרת הדברות, הוא "לאמר" שמקבל ע"ע לאמר אנכי ה' אלוך וגו', לגלות אלוקותו ית', ע"י מעשיו ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל התורה כולה וכל קיום המצוות בכל הדורות הבאים.

דהיינו כי הרי ידוע שכל התורה וכל החידושים שמתחדשים בתורה בכל הדורות כולם נאמרו למשה מסיני, אפי' מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש כבר ניתנו למשה מסיני, פי' שכל נשמות ישראל קבלו בפנימיות נשמותיהם את כל התנ"מ והשי"כים לשורש נשמתם, ורק בעת ירידתם כאן למטה יתגלו כל התנ"מ שקיבלו במעמד הר סיני.

דהיינו שהכל כבר נתנו וקבלו כאור"א ממשה מסיני, ורק עכ"פ גזרת הבוית"ש צריכה נשמתו לירד במקום זה וזה, ובזמן זה וזה, כ"א כפי מקומו וזמנו בחיים חיותו בעוה"ז, ושם ובזמן ההוא צריך לגלות התנ"מ שקיבל במעמד הר סיני ששמע כשהיה עומד שם באימה ויראה.

וכמ"ש רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפך וגו', פי' שרוחי ודברי אשר שמתי בפך, הכל כבר היה לעולמים במעמד הר סיני. ודברי, שזה הדיבורים שלי ששמעת אז, שמתי בפך עכשיו, שרק עובר דרך פך עכשיו כצינור המעביר מים ממקום למקום.

וכמ"ש תען לשוני אמרתך, שהוא רק כעונה אחר האומר, מה שאמר הקב"ה במעמד הר סיני בקולות וברקים. ולכן ביכלתו של כל יהודי בימי חייו להמשיך גילוי שכינתו למטה הקיום התנ"מ, לגלות האנכי ה' אלוך, וזהו פי' "לאמר - אנכי" וגו'.

ועיקר נקודת הקבלה בתיבת "לאמר", הוא ענין הביטול שמבטל עצמו להתנ"מ שקיבל במעמד הר סיני, והוא עיקר הקשר של נשמות ישראל עם הקב"ה, שמתחבר ומבטל את עצמו להקב"ה ע"י הציבור בתנ"מ.

והוא ענין הקידושין שמקדש הקב"ה את עמו ישראל ע"י נתינת התורה, כמו בקידושין שענין הקשר נעשה ע"י הביטול, שהכלה שותקת ומקבלת הקידושין בביטול ההכנעה להחתן, וכך מתקדשת ונכנסת לרשות בעלה.

כך עם ישראל במעמד הר סיני נכנסו ברשות קוב"ה ע"י ההכנעה והביטול שאמרו נעשה ונשמע, ע"י קבלת התורה שקיבלו ע"ע, דהיינו קבלה וביטול גמור בפנימיות נשמותיהם לעד ולנצח נצחים, וע"ז נעשו חד עם קוב"ה, וכמבואר לעיל שעיקר ההיבט הוא ע"י פנימיות הנשמה, שהוא הביטול וההכנעה.

וזה מתבטא ע"י האהבה והיראה האמיתית, כמ"ש לעיל שהשורש של כל התרג"ג מצוות הם אהבה ויראה, שהוא אוהב וירא את ה' באמת, לכן מקיים כל הרמ"ח מ"ע, ונזהר על שם"ה ל"ת, והם נמשכים משתי הדברות הראשונות שהם אנכי ולא יהיה לך.

התעמק | פסיכואנליזה

"אנכי ה' אלוך"

ידוע על רבנו הזקן בעל התניא והש"ע ז"ע, שבעת דבקותו היה אומר: "איני חפץ בגן-העדן שלך; איני רוצה בעולם-הבא שלך; רוצה הני רק אותך עצמך". ענין זה קיים בעומק נשמתו של כל יהודי מאז מעמד הר סיני שאז נחקק בנו הדבר על-ידי הדיבור הראשון, "אנכי ה' אלוך". שמשמעו כי עצמותו ומהותו יתברך נעשה "אלוך", "מוחך וחיותך". ובעומק נשמתו יהודי אינו רוצה ואינו חפץ בשום ענין בעולם אלא בעצמותו ומהותו יתברך.

נותן התורה

חסידים עמלו להשריש בלבם בכל עת לימוד התורה שחלילה לא לשכוח לרגע את נותן התורה, ולעסוק בלימודה מתוך ביטול ויראת הרוממות.

על כך היו מספרים על שניים מתלמידיו של האדמו"ר הזקן ז"ע, הגה"ח רבי אייזיק מהאמיל, ומהג"ח רבי אייזיק מוויטעבסק, שהיו שניהם גאוני וחריפים ולהם בקיאות עצומה בכל מקצועות התורה.

רבי אייזיק מוויטעבסק היה בעברו 'מתנגד', ולמד תורה אצל דודו, גאון שנודע בשם 'רבי זלמלע'.

פעם ביקש רבי אייזיק מהאמיל לדעת הימנו: "מה ההבדל בין התורה שלמדת אצל הרבי, ובין התורה שלמדת אצל רבי זלמלע?"

ענה רבי אייזיק מוויטעבסק:

"בנספח להבדל בעצם הלימוד - שהרבי, בשכלו הגאון הבהיר פתח את עיניו כיצד ללמוד - ההבדל היה בעיקר ההרגשה לאחר הלימוד" - ורבי אייזיק החל לבכות בבי הריש.

"במה התבטא ההבדל בהרגשה לאחר הלימוד?" המשיך רבי אייזיק מהאמיל ושאל.

רבי אייזיק מוויטעבסק, עדיין בוכה, החל לומר: "כאשר סיימנו לשמוע שיעור של דודי רבי זלמלע הצדיק, חשנו תחושה של התרוממות הרוח. ברוך ה', זכינו לדעת עוד פלפול גאוני ועוד חידוש תורה של גאונות.

"אך כאשר סיימנו לשמוע שיעור מפי הרבי נ"ע, הרגשנו תחושה שברון לב מוכן שעדיין אין לנו כל מושג אמיתי מהמאור שבתורה, ומהגוסות האישית, מכן שאין אנו מרגישים באמת את נותן התורה ברוך הוא..." (ממכתב הרי"צ מ"ז תשרי תרצ"ט)

בחי "כתר עליון" המתגלה בחג השבועות

אלקות השורה כך, כי חלק ה' עמו, וכמ"ש ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולם היום.

כי הנה ידוע שהנשמה מתחלקת לב' חלקים: א. "מהות ועצמות הנשמה", היא ניצבת ועומדת במקור חוצבה דבוקה בישראל באלקים חיים בדבוקת נצחית לעולמי עד, ואינה נפרדת לעולם ממקורה ושרשה העליון, כמ"ש חבוקה דבוקה בך, ואין לה אלא רצון אחד לאביה שבשמים בלבד לעולם בלי שום שינוי והפסק בביטול אליו ית' לפי שהיא חלק אלוך ממנו למעשה.

ב. היא "הארת הנשמה" ממנה בלבד הוא שמתפשט ותפסם בשכל ומידות כל' שיהם רק כחות הנפש ולא עיקר מהותה ועצמותה של הנשמה.

ולכן ה' השינויים הם למטה מצד שינוי ההשגות בשכל ובמחשבות הנפש שהם ההתחלקות בשכל ע"י חכמה בינה ודעת, וממנו נמשכים המדות בהתחלקותן בחסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד ומלכות.

וכל השינויים שבהם שמתחלקים הכחות ונפרדים זה מזה, וכשהם מתכללים זה בזה, הכל רק מצד למטה שהוא רק הארה והתפשטות בכחות הנפש ובגופי הנפש שהם מחשבה דיבור ומעשה, משא"כ עצמות מהות הנפש אינה מתבלשת בכחותיה אלא עומדת עליהם בבחי מקיף בלבד.

ובשבועות ע"י "מתן תורה" נתגלה ה' "רצון העליון" מצד "עצמות מהות הנשמה" הקשורה במקור חוצבה בעצמותיה ומהות ית', שהוא למעלה מן הדעת והאיר אז שורש נשמותיהן תוך "כחות הנפש" בגילוי רב ועצום.

ולכן על כל דיבור פרחת נשמות דהיינו נסתלקת למעלה מבחי וגדר השכל והשגה להכלל וליבטל במציאות ממש אליו ית' בכלות הנפש ממש.

והוא אשר הוצאתיך מארץ "מצרים", שכל העולמות ומדרגות שלמותה מבחי זו נקרא בשם "מצרים" לגבי בחי זו, כי שאר כל עניני השגות ודבוקות באלקים חיים הם עדיין בבחי וגדר מצר וגבול ה'ל, מפני שאין בהם בחי הביטול לא"ס בה' בתכליתו.

וכידוע מהאיר"ל שבחג השבועות מתגלה אור "הכתר עליון" שהיה כתר הוא ענין "הרצון העליון" שלמד מן הדעת ה'ל, כמו ע"ד משה למלך ב"ד שמתגלה אל העם בעת רצון מיוחד כמו יום ג' יג' יס' יח' שהם חלקי אבותיו המלכים הקדומים, הרי הוא עת רצון, וכולם יכולים לראות את המלך בהדר יפיו ובכור הוד מלכותו, ומוחלט על החובות של העם, ומשחרר האסירים לחפש, בעת רצון כזה הוא מתגלה בכתר מלכותו מפני שהוא גילוי של עת רצון. והכתר מבטא רצון ורצון המלך שמתרצה ומגלה אהבה ורצון להעם.

כמו"כ למעלה בחג "מתן תורה" הקב"ה כביכול מתרצה לעם ישראל, ומתגלה אליהם בבחי גילוי רצון גדול מאוד וזה נקרא גילוי "כתר עליון".

ולכן מובא בשל"ה הק' ובספרים הק' שלא לדבר מתחילת ליל שבועות עד אחר "כתר" שבמוסף, מפני שאז יש גילוי רצון גדול מאוד.

ואינו אף לנו אלא להעיד שיהא רעוא מן קדם אבותינו דבמינו שנוכח לאורחות הגדולים וההשפעות קדושה בזמן קבלת התורה, ולהאיר נפשותינו ורוחותינו ונשמותינו באור ה' המאיר מקדושת אלקותו ואחדותו ית' ש. והוא ענינו בתורתך דבק לבנו במצותיך ויחד לבנו לאהבה וליראה את ששך.

ובמהרה נזכה לראות בגילוי כבוד מלכותו עלינו, ונגלה כבוד ה' וימלא כבודו את כל הארץ בבית מקדשנו בציון ירושלים בביאת וואנאל בב"א.

והדבר נוגע לו בנפשו וחיותו, וחי ורואה את הענין בראיה חושית ממש.

ומהחכמה בינה ודעת נמשך הרצון לקיים המידות וחיותו, דהיינו שהרצון הוא למטה מן המידות ונמשך מהם, ונקרא "רצון התחתון" ע"י החכמה בינה ודעת שהם נקרא כחות פנימיים שבתוך "הראש" שהוא המוח, על ידם מתעורר בו רצון ותשוקה לאהוב או לשנוא, פי' כשמתבונן בדבר שהוא טוב לו ומבין את המעלות והטובות שיש בזה, אז נמשך לו רצון ואהבה ומשיכה לדבר הזה.

ובעבודה כשמתבונן בגדלות ה' ומתיישב בלבו גדולתו ורוממותו ית' בברית העולמות וכו', מתעורר בו אהבה וקירבת ה'.

ולפיכך כשמתבונן בדבר הרע, ומבין כמה שיוכל להזיק בזה ובבא, אז מתעורר בו שנאה וריחוק מהדבר הזה. וכן בעבודה כשמתבונן ומבין גדול הרע שיש בעוה"ז והגסות והמאוס וכו', מבין כמה שצריכים לשנוא ולהתרחק מזה עד קצתו האחרון.

והם הכחות הנמצאים בתוך הראש שהוא המוח, דהיינו שהכחות חכמה בינה ודעת מעוררים את הרצון והאהבה או השנאה וריחוק.

אבל יש בחי' רצון שהוא למעלה מהמוח וה'ראש', למעלה מהחכמה בינה ודעת, שנמשך מלמעלה והוא בחי' "גולגולת" המקיף את הראש והמוח ונקרא "רצון העליון", והוא נמשך מביטול ההשגה דווקא וביטול השגת כל הנבראים בעליונים ונתחוננים לגבי מהותו ועצמותו ית' מפני רוממותו עד אין קץ דלית מחשבה תפיסה ביה כלל, והוא למעלה מבחי' השגה ושום גדר השכלה כלל.

ומזה מתעורר הנפש לצאת מנרתיקה בבחי' תשוקה עד כלות הנפש ממש להשתפך אל חיק אביה הוא מהותו ועצמותו ית', דכלאל קמיה כלא חשיבא ממש.

וכל ענין השתלשלות העולמות בבחי' ממו"ע וסוכ"ע שייך רק בזיו והארה מאור אין סוף ב"ה המאיר ומחיה כל עלמין ע"י בחי' מלכות א"ס ב"ה, כמ"ש מלך יחיד חי העולמים, וכתבי מלכותך מלכות כל עולמים. אבל הוא לבדו הוא למעלה למעלה עד אין קץ ותכלית שלא בערך כלל וכלל, לא בגדר ממו"ע ולא בגדר סוכ"ע ולית מחשבה תפיסה ביה כלל, כי אתה הוא קדש שבורא העולם ואתה הוא משבירא העולם, ואני ה' לא שנית.

והוא בחי' ביטול ההשגה, ונקרא "גולגולת" המקיף את "הראש", דהיינו שה'רצון העליון' הוא למעלה מהראש והמוח, והוא מאיר לתוך הראש להגביר את החכמה ובינה והמידות ביתר שאת שגם יתבטלו מהשגתם ומציאותם לאור אין סוף ב"ה.

ונמשך בזה גם תענוג עליון ונפלא מאוד מבחי' תענוג העליון שהוא תענוג א"ס ב"ה בעצמו. ונקרא בחי' עתק פנימיות הכתר, שהכתר הוא הרצון העליון ב"ה ומשם נמשכים הח"ב והמידות למעלה ולמטה בהשתלשלות העולמות.

ותשוקה נפלאה זו ותענוג ורצון זה נמשך לנשמות ישראל והאור בהתגלות על נפשם "בחג השבועות" ע"י מתן תורה בעשרת הדברות. ולכן אמרו חז"ל שעל כל דיבור ודיבור פרחת נשמות, והיינו שהדיבור היה ממשיך להם תשוקה זו שהדיבור הוא המשכה ממהותו ועצמותו ית' לנשמות ישראל.

והוא פי' הלשון הנאמר בדבור הראשון מעשרת הדברות, אנכי ה' אלקיך דייקא המאיר ומתפשט בך, ואנכי היינו שהוא אנכי מי שאנכי, שאין מכיר ומשיג בחי' אנכי אלא אנכי בעצמי, והוא הוא הרי אלקיך דהיינו ניצוץ

איתא בגמ' שבת בענין מתן תורה, שירד ה' על הר סיני לתת את התורה לעם ישראל ע"י העשרת הדברות, וכמ"ש וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים וגו'.

אחז"ל כשהקב"ה אמר שתי דברות הראשונות אנכי ולא יהיה לך, פרחת נשמות, מרוב הגילוי האלוך העצום שהאיר אז. ואח"כ החזיר הקב"ה את נשמותן ע"ל תלחיה וכו'.

מבואר בתניא פ"ו, ע"י הגילוי הנאמר בפסוק אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו, הראת ממש בראיה חושית, כמ"ש וכל העם רואים את הקולות שהיו רואים את הנשמה, כמאמר חז"ל מסתכלים למזרח שומעין הדיבור יוצא אנכי, מסתכלין למערב שומעין הדיבור יוצא אנכי וכו', וכן לארבע רוחות העולם, למעלה ולמטה, וכדפי' בתיקו"ז דלית אתר דלא מליל מיניה עמיהן וכו'.

והוא מפני גילוי רצונו ית' בעשרת הדברות שהן כללות התורה, שהיא פנימית רצונו והכמות ית', ואין שם הסתר פנים כלל, כמ"ש כי באור פניך נתת לנו תורת חיים, לכן היו בטלים במציאות ממש, וכמאמר חז"ל שעל כל דיבור ודיבור פרחת נשמות, והקב"ה החזירן בטל שעתיד להחיות בו את המתים, והוא כח תורה, כמאמר חז"ל כל העוסק בתורה טל תורה מחיהו וכו'.

ולפיכך ענין הגילוי האלוך העצום שהאיר במתן תורה, עד שעם ישראל היו בטלים במציאות ממש, וע"י פרחת נשמות, צריך להקדים פי' הפסוק נעשה אדם בצלמו וגו'.

ע"י פשוט הפי' באדם עצמו, יש יחס בין הגוף הגשמי לנפש, שעי' ההתבוננות בגוף בין האדם, שיהי בו ראש ומח ודלב ושאר איברי, ואיך שהם כלולים זה בזה מצד אחד, ומצד אחד מתחלקים זה מזה בפעולותיהם השונות, כא"ל לפי חזקת ותכונות, נוכל להבין על חיות הנפש המלוכשת בו.

ועפ"י פנימיות הענינים, הכוונה היחס בין ציור בין כחות ותכונות האדם למטה, לבין התגלה העליונה של הבורא ית' ש, דהיינו שניתן להבין התגלה האלקים בעולם, וכמ"ש מבשרי אחזה אלוך וגו'.

וגם ע"י בנין האדם הגשמי ניתן להבין עניני התגלה הנפש האלוך באדם עצמו בעניני הרוחניים, שהם העשר כחות שיש בנפש האלקית, שהם חב"ד חג"ת נה"ם, הנמשכים מעשר ספירות העליונות שהקב"ה ברא ומנהיג בהם את העולמות. כמ"ש בתיקו"ז אתה הוא דאפיקת עשר תיקונים וקריין לון עשר ספירן, לאנהגא בהון עלמין שתימין דלא אתגליין ועלמין דאתגליין וכו'.

כמו"כ נמשך עשר כחות האדם למטה כדי לעבוד את ה', וכן הוא פי' הפסוק נעשה אדם בצלמו, שכמו שיש "ראש וגולגולת" בגשמות הגוף, שה'ראש' עיקרו הוא המוח שבו, "נעצם וגולגולת" מקיפו את המוח. כמו"כ יש ברוחניות הנפש במוח' כחות, שהם חכמה בינה ודעת.

חכמה פירושו כח השכל להשכל כל דבר, לתפוס נקודת הרעיון. ועדיין אינו הענין מובן אצלו לכל פרטי לעומקו ולרחבו, בטעמיו וסברותיו, רק השגת הנקודה בלבד.

בינה פירושו שמתבונן בשכלו להבין את הנקודה שהשיג בפרטי וטעמו על כוונתו, אזי מתיישב הענין בהבנתו בעומקו לכל פרטיה.

דעת פירושו שמתקשר עם הענין שהבין והשיג ע"י שומעין בו בדעתו ואינו מסיח את הדעת ממנו בחוק ובאומץ ובהתמדה, עד שמרגיש היטב את עצם הענין ונמשך אצלו בהתיישבות בלבד, ונעשה חלק ממנו ממש,

יפה שיחת

שיחות עם נאציאיהם של גדולי ישראל זצ"ל

האזין וכתב הרב רפאל הנחום יפה שליט"א

63

לקבל את התורה בשכונות ולהצליח בלימודה, על פי דרכו וניסיונו של בעל ה'קנה בשם' זצ"ל

שיחה עם בנו הפוסק הירושלמי הגאון הגדול רבי משה ברנדסדורפר שליט"א נאכ"ד 'היכל הוראה', על דרכיו בקודש של אביו שר ההוראה רבי מאיר ברנדסדורפר זצ"ל בעל ה'קנה בשם' זי"ע.

תשובות לשאלות אזי צריכים לזה כל 24 שעות לזה, וכן בכל הזמנים הקשים ג"כ בליל הסדר ובליל א' דסוכות ומשתדלים כמה שאפשר.

גם אפשר לומר על אמו"ר זצ"ל כמו שכתוב על משה רבנו בפרשת יתרו ויור משה מן ההר אל העם ואומר רש"י שם "שלא הלך לעסקיו אלא מן ההר אל העם" ולאורה איזה עסקו היה למשה רבנו ובודאי שכל עסקיו היו רק תורה ותפילה, וגם זה נתן לכלל ישראל, שהיה טוב ומסודר לעם ישראל ואח"כ הלך להתעסק בתורה ותפילה שלו.

וזה אפשר לומר על אמו"ר זצ"ל שהיה עם מסירות נפש מופלא לעזור לכלל ישראל, הוא היה עבד ה' ממש כששטו וכמו שאחד תיאר את אבא שלי עבד ה' כי בכל שעות היממה מסר שיעורים והשיב תשובות לשואלים, פסקים וגויסין ובריתות, וכשאחד שאל את אמו"ר זצ"ל אם הוא עבד ה' אמר לו עבד ה' איני יודע אם אני, אבל עבד לעבדי ה' זה אני כן יכול לומר, וזה זכות גדול בשבילי וזה ממש היה ככה, כי הוא הספיק ב-24 שעות המון המון.

לא הוציא זמן לבטלה, אלא ניצל כל רגע מהזמן לעבודת ה'

היה אצלו הבטלה לדבר חזק מאד, שלא בלבול ח"ו את הזמן לבטלה, לא היה אצל כזה דבר של בטלה, וגם כשהיה רואה איזה עיתון בביתו עד האט נישט ג'בליקט (רואה) ולא היה קוראו בכלל, וגם בלילה כשלא היה יכול להירדם לא לקח ספר אצלו במיטה אלא ירד מהמיטה ללמוד בסלון וכששוב התעייף הלך לננו במיטה, וכשמצא פעם את אחי שקורא ספר במיטה אמר לו שבמיטה לא קוראים אלא ישנים. אם אתה יכול ללמוד רד מהמיטה ולך ללמוד, אין כזה דבר של באמצע או ישנים או לומדים.

פעם היה לו נהג - והנהג בעצמו סיפר את זה, שפעם באיזה יום התקשר אליו אבא שלי בשעה 6 בבוקר, שהוא צריך לנסוע איתו לאיזשהו מקום והוא רוצה שיעוד שעה וחצי שיה' אצלו, כי עדיין אחז לפני התפילה, וכדי שיוכל להספיק מקוה ותפילה, שיבוא עוד שעה וחצי, והוא הספיק במשך זמן זה 2 בריתות ולבדוק מקוה וגם מסר שיעור קצר באיזה בית מדרש וגם ענה כמה תשובות דחופות בענין איזה גט שהיה צריך להיות בימים אלו ובשעה 11 היה בבית, וזה היה כמעט שלוש שעות. והוא ראה אז שיש אנשים שהולכים לתפילת שחרית, ואמר לנהג, ראה, אין אנשים מזלזלים בזמן, כי הרי אנו הספקנו כ"כ הרבה דברים בזמן זה עד עכשיו, הספקנו להכניס כמה ילדים בבריתו של אאע"ה, ולערוך גט, ולבדוק מקוואות ולהיות

לבוא לשאול שאלות מרבנים אחרים, אלא כל אחד שיבא לשאול מאיזה רב שרוצה, ושיה' בית מדרש לכל הסוגים ולכל כלל ישראל ומכל העדות, ושיוכל לבוא לשאול בשמחה, כי הלכה אינו שייך לקהילה מסוימת אלא לכל כלל ישראל שזה בשוה בזה.

וכשיש את ההיכל הוראה אמר שכשיבאו אחד לב"ד של מעלה וישאלו לו למה לא קיימת את ההלכה כראוי, וישיב להם שם, כי היה לי שאלה דחופה וקשה בערב ש"ק או

הגאון הגדול רבי מאיר ברנדסדורפר זצ"ל בעל ה'קנה בשם'

בליל שב"ק, או בשעות הקטנות של הלילה, ולא היה לי את מי לשאול כי כולם ישנים כבר, ולכן צריך להיות מקום ששם אפשר לשאול בכל שעות היממה, אה"צ שיש שעות קבועות אבל שיה' כתוב בחוץ מהיכל הוראה שמי שיש לו שאלה שלא סובל דיחוי ידפוק ויתקשר בכל שעות היממה, וכן היה נוהג אמו"ר זצ"ל, וכן אנו ממשיכים בס"ד דרכו שאפשר לשאול בכל היום ובכל הלילה.

והיה אומר שרש שפוסק שאלות הוא לא כמו רופא שיש לו שעות קבועות ביום, כי אם רוצים משמים שהוא יענה

כשאנו עומדים בפרוס חג השבועות, זמן מתן תורתנו, וכל אחד יקבל את חלקו בתורה לשנה הבאה. חשבתי לעצמי הלא עלינו להצליח בלימודה, ולא תמיד הדבר עולה בידינו כרצוננו. העצה לזה היא צאי לך בעקבי הצאן, לשמוע ולקבל מדרם של גדולי ישראל שזכו לכתרה של תורה, מה הם הדרכים שאיתם קנו וזכו הם התורה הקדושה, ונלך בדרכם ונוכל גם אנו להצליח ולזכות לחלקנו בתורה. לכן עליתי לבי מדרשא ונכנסתי למור"ר הגאון רבי משה ברנדסדורפר שליט"א בנו וממשיך דרכו של בעל ה'קנה בשם' זצ"ל, לשמוע מכלי ראשון מה היו הליכותיו ודרכיו בקודש שעל ידם זכה לקנות ולדעת את התורה הקדושה, ועל ידי כך נוסף גם אנו חכמה ודעת ונזכה בעזהש"ת לקנות ולדעת היטב את חלקנו בתורה הקדושה.

הגאון רבי משה שליט"א:

ביום כ' אייר תשס"ט השיב נשמתו לבורא עולם לאחר ששתה לחיים על מים וכו'.

היה מוסר עצמו לגמרי עבור התורה ועבור כלל ישראל

התמסרותו על תורה ובעד כלל ישראל, וכידוע שכל היממה שלו של 24 שעות היו מלאים בתורה ועבודת השם, היה קם בערך בשעה שש בבוקר, והתפלל, ואח"כ ערך שיעוריו הקבועים וגם לענות תשובות לשאלות שנשאלו לו ובאח"כ ישב לדיונים בחושן משפט, וגם עסק לפעמים בגויסין לפנה"צ כשזה הזדמן לידו, ואח"כ כשחזר לביתו והיה לו הרבה שאלות עד לשעות המאוחרות בלילה כשעה קודם חצות ויותר אח"כ התחיל לכתוב תשובות להלכה בכתב לשואלים בערך עד השעה 4 לפנות בוקר.

אנו רואים כאן שלעולם השיב מיד בלא איחורים. כן, עד כדי כך הגיע גודל התמסרותו בעד כלל ישראל, וכפי שאחד מאחי מצא על המפה של השולחן שכתב תשובה ולפי שהיה עייף מאד המשיך לכתוב ג"כ לחוץ מהדף.

כשיש את ההיכל הוראה בירושלים, והיה מאד מסור לכלל ישראל, הוא היה מאד רוצה שיה' היכל הוראה, האף שיש בתי דינים ובתי הוראה מכמה וכמה קהילות בירושלים בירושלים, אבל צריכים בית הוראה שיהיה לכולם כלל הרוצה לכל רוח לשאול שיוכל לבוא לשאול בלא שום בעיות, ואין זה יכול להיות שזה ממגור חרדי זה לא יוכל

בחדרי השחיטה וכ' וכ' וכ' צריכים לחיות ולנצל את הזמן וכל רגע בשביל עבודת השם.

הדרכים להצלחה בתורה הינם א - התמדה ב - חזרה מראיין: התמדתו היה מאד מאד חזק, יש בחורים או אברכים שחושבים ששומעים כ"כ דברים נפלאים על מון הקנה בשם' וקשה להאמין שאפשר ג"כ לגדול כמוהו, כי מה השיטות יש לי עמו, ואין אני יכול לגדול כמוהו בתורה, הרי הוא היה כ"כ ענק שבענקים. וזה מייאש והרי התורה אינה ירושה, וכל אחד יש לו חלק בתורה שצריך לקנותה ולהבינה. ולכן אני שואל אתכם בנו שליט"א מה היה הכוחות של הקנה בשם בשנות נעוריו ובצעירותו עוד לפני שצמח לאדם גדול, שבזה התגבר והצליח לגדול לפוסק הלכה ולרב גדול ושפסקיו נאמנים, וזה הוא ע"י ההתמדה שלו אבל מה היה עוד הכח החזק אצלו?

הרב: היה לו בכל השנים בראש שהוא רוצה לגדול בתורה וזה היה שאיפתו בכל השנים וכך שמעתי מסבא שלי הגאון רבי שלמה ברנסדורפר זי"ע בעמ"ס 'שבט יהודה' שכשהיה ר' מאיר בן שש וחזר על מסכת ברכות "משניות" וגם כשהיה כבר לאחר הבחינה חזר על זה הרבה פעמים, ואמר ע"ע כמה פעמים שהחזרה זה המפתח להצליח וכן היה עושה בכל דבר שלמד, היה חוזר על זה הרבה פעמים לאין סיוע.

אכן שהלך להיבחן ע"ז, אבל השקיע המון זמן על חזרה, והיה אומר שכל יומיו יכול לקנות את התורה וזה לא משנה באיזה מצב שהוא, ואם הוא בעל כשרון או לא, ויסוד ההצלחה הוא לחזור ולחזור ולחזור, הרבה פעמים, וכן אמר פעם לבחורים שברוך כלל כל אחד מסתכל על חבר שלו ואומר לעצמו אם הייתי כמוהו ובכשרונות שלו הייתי יכול לגדול ג"כ אבל במצב שלי איני יכול, כי איני בעל כשרון, והיה אומר אבי ז"ל לבחורים, הרי אני כבן שבעים שנה, הרבה בעלי כשרונות ראיתי שלא הצליחו אבל המפתח וההצלחה הוא החזרה, כי הרבה חושבים שאפשר לסמוך על הכשרונות שיש לו אבל כבולעו כן פולטו ואם מאבדים את זה אבל אלו שאפילו אין להם כשרונות אבל הם יודעים את הסוד שהחזרה זה המפתח של הצלחה הם הכי מצליחים, וזוהו שוב ושוב ולכן מאבדים מה שיש להם, ולכן כל הבעלי כשרונות יש להם לדעת שהחזרה זה הדבר החשוב ביותר כדי להצליח, וזה אפשר לראות במוחש שכל אלו שהתמידו וחזרו שוב ושוב אצלו הצליחו משא"כ הבעלי כשרון במעט שלא הצליחו בלימודים, ולפעמים אף הולכים לעבוד, אבל המתמידים אלו שמצליחים תמיד, וזה היסוד של ההצלחה לחזור שוב ושוב על הלימודים.

בדרך כלל אני אומר לכל בחור בר מצוה: אומר לכם מה שמעתי מאמורי זצ"ל - הרי נהוג שבאים לפני הבר מצוה להתברך אצל הרבנים ואדמו"רים וכו', אני חדר כלל אומר לבחור, 'תשמע אני נותן לך ברכה שיהי לך רצון' כי כשהיה לך רצון אזי יהי לברכה לחול על משהו, כי בלי רצון לא יעזור הברכה, ולכן כל אחד אומר שיש לו רצון אבל צריכים להשקיע ואז מנצלים את הרצון ובוה מצליחים מאד, וכן רואים לאורך כל הדורות שלכל גדולי ישראל היו להם את הכח של התמדה, וזה ידוע, וכן התמדה לא צריך להיות שמנותקים מן העולם ועושים לעצמו סיגופים, ולא אוכלים, ולא ישנים, אדרבה יש ס"ז באבן העזר שאם רוצים לגדול בתורה צריך לישון טוב לכל הפחות 7 או 8

שעות, ואכול טוב, כי אלו שלא ישנים ולא אוכלים זה מפריע מאד ללימוד וא"א ככה לגדול בתורה, ולכן הילדים שרוצים להתמיד בלימודים הם צריכים לנצל השעות שיש להם בחיידעו, והבחורים השעות שיש להם בשיבה, ואה"נ שמוות להם קצת להתאזר וקצת לנוח, אבל לנצל את השעות של הסדרים 100 אחוז זה נקרא התמדה.

וגם באברכי הכוללים גם הם ימלאו את השעות של הסדרי הכולל של לפנה"צ ואחרי"צ וביחד שש שעות של לימוד כולם יהיו בני תורה, ורק הבעיה שנסחפים ומבטלים הרבה שעות, ולכן סוד ההצלחה היא לחזור ולהתמיד הרבה שעות בתורה ואז ב"ס מצליחים.

כמה הנהגות והוראות למעשה

אחד מגדולי הדור הוא הגאון הגדול רבי חיים אורי פריינד שליט"א חבר בד"ץ העדה"ת, כיון שהיה ראש הישיבה שלי בישיבת תולדות אהרן או קודם נישואי נכסתי אליו להבכיר והזמנתי אותו לחתונה ואמר לי: אני הייתי החברותא של אביך, והוסיף לי שהיה לו פעם ויכוח עמו אני הייתי אוהב לקנות עוד בקאות בהלכה ועוד ידיעות ללימוד הלאה, והוא - אביך הקנה בשם אהב לחזור שוב על הישנות, והיה לנו ויכוח מה יותר טוב והיה לי חלישות הדעת אולי הוא (הקנה בשם) צודק והיה לי אח גדול ומבוגר ממני ה"ה הר"ה רבי נטע פריינד זצ"ל ואותו מכירים יותר והלכתי להתיעץ איתו ולשאל אותו מי צודק בויכוח זה ור' נטע השיב לי: תשמע אם יש לך סיפוק ללימוד דברים חדשים או אתה צריך להמשיך הלאה, ואמר לו אני רואה כבר את הרב הגדול של ר' מאיר ברנסדורפר שהרי כלל ישראל צריך רב גדול ואני רואה את הדרך שלו כנונה, ובכך הדרך שלו של הרבה חזרות הצליח מאד.

גם התנהג אבי ז"ל שהיה הולך לראות ולענין בכל מראה מקום שמוכב בפוסקים בפנים לענין, והלך לבדוק ולענין אם זה באמת נכון וכתוב כמו שהרמ"א מביא ומציין, כי לפעמים המדפיסים לא מדפיסים נכון, ולכן כל פעם הלך לבדוק בעצמו ולראות אם הכל נכון, ולהבין הכל התוך הספרים, בלי שום עייפות כלל.

מתיכן בא לו הרצון הזה? בוודאי שזה היה עם סייעתא דשמיא מיוחדת, חבל הרצון הנכון האם שלא לבלות את הזמן. אלא להיפך לנצל את הוא כמו שצריך ובכל פעם כשדבר לארכס דברי חיזוק היה מדבר בדרך כלל שאסור לבטל ולבלות את הזמן ח"ו, וכן מי שאין לו חשק ללמוד שילך לעבוד ולהביא פרנסה לביתו, או משהו אבל אצל ח"ו לא לבלות את הזמן בשום דבר, ומפסידות את הזמן.

וכן היה מעודד מאד הלימוד בכל מקצועות התורה, אלו שלומדים גמרא שילמדו גמרא, אלו שלומדים הלכה שילמדו הלכה, והעיקר שילמדו את התורה ולנצל הזמן בלימוד התורה, והעיקר שבכל הדברים יש לחזור ולחזור שוב ושוב על כל הלימודים, אה"נ שיש ללמוד עוד דברים ומקצועות חדשות, אבל העיקר בוא לחזור על הלימוד שוב ושוב.

עד כדי כך שכשהקבוצה שלנו בכלול שומרי החומות גמרנו את כל ההלכות של ההוראה, היינו כחמש עשרה אברכים

לפני כשלושים שנה הוא אמר: כשהוא קיבל התעודת הוראה מראש"ד ירושלים רבי דוד יונגרייז ז"ל הוא נתן לו סמיכה, ואח"כ כשכבר היה בדרך ללכת החוצה, קרא לו שוב ר' דוד ז"ל ואמר לו אברך! אני רוצה לומר לך משהו, נגר שקיבל תעודת נגרות אם הוא לא יתחיל להתעסק במלאכת הנגרות וכל הדברים של נגר לא יתפרנס מזה אף פעם, כמו"כ תדע לך קבלת עכשיו תעודת סמיכה להוראה אם אתה לא תתעסק עם זה עד הלכה למעשה לא תרוויח מזה שום דבר, אם אתה רוצה להגיע לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא אזי מהיום שאתה שומע שאלה תתחיל להתעסק ולהתעמק מה הייתי בעצמי פוסק בשאלה זו שראיתי עכשיו בקובץ זה, וככה תלמד איך להוציא את ההלכה למעשה.

תורה מתוך הדחק

אני הייתי אברך צעיר, ולמדתי בכלול, והיה לי כבר שתי ילדים ולא היה לי מספיק הכסף של הכוללים, בשביל לפרנס את ב"ב בזה, והלכתי לשאול את אבי שהיה שאני לומד שני סדרים בכלולים, ובמקום סדר שלישי אוכל ללכת לעבוד בתפליין, ואמר לי: אל תעשה את זה כי לפעמים זה מושך לעוד ועוד שעות, אלא קבל עליך עול התורה יותר ויותר והרי איכא שכל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול הפרנסה, ובתחילה זה יהי קשה בשבילך אבל אח"ז יוקל הדבר, וכן היה לי הדברים ג"כ בצעירותי שהיו זמנים קשים מאד מאד דחוקים,

זה דבר ידוע שלאבי ג"כ לא היו בשנות צעירותו מה לאכול בשבת ואפילו לדגים לא והיה קונה סרדינים לשבת ואחי הגדול ר' שמואל שליט"א אמר לי שכשהגיע מהחיידר ביום שיש לא היה לו שני חולצות א' לחול וא' לשבת אלא כיבסו לי את החולצה שלבש בחול וזה לבש בשבת והיה עניות גדולה מאד אבית, אבל ברוך ה' שגדל דור ישרים מבורך זרע בך ד' גם במצב כזה.

בין אדם לחבירו

גם הענין של בין אדם לחבירו היה נוהר מאד בזה, פעם נסע עם הנהג הקבוע, והיה ביום חורפי ויירד גשם חזק, ובאמצע הנסיעה ראה אבי שתון כדי נסיעה השפירץ מהרחוב מים על מישוהו שהלך על המדרכה, ואחרי הנסיעה חיפש את הבן אדם, והגם שלא היה הוא הנהג אבי מניח שהוא ישב במכונית ביקש ממנו מחילה על העגמת נפש שהיה לו מהמים שלכלכו אותו,

גם היה איזה שאלה שאבי ענה לאשה שזה כשר, והשואלת היה לה קצת נערות (נענים) בזה ושאלה שוב אבי אם זה כשר והוא ענה שוב 'כשר', וככה היה כשרים פעם ששאלה והוא משיב, זה כשר, ואח"כ כשראה שלא מפסיקה לשאול צעק בקול גדול 'זה כשר', והאשה הלכה מביתו ואח"כ חשב בדעתו אולי הוא פגע בה בזה שצעק עליה ובפרט שהיו אנשים ששמעו איך שצועק עליהוזה כשר, ואז הלך לחפש אותה ולבקש ממנה מחילה, והיה זה מאד בבין אדם לחבירו, לפעמים הרב פוסק איזה פסק ולא כולם שמחים עם הפסק, ומדברים על הרב למה פסק כן או כן, והיה לו יותר נעים שיעשו לו בזיונות משהוא יעשה בזיונות לאחרים.

ואני רוצה לברך כל מי שיש לו אהבת וחשק התורה, שכולנו נזכה לקבל את התורה הקדושה ביום חג השבועות הבע"ט, אכ"י.

הגאון רבי משה ברנסדורפר שליט"א יושב מאחורי מקום אביו בהיכל ההוראה, שם ישב מון הקנה בשם' זצ"ל והורה הוראה לישראל

אוצר הליכות

• שבועות תשפ"ה •

על פי פסקי מרנא "השבת-הלוי" צוק"ל

שנאמרם בביהמ"ד "שבת הלוי" אחות ברכפלד - מודיעין עילית

ע"י הרב אלטר אליהו מרמורשטיין שליט"א

ראש כולל ישועות יעקב ומח"ס המינים המהודרים

מתוך
הגליון
המורחב

תפילות היום

ברכות הבוקר

א. לאחר עלות השחר יש ליטול ידיו בלי ברכה [דחושין לדעות דס"ל שבכל לילה שורה על האדם רוח רעה אף כשלא ישן בלילה], (סי' ר"ט ס"ג).

ב. הגיע עלות השחר והוא עוסק בלימוד התורה, אינו צריך להפסיק וליטול ידיו מיד. ויכול להמשיך בלימודו, ומותר לו ללכת יותר מדי' אמות קודם הנטילה. ואף א"צ להיזהר מלגעת בעיניו ומלבושיו וכדו' קודם הנטילה (הליכות שלמה-שבועות). אולם דעת מרנא השבת הלוי זצ"ל (ש"ת ח"י סי' ע"ד) שבהגיע עלות השחר יש לחוש שחייב בברכת התורה ואין להמשיך בלימודו מבלי שיברך. ועיין להלן סעיף ו'.

ג. יש שנהגו לטבול [4] לאחר לימוד הלילה כשיאור היום [5] (חק יעקב סי' תצ"ד סק"א, כה"ח סק"י בשם ע"ח).

ד. יש שנוהגים להתפלל לאחר ליל שבועות כותיקין, וכך נהג מרנא השבת הלוי זצ"ל [6]. ויש שנוהגים ללכת לישון ואח"כ להתפלל כדי שיתפללו במתינות וישוו הדעת ובהתעוררות הלב. ולכתחילה יעמיד שומר [7] (ש"ת שבת הלוי ח"י סי' מ"ט).

ה. מי שרוצה לישון אחרי עלות השחר, אם יש לו מי שיעיר קודם סוף זמן קריאת שמע, מותר לו לילך לישון בלי לקרוא קריאת שמע קודם לכן. אבל אם אין לו מי שיעיר, קורא קריאת שמע לפני שיננו. ולכתחילה צריך לחכות עד זמן עטיפת טלית (שהוא כ-45 דקות קודם הנץ החמה), ובשעת הדחק יכול לקרות תיכף אחר עלות השחר (סי' ב"ח מג"א סק"א) [8].

דיני ברכות השחר

א. ברכת על נטילת ידיים ואשר יצר - נכון קודם התפילה לעשות צרכיו או להטיל מים ויגע במקום המהיב נטילה כדי להתחייב בברכת על נטילת ידיים ואשר יצר, ואז יוכל לברך בעצמו [9] (משנ"ב סי' ד סק"ל, ובביאור"ל שם ד"ה אפילו לא) [10].

ב. ברכת אלוים נשמה והמעביר שינה - דעת האליה רבה שהגיעור כל הלילה אין לו לברך, ולכן לכתחילה יש לשמוע מאחר (משנ"ב סי' מ"ו סק"ד), ואם אין לו מי שיוציאו - המבשר לעצמו שפיר יש לו על מי לסמוך [11]. ואם ישן חצי שעה קודם עלות השחר או אחר עלות השחר, יברך בעצמו [12] (עיין ביאור"ל סי' י"ב ד"ה ומה).

ג. ברכות התורה - מי שכיוון בערב יום טוב בבוקר בעת ברכות התורה שיוציא ידי חובה בברכות אלו רק עד עלות השחר שלמחרת, יכול לברך אף שלא ישן כלל בערב יום טוב ולא בליל יום טוב (מג"א סי' מ"ו ס"ק ט"ז, וסי' תצ"ד בהקדמה, מנהיג מהר"י דושינסקיא זצ"ל עמ' קס"ח סי' ב', לוח א"י בשם האדר"ת).

ד. הישן בערב יו"ט ביום שינת קבע למשך חצי שעה ויותר [13] [שינת קבע היינו, שפושט מלבושיו כל אחד כפי הרגלו, והוא על מיטה עם כר וכסת כל אחד כדרכו, ודעת

לילה כיום יאר

א. ליל שבועות - "איתא בזוה"ק שחסידיים הראשונים היו נעורים כל הלילה ועוסקים בתורה, וכבר נהגו רוב הלומדים לעשות כן, ואיתא בשו"ע האריז"ל דע שכל מי שבלילה לא ישן כלל ועיקרו והיה עוסק בתורה, מובטח לו שישלים שנתו ולא יארע לו שום נזק" (משנ"ב סי' תצ"ד סק"א).

ב. סדר הלימוד הנקבע בתקין ליל שבועות מקורו מהזוה"ק וכתבי האריז"ל, ויש בסדר זה סודות ורוזין עלאין. מנהגו של מרנא השבת הלוי זצ"ל לומר תיקון ליל שבועות, ולאחר מכן היה לומד בצוותא חידא ספר המצוות להרמב"ם.

ג. מי שקשה לו להיות ניעור כל הלילה מחמת חולשה וכיוצא"ז, יראה לכל הפחות לומר סדר התנ"ך. ואם יכול לישון בתחילת הלילה ולקום כחצות הלילה יעשה כן. (ש"ת מקדש ישראל-שבועות בשם שיידי כנה"ג שיעקר התיקון להיות באשמורת הבוקר, וע"ע נטעי גבריאל פט"ו סי"ג).

ד. כאשר שותים בליל שבועות ויש חשש בעת הלימוד שיעבור זמן שיעור עיכול [1] של שתיה ראשונה, נכון לברך ברכה אחרונה על כל שתיה ושתיה. אבל אם לא בירך ברכה אחרונה ועבר שיעור עיכול, דעת המג"א (סי' קפ"ד סק"ט וסי' ק"צ סק"א) לחזור ולברך ברכה ראשונה, ודעת האבן העזר ועוד, דכל שלא הסיח דעתו לא הפסיד ברכה ראשונה. וכך נקט המוש"ב (סי' קפ"ד סק"י). וכך הורה הגר"ש אויערבך זצ"ל (הליכות שלמה שבועות). אבל אין לעשות כן לכתחילה שלא להפסיד ברכה אחרונה של שתיה קודמת (ביאור"ל סי' ק"צ ד"ה אחר).

ה. השותה שתיה חמה ובין לגימה ללגימה יש הפסק זמן שלא מצטרפים הלגימות יחד, נחלקו הפוסקים (סי' ר"ד סי' ע"ח, ומשנ"ב סי' ר"ז סק"א) אם צריך לברך ברכה אחרונה - דעת המשנ"ב בשם דרך החיים שלא יברך, וכ' שכן הוא מנהג העולם, וכ' עוד שאנשי מעשה נוהגין שלבסוף שתיית מניחין כדי שיעור בריעית שיצטנן מעט כדי שיוכלו לשותה בריעית בלא הפסק ולברך ברכה אחרונה. עכ"ל. ומרנא השבת הלוי זצ"ל נקט על פי החתם סופר זצ"ל, לברך אף כשתה מעט מעט, משום דזהו הדרך בשתיית משקאות חמים, ולכן מצטרף לשיעור כששותהו בלגימות קטנות (ש"ת מחשבת הלוי ח"א סי' ק"י, וש"ת שבה"ל ח"י סי' מ"ב בסופו).

ו. האוכל מיני מזונות לכתחילה יברך מיד, ואם לא בירך יכול לברך ברכה אחרונה עד שלא רעב מאותה אכילה. ואם אכל קצת עד 72 דקות יכול לברך, ואם מתפתק אם רעב יאכל עוד כזית (סי' קפ"ד סי' ט"ה ומשנ"ב סק"ב).

ז. חצי שעה קודם עלות השחר [2] אסור לאכול מיני מזונות יותר ממכיצה (משנ"ב סי' פ"ט סק"ד).

ח. ההולך לישון קודם עלות השחר, אם משער שיירדם קודם עלות השחר מברך המפיל [3].

[1] שיעור עיכול עיין שו"ע (סי' קפ"ד ס"ה). ובפני החיים (סק"ט), כתב, דעו חצי שעה יכול לברך, ובנימוקי אורח"י סי' תנ"ד כתב, עד 72 דקות (ועיין בס' וואת הברכה עמ' 51). ועיין בסי' ק"צ סק"ח, דשיעור של שתיה אינו שיעור גדול כל"כ, ומ"מ לא יאיתי שכתוב הלכה למעשה שיעור קטן יותר [ועיין בקצות השלחן (סי' ס' ברה"ש סק"ב) בשם ישן חמד (מערכת אכילה סק"ג עמוד פ"א) להפסיק בין אכילה לאכילה ביה"כ 11 דקות ולשתיה 6 דקות].

[2] מרנא השבת הלוי זצ"ל נקט להלכה, דזמן עלות השחר הוא 72 דקות קודם הנץ החמה הנראה (לוח שבט הלוי). ועיין סי' פ"ט א' וביאור"ל ד"ה ואם.

[3] עיין ביאור"ל (סי' רל"ט) לענין ברכת המפיל קודם עלות השחר והשינה לאחר עלות השחר. ומ"מ יאמר המפיל בלא שם ומלכות (א"א מבוטשטש, ש"ת התעוררות תשובה ח"ד ת"ט ס"ב, ש"ת קין לרוד סי' ס').

[4] כתב התנ"ך סק"ד ז"ל: "ובגאע אשמורת הבוקר מעט קודם עלות השחר בעת שמשחיתין פני הרקיע במזרח, אשר אז נקרא אילת השחר כנודע, אז צריך שתטבול במקוה, ותכנין אל מקוה העלין שהוא כתר עלין ד"א הנמשך לו בלילה הזה, הוא נקרא שער החמשים כמו שנבאר, ועליו נאמר ודקתי עליכם מים טהורים וכו', ויש לטבול ארבע פעמים ויכין בראשונה יו"ד ה' דש"ע ע"ב, ובשניה יו"ד ה' דש"ס ס"ג, ובשלישית מילוי דע"ב, וברביעית מילוי דס"ג, שעולין גימטריא מקוה אם תסיר שני כוללים, כמ"ש בסידור הרשב"י ז"ל, ועל ידי כן אנו מקבילים תוספת קדושה מבחינת הכתר וע"ש, וכן נכתב בפרי עץ חיים", עכ"ל. ועל טבילה זו כתב הגאון בעל יסוד ושוש העבודה בספרו (שער ט' פ"ז): "קודם עלות השחר מעט יל לטבול כדי לקבל תוספת קדושה, גם בטבילה זו עושה תקון גדול בעולמות העליונים הקדושים", עכ"ד.

[5] מה שכתבנו למעלה כשיאור היום, הוא לשון חק יעקב, אבל בסי' כ' החיים הר"ל כתב: "מעט קודם עלות

השחר". יש הסוברים שזמן עלות השחר הוא כבר שתיים קודם הנץ החמה דנקטין כעולה (פסחים צג ע"ב) דעלות השחר הוא חמש מיל קודם נץ החמה, ומכלל מיל הוא 24 דקות, נמצא לפי"ז דשתיים קודם הנץ החמה הוא עלות השחר, ויכול לסמוך ע"ז לגבי טבילה בליל שבועות (שמעתי מהגר"י דברמדיק שליט"א).

[6] וזה לשון מרנא "השבת הלוי" זצ"ל: "ואני בעצמי רגיל מאבותי ורבותי להתפלל מיד בעלות השחר כותיקין דרך התעוררות וזמירות הלב וברוך ע"י" (שם בסיום התשובה).

[7] ועיין שם ב"ח באין לו שומר שרי, כיון שעושים כן כדי שיתפללו כראוי ובלא זה אין תפילות כראוי כלל, וסיים שם שצמחה גמורה לחפש שומר.

[8] עיין בספר ישראל והזמנים (ח"א סי' ח') להתיי בליל שבועות לקרוא ק"ש מעה"ש כשעת הדחק, ועיין פסקי תשובות סי' נ"ח אות' א' הנה"ה 88. לענין קריאת שמע ברה"י מצות עשה דאורייתא, ודאי יש להמתין לזמן עלות השחר - 72 דקות קודם נץ החמה. עיין שו"ע סי' פ"ט ס"א שנקט 72 וכן נקט מרנא השבת הלוי זצ"ל.

[9] אף בלא הכי ישמע מאחר שיוציאו בברכות.

[10] עיין עוד בפסקי הסיידו של שו"ע הרב סדר הנטילה.

[11] קבלת האריז"ל, שגם ברכות אלו הם הודאה להש"ת וזה על מנהגו של עולם הוא מברך (החיד"א בברכי יוסף סק"ב - פסקי תשובה).

[12] מקורו של המשנ"ב בסי' מ"ו סק"ד, הוא מסי' ח' אדם, ושם לא נזכר שינת לילה דווקא (הרמ"א פרייז' דצ"ל). עיין תשובותיו. והגר"מ סידוטה שליט"א ציין את הביאור"ל סי' ב"ד ד"ה "ומ"מ", שכל לישון מעט ביום ואז יברך עיין שם. ויש הסוברים שלא יברך (הגר"ח זצ"ל בספר אש"י ישראלי).

[13] עיין שער תשובה סי' ד סק"ב. הליכות שלמה-תפילה פ"א א'.

ויערבך צו"ל דאפילו ישן עם בגדי נקרא שינת קבע (הליכות שלמה פ"ו ס"ב) – יכול תנאי בשתפילת ליל יום טוב בברכת אהבת עולם לא כיוון לצאת יד"ח ברכות ה"א למד מיד אחר התפילה [14] (משנ"ב סי' מ"ז סק"ח בשם רמ"א).

ה. אם לא ישן שינת קבע בערב יו"ט וגם לא בליל יו"ט, או אם ישן בערב יו"ט וכיוון בהאבת עולם של תפילת מעריב לפטור ולמד מיד לאחר התפילה, ישמע ברכות התורה מאחר ויענה אמן, ויאמר איזה פסוקים כדי שיהא נחשב לו לימוד. ואם אין לו ממי לצאת אזי יכון בברכת אהבה רבה וילמד מעט תיכף אחר שיסיים תפלתו.

ו. מי שהולך לישון אחרי עלות השחר לפחות חצי שעה, יכול לברך ברכות התורה, ויברך כשיקום משנתו (שר"ת עמק התשובה ח"ג ת"ו, ועיין א"א בוטשאס סוף סי' רל"א). ובאלף המגן (ס' תרי"ט סקמ"ג בשם התוספות חיים על החיי אדם כלל ט' סקט"ו בשם הר"ק בעל דברי חיים מצאנז צ"ל) כתב שאם בדעתו לישון מותר לו ללמוד תורה בלא ברכות התורה עד השינה אפילו ביום, ועיי"ש.

ז. דעת שו"ע הרב, דאם אין לו ממי לצאת יכול לברך ברכות התורה בעצמו [15].

ח. **ברכות השחר** – שיטת הרמ"א שברכות השחר [הנותן לשכוי וכו'] מברך אף שלא ישן לא בלילה ולא ביום, משום שכונת הברכות היא שמברכים שהקב"ה ברא צרכי העולם, וכן המנהג (שו"ע הרב סי' מ"ז ס"ו, וכ"כ בפסקי הסידור).

ט. ידוע מכתבו של מרנא השבט הלוי צ"ל, לחדש המנהג של עניית אמן בציבור, ובפרט על ברכות השחר.

י. **ברכת ציצית** – הברכה על טלית קטן נכון לפטור בברכה שמברך על טלית גדול (משנ"ב סי' ח' סקמ"ב).

יא. מי שאינו מתעטף בטלית גדול, ישמע ויציא מאחר [וטוב למשמש בציציתו בשעת הברכה]. או יחליף טלית קטן.

הזכרת נשמות – יזכור

א. חג השבועות הוא אחד מהמועדים שנהגו להזכיר בהם נשמות, ונהגו לנדר לצדקה עבור הזכרת הנשמות [16], לעלות זכרם לטובה לפני ה', ועל ידם יזכור גם אותנו עמם לטובה בזכותם, ומנהג ותיקין הוא ומועיל לנשמותיהם [17].

ב. **בשנה הראשונה** לפטירת אביו או אמו, דעת מרנא השבט הלוי צ"ל לומר יזכור. [18]

מאכלי חלב

מנהג אכילת מאכלי חלב

א. נהגו לאכול מאכלי חלב ביום ראשון של שבועות (רמ"א סי' תצ"ד). ומנהג אבותינו תורה היא, כי הרבה טעמים נאמרו עליו. יש קהילות [19] שנהגו לאכול בליל יום טוב סעודה חלבית. והמנהג המקובל הוא לאכול בקידושא רבא מאכלי חלב, ואח"כ אוכלים סעודת יו"ט. וכן כתב הדרכי תשובה (סי' פ"ט סק"ה) וז"ל: "קבלת מרבתי ואבותי הקדושים יז"ע לאכול מאכלי חלב תיכף אחר התפילה בשעת קידושא רבא בלא פת רק בדרך ארעי", עכ"ל. וכל אחד ינהג לפי מנהג אבותיו ורבותיו.

[14] לכאורה אפשר לומר שהיה ראוי לתתהיל לכוון לפטור בהאבת עולם, כדי שכל לימוד הלילה יהיה בברכה לכל הדעות, שהלא בסיומן מ"ז ס"א לדעה הראשונה שם, שינת קבע ביום הוי הפסק, ולמחרת בבוקר ביו"ט יצא ידי חובתו ע"י אחר. אך מכל מקום בשו"ע הרב סי' כ"ז וז"ל: "וה"א שברכת התורה היא ברכות השחר שלא תקנו אותן אלא פעם אחת ביום לפיכך אפילו ישן שינת קבע על מיטתו... אין צריך לחזור ולברך וכן נהגו", עכ"ל. ועוד פוסקים ס"ל הכי. **והלכה למעשה** שמעתי ממור"ד הגאון הגדול רבי י"מ שטרן שליט"א, שמנהג העולם לברך ברכת התורה כשמתחייב בהגיע עלות השחר. ועיין דינים והנהגות ממרן החזון איש א"י ג, והליכות שלמה תפילה פ"ו הערה 6.

[15] עיין אליה רבה (סי' מ"ז סק"ט), דאין דעתו בברכה יותר מיום ולילה, ועיין שו"ע הרב בפסקי הסידור, **שלתחילה** יכול לברך בעצמו ברכת התורה כשיאור היום. ועיין בשו"ע הרב סי' מ"ז ס"ז, ודרך החיים הל' השכמת הבוקר ס"ה, ואף המגן (סי' תרי"ט סקמ"ג). וכן פסק בשו"ת שבט הלוי ח"י ס' ע"ז: "זמה שמחדשים שאחר יוציא אותם מספק בברכת התורה הוא רק ומומא, דבלא זה אפשר לברך וכו'" עיי"ש.

[16] **ילד בר קיימא שנפטר ל"ע**, אומרים לטובת נשמתו יזכור (דברי סופרים פס"א סי"ט). **ואם ההורים של הורי הלוי חיים** לא יזכרו, יאמר הסב ולא יאמר אביו בבית הכנסת עבור הילד (שמעתי ממור"ד הגאון הגדול רבי י"מ שטרן שליט"א, וכן שמעתי מהגר"ד אלתר שליט"א).

[17] **אם שכח להדליק נר מערב יו"ט לע"נ יקרינו**, עיין לעיל הערה 16.

[18] **שמעתי מהגר"ד אלתר** שליט"א בשם אביו הר"ק בעל **"פני מנחם"** צ"ל שנהגו בפולין לומר יזכור בשנה ראשונה, ומתאונן הגדול רבי מ"ש קליין שליט"א שמעתי שהמנהג הרגיל הוא להשאר בבית הכנסת ולא לומר. ועיין בספר ידות החיים לאדמו"ר מ"ש בט"ש הלוי' עמוד קמ"ד.

[19] בחו"ל אלו שגרו בגליל העליון בהונגריה נהגו כך. ועיין נטעי גביראל שהביא סמן לכן מספר סדר היום (הלכות שבועות), עיי"ש.

[20] עיין במשנ"ב (סי' קס"ח סק"ד) שלכתחילה הוא שיעור ארבע ביצים, ושיעור ארבע ביצים לחומרא הוא

ב. אלו שאוכלים מאכלי חלב בקידושא רבא, מ"מ יש להם להקפיד על קידוש במקום סעודה, ולכן יאכלו כזית דגן.

ג. האוכל מיני מאפה יזרח שלא יאכל כשיעור קביעת סעודה [20].

ד. האוכל מאכלי חלב בקידושא רבא סמוך לסעודה, ואח"כ נוטל ידיו ומברך המוציא ואוכל סעודת יום טוב, אם אכל פת הבאה בכיסנין כגון עוגות וכדומה, ורוצה לאכול מיד את הסעודה, יש ספק אם מברך ברכה אחרונה על הפת הבאה בכיסנין (ביאור"ל סי' קע"ו ד"ה ברה). ולכן ראוי לברך ברכה אחרונה ולהפסיק מעט, ורק אח"כ יתחיל את הסעודה. ואם השעה דחוקה לו לא יברך אלא צריך לקנח ולהדיח פיו יפה, ולהחליף מפה (מג"א סי' תצ"ד סק"ו ומשנ"ב סקט"ו, ועיין לקמן סי' י"ז בשם הוזהר ושו"ע). ויתחיל את הסעודה, ויכוון בברכת המזון להפסיק ולתפול גמין את העוגות שאכל בקידוש. אולם אם אכל מעשה קדירה, כגון אטריות, פסטה או דייסה, לכו"ע מברך ברכה אחרונה, ויכול להתחיל את הסעודה מיד לאחר מכן.

הפסק בין בשד לחלב

ה. מצוה להיות שמח ביו"ט ככתוב ושמחת בחגך, לכך יאכל בשד [21] וישתה יין ביום טוב, ולפיכך מכיוון שצריכין לאכול גם בשד וגם חלב, צריך להיזהר להפסיק בין החלב לבשר כהלכתו, שלא יבוא לידי איסור בשד בחלב. האוכל קודם סעודת יו"ט מאכלי חלב, קצת וידית פיו וירחץ ידיו [22] ויברך ברכה אחרונה (שו"ע יו"ד סי' פ"ט ס"ב). והמנהג להמתין חצי שעה מסיום אכילת החלב עד אכילת הבשר (מבית לוי יו"ד).

ו. לאחר אכילת מאכלי החלב יש להקפיד להסיר את הכלים, וכן להחליף את המפה [ניילון] שאכלו עליה.

ז. נוטל ידיו לסעודה ואכל פת ומאכלי חלב [לא גבינה קשה] [23], לדעת הבית יוסף (א"ח סי' קע"ג) שהביא מהוזהר הקדוש שאסור לאכול חלב ובשר בשעתא חדא או בסעודה חדא, – צריך להפסיק בברכת המזון [24], ויקנח וידיח פיו, וכן יחליף המפה שאכל עליה. והא דכתב הוזהר שעתא חדא, הכוונה שלא יהיה סמוך לסעודה, ולכן ימתין חצי שעה, דזמן סמוך מצאנו בכמה מקומות שהוא חצי שעה (מבית לוי יו"ד).

דיני הברכות על עוגות גבינה למיניהם

א. בצק ממולא בגבינה [או שכבת בצק בכמות חשובה ועליה גבינה] שנאפו יחד – מברכים עליה רק 'בורא מיני מזונות' כי הגבינה דינה כטפל.

ב. ואם לא נאפו יחד, תלוי בכמות הגבינה – אם יש כמות חשובה שרוצים לאכלה בפני עצמה, אזי מברך על הבצק (כגון בסקווט) 'מזונות' ועל הגבינה בנפרד 'שהכל' (משנ"ב סי' קס"ח סקמ"ה). ואם כמות הגבינה אינה חשובה לעצמה אלא נאכלת כטפלה או כלפתן עם הבצק, מברך רק 'בורא מיני מזונות' (משנ"ב סי' ר"ב סק"ו).

ג. אם שכבת הבצק דקה כל כך שיעיקרה עשויה רק כדי להחזיק את הגבינה [ושלא יטפנו הידיים], אזי הבצק טפל ומברך 'שהכל', ובזה אין חילוק אם נאפו יחד או לא.

ד. ברכה אחרונה: אם אכל כשיעור דגן מכל מיני המזונות – מברך 'על המזחיה', ואם אכל פחות – מברך 'בורא נפשות' ופוסטו גם את הדגן (סי' ר"ח משנ"ב סקמ"ו, וכ"כ הליכות שלמה י"ב ס"ו).

200 גרם. ונקט השבט הלוי (ח"ז סי' כ"ה) דאין המלפת את המזונות מצטרף לשיעור הנ"ל. וע"ע שש"כ פנ"ד הערה ס"ה.

[21] עיין בית יוסף סי' תקכ"ט דבזמן הזה שאין בית המקדש קיים אין עיקר שמחה בבשר אלא ביין, ובשו"ע שם לא הזכיר אכילת בשר דאדיל לשיטתו, עיי"ש בביאור"ל. ועיין שבט הלוי ח"ז סי' ע"ג. וכתב בשבט הלוי ח"ז סי' י"ח: **מנהג שלנו** דגם ביו"ט אין מהדרין דווקא בבשר בהמה'.

[22] עיין שו"ע סי' פ"ט סק"ט, ועיין פרמ"ג.

[23] גבינה קשה – דהיינו שתיישנה, צריך להמתין עד אכילת בשר שש שעות (שעה"צ סי' תצ"ד סקט"ו, רמ"א יו"ד סי' פ"ט ס"ב). **גבינה חמוצה של זמנו** – דעת שבט הלוי ח"ב סי' ל"ה להחמיר. וכתב טעמו: "דכתיב הכל נמכר בחבותו ויש כל מיני בינות אלה שפחות מן חדשים ואלה שהם יותר מן חדשים והיה צריך לה לוח זמנים מת נעשו וזה בלתי אפשר, ע"כ עליו להחמיר", עכ"ל. וכ"כ הגר"ש איוערבך צ"ל בהליכות שלמה (פ"ג ס' י"ג), וכ"כ בשו"ת משנה הלכות (ח"א ט"ו סי' ט'), וכן דעת הגר"ש אלישיב צ"ל [קובץ תשובות ח"א סי' נ"ח], ואפילו בפיצה חמה שהגבינה נתרכת, כתב שיש להחמיר. וכן שמעתי מהגר"י זיכרמן שליט"א, ששמע מבעל **החוט שני** הגר"ג קרלין צ"ל להמתין שש שעות משום דלא תשתתח תורת גבינה קשה, ומ"מ בשעת הצורך יש להקל. אולם ד' האגרות משה בשו"ת משנה הלכות הנ"ל, והגר"ח צ"ל בשם החו"א (מעשה איש עמ' כ"ב) דא"צ להמתין ו' שעות.

[24] ממתן יעקב כלל ע"ה סק"ה בשם כנה"ש סי' תצ"ד, פמ"ג סי' פ"ט שפ"ד סק"ו, וז"ל: "כתבו אחרונים הוא הדין למאן נדוהר מלאכול בשר אחר גבינה מטעם הוזהר הביא הלבוש בא"ח סי' קע"ג שהפליג מאד בחומר ונמי צריך לברך ברכה אחרונה אחר החלב, ובשבועות נהגין לאכול מאכלי חלב ומבירין ברכת המזון ואח"כ אוכלין בשר", עכ"ל. פיר תואר סי' פ"ט סק"ו, חק יעקב סי' תצ"ד סק"א. – אולם דעת המג"א בסק"ו, דא"צ להפסיק בברכת המזון, וכ"כ המשנה בירוה"ה סי' תצ"ד סקט"ו, ויהיה ליקח מפה אחרת כשרוצה לאכול בשר, וא"צ להפסיק בהמ"ז אם אין אוכל גבינה קשה, אלא קנח פיו יפה וידית. **ואם אוכל גבינה קשה**, צריך להפסיק בברכת המזון, וימתין שש שעות (שעה"צ סקט"ו).

יעמדו על הברכה אלה שגדבו להוצאות הגליון לזכות את אחינו בני ישראל

יוצא לאור ע"י מכון "אוצר הלכות"

אנא תרמו בעין יפה לזיכוי הרבים בעמדות נדרים פלוס "כולל – והערב נא" (לציין עבור אוצר הלכות)

לקבלת הגליון A303570102@GMAIL.COM

ניתן להשיג בנייד:
0527140520

שיבת לבי

♦ מאמרים במשנת ה"שפת אמת" ♦

נערך ע"י הרב משה בונים מיינץ שליט"א

מגילת רות

לימוד מהו הגדרת "בן תורה"

הקדמה

"א"ר זעירא מגילה זו אין בה לא טומאה ולא טהרה ולא איסור ולא היתר, ולמה נכתבה? ללמדך כמה שכר טוב לגומלי חסדים" (מדרש רות ב' טו').

חסד: יסוד הסיפור שלמענו נכתבה המגילה, הוא גם הטעם המרכזי לקריאתה בעצרת חג מתן תורה שכן מצאנו לחז"ל במדרש לק"ט: "ולמה קורין מגילה זו בחג השבועות? שמגילה זו כולה חסד והתורה כולה חסד שנאמר ותורת חסד על לשונה, וניתנה בחג השבועות".

המעיין במדרשים ובמפרשי המגילה יראה את מעשי החסד הגדולים של בועז, גדול הדור, שירד להחיות גיורת גלמודה ולהצילה מהמתנכלים, וסכנת דור התהפוכות שאז, וכך "אמר רבי יצחק בא הכתוב לומר כשאדם עושה מצווה יעשה בלב שלם וכו', אילו היה יודע בועז שהכתוב מכתיבו ויצבט לה קלי - עגלים פטומות היא מאכילה".

אולם ככל מעשי הגדולים שחסרון דק מן הדק מתבטא אח"כ בעולמות שלמים גם כאן נחסר דבר נורא, ואלולי שראינום כתובים בספר הק' שפת אמת לא היינו מעלים ע"ד לפרש כן, וכך כתב בלה"ק:

"ואיתא במדרש אילו היה יודע וכו' ונראה שאילו האנשים אשר עשו מצוה בשלימות שנתקבל לפניו ית"ש, אם היו מתחזקים ביותר היה מיד הגאולה השלימה. וכמו"כ בבוועז אם היה מתחזק בחסד זה ביותר היה משיח בא מיד!!! (תרנ"ו)".

והטעם לכך הוא "כי בכל מצוה נכלל כל התורה ותחיית המתים - כמו שאמרו חז"ל - אין קץ אות בתורה שאין בה להחיות מתים אלא שאין אנו יודעין לדרוש".

וגדלותו של בועז בעמידה בועז על קבלת התורה שבע"פ "מואבי ולא מואביה" ובמצוות יבום שהוא חסד שעושים עם המתים, זכה שנהפכו מעשיו לתורה שבכתב ונולדה שלשלת מלכות בית דוד ומלך המשיח. ולכן, אם פת וחומץ מרמזים על המלכויות הגדולות שעתידיים לצאת מהם, והכל בגלל החסד הגדול שנעשה בשלימות בכו-עוז, הרי שבעוד קצת השתלמות בגבהי פסגת הלב הגדול של בועז היה הרמז מעגלים פטומות מביא את המשיח מיד!*

כך מתוך הקדמה זו נבוא לבאר את מאמרי השפת אמת עפ"י הסדר הנראה לענ"ד כדי לקרב אל לבנו את הנצרך לנו לעבודתנו ית"ש ועל שלש אלה יסובכו דברינו, א. "בן תורה" הוא מי שהתורה חוקקת מסילות בלבבו כבועז. ב. ומתוך כך הוא נעשה שותף בתורת ה' ומתקיים על ידו העדות המיוחדת של נעשה ונשמע. ג. הגאולה העתידה, זכו באחישה, או בעתה כשלא זכו, תלויה בעבודה זו ובחג השבועות הוא העת לבקש על כך.

ומהי"ת מענה לשון שימצאו הדברים חן ויתעוררו הלבבות להרבך בתורתו, אמן.

א. "בן תורה" גדרו האמיתי הוא:

"ענין מגילת רות בעצרת, דכתיב אשרי אדם עוז לו בך, עיקר קבלת התורה שנקראת עוז כשמקבל האדם דברי תורה להיות מסלול בלבבו שישאר אצלו רשימות וחקיקות בתורה, וזהו נקרא עוז לו בך, שנעשה בעצם בן תורה וכ"כ מעשיו תורה וכן היה בבוועז".

ונבאר בהרחבה, במדרש שהובא בהקדמה, ראינו שמעשיו נכתבה התורה במגילה כולל הפרטים 'הקטנים' שמרמזים על דברים גדולים, אולם המעשה הגדול ביותר שבו נתגלתה גדולת נפשו בגבורה, הוא עצם נישואיו עם רות, שכן מצאנו לחז"ל בכתובות ז: שהוצרך בועז לעשרה זקנים כדי להוציא מלב המסופקים שמא רות אסורה לבוא בקהל, וכפי שחשש 'טוב פלוני' שמא ישחית את נחלתו באמרו

ה"ראשונים לא מתו (מחלון וכליון) אלא שנטלו אותם ואני הולך ליטלה? חס לי איני מערב פסולת בבני".

ועד כמה נגע הדבר לעתיד רואים מהגמ' ביבמות ע"ז שכמעט והוחרם דוד המלך ע"ה לבוא בקהל ע"י רואג האדומי, אלמלא עמשה שחגר חרב בבית המדרש לדרוש מואבי ולא מואבית, עיי"ש.

וגם סיפור המגילה כפשוטה מתמיה כל הגיון, בועז שופט ישראל, ראש הסנהדרין, ממשפחה המיוחסת ביותר, שעניי כל עם ישראל נשואות אליו ומתבוננת במעשיו, והוא זקן ורשע ימים. (בועז זה אבצן) "מחותן" כזה ישא גיורת, עניה, מואביה שספק אם מותרת? לאיזה דרגת מסירות נפש נצרך בועז כדי לעמוד במשימה החשובה של הקמת מלכות בית דוד? [נאין כאן הנושא לבאר מגדלותה של רות, במדרשים ובמפרשים, אדרבא ישוטטו מבקשי הדעת למצוא חפץ] ועתה נבוא אל המכוון בדברי רבינו זע"א, מסירות נפשו של בועז

א. כדאי להביא נקודת מוסר שכתב רבינו בתרנ"א על דברי חז"ל אלו שאינם קשורים לנושא הנכתב כאן, "במדרש אילו היה בועז יודע שהקב"ה כותב עליו ויצבט לה קלי, עגלות פטומות היה מאכילה, להגיד שבחן של הצדיקים הללו כי בודאי מאחר שזכו שנעשו מעשיהם פרשה בתורה, והקב"ה כתב מעשיהם בספר, בודאי היה להם כוונות רבות ונשגבות מאד, ועם כל זה ראינו שלא עלה על דעתם שהקב"ה יכתוב מעשיהם נזכרים לפניו ית"ש, להיפך מדורות השפלים, כי מי שנדמה לו שעשה קצת עבודה מגביה ליבו עד לשמים, והוא סימן: דלא ידע כלום - שבוחי... וצא ולמד ממדתן של ראשונים הנ"ל.

התורה אדם כזה נעשה בעצמו תורה, ועיי"ש במדרש על רבי עקיבא שדרשו עליו "חלקם בחיים" שיש לו חלק בעצם התורה שנקראת עץ חיים, וכמו כן בקבלת התורה שהיה במסירות נפש כמש"כ נפשי יצאה בדברו, ונעשו בני"ב בעצמם תורה"!

אמנם הדברים נראים גבוהים במושגים של אנשים כערכנו, שהרי רבי עקיבא וחבריו עסקין, אבל כך היא דרכה של תורה בכלל, ותורת רבינו השפ"א זי"ע בפרט, שבידיעת המושג ושאיפת ההשגה, תתורומם נפש המשכיל לעבודה שבנפש לפי דרגתו הוא, וכדרכיב בפרשת בחוקותי תרמ"ד וזה"ק: "אם בחוקתי תלכו - שהוא בכח האדם לראות הדרכים והחקיקות שחקק הקב"ה בנפש האדם כו', פירוש, כמו שיש המשכיות בהרגשת הנפש לתאות היצר. מכ"ש שנמצא ממש מיוחד דרכים ושערים בנפש האדם מיוחדים להי"ת, והם רשומות וחוקות בנפש האדם כו', והעובד ה' אשר משתוקק תמיד למצוא הדרכים המיוחדים אליו ינתן ה' בדרך האמת".

ובכלל, זה חובת האדם בעולמו, שהרי "עם זו יצאתי לי תהלתי יספרו" אתם עדי ואני אל" ובתורת העדות הזו העיד בנו השפ"א פעמים רבות בספריו עד היכן הצורך להיות עד כשר שמברר מלכותו במקום שנסתר כי עדות צריכים במקום שצריך ביור. והחקיקה בנפש ע"י התורה שייכת לכל אחד ואחד כפי שכתב בפרשת בא תרנ"א: "וזהו העדות אינה בביטוי שפתיים בלבד, אבל כל איש ישראל בעצמותו הוא עד על הבורא יתברך, דכתיב עם זו יצאתי לי, שיש לבני" ציור מיוחד - צלם אלוהים, שהוא עדות על הבורא יתברך" (ותפלו הדברים ואכ"מ).

ובחג השבועות בקבלת התורה נחקקה עדות זו בנפשותינו לעד, ע"י דיבורת אנכי, ולא יהיה לך, שפרחה נשמתך ונחקקו שמות ה' שאינו נחקקים בנפשותם, והפועל יוצא מכך הוא שגזירת לא יהיה לך אלקים אחרים הוא גזירה שאין שום שעבוד וכוחות סט"א יכולים לשלוט על בני"ב, כך כתב רבינו בתרס"א עיי"ש.

ולעניינו זהו הלימוד ממעשי בועז שחקק תורה שבע"פ מתוכו עד כדי שנכתבה במגילה שבכתב, והוא הוא המלמדנו בחג השבועות כיצד צריך לקבל את התורה ולהקרא בן תורה, וכפי שזכינו להבהיר מתוך תורתו של השפ"א שתיכון לעד.

ג. בקשת הגאולה בחג השבועות

"קריאת רות בחג השבועות ע"פ הפסוק "אם יגאלך טוב", כמו שכתוב בעתה אחישנה, ורצון הבורא ית' שיהיה הגאולה העתידה בכח התורה ומצות, לא בחנם, ואם יהיה בן יהיה שמחה יתירה, לכן צריכין בחג הזה להתעורר להתחזק בתורה לזכות לגאולה ע"י התורה שנקראת טוב" (תרמ"ב).

ומי שזוכה להיות מה"בני תורה" ש"חלקם בחיים" והתורה הופכת להיות חלק מעצמותו (כל אחד לפי מדרגתו) הוא הוא מהזוכים להיות חלק מאלו ש"זכו אחישנה".

וכדברי רבינו בתרנ"ח: "יועץ חיים תאווה באה (משלי) כשמתדבקין בעץ החיים כראוי יכולין להגאל בכל רגע, כי התורה למעלה מן הזמן, ואין מוקדם ומאוחר בתורה, וזהו אם יגאלך טוב, בכח התורה שנקראת טוב (זהו אחישנה), ואם לא יתפרץ כו' שיקבי עד הבוקר, הוא הגאולה בעתה, לכן בעצרת צריכין לבקש על הגאולה בכח התורה".

ותפקיד חשוב הטיל עלינו רבינו זי"ע"א בהמשך שם:

"גם בכל התפלות איתא לעמוד בתפלה מתוך דברי תורה, אז תאווה באה, ומכל שכן בחג הזה צריכין לסמוך תפלה לתורה, וכן שמעתי ממו"ז ז"ל רמז שתי הלחם לתורה ותפלה".

כה יעזור הי"ת וכה יוסיף שנוכח לקיים חיבור הנ"ל ואז יתקיים בנו דברי רבינו זי"ע"א שכתב בתרמ"ב שם בסוף זה"ק:

"לכן יש לנו לקוות ביום הזה להיות נבחר בו אורו של משיח הקדוש שיבוא במהרה בימינו אמן, בן יהי רצון!!"

כהעמדת כל מקומו המכובד וביותר מעמד זרעו בספק ח"ו וברדיפה נוראית וכפי שנדרף דהמע"ה והכל מפני חיוק התורה שבע"פ וקבלת הדרשות בפסוקים שמדור דור, ובהעמדת דעת תורה לפני כל נגיעה אישית, היא היא "עדות התורה" שבגינה נקרא "בו עוז" והוא הוא המלמד לדורות עולם מהו מהותו של "בן תורה".

ובלשה"ק בתרל"ג "ענין קריאת רות בשבועות, שהוא ענין תורה שבע"פ, שהקב"ה מבקש שבני"ב במעשיהו יוסיפו על התורה שכתב כי הרי מעשה הצדיקים הם תורה. ונעשה ממעשי בועז ורות מגלה שהוא ברוח הקודש וכו'.

זה עצמו ענין בועז, דאיתא בו עז, והיינו שהיה מאמין בדברי החכמים שדרשו "עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית" ולא היה לו ספק בדבר כפלוגי שאמר פן אשחית, והוא אדרבה היה שמח בדבר, להראות שדרשות חכמים היא התורה שניתן מסיני ואמונת חכמים היא יסוד התורה שבע"פ".

ובזאת יאירו שבעתים המשך המאמר בתרנ"ב שציטטנו בתחילה, שאחר ביאורו בפסוק אשרי אדם עז לו בך, בארבינו לבאר סיום הפסוק באופן נפלא (ועפ"י הקדמתנו כאן) וזה"ק: "וסיום הפסוק 'עוברי בעמך הבכא' הוא... כי צדיקים כאלו בכל מקום שגורבין אפילו במקומות המסוכנים והמרוחקים מן הקדושה בכח תורת ה' בלבם מוציאים שם מעין נובע, וזה שכתוב 'מעין ישייתיהו' [דו"ק שהבן תורה מוציא - ממציא מעין מתוככי לבו, וכך הוא בהמשך דבריו, להלן].

וכן אלימלך שהיה אדם גדול בתורה, וכפי הנראה היה במעמד הר סיני, (ע"פ הגמ' בב"ב צ"א: שכולן בני נחשון בן עמינדב) ולכן אעפ"י שחטא ביציאתו לחור"ל מכל מקום היתה סיבה להוליד משיח צדקנו, ומכל מעשיהם נעשה תורה.

וכן נראה מלשון המדרש רות שאמר כמה פעמים "שנתחדשה" הלכה עמוני ולא עמונית, נראה שבכח מעשיהם נתחדשה הלכה זו, וזהו עז לו בך, כמו שאיתא במדרש מצורע "לאילין דשבילין דאורייתא כבישין בליבהון".

וכתיב וידבר אלקים אנכי ה' אלוקיך שנתן הקב"ה כח אלוקותו בתורה... ובכח בני ישראל להמשיך אלוקות בכח דברי תורה".

ב. אתם עדי - בעצמיותכם! בו עז!

"בענין מגילת רות בשבועות, להודיע כח השותפות שיש לבני" בתורת ה', אין שמעשה בני אדם נעשה ספר ומגילה בתורת ה', ובמדרש, אילו היה בועז יודע וכו' פרש מז"ל, אם היה יודע שכל כך מעשיו מגיעין עד הקב"ה ממש, כענין כל מעשיו בספר נכתבין, עכ"ד, והיינו נמי שכל מעשיהם נעשו מהם תורה ותיקון ולימוד לכל הדורות וכו'.

וכמו כן זה, האמירך להיות מכל מעשי בני ישראל חקיקה ורשימה בכל העולמות להיות מזה מאמר וספר, וזה ענין התורה שנקראת ספר הברית, ועדות! (תרמ"ד)

וכבר למדנו לעיל כיצד זכה בועז במסירות נפשו לקיום התורה שבע"פ לחדש ולהמציא ההלכה "ולא מואבית" וכדברי השפ"א הנ"ל נוספה הארה לכן שמעשים גבוהים בקיום התורה עד כדי שבספר נכתבין, הם הם החקיקות והעדות שמעידים בני"ב בתורה, ומפורשים הדברים יותר במש"כ השפ"א בפרשת חקת תרל"א, וזה"ק:

"בוזה"ק פירש חקת התורה ולפעמים כתוב וזאת התורה? פירוש, שחקת התורה היא תורה שבע"פ... החקיקה בלב האדם ובמעשיו, שזה ענין תורה שבע"פ להמשיך לכל מעשה בפרטות... כי דיגייעה במעשה גשמי להיות ע"פ התורה נקראת תורת האדם כמ"ש רש"י בתהילים, משעמל בה נקראת תורתו".

ובתוספת נופך מש"כ בשבועות תרנ"ב וזה"ק: "אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, ופרשנו דכתיב על זה וזאת

ב. יש עוד הרבה להאריך בענין עפ"י הנכתב כאן ובמקומות נוספים, אך קצרה הידיעה, ואולם אי אפשר שלא להאיר הארה מיוחדת בענין ממש"כ בתרמ"ג, ע"כ שקריאת רות בשבועות הוא לחבר תורה ותפלה, שהוא נעשה - עושי דברו קול דבר, ונשמע - שמוע ה' קול יהודה נעים זמירות ישראל, והיות וקלקלו נעשה, לכן ביום זה שהוא נשמתו, מתקנין הנשיח כי תפלה הוא מלה דקיימא בעובדא, תפילין, ציצית, צדקה לפני התפלה, וכו' וזכה בועז שיצא ממנו "עובד" בחינת "עובדא", עיי"ש.

מישמיהי לב

בירורי הלכה בענינים אקטואליים
ע"מ לעורר לב המעיין

דלטעם הראשון בב"ד ע"ז תקנו ברכת התורה לנשים, א"כ יש להם לברך קודם, די"ל דתורה נשים הוי כאנשים ויש לברך ע"ז קודם.

לטעם הגר"א

ד. אמנם בהגר"א דכתב דהטעם דנשים מברכות כמו שמברכות על מ"ע שהזמן גרמא אע"פ שפטורות, פשוט שיכולות ללמוד לפני ברכת התורה, ובס' ח' מרן הגר"ז על הרמב"ם (פ"א מברכות הט"ז) הביא בשם אביו הגר"ח דאף לרמב"ם שאין נשים מברכות על מ"ע שהזמן גרמא, יכולות לברך. משום שברה"ת הוא דין בפנ"ע דתורה טעונה ברכה. ולכן אף שנשים פטורות ממ"ע של ת"ת מ"מ אינן מופקעות מעצם המהות של ת"ת, ולימודן בכלל ת"ת, ותורה טעונה ברכה. ולפי דבריו דתורה טעונה ברכה, נראה ג"כ דאין לנשים ללמוד לפני ברכת התורה.

המורם מהאמור

ה. נשים צריכות לברך לפני לימוד תורה. ובפרט כשלומדות הדינים הנצרכים להם. וגם כשלומדות חומש יש לברך קודם.

הלכתא רבתא לשבתא

לימוד לנשים קודם ברכת התורה

האם נשים יכולות ללמוד לפני ברכת התורה.

נשים בברכת התורה - ג' טעמים

א. איתא בשו"ע (מ"ז י"ד) נשים מברכות ברכת התורה, ולענין אנשים הרי צריכים לברך קודם, והשאלה בנשים שאין חייבות בתלמוד תורה האם צריכים לברך קודם. ובב"י יש ג' טעמים למה מברכות ברכת התורה, האגור בשם המהר"י מולין כתב דמה שאיתא שהמלמד בתו תורה כאילו מלמדו טפלות היינו תורה שבע"פ אבל תורה שבכתב לא, והיינו דקאי על תורה שבכתב. ב. כי הן מברכות על קריאת הקרבנות ותפלה כנגד קרבנות תקנום וא"כ חייבות בקריאת העולה והקרבנות. ג. לדברי סמ"ג נשים חייבות ללמוד הדינים השייכים להן.

דברי הפוסקים וטעם נוסף

ב. ובמג"א (י"ד) הביא ב' טעמים דחייבות ללמוד הדינים שלהם וגם חייבות לומר פרשת הקרבנות. וכן בשו"ע הרב (ס"י) ובה"ל ד"ה נשים הביאו הני ב' טעמים, ובפמ"ג כ' דלטעם זה יכולות להוציא אנשים ג"כ. ובבהגר"א כ' טעם אחר דאף דפטורות מתלמוד תורה יכולות לברך ולומר וצונו כמו כל מצות עשה שהזמן גרמא דיכולות לברך עליהן, וכ' בה"ל דלפ"ז אין יכולות להוציא אנשים.

נפק"מ בין הטעמים

ג. והנה כיום נראה דעיקר הטעם משום שחייבות ללמוד דינים שלהם, ולכן מברכות, דהרי אין נוהגות לומר פרשת הקרבנות, ולפ"ז מסתבר דצריכות לברך קודם לימודם, ואין להם ללמוד קודם ברה"ת. ויש מקום לחלק בין לימוד הדינים הנצרכים דע"ז עיקר טעם הברכה, אמנם גם אם לומדות חומש אפשר

שיארות קצרות

לקיחת מצרכי מזון בשבת

שאלה

בישיבה יש לבחור מקום שבו יש מצרכי אוכל ומיני מתיקה ובחורים לוקחים משם מצרכים ומשלמים לו אח"כ, האם אפשר לקחת משם בשבת.

תשובה

אפשר, ומבואר בס' שכ"ג ס"ד שאפשר לקחת מחנוני ובלבד שלא יזכיר שם דמים ולא סכום מדה ולא סכום מנין, ובמשנ"ב (סק"כ) וה"ה דאסור לכתוב בפתקאות מע"ש סכום מעות ולמחר בשבת כשלוקח היין מניה המוכר את הפתקא במקום ששם האיש כתוב אצלו מכבר, ולכן נהגו ליתן גרעין או שאר דבר על שם האיש לסימן, ולכן אסור לכתוב בפתקא לפני שבת את המוצר שלוקח ולהניח שם, ורק סימן בעלמא. והיינו אם כתוב שם האיש רשאי להצמיד לזה סימן שלקח מוצר, וכגון להצמיד לזה עוד פיסת נייר.

טלטול פרחים ונתינתן במים

שאלה

האם מותר לטלטל פרחים ביו"ט ולהעמידן במים.

תשובה

לטלטל פרחים מותר, כיון שעשויים לנוי, ומותר לטלטל האגרסל עם פרחים ממקום למקום. ואם שכחו ליתן הפרחים במים, אם אין בהם פרחים שעשויים להיפתח מכח המים, ומוכן הכלי עם המים מע"ש מותר ליתן הפרחים במים (של"ו סי"א) ברמ"א ובמ"ב (נ"ד) דעת הפמ"ג ושו"ע (הרב).

הזרותא רשמיערתא

שירי פסוקים קודם ברה"ת

הראב"ד דצריך לברך. ואפשר דס"ל דחשיב ת"ת אף בכה"ג.

שירי פסוקים

ד. ולפ"ז כששירים פסוקים נראה דתלוי במחלוקת זו. דלדעת מהר"ם א"צ לברך וזה דעה ב' בשו"ע, ולדעת הראב"ד צריך לברך וזה דעה א' בשו"ע, ובשו"ע פסק כדעה א' דצריך לברך. ובמ"א כ' דהמנהג דא"צ לברך. אמנם המשנ"ב (כ"ח) כתב שכהיום המנהג להחמיר כדברי הטור שלא לומר שום פסוקים קודם ברכת התורה. דאע"פ שמעיקר הדין אפשר לומר קודם הרמ"א עצמו סיים דהמנהג להחמיר ולומר ברה"ת קודם, וכן פסק בשו"ע הרב (מ"ו ס"ח) דיברך ברכת התורה קודם סליחות, ולפ"ז לכתחילה אין לשיר פסוקים קודם ברכת התורה. [ואולי יש לחלק בין שירה לאמירת תחנונים אך נראה דאין לחלק].

המורם מהאמור

ה. לכתחילה לא ישיר שירים של פסוקים קודם ברכת התורה. אמנם בשמוע שירים יש להקל בזה. [אע"פ שכ' השע"ת (מ"ז סק"ג) דהשומע צריך לברך ועדיף מהרהור מ"מ בזה נראה שיש להקל].

האם אפשר לשיר שירים של פסוקים קודם ברכת התורה.

יסוד השאלה

א. יסוד השאלה כיון דפסוקים הוי ת"ת א"כ אפשר שאין לשיר פסוקים קודם ברכת התורה, אך אפשר כיון שאין הכונה ללימוד התורה אלא לשיר בלבד אין זה נחשב כלימוד ואינו מצריך ברכת התורה.

פסוקי תחנונים קודם ברה"ת

ב. בשו"ע (או"ח מ"ו ס"ט) לא יקרא פסוקים קודם ברכת התורה אע"פ שאומרים דרך תחנונים ויש אומרים שאין לחוש כיון שאינו אומרם אלא דרך תחנונים, ונכון לחוש לסברה הראשונה, והרמ"א כ' דהמנהג כסברה אחרונה. והב"י הביא דהאגור בשם מוהר"ם ס"ל דכשמשתפל תחנונים א"צ לברך. והראב"ד ס"ל דצריך לברך וכן פסק מהר"י מולין.

ביאור המחלוקת

ג. וביאור המחלוקת כשלומד והכונה היא לדבר אחר כגון תחנונים האם צריך בכה"ג לברך ברכת התורה, דדעת מהר"ם דא"צ לברך, ואפשר דס"ל דאין זה חשוב לתלמוד תורה כה"ג, ודעת

לע"ג הרה"ח ר' מרדכי בהרה"ח זאב דוד ז"ל

יתרון דעת

נכתב ע"י הרה"ח ר' אשר נוסכובי שליט"א

בענין המנהג שלא לאכול בין פסח לשבועות חמץ שנמכר לנכרי

דייקא מחמץ שנמכר גוי, כדי להוכיח את תוקף המכירה. עי' תשובות והנהגות ח"א סי' שט)

ידוע דברי קודש מהגה"ק אור עולם רבן של כל ישראל מרן שר שלום מבעלזא זי"ע שדיבר בקדשו שכל ישראל מחוייב לגדור גדר כל השנה, היינו, מסוכות על הפסח להזהר מאיסור חדש; מפסח עד חג השבועות, להדר וליזהר מכל דבר חמץ שנמכר על ידי שטר מכירה; ומחג השבועות, שלא לאכול פירות יבשים עד סוף השנה, מחשש תולעים.

שו"ת בית אבי להג"ר יצחק אייזיק ליעכנס זצ"ל אב"ד גרידינג (ח"ד אורח סי' קלח)

ותיתי לי שמיום עמדי על דעתי אני כנזיר משתיית יין ושכר של ישראל שמקום פסח, ומעולם לא רציתי להצטרף לגאונים מריצי תשובות בענין מכירת חמץ כשנטו להקל מחמת הביטול, כי לדעתי בעו"ה אף לאצטרופי לא חזי הביטול של הממון בלי דעת, והעלמתי זה במכתבו הקדום מפני כבודו של התב"ש שדעתו שיש כדי סמיכה ועיקר הקולא שבמכירה דרך הערמה היא מחמת הביטול שמבטלים החמץ, וכל ישראל בחזקת כשרות, ובוודאי מבטל כל אחד חמצו בלב שלם מצד החיוב לבזז כל ממונו, ולא עובר על ל"ת, ומי יתן והיה זה לבבם בשעת הביטול.

שו"ת עטרת חכמים לבעל ה'ברוך טעם' זצ"ל (חור"מ סי' טו)

חמץ שעבר עליו הפסח אסור אף בהנאה, ולכן צריך כל אדם להיות נזהר שלא לקנות חמץ אחר הפסח, מקום שיש עליו חשש שלא מכר החמץ קודם פסח כהלכתו. ועבור זה מנהג חסידים ואנשי מעשה שאין אוכלין חמץ איזהו זמן אחר הפסח, עד שיצא הספק מלבם שאין עוד חשש על אותו חמץ שהוא ממה שעבר עליו הפסח. ויש נוהגין שאין אוכלין לחם שנחמץ משאור עד שיעבור שלשה אפיות, ואוכלין רק מן האפיה הרביעית ואילך.

ברכת הפסח (סי' יז ס"ב)

כ"ק מרן אדמו"ר בעל 'אמרי חיים' צוק"ל זי"ע, שמעתו מאז דכשהיה אחר המלחמה בבוקרעסט לא אכל חמץ עד חג השבועות, וטעמו שכל קמח שנמצא היה חשש שהי' שייך ליהודי בחג הפסח, והוי חמץ שעבר עליו הפסח, אבל בגראסווארדיין אכל, ומסתמא ידע שהם מעכו"ם, ולא הי' שייך לישראל בימי פסח כלל.

שו"ת שרגא המאיר (ח"ח סי' קיח)

לבית הרה"ק מפרעמישלאן זי"ע לא בא שום דבר חמץ אחרי פסח עד שבועות, גם החלות לשבת נאפו מקמח של מצות אפיות.

אור המאיר (ובס' 'שאל בחי' ה" עמ' ריט, מובא שהגה"ק רבי שאול בראך זצ"ל מקאשוי, לא כל מפסח עד חג השבועות שום חמץ, רק אכל מהמצות שנשארו מפסח, ואפילו בשבת)

אחר הפסח אין ליקח מן השוק מה שאופין מקמח של ישראל ומשמרים וי"ש ושכר של ישראל, כי המכירה גרוע (וממילא הוי חמץ שנמצא בבית ישראל אחר הפסח ואסור אע"פ שביטלו), על כן לא יקנה. רק שיהא משל אינו יהודי, או הקמח של ישראל אם אינו לתותה, וי"ש ושכר של ישראל לא ישתנה עד שיעשה מחדש.

מעשה רב להגר"א זצ"ל (אות קפא, ענו"ש. ואמר הטעם שאין כל אדם יכול לעשות המכירה כדן וכו')

ראיתי המנהג אצל רבינו ז"ל (-הרה"ק רבי אברהם מסטרעטין זי"ע) שלא אכל מפסח עד העצרת מחמץ של ישראל שמכרו לנכרי וכו', ותיכף אחר שבועות לא דקדק עוד בדבר. והנה, לפום ריהטא אין הדבר מובן, וכי אחר שבועות כבר נמכרו כל השמרים וכל הי"ש של ישראל ולא נשאר עוד רק של נכרי, ומאן דלביש מדא ילבש מדא, וכל השנה היה לו ליהדר מזה.

אך נראה עפ"י פשוט ע"ד המבואר בשו"ע ופוסקים (עי' אורח סי' תרג) דאף מי שאינו נזהר מפת עכו"ם יזהר בעשרת ימי תשובה עכ"פ. אם כן הכא נמי, הרי עפ"י הדין אין שום מקום לחשוש לה, כיון דחמץ שאחר הפסח הוא רק דרבנן וספיקו לקולא, מכ"ש שישאל קדושים מוכרין כדינא, רק יען שימי הספירה הם ימים קדושים ונוראים מאוד כמבואר בכל סהפ"ק, וכאשר עין בעין מצינו אצל רבינו ז"ל גודל התלהבות בעת הספירה, אין לשער ולהעריך, ועשה לזה הכנה דרבה, וגם בכל דבר נהג בפרישות יותר בימי הספירה, על כן אחז צדיק דרכו ליהדר בימים הקדושים אף מחשש רחוק של חמץ שאחר הפסח, ותיכף אחר שבועות נהג עפ"י התורה, דכתיב ביה אמת. (ואולי מטעם זה הי' מנהגו לשזור אצלו בחג השבועות "חסל סדור פסח", כי עד אז עדיין מרחשין שפתיו מקדושת החג ומצותיו).

משכנות הרועים להגאון מניזנוב זצ"ל (דרוש עת מצוא אות ז, לבוב תרכ"ה)

המנהג מאז אצל רבותינו ז"ל שלא לאכול ולשתות חמץ של ישראל הנמכר עד חג השבועות, והחומרא הזאת הוא נובעת מהק' ר' ארון ליב מפרעמישלאן זצ"ל שהיה סר למשמעתו הצדיק דמעיקרא מהרי"ן מסטרעטין זצ"ל טרם דבקה נפשו לאהבה להק' האדיר מסטרעליסק זצ"ל, ואח"כ הקיל רבה"ק ז"ל (- רבי אורי מראהטין ז"ע) ליהדר מזה רק עד היא"צ של חותנו זקנו הנ"ל, שהוא בי"א אייר וכל קדושים עמו. ועל דרך דמצינו בפרק ערבי פסחים (דף קי) דדור אחר דור הקילו יותר בזוגות. ובאמת החומרא הזאת שייך רק לגדולי ישראל וכו'. ושמעתי דהגה"ק מזידיטשוב זי"ע נזהר בזה רק עד ג' ימים אחר הפסח, ותנו לא.

הלולא דרבי להגאון מניזנוב זצ"ל (דף כ"א אות נז, קאלאמי תר"נ. יצוין, כי אמנם היו גדולים שהקפידו לאכול אחר הפסח

פניני הלכה ומנהג

פנינים משיעורו השבועי של הרב הגדול פנחס אהרנסון שליט"א
רב דהסידי אמיטיוב בעיה"ק ירושלים

פניני המועד

פריו קודם לעליו

בגמ' (שבת פח.) 'אמר רבי חמא ברבי חנינא, מאי דכתיב כתפוח בעצי היער וגו', למה נמשלו ישראל לתפוח, לומר לך, מה תפוח זה פריו קודם לעליו, אף ישראל הקדימו נעשה לנשמו'.

תפוח היינו אתרוג

בתוס' (ר"ה פ"ו) הובא קושית ר"ת שהרי אנו רואים שתפוח גדל כשאר אילנות, ומפרש שתפוח היינו אתרוג, כמ"ש וריח אפך כתפוחים ומתרגמין כריחא דאתרוגא * ואתרוג פריו קודם לעליו עדד באילן משנה לשנה, ואחר שנה נושרין עליו של אשתקד ובאין עליו אחרים הוי פריו קודם לאותם עלים.

ניצו קודם לעליו

כתב הרמ"ק המגיד מקאז'ניץ זצ"ל בספיק' עבודת ישראל (סוף פרשת אחרי מות) על קו' התוס' שבאמת במדברים הנוסחא היא 'מה תפוח ניצו קודם לעליו, וליקרא אז אכן לא קשה קושית התוספות' משום שכן הוא באמת שהניץ קודם לעליו, ולכן נמשלו ישראל לתפוח, כשם שהתפוח 'ניצו' דהיינו שורשי הפרי קודמים לעליו, כך ישראל שורשי נשמתם במקום בו יתברך קדמו לכל העולם, וכמ"ש (דברים ב, ג.) 'קודש ישראל לה' ראשית *.

תפוח זה

בספר שארית נתן (שבת פח.) הובא שכאשר שכב הגאון המופלא רבי נתן לובאט זצ"ל על מיטת חוליו בא לבקרו הרמ"ק בעל לב שמחה מגור וסיפר לו שפולין היה יהודי גריצה לשלם סכום של אלף רובל למי שיתרחץ את קושית התוס' ע"פ פשוט. הרמ"ק בעל אמרי אמת מגור זצ"ל (י"ד חג השבועות) ת' שכוונת תוס' למין מסויים של תפוחים שגדלים כך כשפריו קודם לעליו. ובזה דייק בנו לשון חז"ל 'תפוח זה פריו קודם לעליו' שהכוונה על מין מסויים של תפוח.

פרי ע"פ תורה

לשמע הדברים נענה הגר"ז לובאט, כי יש לו ביאור לפרש המאמר ע"ד הפשוט, דהנה ידוע כי כל הפירות דרך גידולם היא, מתחילה מופיע עיגול בגודל פול ועל גביו צומח פרח ועלים, במשך הזמן כשהפרי גדל נושר הפרח מעליו.

ובאופן זה העלים קודמים לפרי, כי בעוד הפרי קטן מאד עדיין לא נחשב פרי, שהרי יש שיעור לכל הפירות מתי נחשבים פרי לכל דניהם, כמ"ש במשנה במס' מעשרות (פ"א) 'אומית' הפירות חייבות במעשרות, התאנים משיביליו, הענבים והאבשים משהבאישו, האוג והתותים משיאדימו, וכל האדומים משיאדימו, הרמונים משימוסו, התמרים משיטילו שאור, האפרסקים משיטילו גידים, האגוזים משיעשע מגורו, וכו' עיי"ש, ועיי"ש במפרשים שהוא משום שהפרי מתחייב כי כשנקא פרי ועד שיעורם אלו לא נחשב פרי (עיי' בפיחה"ש להרמב"ם שם ועוד), אמנם מבואר במשנה (שם משנה ד') שתפוח הוא המין היחיד שלכו"ז חייב בין גדול בין קטן, ואין לו שיעור ממותי מתחייב במעשרות משום שכבר בקטנותו נקרא פרי. א"כ אתי שפיר, דבאמת התפוח גדל לכל הפירות, אולם כל הפירות בהיותן קטנים כל זמן שלא גדלו כשיעור המפורש במס' מעשרות עדיין לא נקראים בשם פרי, משא"כ בתפוח שאף בקטנותו חשוב כפרי וא"כ נקרא 'פריו קודם לעליו' ע"כ *.

א. ויל"ע מדוע הרחיבו להביא תרגום מפסוק אחר, והלא פסוק זה גופא 'תפוח בעצי היער' תרגום לתרגום 'אתרוגא ביני אילני סוק'.

ב. בעבודת ישראל הביא ג"כ קושית תוס' מדוע הביא הפסוק ד'תפוח בעצי היער' שיש לו נמשלו ישראל לתפוח אלא הקדוש ברוך הוא, כמ"ש 'כן דודי בין הבנים', והי' עדיף להביא הפסוק 'ורח אפך כתפוחים' שנמשל לישראל.

ג. ונדיין ל'ע דבריו הרמב"ם (פ"ב פ"א פ"ה) שחייב תפוחים משיעורם עליו שכן ראויין לאכילה כשהם קטנים (ועיי' במאירי (פ"ה) לה) שהכוונה שכבר נעשו בצורת תפוח, ועיי' בסוף משנה שמשמע ששש"כ במשנה קטנים היווה רק משיעורם, דקודם לכן אין יתרים שהם תפוחים, והביא מבי"ש בירושלמי (מעשרות פ"א הל' ג') 'תפוחים קטנים מטורים'.

לפי"ז עדיין צ"ב דהרי העלים גדלים מיד, ואילו שם תפוח הוא רק כשיתעגלו ויקבלו צורתם.

פניני הלכה

שלושת ברכות התורה

כמ"ש בשו"ע (סי' רט"ו), וביותר הדברים אמורים לענין ברכה שרוצה לצאת בה ידי חובתו, שאע"פ שיוצא יד"ח גם אם לא ענה אמן כמ"ש בשו"ע (סי' ר"ג) מ"מ לכתח"י יש לענות אמן על ברכה שרוצה לצאת בה ידי"ח כמ"ש במשנ"ב (שם ס"ק י"ד) כדי להורות בפועל שמסכים לברכת המבורך. והנה בברכות התורה נתקנו שלושה ברכות, כמו שהאריכו המפרשים וספרי הדרוש לבאר עניינים של שלושה ברכות אלו, עיי' בטושו"ע ונו"כ (סי' מ"ד), ובמפרשים בגמ' (ברכות יא.). ויש לענות עליהם אמן.

והנה, בשו"ע (סי' מ"ז) דעת המחבר שאומרים 'והערב' עם ו', וכתב הרמ"א שהמנהג לומר בלא ו' אבל יותר טוב לומר עם ו'. שלשי השו"ע העיקר שהם ב' ברכות וברכת והערב היא המשך לברכת לעסוק, ולמנהג הרמ"א הם ג' ברכות, אלא שיותר טוב לומר והערב שאע"פ שהיא ברכה אחת מ"מ אינו הפסק ובזה יצא יד"ח לכל הדיעות.

דברי הפוסקים

רבים רגילים מגיסים דינקותא שלא לענות אמן על ברכת לעסוק בדברי תורה, כנדפס בסידורים שאין עונים אמן על ברכה זו, וכ"כ במשנ"ב (שם ס"ק י"ב) שיש דיעות בין האחרונים, ורובם * מצדדים שלא לענות אמן.

אמנם שאר הפוסקים כתבו (לכני אשכנז עכ"פ) לענות אמן, שהרי למנהג שכתב הרמ"א הרי אלו ג' ברכות, ורק מהיות טוב כתב לומר והערב, וכ"כ בשולחן ערוך הרב (סי' מ"ז ס"ה) 'וכן על פי הסוד היא ברכה בפני עצמה, ויש לענות אמן ביניהם, ואעפ"כ יש לומר והערב בוא"ו'. והוא כמ"ש בט"ז ובמגן אברהם (שם) בשם האריז"ל שהי' עונה אמן על ברכת לעסוק.

אליו תשמעון

במשנ"ב הביא מדרך החיים, והוא פסקי דינים לסידור התפילה של הגאון בעל החוות דעת (ממנו העתיקו הרבה סידורים את פסקי ההלכות על סדר התפילה), ושמואל האי' לפניו הגהות רבי עקיבא איגר (נדפס בשו"ת הגרעק"א ח"ה בגליצות סי' מ"ז) שכתב ע"ד הדרך

בגמ' (מגילה ד:) משה תקן לישראל שיהיו שואלין ודורשין בענייניו של יום, הלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת, הלכות חג בחג.

מונן שבת המקדש הי' קיים – ה' קרבנות
בעוד שהלכות הפסח וחג הסוכות מרובים, הרי שבחג העצרת אין כ"כ הרבה הלכות, ומצינו שהדרשה בענייניו של יום שתקנו חז"ל בשלושים יום שקודם המועד, היתה בעיקר בענייני הקרבנות השייכות גם בחג העצרת, כמ"ש בשוועה"ר (סי' תכ"ט סעיף א-ב) לפי שכל אחד ואחד הדר בארץ ישראל חייב להביא ברגל ג' קרבנות, עולת ראיה ושלמי חגיגה ושלמי שמחה, וכל קרבן צריך להיות נקי מכל מום ומשאר דברים הפוסלים את הקרבן, לפיכך תקנו חכמים לדרוש הלכות הרגל שלשים יום לפניו, כדי להזכיר העם את הרגל שלא ישכחו להקיץ בהמות הכשרים לקרבן ויהיה להם שהות כל שלשים יום.

אחר החורבן – ה' י"ש

בשוועה"ר שם כתב שגם אחר החורבן נהגו לדרוש עכ"פ בשבת לפני פסח וסוכות בהלכות המועדים, וצין 'אבל עצרת אין בו הלכות מיוחדות, שכל איסור והיתר הנוהגין בו נוהגין גם כן בפסח וסוכות'.

בספר מנהגי מהר"ל (ורשי ה' י"ט) כתב שמאחר והלכות חג השבועות מעטים, כלפי פסח וסוכות ור"ה שדיניהם רבים מאד, ע"כ סידר ה' י"ט סמוך להל' חג השבועות משום שאז פנויים לעסוק בהלכות אלו.

בידיות האחרונים – ה' ברכת התורה

במג"א (סי' תצ"ד) הביא מש"כ בזה"ק שחסידים הראשונים היו נעורים כל הלילה ועוסקים בתורה בליל חג השבועות, והוסף 'וכבר נהגו רוב הלומדים לעשות כן'. וסידר בקצרה בהלכות חג השבועות את הלכות הניעור להילה, לענין ברכות השחר וברכות התורה *.

והערב ברכה בפני עצמה

בעקבות הספיקות המתעוררים לניעור כל הלילה, יש אופנים בהם הניעור הפוסקים לצאת מן הספק ע"י שמיעת ברכות התורה מאחר המבורך (כמבואר בגליון לחג השבועות תשפ"א).

כידוע, בכל ברכה ששומעים יש לענות אמן

א. עיי' שיעור הדורות מצאו מקום לדרוש בהלכות בשו"ב חלב, להלג המנהג שהביא הרמ"א לאכול מאכלי חלב בחג השבועות, כיצוד גודל הנסק סביב מנהג זה בהלכה ובאגדה.

ב. בשוועה"ר (פ"ק) הביא כן מהמהרש"א, ופ"י מגדים, ודרך החיים, ולא הביא דעת רוב הראשונים שכתבו שהם ברכות נפרדות, ורוב האחרונים שכתבו להדיא לענות אמן, ובכללם מה שהובא בשם הגר"א בסידור הגר"א *.

ויל"ע, מדוע הו"א שהמברך יפסיק, והלא אינו מוציא ידי חובה ולא כמ"ש לענין חזרת השי"ן וכי"ב שאסור להמשיך עד שיענה אמן, ואם כוונתו כשמוציא ידי"ח את השומע, הרי וודאי לא ע"ז כתב במשנ"ב לברך בלחש שהרי השומע צריך לשמוע גם חתימת הברכה, ואיך יצא ידי"ח.

ושמא, כוונתו ע"פ דברי אביו הגאון בעל קהילות יעקב (ברכות סי' י"א) שהוכיח מכמה דוכתי שאפשר לצאת ידי"ח בחצי ברכה, ולהשלים בעצמו, ולפי"ז יכול לשמוע תחילת הברכה מהמברך, ולסיים לעסוק בדברי תורה בעצמו, ולהמשיך לשמוע ברכת והעבר. ודוחק להעמיס כ"ז במשנ"ב. ועכ"פ למעשה, מברכים ברכה זו כרגיל בשאר ברכות, ועונים אמן על ברכה הראשונה גם כשאנו יוצא ידי"ח.

והיה אומר והעבר נא כו' שהיא מלתא דשווא לתרומתה וכתב שאפשר גם דעת הרמ"א כן ע"ש והוא נכון.¹

לברך בלחש

במשנ"ב (שם) כתב שכונן שיברך המברך ברכה זו בלחש, ומקורו מדרך החיים שכתב כן כדי שלא יענו השומעים אמן, שהרי לדעתו אין לענות אמן. על הכרעת המשנ"ב שלא לענות אמן, הקשו שהרי במק"א (סי' רט"ו ביה"ל ד"ה אסור) כתב שספק אמן לקולא, משום שאין בו איסור לא תשא. וא"כ מדוע לא יענה אמן אחר ברכת התורה, ות"ה הגר"ח קנייבסקי שטעם המשנ"ב כדי שהמברך לא יפסיק כדי שהשומע יענה אמן.

החיים "לענ"ה העיקר לענות אמן. דהרי הרמב"ם והרשב"א ואבודרהם כתבו הערב בלא וא"ו, הרי דס"ל דהוי ב' ברכות, וכן ס"ל הרמ"א לעיקר אלא דכתב דיותר טוב לומר בואו, והיינו דזה נכון לכל השיטות, ונקט רק בדרך יותר טוב, אבל לא דצ"ל כן, ובמק"א שם כתב דהאר"י נהג לענות אמן, וכ"כ הט"ז, משמע דס"ל כן לדינא.

בשערי תשובה (ס"ק ו') הביא מספר שלמי ציבור שהי' עונה אמן, 'לפי שיש חומר משני צדדים, או בביטול עניינת אמן, או בעניינת אמן לבטלה, ולפי שע"כ להכריע לצד אחד הכריע דעתו הקדושה והרחבה להק צד דשתי ברכות הם ועונה אמן, משא"כ כשהיה אומר ברכת התורה לעצמו לא רצה להכניס עצמו בתרגום זה להכריע בפלוגתא כיון דאפשר לצאת ידי שניהם

ג. ועיי' מש"כ הרמ"ק מקאמארנא זצ"ל בשלחן הטהור (סי' מ"ז ס"ה) בדברים חריפים בזה, שלא עשה כן האריז"ל מחמת ספק והכרעה וכד' אלא פשוט וברור שהם ברכות נפרדות, וע"כ ה' האריז"ל מפסיק ג"כ בין הברכות ולפעמים התעטף בטלית אחרי שבירך ברכת לעסוק לפני שבירך והעבר נא, כמ"ש בשרש האריז"ל (הל' נט"י סי' ק"ח) עיי"ש.

ד. בשרש"ע (סי' קפ"ד ס"ג) הובא ש"א שאחד יברך חצי ברכה והשני יברך חצי השני, ומזה הוכיח החזו"א (אורח סי' ט"ז) ש"א לא להוציא בחצי ברכה.

והגרש"א (ש"ת מנחת שלמה ח"א סי' כ' אות ג') כתב שלפ"ז יכול לשמוע מחבירו המברך ברכת המצות ולהמשיך בעצמו סיום ברכת הנתיק, ותומוה שמעולם לא שמענו שיועיל, וע"כ כתב שיתכן לחלק בין אמצע הברכה לעיקר הברכה. ע"כ. ולפי"ז החזו"א והגרש"א לכו"א א"א להשלים לבד תיבות 'לעסוק בדברי תורה'.

ועיי' שו"ת ב"ח הגרע"א (סי' ר"ט ס"ה) להספק האם חלה שנתפא יכול להוציא בברכה הגומלת את ההולך במדבר. ועיי' בפניה"מ קריאת התורה (עמ' ר"ט) שההוראה למעשה הנוסע באריון מחוץ לארץ - שנחלקו הדעות אם צריך יכול לברך ברכת הגומל - יכול לצאת ידי חובתו מחולה שנתפא.

פניני הלולא

חג השבועות - הרה"ק רבי ישראל בעל שם טוב זי"ע

דמ"מ עשה מעשה, שהדיבור נקרא מעשה (עי' שבת קט"ו), ולכן גם שו"ת ב"ח כוונה יצא.

מה שליבו חפץ ולא זמן שליבו חפץ

וכך כתב הרה"ק רבי שמעון מו"ע לכו"ב ה"ד (נהרי אשכנז ט') באגרת הדרכה לתלמידו 'תשמח מאד על זכותך לידע הלכות תו"ח על בורין, שהם רצון העליון האין סוף ה' אלוך ישראל, ובהדבק הרצון האלוך בך על ידי ידיעת התורה, תזוהר מן החומר ותקרב לאלוהי חיים, תלמוד גם רמב"ם טור ב', ש"ע או"ח או י"ד, חו"מ אבה"ע, כחפץ ליבך, כאמור ז"ל אין אדם לומד תורה אלא מה שלבו חפץ, אבל לא בזמן שחפץ, שעל זה כפה עליו הר כנגינת, שאפילו בעת קטנות המוחין בשעה שהנעשה ונשמע חלף ואינו, כפה אותם מהר סיני בכפיה, ובזה מיושב קושיית התוספות, וידוע שכן תירצו המהר"ל והבעש"ט ז"ל א"ע'.

דורות המאחרים

הרה"ק מגור בספרו בית ישראל (נשא תש"כ, יתרו תשכ"ז) הביא בשם הבעש"ט ז"ע, שהקדמת נעשה ונשמע ה' לדורם דור דעה מקביל התורה, וכפיתת ההר היתה בעבור הדורות הבאים שאם לא יהי' להם חשק והתלהבות ויהי' להם מניית וטרדות כ"ל א' יפרי עצמם מתלמוד תורה, וע"כ הכפית הר כנגינת נעשה טובה לדורות האחרונים, שיוכלו להתגבר על היצר.¹

גדול נודד שניה, ויש מבלה ומנבל עצמו עליה, עיי"ש.² אמנם, בספרי האחרונים והכוונה מכו"כ מקומות, שמדרש נחומא הנדפס אינו כולו מדברי חז"ל, והמדפיסים הראשונים הוסיפו בו הרבה קטעים מגדולי הדורות המאוחרים יותר, כמצינו שם קטעים מהשאלות דרב אחאי גאון.³ ומדברי הרמב"ם,⁴ ורובינ'ם.⁵ ועוד. ולכאן אינו מופרך לומר שלכ' דיבור זה במדרש נחומא אינו מדברי התנאים והאמוראים.⁶

ת"י הבעש"ט - לימי הקטנות

הרה"ק בעל תולדות יעקב יוסף מפולנאה זצ"ל בספרו בן פורת יוסף (פרשת ושב) ביאר על דברי התוס' ע"פ דברי רבו הרה"ק הבעש"ט ז"ע (י"ד חג השבועות) כי התלהבות האש הגדולה הוא מעלה נפלאה, ואי אפשר שיהיה בהתמדה במדרגה זו הגדולה, כמ"ש להיות רצוא ושוב (ויקרא א', יד), וחש הקדוש ברוך הוא פן יאמר ישראל שאם יש התלהבות האש הגדולה אזי יש מקום לעבודת ה' בתורה ותפלה, משא"כ כשהסתלקה האש הגדולה אין מקום לעבודה, לכך כפה הקדוש ברוך הוא על ישראל הר כנגינת, ללמד שגם שאינו חושק לתורה ועבודת ה' מ"מ אינו בן חורין ליבטל, רק יעשה בעל כרחו וידימה כמי שכופו אותו לעשותו בעל כרחו.

וסיים, שהוא דרך טוב לאיש ישראלי לימי הקטנות, שלא יבטל התמיד מעסק לימודו ועבודת ה' גם שאין חושק,

כפיתת הר כנגינת

בגמ' בסוגיא דמתן תורה (שבת פח), דרשו נה"פ (שמות י"ט י"ז) 'ויתיצבו בתחתית ההר - אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא, תמלך שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כנגינת, ואמר להם, אם אתם מקבלים התורה - מוטב, ואם לאו - שם תהא קבורתכם. אמר רב אחא בר יעקב: מכאן מודעת רבה לאורייתא. אמר רבא, אף ע"פ כן, הדור קבלה בימי אחשוורוש. דכתוב (אסתר ט' כ"ז) קימו וקבלו היהודים, קימו מה שקיבלו כבר'.

בתוספות (שם ד"ה פח) הקשו מדוע ה' צורך בכפיתת ההר כנגינת, והלא כבר הקדמו נעשה לנשמע, ות"י בתוס' שמא יהיו חוזרים כשיראו האש הגדולה שיצאה נשמת, עשרות תירוצים נכתבו בספרי רבותינו הראשונים והאחרונים ליישב קושיית התוס' מה הצורך בכפיתת ההר אחרי קבלת נעשה ונשמע.⁸

ויש שצינו שלכא' כבר הקדמו בקושיא זו במדרש נחומא (נחמ"א פ"ג) בת"ד במעלת תורה שבעל פה, שכתב שנעשה ונשמע ה' על תורה שבכתב, וכפיתת ההר ה' על תורה שבעל פה, 'יש תורה שקדוקי מצות קלות וחמורות, והיא עזה כמות וקשה כשאל קנאות, לפי שאין לומר אותה אלא מי שאוהב הקדוש ברוך הוא בכל וכל נפש ובכל ובכל אודו ... שכל מי שאוהב עושר ותענוג אינו יכול ללמוד תורה שבע"פ, לפי שיהיה בן צער

הוספות האחרונים, ובפרט בפרשיות הראשונות. ע"כ. וכ"כ ג"כ בחיבורו אגרת בקורות שבפרשיות הראשונות מציאים כ"כ הוספות מזמן מאוחר יותר ומאמרים מהשאלות. ולהעיר שגם מאמר זה דכפיתת ההר הוא בפרשיות הראשונות, בפרשת נח.

ג. יש שיבאור בזה פלו תוס' וחר"ן (נדרים ח') בענין 'מושבע ועומד מהר סיני', שכתב הר"ן שכל הנלמד מדרשות וכי"ב אינו בכלל השבועה מהר סיני, ושפיר שייך ע"ז שבועה, ובתוס' (וי"ד ד"ה מאי) כתב בענין קידוש היום על י"ן, שדרשת 'זכורו על היין' הוא רק אסמכתא ולא שייך ע"ז מושבע ועומד מהר סיני, וע"כ ביאר בגמ' שם שהשבועה בתמימה 'זכור מושבע ועומד מהר סיני'. ונשמע מדבריו שאם ה' לימוד גמור ה' שייך בשבועות הר סיני ע"ז א"ע' שאינו מפורש בתורה, ודלא כהר"ן שהלמד מדרשות לא נכלל בשבועה.

ובזה י"ל, שהר"ן ס"ל כנדפס במדרש נחומא, שהשבועה ה' רק על תורה שבכתב, ולא על דרשות הנלמדות בתושב"פ בכוונת התושב"פ, והתוס' לשי' בס"ס שבת שלא חילקו בין תושב"פ לתושב"פ, אלא שמיראתם מהאש הגדולה וכו', ס"ל שגם הנלמד מדרשות בתושב"פ נכלל בשבועה.

ד. לכל הביאורים יש לכאן ענין המודעת רבה לאורייתא, שלפ"ז אין טענת אונס על תורה שבכתב (ע"פ תרג' נחומא), או בזמן גדלות המוחין (ע"פ דברי הבעש"ט), או לדורות הקודמים (ע"פ דברי הבעש"ט כפי שהובא בספר פני ישראל).

א. בספח"ק תורה אור להרה"ק הרב בעל התניא זצ"ל (י"ד ח"ה אשכנזי לבסוסי, תשנ"ג, דף צ"ח סוף טור ד') כתב בתנ"ך שעי' כפיתת ההר כנגינת באו להקדמת נעשה לנשמע. ומקורו טהור במדרש שוחר טוב (וית' פ"ק א' פסוק ד') 'אני הוא וחביבה אני שהייתי תבירה בסני', שכפה עלי ההר כנגינת, שנאמר ויתיצבו בתחתית ההר, ובשעה קלה הוטבתי מעשי כששונה, ואמרת כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע'.

ולפי"ז ל"ק לתוספות, שכפיתת ההר היתה לפני הקדמת נעשה לנשמע.

ב. ולפי"ז אולי צ"ל שאע"פ שהקדמו נעשה כשעדיין לא ידעו מה ישמעו אח"כ, מ"מ ידעו עכ"פ שבתורה שבכתב אין צער גדול ונידוד שיהיו וכו' כ"כ בכתורה שבעל פה.

ג. כגון ההלכה שהתורה מר חנוכה נעשה לו מדרה בפני עצמו ביום השמיני, ועוד.

ד. עיי"ש בפ"י ויקרא (אות ח') הושתק לשון הרמב"ם (הל' תשובה פ"ח ס"ח דף ו').

ה. כגון מש"כ ברא"ש בשם ר"ש שזמן קהלה לכל הוא, הכוונה, שמתקבצים לתענית אסתר. וכתב מהר"ן חיות (נמלה ג') שהדבר תמוה מאוד שהרא"ש הביא כן בשם ר"ת ולא הזכיר שהוא כבר מדברי חז"ל במדרש נחומא (פ"ר בראשית ט"ז) שמבואר להדיא כן, ואיך כתב בשם ר"ת שאמר מסביר דנפשי, והביא מש"כ מו"ר הגר"ז ממגילת (ש"ת בית אפרים י"ח) שבמדרש נחומא ויש

גליון רכח - חג השבועות - שנת תשפ"ה

גליון מוגדל
לחג השבועות

מסילת המועד

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

כרת עמנו ברית בחורב:

חג השבועות - 'מחייב'
דבקות בהקב"ה
עמוד 2

מתוך
גליון
דעה

דעה
אלקין אבד
ועברו

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

משנת החסידות

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

• בתוך המאמר:

- מה פשר 'שני מלכים משמשים בכתר אחד'?
- הבריאה כולה קיבלה צורה חדשה בשעת מתן תורה
- ע"י לימוד התורה כראוי זוכים להרגיש התגלות 'פנים בפנים' של מ"ת
- מהו ההבדל בין חג השבועות לשאר הימים טובים?
- עומק הטעם לאיסור עשיית מלאכה ביום השבת
- טעם התחלת הבאת ביכורים בזמן מתן תורתנו דייקא

הן הראנו ה' אלקינו את כבודו ואת גדלו: התעלות כל הבריאה בשעת מתן תורה

א.

'שני מלכים בכתר אחד' בחג השבועות - חיבור הבריאה עם התורה

בחג השבועות משמשים שני מלכים - ז"א ומלכות - בכתר אחד

הנה נודע מה דאיתא בספרים הק' (ראה שעה"כ חג השבועות דרוש א) בענין מדרגת חג השבועות - זמן מתן תורתנו, שביום הזה נפעל יחוד נגבג למעלה, ושני המלכים משמשים בכתר אחד. ביאור הדברים, דאמרינן בגמ' (חולין פ:) שמתחלה נבראו שני המאורות - השמש והירח - גדולים ושונים במעלתם, אולם אח"כ סקרגה הירח לפני הקב"ה ואמר ששאי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, ולפיכך אמר לה הקב"ה 'לכי ומעט את עצמך', וזה ענין מיעוט הירח הנודע. אמנם בחג השבועות נעשה תיקון לזה, בכך שהירח עולה ומשתנה למעלת השמש, והיא חזרת להאיר ככוחו.

והענין הוא, ע"פ המבואר בזה"ק ח"ג יב) שהשמש רומז ל'קב"ה' - בחי' עזרי אנפין, והירח רומזת ל'שכינתיה' - מדת המלכות. וענין מיעוט הירח היינו מה שלעת עתה יש איזון חסרון כביכול במדת מלכותו ית'. אך ביום מתן תורתנו עולה השכינה הק' במעלות רמות ונשגבות, עד שהיא משתנה למדרגת קב"ה, ואור הלבנה (מלכות) מאיר כאור החמה (ז"א) בכתר אחד. ורמז נפלא נתן בזה בספד"ק אמרי נועם (חג השבועות ד"ה זכרון הביכורים) כי שני פעמים 'מלך' עם 'כתר' עולה 'חג השבועות', והיינו שבת השבועות משתמשים שני המלכים בכתר אחד, ביחודא שלים. (ראה גליון קסט - חג השבועות תשפ"ה, דשם כבר הארכנו בביאור הדברים, וכן אין בחור עליהם אלא בקיצור).

הכרה בבורא עולם היוצאת מתוך הבריאה - מדת המלכות

הנה באופן כללי ישנן שתי מדרגות של התגלות אלוקות בעולם: אחת, היא ההכרה בהש"ת הבאה ע"י 'מעשה בראשית', והיינו שכאשר יסתכל האדם על הבריאה הנפלאה שברא הש"ת, ויתבונן בה ובכל המצא בה, אזי יבין בדעתו, כי מאחר שישנה בריאה, הרי בוודאי שיש לה בורא שברא והמציא אותה יש מאין, כי אין בירה בלא מנהיג וכו'. והנה ע"י התבוננות כאלה בא הנברא להכרה במי שאמר והיה העולם.

והכרה זאת מקורה במדת המלכות העליונה שהרי כל עיקר בריאת העולמות נובעת מכח מדת מלכותו ית', שעלה ברצונו מחשבת אצא

אמלך, 'ראין מלך בלא עס' (פד"א פ"ג: כד הקטח ענין ד"ה). ולטעם זה ברא הש"ת את כל היצור, כדי שעל ידו יכירו וידעו כל באי עולם במציאותו ית'. ונמצא שגילוי האלוקות היוצא מתוך הבריאה שורשו במדת המלכות - ירח.

ההכרה בבורא שמכח הבריאה איננה ברורה - ואפשר להעלימה

אמנם הדבר פשוט שהכרה זו איננה ברורה וכוהירה, ועדיין יש בה דופי (ע"פ הרמב"ם בפ"ה מהל' יסודות ה"א), שהרי על אף שכל מי שרוק יש לו מוח בקדקדו עומד הוא מתוך הבריאה על שיש בורא עולם, וממנה יוכל הוא לבוא ליד ידיעה בהש"ת, אך בכל זאת הרי עדיין לא הכיר את הבורא ב"ה עצמו, רק שמתוך מעשי דיו יש לו הכחה עליו, והרי אין זו הכרה בו בעצמותו. ולא עוד, אלא שע"י ההתגלות של הבריאה לחוד עדיין יכול המתעקש להכחיש את אמיתות מציאותו ית' ח"ו, או לומר שהעולם קדמון ח"ו, וכדומה דעות רעות וכוהבות (ראה רמב"ן סוף פר' בא), וכמו שהענין פירעה מלך מצרים את פניו נגד הקב"ה ואמר (שמות ה, ט) 'מי ה' אשר אשמע בקולו וגו' לא ידעתי את ה''. וכל זה הוא, מפני שעל התגלות זאת, שאינה אלא מצד הבריאה ולא של הקב"ה עצמו, עדיין שייך העלמה

תכלית הנהגת הנסים: לחזק את ההכרה של מעשה בראשית

ואכן בעבור זה באו כל האותות והמופתים שעשה הקב"ה בעת יציאת מצרים, שהכה את המצרים בעשר מכות גדולות ונפלאות, ושירד כל סדר מערכות הטבע וחוקי המזלות וכו', כדי לחזק את ההכרה בה' שע"י מעשה בראשית, כי כולם יורו שיש עולם אלוהי-מחדש ויורד ומשניח ויכול לשון הרמב"ם (שם), ובכך נתבטלו כל הדעות הרעות של אלו שביקשו להכחיש על מציאות הבורא והשגחתו ית' בעולם, וכדרך שהרגיש הכתוב כסדר לומר שחכמתו של המכות היא 'למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ' (שם ה, יח), 'למען תדע כי לה' הארץ' (שם ט, כט), כי ע"י הנהגת הנסים נתנוח לכל באי עולם אמיתות מציאותו ית', ועל שיש מנהיג לבירה, שפועל ועושה בו כרצונו

עדיין אין זה אלא הוכחה על מציאות הבורא, ולא הכרה בעצמותו ממש

אמנם הגם שהנהגת הנסים קבעה את מציאות הבורא בהוכחה גמורה, כי מעתה יש לנברא ידיעה חזקה בהש"ת, שהרי על ידי שנינו הטבע נראה בעליל שהקב"ה הוא שהמציא את הבריאה מאין ליש, ואשר לכך בידו הכח וההמשלה לעשות בה כרצונו, אך בכל זאת אין זה הכרה בעצמותו ית' ממש, שהרי למעשה בכל הנסים האלו עדיין לא הפגשנו פנים בפנים עם הבורא ב"ה, וכל האותות והמופתים אינם אלא הוכחות וראיות על הש"ת, ולא הכרה בעצמותו ממש.

ההתגלות של מתן תורה - 'פנים בפנים דיבר ה' עמכם'

אך בירת שאת לאין ערוך הוא האופן שהתגלה לנו הקב"ה על ידי סיני בשעת מתן תורה, כי התגלות זאת לא היתה בדרך הוכחה וראיה

מסרון הגליון - סיין

נתגבד ע"י ידידנו הנכבד
משה"ר יהושע ברוין הי"ו

לע"ג זקינו ר' מאיר יהודה ב"ר אברהם ע"ה

ה' של מנשה
כרשית, היא בדרך מרת
בינה - הבנת דבר מתוך
דבר. הגילוי של מתן
תורה היא כמו חכמה -
ראיית הדבר עצמו. ובג
השבעות מתאחדות
החכמה והבינה כאחד.

ג. שבת היא דרגת חכמה,
ימות החול הם הבינה, ויום
טוב הוא בינה הקדושה
לקודש - חכמה. מלאכה
של ימות החול אין בה
ברכה, והיא היפך החכמה
של שבת קודש המשיכה
ברכה. צריכים להמשיך את
קדושת שבת אל המלאכה,
שתהיה 'מלאכת הקודש',
וכמו בבנין המשכן ובית
המקדש. וזוהי דרגת
יט' וט' מלאכת אוכל נפש
שהותרה בו.

המלמות שיש בורא לעולם, אלא 'פנים בפנים דיבר ה' עמכם' (דברים ה, ד), כלומר
שנתגלה לנו הש"ת בכבודו ובעצמו, ופתח את השבעה רקיעים ונגלה עליהם
עין בעין ביופיו ובכבודו ובתוארו (ע"פ פסיקתא רבתי כ'), ואמר 'אנכי ה' אלקיך'. והרי
זה התגלות פנים בפנים עם עצם מהותו ועצמותו ית'.

והנה מעתה כבר אין מן הצורך להוכיח - בבח הבריאה וע"י האותות והמופתים
- על מציאות הבורא, כי כבר נתראינו עמו פנים בפנים, וממילא כבר יש לנו
הכרה בבורא ב"ה עצמו, ומה לנו לכל ההוכחות והראיות שמבחוץ^(א).

הגילוי של 'פנים בפנים' קיים לדורות בדברי תורה

[והתגלות זאת של 'פנים בפנים' שבשעת מתן תורה הניח לנו הקב"ה לדורות
בתורה, כי הכנים הש"ת את התקשרות נעלה זו לתוך דברי תורה, שכל הלומד
תורה לשמה ודבק בה כראוי במדרגת 'כתיבנה מסיני', וזכה להתראות עם הקב"ה
ולהיפגש עמו במעין הגילוי של מעמד הנבחר, אשר על כך נאמר (שם פסוק יט)
'את הדברים אלה דבר ה' אל כל קהלתם בהר מתוך האש הענן והערפל קול
גדול ולא יס', ומתרגמין 'אלא פסק', וכמ"ש שם רש"י 'כ' קול חזק וקיים לעולם',
שהגילוי של מתן תורה עומד לעולם].

התגלות הר סיני היא דרגת 'קוב' ה' - 'זעיר אנפין'

והנה התגלות זו של מתן תורה שייכת למדרגת 'קוב' ה' - 'זעיר אנפין', כי
הרי כאן לא נתגלה הוא מצד הבריאה - מדת המלכות, אלא שהקב"ה בכבודו
ובעצמו נגלה על הר סיני. וכמו כן נאמר בתורה שכבודו ית' נתגלה בשעת מתן
תורה בבחי' 'אלקי ישראל' (שמות כה, יז) שהיא מדרגת ז"א כנוצר. וכן מבורר בכתבי
הארז"ל (ראה פרע"ה שער התפילה פ"ה, ועוד) שבחי' ז"א רומזת לתורה, 'עץ החיים'.
וכן מצינו ששדת התפארות, שהיא כללות ששת המידות דז"א, נקראת תורה (וזה"ק
ח"ג טו). ויעקב אבינו שהוא כנגד מדת התפארות הוא עומד התורה (וזה"ק פר' חזקת).
וכדרך זה איתא בגמ' (ברכות נח) 'זה"תפארת - זו מתן תורה'. מבורר שהגילוי של
מתן תורה, שהיא ההכרה בהש"ת באופן פנים בפנים, נמשך מבחי' ז"א.

ההכרה שמצד הבריאה - מלכות, התגלות של מתן תורה - בחי' ז"א

היוצא מזה, שהכרת הבורא שמצד הבריאה שייכת למדת המלכות - ירח,
ומאידך ההתגלות פנים בפנים של שעת מתן תורה נמשכת מבחי' ז"א - שמש

יום מתן תורתנו - שני מלכים משמשים כבשר אחד

והנה מדרגת יום מתן תורתנו היא: שבוים הנורא הזה משמשים שני המלכים -
השמש והירח - כבשר אחד, והיינו שוויח - מדת המלכות - יש לה עליה גדולה,
והיא עולה ומשתנה למדרגת התורה. שהרי בהר סיני נתן הקב"ה את התורה אל
הארץ, והיינו שנמשך הגילוי שבחכמה 'קוב' ה' לתוך מעשה בראשית, והבריאה
הותאמה כולה לקבל את התורה בתוכה, ומעתה היא משמשת כמרכבה לגילוי
האלוקות של התורה. ונמצא שבוה התאחדו שתי המדרגות - ז"א ומלכות -
כאחת, כטעם 'יום חתונתו - זה מתן תורה' (ש"ש ג, יא; תענית כו). וזוהי דרגת
חג השבועות, שבו 'תואר כלל מאר נתעלה', שמדת המלכות התעלה לבחי' קוב' ה',
ושני המלכים משמשים כבשר אחד.

לפני מ"ת היתה המציאות משמשת רק כהוכחה על מציאות הבורא

ומעתה נמצא, שכל הבריאה כולה השתנתה למעליה בשעת מתן תורה, והיא
קיבלה פנים חדשות ומשמעות עמוקה יותר אחר ההתגלות של פנים בפנים. כי
אילו קודם מתן תורה היה העולם משמש רק כהוכחה וראיה על מציאות הבורא
והיינו שכאשר היה האדם מסתכל על הבריאה, והיה מתבונן בה ובכל הנעשה
בה, היה הוא מתוודע ממנה שיש בורא עולם שהמציא אותה יש מאין.

אחר מ"ת שורה הקב"ה על הבריאה ומתאחד עמה

אמנם לאחר שהופיע הקב"ה בהודו והדרו ואמר 'אנכי ה' אלקיך', מאז אין
צריכים עוד להוכחות וראיות על מציאות הש"ת, שהרי כבר נתגלה הוא בכבודו
ובעצמו לעיני כל. ומעתה עיקר תפקיד ותכלית הבריאה היא, להיות כמרכבה ובכלי
להתגלות הנפלאה של 'פנים בפנים' שבשעת מתן תורה, והיינו שהקב"ה שנתגלה לנו
בהר סיני שוכן על הבריאה כולה, והוא מתאחד ומתחבר עמה להיות השראתו
ית' בתוכה. ונמצא שכזהו אין הבריאה נחשבת כאמצעי בלבד להגיע על ידה
אל התכלית הנצח - הכרה בהש"ת, אלא מעתה היא דבר תכליתי בעצמה, כי
היא הפכה למקום וכלי להשראת השכינה ולגילוי הנפלא שנתגלה לנו בהר סיני

ב.

מקור שתי הנהגות אלו הוא מידות חכמה ובינה

יחוד שבין חכמה ובינה הוא שורש ליחוד ז"א ומלכות

והנה יחוד נפלא זה השורה ביום מתן תורתנו בין בחי' ז"א למדת המלכות,
שהינם כנגד אותיות ו-ה' של השם הוי"ה (ע"ה שער א' ע"ה), יש לו שורש נעלה
במידות 'חכמה' ו'בינה', המכונים בזה"ש בשם 'אבא' ו'אמא', ומתאחדים המה ג"כ

ל'תרי' רעין דלא מתפרשין' (וזה"ק ח"ג ד, ט), וספירות אלו הינן כנגד אותיות ו-ה'
שבשם הוי"ה, שהן השורש לאותיות ו-ה' המשתלשלות מהן.

'חכמה' - ראיית הדבר עצמו, 'בינה' - מבין דבר מתוך דבר

כי הנה ההבדל שבין מדת חכמה לבינה הוא, כי 'חכמה' פירושה: השגת הדבר
בעצמו, שרואה ומשיג את עצם הדבר. ומאידך מדת 'בינה' עניינה: הבנת דבר
מתוך דבר, והיינו שע"י שרואה איהו דבר, מתבונן בו ומבין ממנו דבר אחר
שלא ראה בעיניו.

הכרה בבורא מזה הבריאה - כענין מדת בינה, ושל מתן תורה - בדרך השגת החכמה

וככה ממש הוא החילוק וההבדל בין ההכרה בבורא ית"ש היוצאת מתוך הבריאה
- בחי' מלכות, לבין הידיעה בו ית' שקנינו בשעת מתן תורה - דרגת ז"א.

כי כאמור ההכרה שמכח מעשה בראשית, אין פירושה שמכירים את הקב"ה
עצמו, אלא שכאשר מתבוננים בבריאה יכילים לעמוד ממנה על הבורא עולם
שברא אותה, וזה כענין מדת בינה - הבנת דבר (הש"ת) מתוך דבר (הבריאה).
והכרה זו היא השגת דבר אחריו, וכמבואר בכתבי הארז"ל (ע"ה שער ו' פ"ב
שמדת בינה שייכת לאחוריים, כי בה אין האדם רואה את עצם פני הדבר, וכל
הידיעה ממנו לא בא אליו אלא ע"י הוכחה וראיות מדבר אחר, בבחי' 'תא שמע'
שונה מכך הינה ההתגלות הנפלאה של מתן תורה, שאז נראה אליו הבורא
ב"ה עצמו, ונפשנו עמו פנים בפנים, וזה כמדת חכמה - שרואה ומשיג את עצם
הדבר, בבחי' 'תא חזי', וכבר אין צורך לעמוד עליו ע"י ראיות והוכחות מבחוץ.

בגג השבעות מתאחדות החכמה והבינה כאחד

הרי ששתי התגלויות אלו; של מעשה בראשית (מלכות) ושל מתן תורה (ז"א),
בשורשן תלויות המה במידות העליונות - חכמה ובינה. ומאחר שאמרנו שבגג
השבעות מתאחדות בחי' ז"א ומדת המלכות לאחריים, הכי נמי ביום הזה שורה
יחוד ויחידו נגמור בין ספירות חכמה ובינה, וכדלהלן.

ג.

ענין המועדים: ימות החול המקבלים הארה משבת קודש

והנה באמת בכל מועד יש יחוד בין מידות חכמה ובינה, וכמו שיבאר לפנינו
בע"ה, אך ביתר שאת הוא בזמן מתן תורתנו, שבחג הזה שני המלכים - ז"א
ומלכות - משמשים כבשר אחד, וכמו כן ישנו יחוד נגמור למעלה במקור שורשן
- אבא ואמא.

שבת - בחי' חכמה, ימות החול - בינה. יום טוב - חכמה המאירה לבינה

כי הנה כתב הארז"ל (פע"ה שער מקרא קודש פ"ד) שיום שבת קודש הוא בבחי'
חכמה, וכדרך שנבטאו חז"ל על כמה דברים שהיונים 'חכמה ואינה מלאכה' (שבת
וחכמה נקראת 'קודש' (וזה"ק שם ס"א), ומאידך ימות החול הם בבחי' בינה (ע"ה
שער כ' פ"ט). ומדרגת יום טוב היא 'מקראי קודש' (ויקרא כג, ד), כלומר שעצם
מהותו הוא כימות החול - בינה, אלא שקוראים בו אל הקודש - חכמה, והיינו
שבזמנים אלו מאירה החכמה אל תוך הבינה.

'חכמה ואינה מלאכה'

וביאר הענין הוא, כי הנה חזינו בכמה מקומות ש'מלאכה' היא סתירה למדת
החכמה, וכדרך שהנבטאו חז"ל על כמה דברים שהיונים 'חכמה ואינה מלאכה' (שבת
ק"ז ר"ה כ"ט), וכמו כן יום השבת שהיא בבחי' 'חכמה' כנ"ל אסורים בו במלאכה.
והיינו שבה המלאכה הנעשית בעיקר בידים היא היפך כח השכל והחכמה שבמחש.
ועל כן ימות החול שהיונים ימי מלאכה, וכמ"ש (שמות ל, ב) 'ששת ימים תעשה
מלאכה, הם למטה מבחי' חכמה.

יש להמשיך אור השבת לתוך מלאכת ימי החול

ועל כן צריכים להמשיך הארה ממדת החכמה לתוך ימות החול, שתאיר היא
לתוך מלאכת ימי החול, כי בזה התעלה היא להיות 'מלאכת הקודש' (ע"ה שם
לח, ד) - כשם שנאמר במלאכת המשכן, כלומר מלאכה כזאת המקבלת ממדת
הקודש - חכמה.

מלאכת המשכן והמקדש היתה מקושרת ליום השבת - 'מלאכת הקודש'

ואכן זו היתה מהותה של מלאכת המשכן, כי מצד אחד לא היתה מלאכה זו
דוחה את השבת, וכלה נעשתה רק בימות החול, אך בכל זאת היתה היא מקושרת
ליום השבת, וקובלה הארה ממנו, ואשר מטעם זה נסמכה התורה שמירת שבת
למלאכת המשכן, לומר לך שאור השבת האיר לתוך המלאכה הזאת, ומעתה איננה
מלאכה סתם וכשאר מלאכת ימי החול, אלא יש בה הארה מקדושת השבת. וכמו
כן נעשתה המלאכה ע"י צבאל אהליאב וע"י כל אלה חכם לב, אשר נתן ה'
חכמה ותבונה בהמה לדעת לעשות את כל מלאכת עבודת הקודש (ע"ה שם ל, א).
וכן היה גם בבית המקדש, שנבנתה דייקא ע"י שלמה המלך ה'חכם מכל אדם'
(מ"א ה, א), וכמו כן היתה בנייתו בלא טרח ויגיעה וככל שאר מלאכות דעלמא

א. ועל ענין זה אמרין בגמ' (שבת פ"ט) 'אמר ליה הווא מרבנן לרב כהנא מי שמיע לך מאי הר סיני, אמר ליה הר שנעשו בו נסים לישראל, הר נסיא מיבעי ליה, אלא כו' מאי הר סיני הר שירדה שנאה לעולם עליו, ע"כ. הרי שלא צדק לקבוע בגמ' את שם 'הר סיני' על שם הסיני, וזה מטעם האמור, כי מצד הגילוי של מתן תורה, שהוא גימטריה פנים בפנים עם הקב"ה, אין צורך לנסים שיעידו ויוכיחו על מציאות הש"ת, כי הרי נפשנו עמו פנים בפנים, ובה זכינו לאמונה רבתי שאין בה שום דופי, וממילא אין צריכים עוד שום הוכחות וראיות למה שכבר ראינו בעינינו.

ד. מדרגת יו"ט המבקלת מהו, כעין הנהגת הנסים, שמאיר הארה מ'פנים בפנים' לתוך מעשה בראשית. ויתרה מכך הוא חג השבועות, שבו מתאחדים לגמרי בין ז"א ומלכות, וכן במקורם למעלה יש יחוד גמור בחכמה ובינה.

ה. פנימיות החכמה - השגות מופשטות, דבוקה בכתר, וניכר ששורשן הוא רצון העליון, וזהו הראשית בצד הקדושה. חיצוניות החכמה - מושכלות ראשונות, מקושר לבינה, ורק זה מחשיבים הגויים כראשית. הארת החכמה לבינה היא דוקא מצד נקי' הכתר. ועל כן בחג השבועות - בחי' כתר - יש יחוד גמור ביניהם. 'עצרת' עולה 'כתר חכמה' בינה'.

הלכות הטבע באופן שהאלוקות ניכר וגראה בהם [והשלימות בזה תהיה לעתיד לבוא בעז'ה, וכדלגלגן], ובוה התעלה מדרת המלכות להיותה שוה לבחי' ז"א. והכי נמי היחוד 'חכמה ובינה' שביים הזה, שהוא השורש ליחוד ז"א ומלכות כנ"ל, איננו כמו בשאר הימים טובים - הנעשה באופן שהחכמה מאירה אל הבינה, אלא שבחג השבועות יש ביניהם יחוד גמור, והיינו שהבינה מתעלה למדרגת חכמה, ומתאחדים לגמרי כתרין רעין דלא מתפרשין.

ה.

ביום החמשים מאיר דרגת 'כתר' - המאחד מידות חכמה ובינה

ועתה נבוא להתבונן בשרש הדברים, להבין ביותר מעלת חג השבועות, ומהו יובן גם הטעם לכך שדייקא ביו"ט הלוה שורה יחוד נעלה יותר בדרגות אבא ואימא

הארת המלכות למדת בינה היא מחלקה הפנימי דייקא

ונקדים ונאמר, כי יחוד זה השורה בומני המועד בין חכמה ובינה, שכאמור עניינו הוא המשכת החכמה לתוך מלאכת החוץ, מדרת בינה, מתהווה דייקא מחלק הפנימי שבספירת חכמה, המקושר למדת הכתר שעליו, וכמו שיבאר.

פנימיות החכמה - חלק הדבוק בכתר, חיצוניות החכמה - חלק המקושר לבינה

כי הנה בספירת החכמה ישנם שני חלקים: פנימיות וחיצוניות. 'פנימיות החכמה' - היא החלק המקושר לשורשה העליון, שהיא מדרת כתר - רצון, והיינו מה שסיבת כל הנחות והמושכלות של החכמה היא הרצון העליון בלבד, שכן רצה בהם הבורא ית"ש. ומזה זו נרמזה בקיצוץ של יוד', העומד על גבי אות ה' - הרומזה למדת חכמה 'יוד חכמה קדומה'. ומאידך 'חיצוניות החכמה' היא חלקה התחתון הדבוק במדת בינה שלמטה ממנה, ועניינה, מה שהחכמה מחויבת מצד השכל והסבא, והיינו מה שביכולת השכל והמוח להבין את הנחות החכמה.

פנימיות החכמה היא השגות מופשטות - וניכר בהם רצון העליון ב"ה

וביתר ביאור, הנה ישנם שני דברים הנכללים במדת החכמה: השגות מופשטות ומושכלות ראשונות. 'השגות מופשטות' פירושן: השגות דקות ונעלות מאד, שאין דרך להשיגן ולעמוד עליהן אלא בדרך השגה וראיה - 'אח חזי', ולא בשכל ובסבא, ועל כן הינו בגדר 'חכמה' שלמעלה מבינה, כי אינו מובנות כלל למוח הבינה, ואילו הן 'פנימיות החכמה'. והנה חלק זה דבוק עם מדרת הכתר, והיינו שבו ניכר היטב שכל עצמו ומקורו אינו אלא מפני שהבורא ב"ה רצה בזה, וכל מה שנקבע כן בחכמה וכמצאיות אינו אלא מכח רצון העליון.

מושכלות ראשונות הם חיצוניות החכמה - ויכולים להסביר ע"פ שכל הבינה

ואף גם זאת נכלל במדת החכמה, כל ה'מושכלות ראשונות' ולדוגמא: שאחד עם עוד אחד עולה כספסר שנים, וכגון שחזי דבר הוא פחות מדבר שלם, וכדומה לזה, וכל אלו מושכלות הראשונות הינם בגדר 'חיצוניות החכמה', כי אכן אין עיקר יסודותם בכח ההבנה והשכל, אלא הם חוקים יבשים וקבועים - ואשר מטעם זה חלקם במדת ה'חכמה', שהיא למעלה מן הבינה, אך מאידך גיסא הרע השכל מבין את החוקים האלו, ויש מקום רחב להסבירם ולהוכיחם בכח הדעת ג"כ, ונמצא שדבוקים המה במדת בינה. וממילא אין ניכר בהם כל כך שכל סיבתם היא רק מפאת הרצון העליון הדבוק בהם.

ספירת החכמה היא 'ראשית' - מצד דבוקה בכתר

והנה אצלנו, בני ישראל, עיקר חשיבות מדרת החכמה היא חלק פנימיות החכמה - הדבוקה במדת כתר, וכל הטעם שהיא נקראת ראשית - 'ראשית חכמה' (תהלים קיא. ד). - וכאילו שהנחות אלו הינן קבועות וקיימות, הוא רק מבחי שרצון העליון ב"ה קבע את הנחות אלו כהכרח המציאות, ולולא כן בוודאי לא היו כל הנחות הללו מחויבות כלל, כי ספירת החכמה מצד עצמה איננה חשובה כראשית.

אמונת העולם מחשיבות את מדרת החכמה מצד עצמה

משא"כ הגויים אשר לא מוצי' ישראל הזה מחשיבים את ספירת החכמה עצמה כראשית ההשכלות, והדבר שהחכמה קובעת, והוא מוכרח מצד החשבון והשכל, חשוב אצלם כמחויב מצד עצמו, ולא מפני שזך הוא רצון העליון ח"ו. ועל כן אין הם נוטנים חשיבות רק לחלק חיצוניות החכמה הדבוקה בכתר הבינה, ומסביר ע"פ הבנה ושכל, ואילו את ההשגות המופשטות - פנימיות החכמה - שאין להן הסברה, וכל סיבתם היא רק מבחי שרצון הכתר, לא חשוב להם כלל. ונמצא שהעיקר אצלם הוא מדרת הבינה - כח ההבנה וההסבר שיש בחוקי החכמה, וכל הטעם שהחכמה חשובה להם אינו אלא מפני היכולת להבין אותה ולהסבירה בשכל הבינה⁽⁴⁾.

היוצא לנו מזה, שישנם שני מהלכים בטעם חשיבות מדרת החכמה; או מפאת מה שהיא נמשכת ממדת הכתר שלמעלה ממנה, והיינו מה שכן גזרה רצון העליון וזו היא ההסתכלות של בני ישראל וצד הקדושה, או מאידך גיסא - מצד חלק ההבנה שבה, שהיא התחברותה עם מדת בינה, וכך היא דרכם של הגויים והסס"א

של ימות החול, אלא 'והיית בהבנות' כתיב (שם ו. ז), שמאליו נבנה (במ"ד יד, ג), והיינו שמלאכה זו נעשית מאליה, וללא מורה, וזה ע"י הארת שבת שהיא יום המנוחה. וכל זה כדי לקשר את המלאכה של ימות החול אל החכמה המאירה ביום השבת, ולהעלות אותה להיותה 'מלאכת הקודש'.

מלאכה שייכת לקללה - והחכמה ממשכה לתוכה ברכה

וביתר עומק, הנה נודע של"ט המלאכות שנאסרו ביום השבת, שורשן בלי"ט קללות שנתקללו אדם וחוה בפיתוי הנחש הקדמוני (תהלים קל"ט פסוק פה). הרי שכל עצם המלאכה שייכת לקללה, ונרמז הדבר במספר 'לט' מלאכות, של"ט הוא תרגומו של 'אורו'.

ומאחר שמלאכה עצמה יש בה היפך הברכה, מעתה עלינו להמשיך ברכה לתוכה, דבר זה נפעל ע"י המשכת מדרת החכמה. כי הנה החכמה שייכת לברכה בדרך שמצינו ששמן - הרומז לחכמה (מנחות פה), ונאמר בו (שמות ל. כה) 'שמן משחת קודש' - מסוגל ג"כ לברכה, וכמבואר בזה"ק (ח"א פה) לגבי אלישע הנביא כשאמר לו אתה עובדיה שאין לה בבית כי אם אסוך שמן (מ"ד ד. ב), אמר לה אלישע נחמתי, וזה לא דינעא הויאן ישרון חקונה דלעילא בדוכתא ריקניא, אבל השתא דאית לך שמן דא הוא אתר לאשתכחא ביה בראבא. וילפינן לה מדרתיה (תהלים קל"ג ב) 'כשמן הטוב' וגו', וסיפיה מה כתיב (ספסוק ג) 'כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם', עיי"ש. הרי שהשמן - מדרת חכמה - יש בו כוח הברכה, ועל כן כדי להמשיך ברכה לתוך מלאכת יום החול, צריכ לקדשה לקדושת שבת - בחי' חכמה, ובכך יניח ברכה בתוך מעשה ידינו⁽⁵⁾.

מדרגת יו"ט - המשכת ברכת השבת לתוך מלאכת החול, יחוד חכמה ובינה

עכ"פ נבחר צעירים להאיר ממדת החכמה של יום השבת, לתוך המלאכה של ימות החול - שהיונם בבחי' בינה, והיינו לאחד ולחבר את מידות חכמה ובינה, ובכך נעשה המלאכה מלאכת הקודש, והיא מתחפכת קללה לברכה.

וחיבור זה שבין חכמה ובינה הוא מדרגת יו"ט - מקריא קודש, וכמבואר לעיל שהמועדים הם בבחי' בינה, אלא שקוראים בהם אל הקודש - חכמה, והיינו שנמשכת הארה מקדושת שבת אליהם, והקודש מאיר לתוך המלאכה של ימות החול, ובכך נעשה חיבור ויחוד בין שתי מידות אלו, אבא ואימא.

מלאכת אוכל נפש המותרת ביו"ט - מלאכה שיש בה ברכה

וזהו טעם מלאכת אוכל נפש שהותרה ביו"ט, לעומת שאר המלאכות שאסורים בו ביום. כי אכן מחד גיסא, מצד הארת החכמה המאירה במועד, אין לעשות בו מלאכה - שיש בה משום קללה. אך יוצא מכלל זה היא מלאכת אוכל נפש, כי היא מלאכה כזו המקבלת בתוכה ברכת השבת, והיינו שיש בה הארה מיום השבת המאיר למלאכת החול, ומלאכה זו שייכת ליחוד חכמה ובינה השורה בומני הרגל

ד.

מדרגת חג השבועות: תרין רעין דלא מתפרשין

מדרגת הנסים - הארה מ'פנים בפנים' של מ'ת לתוך הבריאה, כענין המשכת חכמה לבינה שביו"ט

והנה מעתה יתבאר לך בעז'ה ביותר מדרגת היחוד שבזמן מתן תורתנו, וגודל מעלתו לעומת שאר הזמנים. ונאמר, שהיחוד אבא ואימא בשביל הימים טובים הוא כענין הנהגת הנסים הנ"ל, ואילו היחוד שבזמן השבועות הוא ברבותא יתרא, כי הוא בדרגת שני מלכים בכתר אחד, וכדיבאר.

ביאור הדברים, דהנה נבחר לעיל בענין גילוי האלוקות שנמשך ע"י הנסים, כי כל האותות והמופתים באו לחזק את האמונה בבורא עולם, כי לאחר ראותנו בעינינו את שינוי מערכות הטבע נתוודע בעילא כל מציאות הש"ת, וכבר אי אפשר להכחיש את מי שאמר ויהי העולם, וכמו שביקשן כן פרעה וסייעתו. אולם בכל זאת, התגלות זאת עדיין אינה אלא במדרגת מעשה בראשית לחוד, מדרת המלכות, שהיא הבנת דבר מתוך דבר - מדרת בינה כנ"ל, שהיא למעשה בכל הנסים האלו עדיין לא פגשו את הבורא ב"ה עצמו פנים בפנים, ורק שיש לנו הוכחה וראיה גמורה על מציאותו.

ולפי דברינו כאן, התגלות זאת של הנסים היא כענין המועדים - שאכן נוסדו לזכר הנסים שנעשו לישראל, כי כאמור מדרגת הרגלים היא, שמצד עצמם שייכים הם למדת בינה, אלא שמאיר בהם הארה ממדת חכמה. והנה כן הדבר לגבי הכרת הש"ת שעי' הנסים, שהרי בעצם הכרה זאת שייכת למעשה בראשית - דרגת בינה, אלא שגולה מעלתה מזו של הבריאה עצמה, בזה שהיא חוקה וברורה יותר, עד שאין מקום להסתפק בו כלל, ובוה היא מעין הגילוי 'פנים בפנים' של מתן תורה. ונמצא שהיא דומה למדרגת יו"ט - שהחכמה מאירה לתוך בינה, והכי נמי קיבלה ההכרה שבדרגת בינה הארה מההתגלות של בחי' חכמה.

בחג השבועות יש יחוד גמור בין חכמה ובינה

אמנם יתר על כן הוא מעלת חג השבועות - זמן מתן תורתנו, כי אז נתגלה לנו הקב"ה באופן פנים בפנים, וכפי האמור לעיל הנה חג נטעלה כל עצם מעשה בראשית לחייתו מרכבה להתגלות גוראה זו, והיינו שמא ואילך פועלת כל

ב. וכן מצינו בגמרא מלאכת המשכן, שהייתה מלאכת הקודש - מלאכה המקושרת לחכמה כנ"ל, נאמר (שמות לט. ט) 'וראי משה את כל המלאכה וגו' ויברך אתם משה', שאמר להם 'הי רצון שתרשדו שבינה במעשה ידיכם, ויהי נועם ה' אליקינו לעינו וגו' (תהלים ג. ד. ב. מדר יב. ט. הובא ברש"י שם). כי מאחר שהייתה זו מלאכת הקודש, חל עליה השראת השכינה, והנפקה להם הקללה לברכה.

ג. ומטעם זה נודע שאצל הס"א הנקבה חשובה וחזקה יותר מן הזכר, וזה מפאת מה שהם מחשיבים את מדרת הבינה יותר מן החכמה עצמה כאמור, שהיא התגברות צד הנקבה על הדבר.

אך בחג השבועות יש
הארה משלימות ירושתה
- בהארת שלוש המוחין.
הדינים השורים בארץ
ישראל מפאת חסרון
במדת המלכות. לכן יצא
אלימלך לשדה מואב -
כדי להמשיך ירושת הארץ
שלעתיד ותיקון הבריאה.
טעה בדחיית הקץ, אך
למעשה נבה נשמת משיח
שבו דוד.

בכתר

חג השבועות הוא במדרגת כתר - המאחד מידות חכמה ובינה כאחד

וכמו כן נודע מה **בספרים הק'** (ורוד בשם **מ'שורק רוקח** מס' **כ"ב**וֹרס, **ש'עצרת** ניג'מ' **צ'רמזו** **בספרים**) הורינו שעלמות כל שידוך כלל מדרות (ע"פ) היא מדרת בינה לבדו, הנה בתג העצרת אמריים כל שידוך המוחזק (כ"ר) צ'רמזו בינה'. ונמצא שבתג השבועות שורה יחוד גמור בכל מידות העליזות, **אבא יאירא** **המיתריחיה** בכל מידת **הכ"ר**, וזהו משתלשל – ששדוך – המשמש – המשמש **כ"ר** **ח"י** **ז"א** ומלכות – מהמאחרים להשמש בתור אחד.

•

חטאם של אלימלך ובניו - שיצאו מארץ לחוצה לארץ

בארץ ישראל מתאחד מעשה בראשית עם התורה

הפירות שנשתבח בהם אר"י מורים להלכות התורה

הבאת ביכורים בחג השבועות - להורות על מעלת הארץ שמתחברת עם התורה

ואכן מטעם זה היה עונשם של אנשי הדור ההוא שניטלה מהם את לשון הקודש,

ת. וכמו כן לדעת חד תנא במתני' (שם משנה י') אין מביאים ביכורים אלא מארץ זבת חלב וירושת הארץ, כדלהלן.

הקלקול בגמר קבלת התורה גרם חסרון בירושת הארץ - שאין לנו אלא ארץ
ז' עממין

בבחג השבועות יש הארה מירושת הארץ שלעת"ל

יציאת אלימלך לשדה מואב - לבוא לארץ ישראל שלעתידי

הרעב שהיה אז בארץ - דינים השורים מפאת חסרון שלימותה

כיוון שכן, ביקש אלימלך להתמקד את דיני המלכות, וזה ע"י ההשתדלות להביא את הבריאה לתועלתו, ולהעלות אותה למדרגתה הנכונה שתהיה בזמן העתיד. ולכן יצא אל ארץ מובא, שזיה דרגת ירושת הארץ לשעתי, במדרגת שלוש ראשונות, ובכך עבד על המהקת הדינים מעל מדת המלכות, בזה שיתקן אותה במתכונותיה אל התורה.

אך למעשה טעה אלימלך בזה, כיון שלמעשה עדיין לא הגיע זמן תיקון השלם, והיה חטאו כעין איסור דחיקת הקץ (ראה רש"י כתובות קיא. ד"ה ושלא יחזקו את הקאי). ואולם למעשה הוא התכוון לטוב, להמשיך את ירושת הארץ השלימה, ולתקן את העולם במלכותו שד-י, שיוזקק ויחברר כל הטבע, ואיך בו ארץ האלוקות במדרגת פנים כפנים של מותו חורר.

ואכן מפני שהיתה כוונתו לטוב, שהיה משתדל להמשיך את זמן תיקון השלם, לכן א"ע"פ שנענש על כך ובפשטות לא עלה בידו להחיש את הקץ, מכל מקום באופן פנימי אכן וזה להשלים את מבוקשו, ודואו מה שעי' ציטור לשם הצילוח א"ח"ב לקרב את נישמת דוד שהיתה נגזר במאור, שממנו יוצא הגואל האחרון, וזה היה תיקון לשמותיו אמלך ובניו שמו שמה.

ונמצא שעל אף שאמרנו נעמי 'אני מלאה הלכתי וריקים השיבני' ה' ורת ו'א',
(אנ), כי היתה חושבת שלפני עליה ללכת, ציבירה שמח, היא גברה על הציבירה
היא למדת לחבוב, וריקים השיבני ה', היא לאמיתו ידו גברה בפנימיות שה'
היא מלאה כל טוב, כי הביאה עמה נשמת משיח בן דוד, שעל ידו יבוא כל העולם
אל תיקונו, והנהגה כל אור האלקות שהשיבני ונתנו עין בעין כשבו אל טהו,
כחתב ושיעה ב'ה' עין בעין עין יראי כשבו ה' ציון, כב'.

ואכן מטעם זה היה עונשם של אנשי הדור ההוא שניטלה מהם את לשון הקודש, ונפרדו לבעיבי לשון. וכבר נתבאר בדברינו שההבדל בין לשון הקודש לבין שאר הלשונות הוא כעין החילוק בין מדת חכמה לבניה. כי בלשון **הקודש** - המורה למדת חכמה, הנה מלבד משמעות התיבות, יש קדושה וסגולה גם בעצם האותיות, על אף שאי להן שום הבנה ושכל, וזה נענין

מעלת עצם החכמה שלמעלה ממוח הבינה. ומאידך, בשאר הע' לשון אין לאיתיות שום טעם, וכל מהותם הוא רק חלק ההבנה שבהם, וכענין מדרג בינה. ולכן בעת ההוא כשהבינה י' את אומות העולם מעל בני ישראל הפריד אותם מלשון הקדוש, כי אין להם שייכות לחיצוניות החכמה המחוברת עם מדרג בינה (והדברים ארוכים עוד, ואכ"ס).

[illegible]

שלשת ימי הגבלה

שלשת ימי הגבלה הם הכנה ליחוד של מתן תורה

שלשה ימים קודם חג השבועות הם שלוש ימי הגבלה, והם ימי מ'ו וי"ח וי"ט לספירת העומר. ויש לרמז בזה, כי מ'ו מ"ח מ"ט הוא בני' קדם, והוא כמנין השעות שיש בשש ימים, ואילו ג' פעמים יום הוא בני' קס"ח, שהוא כמנין השעות שיש בשבעה ימים. ונמצא ששלשת ימי הגבלה מורים על בני' של שש ושבע, שהוא ענין יחוד יסוד ומלכות המדה השישית והשביעית. והיו הם הכנה לחג השבועות, אשר בו נעשה יחוד זה של שש ושבע, כאשר אומר הקב"ה את השמים עם הארץ (עי' שמ"ד יב, ג), אשר השמים הם בני' המדות העליונות הכלולות במדת היסוד, והארץ רמוזה על מדת המלכות. ואכן בזמן מתן תורה נרמז יחוד זה, כי למאן דאמר שבו' סיון ניתנה תורה, אמר הקב"ה לתת את התורה בששה בסיון, והסיון משם יום אחד מדעתו וניתנה בשבעה בו, וגם למאן דאמר כי בששה סיון היה מתן תורה, הרי היה זה ביום הששעי בשבוע, כי הכל מודים שבשבת ניתנה תורה (שבת פז).

והנה על עמון ומואב שציוה הקב"ה לרחק אותם, כתוב "על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים" וגו' (דברים טז, ה), ויש לרמז בכונת הדברים דהיינו שלא היה להם שום שייכות עם היחוד של מתן תורה [הנרמז בלחם ומים, כמו שכתוב "לכו לחמו בלחמי" וגו' (משלי ט, ה) ואומר "היו כל צמא לכו למים" וגו' (ישעיה נה, א)], ועם ההכנה ליחוד זה בשלשת ימי הגבלה. והנה שאמר "שלא קדמו" לרמז על קדם' שהוא בני' שש כנוכח, ואילו "בלחם ובמים" רמזים על 'לחם מים' שבני' קס"ח שהוא בני' שבע כמבואר. והיינו אשר לחם לא היה שום שייכות עם יחוד שש שבע, שהוא בני' מתן תורה. אבל רות שנתקברה מבניהם לכלל ישראל, תיקנה ענין זה והתקברה אל התורה והיחוד התלוי בה, ולכן שמה (רות) עולה כמנין 'שש' עם ו' [ואף בועז נתן לה שש שעורים (רות ג, טז)], ושלמות התקברותה היה על ידי דוד המלכות [בן 'שש' העולה 'שבע', ומדתו היא מדת המלכות המדה השביעית, כי בו ועל ידו נשלמה התקברותה של רות אל היחוד של מתן תורה. ולכן נהגים לקרוא מגילת רות ביום זה].

תיקון ליל שבועות

התורה נותנת חכ

מנהג ישראל תורה להיות ניעורים בליל חג השבועות כל הלילה. ויש לפרש את הענין בזה, כי בדרך כלל צריכים לישון כדי לאמור חכ, כי כוחו של האדם נחלש במשך היום, ולכן צריך הוא לנוח כדי לחדש את כוחו. אבל ביום מתן תורה רוצים אנו להראות כי אין בחינת תש ונחלש, לפי שנאמר על מתן תורה "ה' עוז לעזמי תיך" (תהלים כט, א) ויחזק (קטז), ולכן אין אנו צריכים לישון באתו הלילה של מתן תורה מחמת חולשה. ואכן במזל יום שבת'ן בבית 'אבא' כול' המדבר על מתן תורה, מסיים הפייטן במאמר 'ברוך הנותן ליעק חכ', כי זה נהיה על ידי מתן תורה.

ויש להוסיף בזה ע"ד הרמז, כי הנה שלמה המלך מונה בספר משלי י"ד עיתים לטובה וי"ד עיתים לחיפץ, והם בבחי' יד' ימין ויד' שמאל. ויש לומר שעיתים אלו מכוונים כנגד היום והלילה, כי היום הוא בני' הנונים הטובים השייכים ליד' ימין, והלילה היא בני' העיתים לחיפץ השייכים ליד' שמאל. והנה יד שמאל היא יד כחה' וחלשה (מסכת לז, א), ולכן בזמן הלילה המוקדש לעיתים התלויות ביד שמאל, בא האדם לידי חולשה ועייפות. אבל בחג השבועות מתאחדים ומתכללים היום והלילה, ועל ידי זה נהיה

תוקף הכח גם לזמן הלילה, כי שני הימים מתחברים יחד להיות 'בח', ולכן יש לנו כח להיות ניעורים בכל הלילה. ועל ידי שכל יד' כוללת בה את היד' השניה, נהיה בבחי' 'בח' בכל יד. והנה 'בח' פעמים 'בח' כאשר שניהם נכללים זה מזה, הרי זה בני' 'שבעות' אשר בו נהיית אחדות והתכללות זו.

בוקר של חג השבועות

התורה סובלת את עלבונה ועל ידי זה מתחדש אורה ביותר

והיו ביום השלישי בחיות הבוקר (שמות יט, טז).

א' בזה"ק (ח"ב פא) כי בוקר זה של חג השבועות נאמר עליו הפסוק "וכאור בקר יורה שמש בוקר לא עבות" (ש"ב גז, ד), שהאיר השמש בלי סיכוך עננים, דהיינו שהאיר אור החדש בעולם בלי הסתר, עיי"ש.

יש לבאר זאת על פי דברי חז"ל (יזאב גז) 'תניא הנעלבין ואינן עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין עושינן מאהבה ושומחין ביסורין, עליהן הכתוב אומר (שופטים ה, לא) ואהבוני כצאת השמש בנבחרות'. והנה אמרו חז"ל בבבליא דקנין תורה (אבות פ"ו מ"ב) 'אמר רבי יהושע בן לוי, בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרות ואומרת אוי להם לבריות מעלבתה של תורה', כי התורה עלובה מאד מיום שניתנה לבני אדם בעולם הזה, כי אין בני העולם מבינים כנכון על רום ערכה, ואין מכבדים אותה כראוי לה. ונמצא שהתורה מיום נתינתה הוא בבחי' 'נעלבין', ועל כן מתגלה אור התורה ביותר בבחי' 'כצאת השמש בנבחרות', והנה ח'בוקר לא עבות' של יום מתן תורה.

ולבאר קצת את הענין בזה, י"ל כי הנה הנעלבין יש להם בישות פנים, והוא ענין סילוק אור הפנים ע"י העלבון, כמו שאמרו חז"ל (ב"מ טז) 'דאילן סומקא ואיתי חזוורא'. אבל אם מקבלים סילוק זה של אור הפנים באהבה, אזי אוזכר על ידי זה לאור נעלה יותר, שהוא בבחי' 'כצאת השמש בנבחרות' אשר אור השמש הזה הוא בבחי' אור הפנים במדרגה עליונה יותר. ואז נתגלה למפרע כי כל ההסתלקות שהיתה לאור הפנים, לא באה אלא כדי שיוכח לאור החדש הזה. והנה גם ענין מה שהתורה סובלת את עלבונה בכל הדורות, שהוא כדי שעל ידי זה תוכח ההתללות אורה בבחי' נעלית יותר, ובה נוכח לעתיד לבא בעת גילוי סוד טעמיה ומסתרי צפונותיה של התורה (רש"י ש"ש א, ב).

מנהג אקדמות

אמירת אקדמות כדי להבין קצת מה זה מתן תורה

מנהג ישראל תורה לומר את פיוט האקדמות' בחג השבועות לפני קריאת התורה, ומרגיעים מתיקות נפלאה באמירת פיוט זה.

ויש לצייר את הענין באמירה זו, שהוא כמו מה שנהוג בעת שמחית נישואין לפני שיוצאים אל החופה, שנעמד בדחן ואומר דברי התעוררות אל החתן, כדי אשר לפני שהוא יוצא ואומר 'דרי את מקודשת לי', יבין קצת את מהות המעמד הנשגב שהוא נמצא בו כעת, כדי שיושג אל הדבר באופן נכון. ולכן מעריך המשורר את שגב גדול מעלת היום שהחתן עומד בו, ומה נורא הוא מעמד החופה שהוא יוצא אליו, וכמה הוא רוב חשיבותו בעצמו בשעה זו, ועד כמה יכול הוא לפעול בתפלתו, ואך צריך הוא להבין את עצמו לזה בחשבון הנפש ותשובה וכו'.

וכך הוא ענינו של בעל האקדמות בפיוט זה, שבו הוא מבקש

לגלות ולבטא קצת את הקשר הגדול שיש לכלל ישראל עם הקב"ה, אשר זה נהיה על ידי מתן תורה, ומתחדש בכל שנה בזמן מתן תורתנו. ולכן כאשר ננסת ישראל ביום חתונתה עומדת לקרוא "אני ה' אלוהיך", מקדימים לומר לפני זה מילים אחדים כדי להסביר קצת כמה דברים אמורים, וכך בא בעל האקדמות לערוך את דבריו אל כל אחד ואחד ממקבלי התורה. ודיבוריו מתחילים בתיאור קצת מגדולתו של הקב"ה, אשר אי אפשר לתאר אותם ולהעריכם בדומים כלל. וממשיך בזה שהקב"ה לא בחר אלא בכלל ישראל, והם 'ערב יקר אחסנתיה חביבין דבקבעתא', ומציגם גם כן 'עבדין ליה חביבין בדעז ושקעתא' מייחדים את שמו ית' ביום ובלילה, וכך הוא ממשיך ומספר איך בכל מקום שכלל ישראל הולכים בגלותם, הרי הם מקדישים את שם ה', ומשליכים עצמם לגוים האריות למען הקב"ה. והוא מונה והולך איך אומות העולם אינם מבינים אותם, אבל כנסת ישראל אומרת להם 'מה מבינים אתם בקשר זה של אני לדודי ודודי לי', ואז הוא מגיע ומתחיל לתאר קצת איך שאפשר לתאר, מה עומד להיות לעתיד לבוא בין כנסת ישראל להקב"ה, אשר אז הרי יהיה נורא עוראות.

ואחר כל אלה הרי הוא מסיים 'ואנין כד שמעתון שבת דא שירתא, קביעון כן תהוון בהנהו חבורתא', כי אשרי מי שהוא בחבריה ונסנה זו, הננסת כעת שוב לקשר נפלא ונעלה זה על ידי מתן תורה. ואכן אשרי בזה ובכא למי שיש לו הרגש בדבר זה, והוא מעמיד את כל דרך החיים שלו על התורה הק' והקשר להקב"ה הבא יחד עמו, אשר על זה היה רצונו של הקב"ה בכל הבריאה ויגילה זאת במעמד מתן תורה.

הקרבת שתי הלחם

שתי הלחם בבחי' יחוד שמים וארץ

שתי הלחם הם קרבן מיוחד שמקריבים ביום חג השבועות, ולא מציעו דוגמתו בכל הימים טובים, ויש לפרש את ענינם, ונאמר כי שני הלחם הם כנגד שני בחינות שיש בענין הלחם. כי הלחם הרגיל שאנו אוכלים מכונה 'לחם מן הארץ' (תהלים קד, ד), ואילו מאכל המן שאכלו בני ישראל כמדרגה היה מכונה 'לחם מן השמים' וגו' לחם אביירים' (שם ע"ב, ד-ה) דהיינו 'לחם מן השמים'. ובחג השבועות הרי נהיה יחוד וחיבור בין השמים והארץ (שמ"ד יב, ג), ולכן נצטוו להביא שני לחם כדי לאחד ולהבין בין שני מיני הלחם הנ"ל.

ותחילת העבודה על חיבור זה היא בחג הפסח, אשר שם כתוב "והוציא ה' ממצרים לילה" (שמות ט, א), שהוא בבחי' הארץ והעולם הזה הדומה ללילה (פסחים ב), ואז אוכלים מצה שהוא 'לחם מן הארץ'. אלא שכאותם המצות שהוציאו בני ישראל ממצרים, היו טעמים כבר 'טעם מן' (קדושין לז, א) דהיינו שנגש בהם איזה קשר לבחי' 'לחם מן השמים'. ואח"כ בימי הספירה וכו' כלל ישראל ללחם מן השמים' ממש, אבל עדיין לא התחברו שני הלחם לגמרי. אכן אחר עבודת ימי הספירה המוכיחים את הארץ בראי, באים להקרבת שתי הלחם שהיא אחדות שלימה ביניהם. וב' פעמים 'לחם' הוא בני' יוסף, אשר הוא בבחי' 'צדיק דאחיד בשמיא וארעא' (חולין ח"ג רנב), וגם שני הלחות היו מכוונים כנגד שמים וארץ כידוע, והנה ב' פעמים 'לחם' הוא בני' יוסף' בחשבון מנעפ"ך (אשר האות י' שילה ח"ח), שהוא מאחד את השמים והארץ. ויחוד זה הוא בבחי' של שני מלכים המשמשים ככתר אחד, כענין 'והיה אור הלבנה כאור החמה' (שע"ה טז, ב). שנאמר לעתיד לבא. ואכן 'זה השבועות' הוא בני' ב' פעמים 'מלך' עם 'כתר', והוא גם בני' ב' פעמים 'לחם' עם ב' פעמים 'כתר' כנגד שני הכתשים שהביאו ביום זה עם שני הלחם (ויקרא כז, ב), כי ביום זה מתאחדים השמים והארץ בבחי' שני מלכים ככתר אחד.

מאכלי חלב הם ניצוה"ק מבוררים כמדרגת לוחות הראשונות

נתנו ישראל קדושים לאכול ביום חג השבועות מאכלי חלב, ואמרו בזה כמה טעמים, ונבא לבאר בזה גם כן בענין.

הנה יש חילוק גדול בין החלב היוצא מן הבהמות הטהורות, אל הבשר היוצא מהן. כי הבשר צריך תיקון רב עד שיהיה מותר לאכול, שחיטה ובדיקה ניקור ומליחה, וכל אחד מהם יש בו פריטים רבים וחללות רבות, עד שאפשר לאכול את הבשר כראוי. מה שאין כן החלב של הבהמות הטהורות, אין צריך עוד שום תיקון, אלא הוא מוכן מיד לשתיה ואכילה. והרי זה מורה על החילוק בין הניצוה"ק הטהורים בתוך בשר הבהמות, לבין הניצוה"ק הנוצאים בתוך החלב. אשר הניצוה"ק אשר בבשר חסרים עוד תיקון רב, ויש בהם תערובת רבה של טוב ורע. מה שאין כן הניצוה"ק אשר בחלב, הם ניצוה"ק מבוררים הרבה יותר, וכולם יכולים להיכלל בתוך האדם ולהתעלות עמו. ולכן יש שייכות למאכלי חלב עם יום חג השבועות, שהוא בחי' ניצוה"ק מבוררים כאשר יבאר בענין.

מציע בחז"ל כמה פעמים שמתבטאים על מתן תורה עמודי רגלי אבותיו על הר סיני, ויש להבין מה הדגישו חז"ל בעניניה זו, למה לא אמרים 'היו אבותיו בהר סיני' וכדו'. ובאמת הרי דבריהם מיוסדים על לשונות הפסוקים, כגון מה שכתוב 'יום אשר עשדת לפני ה' אלקיך בחורב' (דברים ה, י) וכן הוא אמר 'ותקרבנו ותעמדנו תחת ההר' (שם, יא). וביאור הדבר ע"פ פנימיות הוא, כי קומת האדם מכוונת כנגד עשר הכפירות, ורגליו הם כנגד המדות נצח ודוד. והנה מדת התפארת הוא בחי' גוף האדם עצמו המכוונת לעצם מדרגתו [והוא בחי' היתרה], אבל רגליו הם בבחי' 'לבר מנופא' המורה על הציאה מעצם מדרגתו, לרדת ולברר ניצוה"ק לתקנם ולהעלותם אל הקדושה. ובעת מתן תורה כאשר היו כלל ישראל אחר הכיבוי והיזיק כסנפריטן בימי הספירה, עמדו כולם יחד במדרגה נקיה ומבוררת, מאד, עד אשר עמדו על רגליהם יחד עם הגילוי של מתן תורה, כאשר התעלה כל הניצוה"ק ונכללו בעצם התורה. ולכן היתה להם עמידה על רגליהם, כאשר התברר הניצוה"ק אשר ברגליהם כראוי. והיו ענין שני לוחות הברית, אשר הם מכוונים כנגד נצח ודוד, ועליהם נכתבו דברי התורה.

אבל אחר חטא העגל שבר משה רבינו את הלוחות הראשונות, ואת התורה עצמה לא איבדו או, אבל נשברו הלוחות המורות על ביחוד הניצוה"ק בבחי' נצח ודוד בשלימות, ואז אמר הש"ת למשה 'לפי כפי' (שמות יב, א), שיעשה לוחות שניות. אבל באלו הלוחות השניות כבר היה פסולת, ודרשו חז"ל מן הפסוק הזה שאמר הקב"ה למשה רבינו לקחת את הפסולת לעצמו ומשם תעשר משה הרבה (תנחומים כט, וק"ד לב, ב). וענין עשירות שהוא רבינו מנוון, הוא בחי' הניצוה"ק שצריכים להעלות, ולכן 'היזקם אשר ברגליהם' (דברים יא, י) הוא כינוי למנונו של אדם שמעמידו על רגליו (פסחים קט, דהיינו שהם הניצוה"ק השייכים לבחי' נצח ודוד. אבל כאשר הם מבוררים בתכלית, הרי הם נתיים חלק מן האדם כולו ונצאצאיו, או מאכלים הטהרים חלק מנוון). וכאשר הם עדיין בבחי' המנוון, הרי זה מדרגה שאין בה ביחוד בשלימות. ובהו בא ענין ה'אמת' דאורייתא השייכים לבחי' נצח ודוד (הו"ק ד"ל ע"ג), כי הם מקשרים את העשירות שלהם שהיא בחי' הניצוה"ק של נצח ודוד, ובהם הם מפרנסים את עוסקי התורה המקושרים בבחי' התפארת, וזה הוא ביחוד והעלאה לאלו הניצוה"ק.

ומפני שיש ניצוה"ק השייכים בעצם אל התורה שאינם מבוררים כל צרכם, הרי זה גורם שהם תורה עצמה לא תהיה מבוררת לגמרי עד שת קץ, כמו שאמרו חז"ל (שבת קלה) שלא ימצאו הלכה ביהודה ומשנה ביהודה במקום אחד. וזה הוא ענין מה שמוצאים בענין התורה, שיש חלקים עמוקים בתורה, שאינם מבוררים עד הסוף, כגון חלק העיון וה'לומדות' שבתורה, אשר בדרך כלל אין פוסקים הלכה למעשה על פי הלומדות. ובעצם הרי זה צריכים להשתתף אל כל כללי ההלכה על פי עומק

הסוגיות, ומה זאת שאין מתחשבים עם סברות אלו להלכה. אבל טעם הדבר הוא כי לא כל התורה יכולה לרדת עד עולם המשנה, כי מאז סברות הלוחות הראשונות נהיה איזה פירוד בין מדרגת נצח ודוד השייכים לעולם העשיה, לבין עצם מדרגת התורה שהיא בחי' תפארת. ולכן יש חלקים רבים בעומקה של תורה, שאין יכולים לרדת ולברר את ההלכה למעשה.

ומפני שהבשר הוא מאכל אשר אינו מבורר עדיין, הרי שהוא שייך לאותם הניצוה"ק שבעולם העשיה. ולכן אמר ר' נחמן (ז"ל ע"ה) שלא היה יכול לפסוק הלכה כיון שלא אכל בשרא דתורא, כי ביחוד ההלכה תלויה בענין ביחוד הניצוה"ק אשר בבשר. אבל בהג השבועות אשר בו מאיר הרושם מן המדרגה הראשונה של הלוחות הראשונות, והרי אז היה כח לברר את כל הניצוה"ק, ולכן אוכלים מאכלי חלב שהם מאכלים מבוררים [וכן איתא באריה"ק (שער מרש"י פירוש האר"י) כי החלב בא מבחי' נצח ודוד של אריך אפיו, והם מתגלים במקום ההזה שהוא בחי' תפארת, עיי"ש]. הרי שהחלב הוא בחי' נצח ודוד המתאחד עם בחי' התפארת, ענין ניצוה"ק מבוררים].

להורות על המדרגה של ביחוד הניצוה"ק בתכלית השלימות כמו שהיה בעת שעמדו רגלי אבותינו על הר סיני.

מגילת רות

בחג השבועות מתגלה אחדות התורה והתפלה

נוהגים לקרוא ביום חג השבועות את מגילת רות, ופשוטו ענינה הוא ייחוסו של דוד המלך אשר פטירתו היא ביום חג השבועות.

ויש להתבונן בענין שייכותו של דוד המלך לחג השבועות, אשר בפשוטו אין זה מוכן כל כך. שהרי ענינו של חג השבועות הוא 'יום מתן תורה', ואילו דוד המלך הוא ענין עבודת התפלה, וכמו שאמר על עצמו 'ואני תפלה' (תהלים קמ, ד). והרי לכאורה שני ענינים אלו אין להם שייכות זה עם זה, התורה היא עבודת המזבח וכלי ההבנה, והתפלה היא עבודה שכלל וכלי ההרגש. ולא זו בלבד אלא מציעו שאמר רבא על מי שהאריך בתפלתו על חשבון לימוד התורה 'מניחין חי' עולם ועוסקין בחי' שעה' (שבת א, ואם כן אין נהיה הדבר שיומא דהילולא של דוד המלך הוא דוקא ביום מתן תורה.

אבל הענין הוא, כי באמת התורה כתיבתה מסיני, היא התורה במלוא עומקה ופנימיותה, במדרגת 'כל התורה שמותיו של הקב"ה'. ותורה כזאת היא כל מילה בדבוקת בה', והרי היא ענין אחד עם הדבוקות בה' המתגלות בעבודת התפלה. והנה תורה התפלה בשלימותה, היא התפלה בכוונת השמות הק', כמו שאמרו חז"ל 'מפני מה ישראל מתפללים ואינם עונים, מפני שאינם מתפללים בשם' (עי' שו"ת תהלים עא), אשר תפלה כזאת היא כל מילה השגות ומנוחה, והרי היא תפלה המתאחדת עם תורה [ויש להדגיש בזה, כי בוראית עבודת התפלה היא עבודה שכלל, ולא כאותם המכוונים במחשבת המזבח בלבד בלי עבודת הלשון. ועליהם רמזנו ע"ד צחות בדברי חז"ל, ה"ל, 'שאנים מתפללים' - בשם' שהמכוונים שמות אינם 'מתפללים' אלא לומדים. אבל היא עבודת חלב הבא ביחד עם המזבח, ושניהם אחד משתתפים בעבודתו זו, ואכמ"ל]. ולכן בהשגחה גדולה עשה הקב"ה שייחוטו שני ענינים אלו לפונקט אחד, להורות כי בעומק הדבר אין כל סתירה בין תורה ותפלה, אלא התורה היא עבודה כמו תפלה, והתפלה היא השגה עמוקה כמו תורה.

והנה נבג"ל (שבת א, איתא כי רבי שמעון בר יוחאי וחבריו היו פשוטים מן התפלה, ומקשיהם השנים (ד"ה נכון) כי שנייה רשבי' מתפלל באותם השנים שהיה במערה (שם ע"ה), ועיי"ש מה שתידעו. אכן לפי האמור שיישם, כי על תפלה פשוטה אמרו חז"ל שאין להפסיק עבודה מלימוד התורה, כי התורה היא בחי' 'חי' עולם' המקושרת להשגות נעלות בבחי' העולם הבא וחיים נצחיים, ואילו התפלה היא 'חי' שעה' כי היא עוסקת בעבודת ה' מתוך בקשות וצרכי העולם הזה. אבל אצל רשבי' שעסק בסודות התורה, ואף תפלתו היתה

בכוונת השמחה, הרי אצלו היו התורה והתפלה במדרגה אחת, ולתפלה כזאת ודאי היה מפסיק מלימודו, כי זה היה משלים ומעלה את לימודו בחטיבה אחת של דבוקות בה'.

בכיייתה של רות היתה בכיה של תקוה

ותשקן קולן ותבכינה עוד, ותשק ערפה לחמוות ורות דבקה בה (רות א, יד).

יש להבחין בין מהו בכייתה של רות לבכיייתה של ערפה, כי יש שתיהן בכי, אבל זו בכחה ונרחקה מעם ישראל, וזו בכחה ונתקרבה לחיות אמה של מלכות.

ויש לומר כי בכיייתה של ערפה היתה בכיה של אבילות ויאוש, וזו היא בכיה של גויים שאין להם אמונה ובטחון, וזו הבכיה הרחוקה מעם ה'. אבל רות בכחה בכיה של תקוה ובטחון וכביה זו מקרבת אל הקדושה. ולכן אחר בכיה זו באה רות לבית להם יהודה (רות א, יט), שהוא מקום קבורת רחל (בראשית מט, ז) המנכה על בניה (דברים לא, יד), אשר בכיייתה היא בכיה של תקוה, כמו שרואים בתשובת ה' אליה 'ויש תקוה לאחריק' (שם סז), ובה נתגלה כי בכיייתה של רות גם כן היתה בכיה של תקוה.

וענין זה מצאנו בחטא המרגלים שבכו בכיה של חנם ולכן נגזרה עליהם בכיה לחיות (תנע"ט ס"ג), ומהו גרם חורבן בית המקדש, כי בכייתה היתה בכיה של עצבות ויאוש, ולכן גרם על ידי זה חורבן ואבילות. ועבודתנו בכל עת אבילות על חורבן בית המקדש, היא לתקן את הבכיה, שתהיה בכיה של תקוה ובטחון, ובה נתקן את הבכיה של המרגלים.

והנה א' באריה"ק כי הבכיה באה על תיקון הדינים האחוזים בעינים, שיש ש"ך דינים ופ"י דינים האחוזים בהם, והבכיה באה לתקנם. וזה א' בדבד"ק (שערי שבת, א) כי החיצונים הם בחי' 'שק' [שבגי' ש"ך פ"ר], וצריכים להפוך את השק' לשדה', כי הם הופכים את ה'לק ואת ה'לה', ואת זה צריכים לתקן. ובהו מבואר לישון הכתוב שאמר ביום לרות 'ענין בשדה' וגו' (רות ב, ט), כי לפי שהיא בכחה בכיה של תיקון, ובהו המהירות את דיני ש"ך פ"ר, הרי בהו תיקנה את השק' שיהיה 'שדה'. וגם יש רמז בכיה של רות על תיקון דרים אלו, שכן 'ש"ך פ"ר' עם 'ו' שהיא אות חיה הוא בגי' 'רות', ואת זו גם רומזת על הבכיה של רות שכן אות ו' היא בחי' 'אות אמת' שביקשה רחב (דחשע"ג) ועל כך אמרו לה שיהיה לה 'תקות חוט השני' (שם ט), שהוא בחי' תקוה. ולפי שהמרגלים פגמו בבכיייהם, לכן רצה משה רבינו לעורר את כחה של רות הבוכה בכיה של תיקון, ולכן הזכיר בדבריו 'כאשר בדת' (במדבר יד, י) כי 'דברת' הוא בגי' 'רות', ומכאן בכיייתה של רות נבנתה כל מלכות בית דוד, אשר הוא תקוה כל העולם שיבא לתיקונו ושלימותו ע"י משיח בן דוד כב"א.

ז' ימי תשלומין

התורה מקדשת את ימות החול גם כן

בחג השבועות יש דבר מיוחד שאין בשאר הימים טובים, אשר ימי התשלומין להקריב את קרבנות החג ויצאים אל ימות החול. כי בשאר הימים טובים ממצאים ימי התשלומין בתוך החג עצמו, כי חול המועד הוא עדיין חלק מן היום טוב, אבל בשבועות הרי זה יוצא לימות החול ממש.

ויש לומר שזה הוא מדרגה מיוחדת הנובעת מכח התורה, אשר היא יורדת ממקום גבוה למקום נמוך (תנע"ט ג), ולכן בכוחה לקדש אף את ימות החול. ובאמת הרי זה מפני שהתורה היא אשר נעלה וגבה כל כך, עד אשר היא יכולה לרדת מפלגה לענין ימות החול ולקדש אותם, כי כל טעופה אל אפילו מרחב רוממותה. וכן מציעו בזה"ק (עי' ח"ד ע"ג: ע"ה) כי התלמיד חכם מוכנה 'שבתא דכולא שחא', כי בכח התורה הרי הוא מקדש גם את ימות החול להיות בבחי' שבת. והוא שנאמר על התורה הק' 'תהנהיגך תנחה אותך בשבך תשבור עליך והקצית היא תשיח' (משלי יב, ב) וביאור חז"ל בכמה אופנים איך התורה מלווה את האדם בכל מצב ובכל מקום, כי הדבוק בתורה יכול להתקשר בקדושתה בכל אופן, והוא מקדשתו ומרוממתו על כל המשגש.

למה ומה קורה בשמיים בעת עניית אמן כהלכה???

רשב"י מגלה לנו על כך - בזה"ק פרשת וילך דף רפ"ה:

וכשישראל למטה משמרים להשיב אמן, לכן לבסוף כמון שצריך, כמה פתחי ברכות פתוחים לו למעלה, כמה טובות נמצאות בכל העולמות, כמה שמחה בכל. מה השקר לישראל שגרמו את זה? שכן להם בעולם הזה ובעולם הבא. בעולם הזה בשעה שמציקים להם לישראל ומתפללים תפלה לפני רבונם, קול מכריז בכל העולמות: "פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים" אל תקרי אמונים אלא אמונים. פתחו שערים, כמו שישראל פותחים שערי הברכות, כך קצת פתחו שערים, ותתקבל תפלתם מאותם שמציקים להם.

זה בעולם הזה, בעולם הבא מה שצריך? ששכינא אדם מהעולם הזה, מי שהיה שומר להשיב אמן, נשמתו עולה, ומכריזים לפניו: פתחו שערים לפניו, כמו שהוא היה פותח שערים כל יום כשהיה שומר אמונים. מה זה שומר? כלומר, שומר אותה ברכה שאמר אותו המברך, ומחכה לו להשיב אמן כמו שצריך.

אמר רבי יוסי אמר רבי יהודה, מה זה אמן? אמר רבי אבא, הרי פרשה הכל. אמן נקרא מבוע של אותו הנחל ששופע, אמן נקרא, שכתוב [משלי ח] ואהיה אצלו אמן. אל תקרי אמן אלא אמן. קיום הכל אותו הנחל ששופע ויוצא, אמן נקרא. שלמדנו: "מן העולם ועד העולם" - עולם שלמעלה, עולם שלמטה. גם כך אמן ואמן - אמן שלמעלה, אמן שלמטה. אמן קיום של כלם, והרי בארנו אמן באותו אותיות.

רבי שמעון אמר:
אל"ף - עמק הבאר שכל הברכות, משם נובעות ויוצאות ונמצאות.
מ"ם פתוחה - נהר ששופע ויוצא, ונקרא מ"ם. והוא סוד ששינוי, מ"ם פתוחה, [מ"ם סתומה, כמו שבארנו לסרבה המשנה].
נו"ן פשוטה דאמן - כוללת את שתי הנוני"ן, נון כפופה ונו"ן פשוטה. נון כפופה - כוללת את האות ו' ואת האות נ' הפשוטה שהרי כך כותבים: נו"ן - ולכן כללות האותיות המלכות נקראות נו"ן = נו"ן וא"ו נו"ן.
ובסוד המשנה כך שינוי, ו' זכר, ו' פשוטה כלל של זכר ונקבה. נון כפופה בכלל פשוטה היא.
ובספרו של רב המנונא סבא, מ"ם של כאן היא נוסריקון מל"ה, והינו אמן. אמן נוסריקון א"ל מל"ה נ"אמן. כלל של הכל, ויפה הוא, והרי נתבאר.

וכישראל לתתא, משמרים לאתבא אמן, לכוונא לבייהו כמה דאצטריך, כמה פתחין דברקאן פתחין ליה לעילא, כמה טבאן משתבחין בכלהו עלמין, כמה חרו בכלא. מאי אגר להו לישראל דגרמין האי. אגר להו בעלמא דין, ובעלמא דאתי. בעלמא דין בשעתא דעאקין להו לישראל, ומצלן צלותא קמי מאריהון, קלא מכרוא בכלהו עלמין: "פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים" אל תקרי אמונים, אלא אמונים. פתחו שערים, כמה דישראל פתחין להו תרעין דברקאן, כך השתא פתחו שערים, ותתקבל צלותהון מאינון דעאקין להו.

האי בעלמא דין, בעלמא דאתי מאי אגרמהו. דבר ופוק בר נש מהאי עלמא, דהוה שומר לאתבא אמן נשמתיה סלקא ומכריז קמיה, פתחו שערים קמיה, כמה דאיהו הוה פתח תרעין כל יומא, כך הוה שומר אמונים. מאי שומר? כלומר, נטיר ההיא ברכה דאמר ההוא דמברך, ומחכה ליה לאתבא אמן, כמה דאצטריך;

אמר רבי יוסי אמר רבי יהודה, מאי אמן? אמר רבי אבא, הא אוקמוה כלל, אמן אקרי מבועא דההוא נחלא דנגיד, אמן אקרי, דכתיב [ואהיה אצלו אמן] אל תקרי אמן, אלא אמן.
קיימא דכלהו ההוא נחלא דנגיד ונפיק, אמן אקרי. דתניא: "מן העולם ועד העולם" - עולם דלעילא, עולם דלתתא, און הקא אמן ואמן, אמן דלעילא, אמן דלתתא. אמן קיימא דכלהו, והא אוקיימא אמן באינון אתוון.

רבי שמעון אמר:
אלף - עמיקא דבירא דכל ברקאן מתמן נבעין ונפקין, ומשתבחין.
מ"ם פתוחה - נהר דנגיד ונפיק, ואקרי מ"ם. והוא רזא דתנינן, מ"ם פתוחה, [מ"ם סתומה, כמה דאוקיימא לסרבה המשנה]. נו"ן פשוטה - כלל דתרין נוני"ן - נו"ן פשוטה ונו"ן כפופה. נון כפופה - כלל דאת וי"ו, כלל דאת נו"ן פשוטה. בגין כך - כולא אקרי נו"ן.
וברוא דמתניתא הכי תאנא, ו' דבר, ו' פשוטה כלל דדבר ונוקבא, נון כפופה, בכלל דפשוטה היא.
ובספרא דרב המנונא סבא, מ"ם דהקא, היא נוסריקון מל"ה, והינו אמן, אמן נוסריקון, א"ל מל"ה נ"אמן. כלל דכלל, וישפיר הוא, והא אתמר.

גם החזן וגם הקהל, וכן בבית - כולנו ממתינים זה לזה ומקדישים 2 שניות בין ברכה לברכה - לעניית אמן כהלכה!

אמן קצרה

אמן יתומה

אמן קטופה

אמן חטופה

מי לא רוצה לקרוע שערי שמים בחודש סיון בו נפתחים שערי שמים?
נכון שהדרך לכך קלה ונוחה לפי הזוה"ק?
אז מה הבעיה?

**מהיום לא עושים שום
מלאכה, ואפילו לא
תשימיש קל!
באמצע קדיש
ובאמצע עניית אמן!
ו-ג-ם לא מקפלים את
הטלית ותפילין!**

עונים כהלכה, ובכוונה מלאה:

"אני מצטרף לכל דברי הברכה או הבקשה שנאמרה"
ונענים מיד, שערי שמים נפתחים, הבקשות מתקבלות
וההצלחות בגשמיות וברוחניות יסובבו אותנו מכל צד!

מקורות: סימן כ"ה במ"ב בס"ק נ"ו, סימן נ"ו, מ"ב סק"א: "שיאמרנה בכל כוחו, פירשו הראשונים
בכל כוונתו ובכל אבריו [עין ריטב"א שבת קי"ט:] רחינו שיאמרנה בלב ונפש, ולא רק כמוציא
בשפתיו, וליבו כל עימו".

זוה"ק וילך רפ"ה:

גם החזן וגם הקהל, וכן בבית - כולנו ממתינים זה לזה ומקדישים 2 שניות בין ברכה לברכה - לעניית אמן כהלכה!

לקבלת חומר ולשאלות ניתן לפנות למכון עניית אמן כהלכה:
aamen0548410100@gmail.com | 05484.10100

נא צלם ופרסם גם אתה
בין מכריך וירידך

